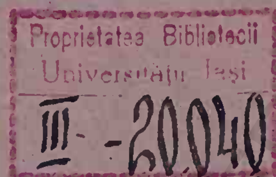

vol 9/2

DIALECTELE ROMÎNE

(RUMÆNISCHE DIALEKTE)

DE

JOSIF POPOVICI

IX

DIALECTELE ROMÎNE DIN ISTRIA

PARTEA A 2A

(TEXTE ȘI GLOSAR)

HALLE A. D. S.
EDITURA AUTORULUÏ
1909

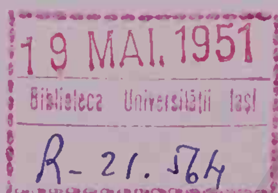

Tabla de materiĭ.

Prefață.

Public partea a 2ª despre studiile mele din Istria în colecția „Dialectelor Romîne“, carĭ formează volumul al IXlea. „Dialectele Romîne“ sînt continuarea de la „Rumänische Dialekte“, ce am început la 1905 în Halle a. d. S. Redactez de acum înnainte această colecțiune romînește din motive practice. La toate popoarele neolatine se face dialectologia în limba respectivă literară. Faptul acesta ajută și pe indigenĭ să studieze — maĭ din adins — dialectele limbiĭ respective. E vorba de o limbă vie. Dacă s-ar face studiĭ despre dialectele unei limbĭ moarte am avea dreptul să ne publicăm studiile într-una din limbile moderne. Un dialectolog trebuĭe să cunoască — eo ipso — limba respectivă, căcĭ altminterĭ nu-mĭ închipuĭŭ să poată face studiĭ serioase. Planul colecțiunii mele îl public în partea 1ª al studiilor despre dialectele romîne din Istria.

Acum cînd mă despart de partea a 2ª, mi-ĭ rețin încă pentru un moment pe prieteniĭ mieĭ din Istria. Graĭul lor deșteaptă în sufletul meŭ echourĭ vechĭ, de sute de anĭ, carĭ să aud tot maĭ slab, fiindcă destinul fatal ni-ĭ răpește pentru vecie prin puterea asimilației vecinilor slavĭ. Le mulțumesc cu dragă inimă în numele filologieĭ romîne pentru sprijinul, ce mi l-aŭ dat și-i rog să nu să supere, dacă urechea mea n-ar fi cuprins totdeuna graĭul lor bine. Scopul final al studiilor mele a fost, ca știința să păstreze aceĭastă nuanță specifică din armonia și evoluția dialectolor romîne.

Klicsova la 21 nov. 1908.

J. Popovici.

deși tipărit pentru întîĭa oară de Bartoli în critica dsale asupra glosaruluĭ lui Byhan, nu e un „a foarte deschis spre o“ vezĭ op. cit. p. 119 ci e un *a* de tot închis. Curioasă analiză fonetică. Traducerĭ ca *stări* = moșule op. cit. p. 120 pentru bătrîne, *ala, fuį ănrente la ătę* op. cit. p. 123 Heĭ, fugĭ baĭete și deschide-o! în loc de haĭ, fugĭ năinte la alta, *pogavarçit* = povestit, în loc de sfătuit, vorbit, op. cit. p. 126, *invețe* = cînd colo op. cit. p. 128 în loc din contră, și p. 128 op. cit. punctul 44 e de tot fals tradus, *măţkę* op. cit. p. 134 și 135 nu e cotoiŭ, ci pisică, cotoiu e *mațęcu*, din traducerea italiană p. 139 op. cit. *mosńe* recte *moșńę* nu e scatola, ci pungă (borsa), *scrob* op. cit. p. 140 nu e scrob, italieniĭ trebue să aiba alt cuvînt pentru scrob, ne arată îndeajuns că Pușcariu n-a prea înțeles graĭul luĭ Bellulovich. Nu voĭesc să supăr pe nime, dar ar trebui, ca fiecine să ție cont de postulatele dialectologiei. Și cred că mĭ-e permis să constatez acest fapt, care n-are decît valoare științifică. Dacă a greșit Ive nu e atît de răŭ, dînsul a fost pus de Miklosich să facă acest lucru, pînă cînd pe Weigand și pe Pușcariu nu ĭ-a pus nimenĭ, și dacă voiesc să facă ceva atuncĭ să să nizuĭască să facă numaĭ ceva bun și corect. Textele mele aŭ fost adunate din cincĭ sate istroromîne, ș anume: Susńevița, Noselo, Berdo, Senovic și Jeĭănu. N-am adunat texte din 3 sate, adecă: Letaĭ, Grădińe și Grobnic, fiindcă mijloacele materiale nu mĭ-aŭ înlesnit acest lucru. Textele adunate de mine sînt publicate sub numeriĭ 1—34 (p. 1—71), ĭar numeriĭ 35—38 sînt culese de d. A. Glavina (p. 72—83) și transcrise de mine. Oameniĭ, carĭ mi le aŭ rostit, au fost de o vrîstă de la 14—75 anĭ. M-am servit de 14 inșĭ. Eĭ aŭ fost următoriĭ: Belulović Ivine de 14 anĭ mĭ-a spus textul 25, Belulović Tonca de 41 anĭ a ajutat suroriĭ eĭ, Pepina, la textul 14, Glavina Andreĭ de c^ca^ 25 anĭ a cules textele 37 și 38, Glavina Mateĭ de 70 anĭ mĭ-a spus textele 1, 2, 17, 19, Ĭurman Tone de 29 anĭ mĭ-a spus textele 28, 29, Ĺubićić Frâne de 60 anĭ mĭ-a spus textele 30 și 31, Mikleuș Tone de 46 anĭ mĭ-a spus textul 27, Scrobe Anton de 67 mĭ-a spus textul 26, Soldatić Joh. de 50 anĭ mĭ-a spus

textul 32, Suriân George de 75 anĭ mĭ-a spus textul 33, Tĭucu de c^ca 45 anĭ a dictat dluĭ Glavina Andreĭ textele de sub numeriĭ 35 și 36, Țvetić Pepina de 17 anĭ mĭ-a spus textele 8, 9, 12, 13, 14, Țvetić Josif de 62 mĭ-a spus textele 3, 6, 18, 34 și în fine Țvetić Josif de 70 anĭ mĭ-a spus textele 4, 5, 7, 10, 11, 15, 16, 20, 21, 22, 23 și 24. Cum vedem dintre aceștĭ oamenĭ aŭ fost pînă la 25 anĭ 3 inșĭ, pînă la 50 anĭ 5 inșĭ, ĭar pîn la 75 de anĭ aŭ fost 6 inșĭ. Cele maĭ multe texte mi le a spus un bătrîn de 70 anĭ, care și-a vorbit limba la perfecție. Textele sînt originare din satele respective, unde însă nu e acest caz s-a observat indeosebĭ. În textele mele, înțeleg cele culese de mine, adecă pînă la numerul 35, n-am schimbat nicĭ un semn din manuscrisul original. E foarte posibil, că s-or fi strecurat unele greșelĭ, dar n-am voit să schimb nimic. E posibil și aceĭa, cà să mă fi înșălat auzul. Ținta mea principală însă a fost: emanciparea absolută de sub orĭce influință subĭectivă. Redaŭ deci graĭul celor 14 inșĭ din Istria, după cum educația și obicĭnuința mea fonetică m-a ajutat să-l fixez. Idealul studiilor dialectale va fi ajuns însă numaĭ cu ajutorul mașinilor (fonografe, gramofoane, eufoane), carĭ pot prinde și fixà suetele în mod absolut obĭectiv.

II

Tesaurul lexical romîn din Istria a fost dejà la 1698 atins în Historia antica, e moderna: sacra e profana, della città di Trieste, p. 335 a luĭ F. Ireneo della Croce. Fiind această carte de tot rară și presentînd cuvintele înșirate de F. Ireneo della Croce un interes deosebit le public după copia, ce a binevoit d. Dr. Piero Sticotti, bibliotecar la Muzeul din Triest să mĭ-o trimită. Aceste „cuvinte, vocabule usate de Chichi“ sînt următoarele:

Anbla cu Domno	ambula cum Domino
Anbla cur Uraco (sic)	ambula cum Dracone
Bou	bos
Berbaz	huomo

Basilica	basilica
Cargna	carne
Cassa	casa
Cass	caseus
Compana	campana
Copra	capra
Domicilio	domicilium
Filie mà	mie figlie
Forzin	forceps
Fizori mà	miei figliuoli
Fratogli mà	miei fratelli
Lapte	latte
Matre mà	mater mea
Mugliara mà	mia moglie
Padre mà	mio padre
Puine	pane
Sorore mà	mea soror
Vino	vino
Urra ova	una ovis.

Cuvintele aceste sînt în cea mare parte de tot răŭ transcrise și nicĭ nu e mirare, deoarece F. Ireneo della Croce le a prins cum le a auzit. Pe *â* îl aude ca pe un *o* cf. *Compana* și *copra*, pe *î* îl transcrie cu *ui* în *puine*, azĭ e *păre*, pe *ă* cu *e* în *Berbaz*. Primul glosar romîn din Istria a fost „Vocabular Istriano-Român“ a luĭ Jon Maĭorescu, a căruĭ chip l-am pus la începutul glosaruluĭ meŭ, fiindcă acest om bun a meritat. Cercetările luĭ Maĭorescu s-aŭ făcut la 1857, va să zică 151 anĭ după della Croce. Glosarul luĭ Maĭorescu cuprinde 1215 cuvinte și a fost publicat în ediția I la 1874, ĭar în a doua la 1900, după călătoria mea dintiiŭ în Istria, cînd într-o scrisoare maĭ lungă am fost atras din noŭ atenția dluĭ Titu Maĭorescu asupra opereĭ tătăluĭ săŭ. Păcat însă că reeditarea n-a fost îngrijită de un filolog. Opera acĭasta merită o îngrijire maĭ mare, fiind ca după cît știŭ peatra fundamentală a dialectologieĭ romîne. Azĭ multe din cuvintele, înșirate în acest glosar, aŭ pierit

din circulație, după 50 de anĭ. La 1880 d. Theodor Gartner a făcut cercetărĭ dialectale în Istria și a pregătit și un glosar romîn, care cuprinde 1354 cuvinte. Transcrierea luĭ Gartner represintă un progres considerabil. Greșelĭ sînt maĭ puține, ĭar cele existente nu cad atît în sarcina dluĭ Gartner, cît maĭ mult în a luĭ M. Glavina, care neîntelegînd totdeuna întrebările luĭ Gartner, ĭ-a dat răspunsurĭ necorăspunzătoare adevăruluĭ. La 1881 aŭ publicat Franz Miklosich în „Rumunische Untersuchungen“ din noŭ intreg tesaurul lexical romîn din Istria, cunoscut pe acea vreme. Numărul cuvintelor s-a urcat la 1362. Totul a fost refăcut și îndreptat de luminele acestuĭ mare învățat. El însă a lucrat departe de țară și de oamenĭ și n-a putut îndreptà totdeuna bine. De aicĭ urmează, că progresul științiĭ a reclamat din noŭ o revizie maĭ minuțioasă. La această muncă s-a angajat d. St. Nanu, care a și publicat materialul referitor la sunetul A la 1895 într-o disertație de doctorat. Lucrarea acĭasta, de s-ar fi fost continuat, ne ar da tesaurul lexical al dialectuluĭ istroromîn. Durere însă, că Nanu n-a continuat. Golul acesta a voit să-l umple d. Dr. A. Byhan, care a și publicat un „Istrorumänisches Glossar“ la 1899 în VI^er Jbericht d. Inst. f. rum. Sprache zu Leipzig p. 174—398. Despre acest glosar a scris d. M. Bartoli în Studj di filol. romanza, vol. VIII, fasc. 23 un prea interesant studiu, tot asemenea am publicat și eŭ o critică în Romania vol. XXXII. Atît Bartoli cît și eŭ n-am voit, de cît să-ndreptăm greșelĭ, ĭar nu să supărăm pe cineva. Glosarul dluĭ Byhan conține 2476 + 22 cuvinte, cele din urmă sînt îndreptărĭ de ale dluĭ Weigand. Văzînd însă marea necesitate, ce ne a ținut într-o continuă agitație, necunoscînd pedeoparte nicĭ pronuncia cuvintelor, pedealta nicĭ forma cuvintelor și cercul lor de lățire, precum nicĭ sensul lor binestabilit, m-am hotărît să revăd întreg glosarul dluĭ Byhan din noŭ și să presint tesaurul român din Istria în forma luĭ actuală. Am luat cuvînt de cuvînt părerea a cel puțin 4—5 Rominĭ și Romince din Istria deodată în satul Susńevița. Și așa am îndreptat cuvînt de cuvînt. Glosarul

meŭ are 2515 cuvinte.[1]) Amintesc totodată, că d. Glavina a incercat în „Unirea“ să facă un glosar, dar nu a putut reuși, neavînd dsa pregătirea necesară.

Făgăduind d. Byhan în întroducerea glosaruluĭ dsale cf. op. cit. p. 174: „aber ich hoffe, dafs ich dies bald nachholen und etwaige Fehler, die sich wegen der nicht immer zuverlässigen Quellen oder aus andern Ursachen einschleichen sollten, verbessern und in einem Nachtrage neues Material bringen kann“ și neimplinindu-și promisiunea, am socotit să fac eŭ acest lucru. În glosarul meŭ presînt numaĭ cuvintele din vorbirea de azĭ a Romînilor din Istria. Constatez adecă starea actuală și nu voĭesc de loc să mă ocup de stările istorice din acest dialect. Circulația cuvintelor ne scoate la iveală tot maĭ multe elemente de origine latină. E o notă de o valoare psihologică ș anume, îndeosebĭ cînd vorbiaŭ cu mine aceștĭ Romînĭ folosĭaŭ cuvinte romînești, ĭar cînd notà d. Weigand, atuncĭ cuvintele de origine slavă cutropiaŭ graĭul lor. O simplă comparare a textelor culese de mine cu cele culese de d. Weigand poate ilustrà acest fapt îndeajuns. Eĭ știaŭ bine, că eŭ sînt Romîn, ĭar de d. Weigand, că e străin și față de străinĭ trebue să paradeze cu vorbe străine. Tesaurul lor lexical e mult maĭ bogat, decît să presîntă în glosarul meŭ, dar ce am putut notà am notat, maĭ mult n-am putut face. Să aduc de esemplu numaĭ două lucrurĭ: întiĭŭ glasul diferitelor animale, apoĭ bătaia lor. Pentru cea dintiĭŭ am notat: bou și vaca *rukę̀* (= zbeară), calu *ṛzăćę* (= rîncheză), capra *vreskę̀* (= zbeară), oaĭa *blekę̀* (= behăie), cocoșu *cucurikę̀* (= cîntă), găina *cocodaćę̀, kicadę̀, kocadę̀* (= cotcozește), rața *scṛlitę̀* (= măcăie), gîsca *răscrîglitę̀* (= gigăe) și pisica *mńaṷkę̀* (= miaună), ĭar broaștele *cracaćescu* (= cîntă). Pentru bătaĭa animalelor menționez următoarele cuvinte: oamenіĭ se *rivescu* (= luptă), boiĭ se *bosescu* (= împung),

[1]) Cu suplementul de 98 cuvinte am 2613; dar suplementul — voind a-l întregi mereŭ — mi-l reservez pentru partea 1a. Pînă acum am 289 cuvinte necunoscute de alte glosare.

porciĭ se *hvatescu* (= mușcă), berbeciĭ se *bunéscu* (= bat în capete), pisicele se *grebescu* (= zgărie), cîniĭ se *hvatescu* (= mușcă), ĭar caiĭ se *bîrtiéscu* (= lovesc cu copitele). Aceste cuvinte fac parte din tesaurul lexical al dialectuluĭ și dacă s-ar putea întrebà și notà fiecare categorie astfel, precum am făcut și în Part. 1ª, cap. III dînd materialul din rotărie și covăcie, am putea întregi de tot bine glosarul unuĭ dialect. Regret foarte mult, că n-am putut face acest lucru. Îmĭ încheĭŭ introducerea, în ce privește glosarul, cu unele observărĭ de natură generală, carĭ tind să ilustreze cu ce pricepere s-aŭ făcut glosarele existente. Constatarea acestor fapte nu voește să dirime și să ruineze, ci maĭ mult tinde a arătà, că la compunerea studiilor dialectele și la alcătuirea glosarelor să recere mult spirit critic. Prima simplitate e *patita* luĭ Ascoli, Studj critici I, 78 și Byhan op. cit. p. 303 adusă în legătură cu *patita* italiană = Geliebte. Astfel de cuvînt cu un atare sens nu să află în dialectul istroromîn, e simplu *patit-a* (= pățit-a) *foma* = *n-arut će muncà.* Merg maĭ departe în mod cronologic. Maĭorescu încă are cîteva cuvinte răŭ înțelese. Abstrăgînd de la *ĭerdesc,* greșală de tipar, căcĭ se zice numaĭ *ịezdesc,* trebue să pomenesc de *grije* p. 107 la Byhan p. 226 și de aicĭ *îngrijesc* p. 108 la Byhan p. 301, la urmă *cuniŭ* p. 102 la Byhan p. 258. Nicĭ unul din aceste cuvinte nu se află în dialectul istroromîn. Pentru grijă se zice *scîrbẹ,* ĭar pentru cuĭ se zice *čăvăl.* Maĭorescu a putut ajunge la aceste cuvinte numaĭ prin neînțelegere, ș-anume cred eŭ în următorul mod: 1º pentru *grijă* i s-a putut înlocui vorba *krš* (slav.) piatră, stîncă, de sigur va fi întrebat vr-o fetiță, unde ĭ-is oile, ea i-a fi zis în *grije* (= *krše*), între pietri și Maĭorescu a notat vorba dacoromînă. Totasemenea a înțeles dînsul *cuńu* = cuĭul și Istroromîniĭ i-aŭ substituit *kuńa* (gutie slav.). Totasemenea obscure se par și treĭ cuvinte din colecția luĭ Ive: *kesćńi* p. 241 după Byhan, *lănje* p. 268 și *nepreși* p. 287. Ce poate însemna *kesćńi* nu pot ști, în *lănje* avem o interpolare neobicinuită a luĭ *-n-* în *lъža,* ĭar pentru *nepreși* eŭ am notat *neprasi.* Din Gartner menționez următoarele neîn-

țelegeri: *déyely* = *deịél* p. 205 pe care cuvînt îl aduc Miklosich și G. Meyer în legătură cu alb. *djel, djalë*, copil, tot acĭasta greșală o continuă după Byhan și Weigand în Literaturblatt für germ. u. rom. Philologie № 1 (1908) p. 28 cînd își dă seamă despre broșura dluĭ Ovid Densușianu, Din ist. migrațiunilor păstorești la popoarele romanice: „Auch die Istrorumänen zeigen durch ihr *'deĭelĭ'* — Kinder ganz deutlich auf die albanesische Beziehung". Cuvîntul *deịél* nu există la Istrorominĭ cu sensul de copiĭ, pentru ce avem numaĭ *feți, fečori* și *fętele*. *Deịél* s-a născut din neînțelegerea luĭ Gartner și Glavina, carĭ conversaŭ italienește. Gartner a întrebat bine, ĭar Glavina l-a înțeles răŭ și așa a ĭeșit monstrul deịél = de + ịél (gen. pluralis), a bună samă ĭ-a fi zis Glavina: *ke-s čudă de + ịél* = că-s mulți din ĭeĭ cf. copiĭ, vezĭ lista cuvintelor. Maĭ interesant e cum s-a putut lăți acest cuvînt fictiv în știință și nu s-a izbit de spiritul criticeĭ. *Mâsę* recte *mâța* p. 281 nu e nicovală (= *nacovâlę*), ci barosul (ciocanul) cel mare. *Zegasi* după Gartner cf. Byhan p. 389 însemnă: focu se ogasè cf. sudslav. ugasiti = stînge, și *focu se zegasè* = se stinge de sine, dar cf. și *stinde focu* = stînge focu. Nanu încă a înțeles răŭ cîteva cuvinte: nu se zice *dę, dât, dâwu* ci *dâ* etc., dar la imperativ *dę-m, ado-m* (adă-mĭ) și *dućeț-im*. Nu se aude godina ci *vodina* = ploaĭe din slav. *godina* peste guodina cf. movila peste moguila, vezĭ Studj di filologia romanza vol. IX, fasc. 26. *Šikletu* p. 337 a fost de Nanu înțeles fals, cuvîntul nu însemnează *mulțumesc* (danke), ci simplu „și la anul" să dea Dzeŭ tot așa, adecă bine; e compus din și rom. + *k* (la) + *lěto* (anul) slave. *Tšuk* p. 372 nu e *cuc* ci un fel de *buhă*, cea maĭ mică buhă, care cîntă *ćuc — ćuc — ćuc* saŭ *ťuk — ťuk* și a fost apoĭ numită în chip onomatopoetic *ćuc* = Steinkauz.

Cele maĭ multe curiozități le avem de la d. Weigand. Încep cu textele. În Jb. I, p. 130 avem yǫbę = Weilchen cf. Byhan, Jb. VI, p. 234. *Iâbę* nu e substantiv ci un pronume și un verb, pentru moment se zice: *un hip, un bobić de vręme, zâlic vręme*. Iâbę are să se analizeze în *ịâ* (= ea) și *bę* (be), în texte loc. cit. avem: *ștęptę o ịâbę mânke*

= *ştęptę o ịă bę mânḱe* = aşteaptă o ea be maĭnainte. În Jb. I, p. 136, ĭar la Byhan, Jb. VI, p. 285, *tot na pǫĺu* îndreaptă *tot na poĺu.* Aceĭasta nu însemnează „im vollen Galopp", căcĭ aceĭa s-ar zice în dialectul istoromîn *halopęnda,* deoarece *câlu hąlopę̀. Tot na poĺu* = tot la vale = înjos, fiindcă slavul *polje* a fost înlocuit prin **poĺa* şi de aicĭ corect *tot na poĺu* în accusativ. *Zakoríst* Byhan p. 387 după Weigand e esplicat bine, căcĭ *zakorist* trebue despărţit in *za* + *korist* (zum Nutzen).

Trec acum la glosar, să vedem cu ce elemente îmbogăţeşte d. Weigand glosarul dluĭ Byhan. *Denadę* op. cit. p. 205 „Messer mit fester Klinge", Weigand „Handschrift". *Denadę* are să se cetiască *de* + *nâdę* = de oţel fiind nâda *oţel* şi de *de,* ĭar de loc nu cuţit, va să zică „Stahl" şi „vom (aus) Stahl". *Dens* p. 206 nu e „von hier" şi nicĭ n-are să se amestece cu *de* + *ăns,* căcĭ „von hier" e egal *de ânća. Podobre* după Weigand cf. Byhan p. 311 nu e absolut nimic, cuvîntul poate fi: *voị podăpri cu un stup zidu* = voĭ propti zidul cu un stîlp. Setekęị p. 336 are să fie despărţit în *se* + *tekęị* maĭ bine *takęị* ‖ *takaĺęị,* adecă e verb reflexiv. *Tšemiri* nu există, aicĭ avem de a face cu cuvîntul *zemeri* de es. să *nu zemeriţ!* nu luaţi în nume de răŭ *zemeresc, -it,* va să zică cu *z-* şi nu cu *tš-*, e mare deosebire între natura acestor sunete. Atît şi nimic maĭ mult.

Cred că esemplele date mĭ-aŭ dat dreptul să refac glosarul de noŭ. Nu cred că va fi perfect, nicĭ al meu, dar m-am ferit să îĭ stric faţa prin diformărĭ atît de sunete cît şi de înţeles. M-aş bucurà foarte mult, dacă prin truda mea ar fi progresat starea actuală a dialectologiei romîne orĭcît de puţin. Şi cred că s-a făcut acest lucru.

III

În transcrierea dialectelor romîne din Istria m-am folosit de sistemul stabilit în vol. I. Observ şi de data aceĭasta că transcrierea mea foloseşte toate semnele existente în alfabetul comun. Semne noĭ întroduc numaĭ pentru sunete

necunoscute în limba comună. Aceste litere cu ajutorul unor semne diacritice redaŭ toate nuanțele din dialectele studiate. Lozinca mea e: semne simple și cunoscute și un semn diacritic pentru un sunet, mult două, dintre carĭ în cazul din urmă unul deobiceiŭ arată accentul. Accentele cuvintelor să însemnează numaĭ în caz de lipsă. În general s-a păstrat accentul comun rominesc și-n dialectele din Istria. La semnele cunoscute adaug și alte semne noĭ din dialectele și din limbele slave, carĭ ne explică diferitele cuvinte de origine străină. Urmează semnele:

a = a medĭu.
ạ = a închis.
â = a de tot închis, aproape *ọ*.
ă = ă rominesc.
A̧ = õ din vbulgară.
b = b comun (aspru).
b́ = b muĭat.
c = c năinte de a, o, u.
ć = t́ + ś, dar deosebit de serbocroatul *ć*.
č = t́ + š ca și ital. *ce, ci*.
ĉ = un c sunet între *ć* și *č*.
d = d comun (aspru).
d́ = d muĭat.
đ = d́ + ž, dar deosebit de serbocroatul *đ*.
ḍ = d + z.
e = e medĭu.
e̯ = e consonantic.
ẹ = e închis.
ę = e deschis.
e̥ = un fel ă redus, între *e* — *ę*.
ě = ѣ din vbulgară.
Ę = ѧ din vbulgară.

f = f comun.
g = g aspru.
ǵ = g muĭat.
ǧ = d́ + ž ca ital. *ge, gi*.
ĝ = un ge între *ǵ* — *ǧ*.
h spirant.
i = i medĭu.
ị = i închis.
į = i deschis.
i̯ = i consonantic.
i̥ = un fel de *î* după Weigand.
ĭ = i scurt.
î = î rominesc.
j = franc. j (= ž), dar în cuv. slave = *i̯*.
k = c năinte de *e, i*.
ḱ = ḱ muĭat.
l = l comun.
ĺ = l muĭat.
ł = l gutural.
m = m comun.
ḿ = m muĭat.
n = n comun.
ń = n muĭat.
o = o medĭu.

ọ = o închis.
ǫ = o deschis.
o̯ = o consonantic.
o̥ = ă după Weigand.
p = p comun.
ṕ = p muĭat.
r = r comun.
ŕ = r muĭat.
r̥ = r vocalic.
s = s comun.
ś = ban. ś din tre *s* — *š*.
ș = ș (š) comun.
š = ș.
ŝ = un sunet între *ś* — *š*.
t = t aspru.
t́ = t muĭat.
ț = t + s.
u = u mediŭ.

ụ = u închis.
ų = u deschis.
u̯ = u consonantic.
ŭ = u scurt.
u̥ = î după Weigand.
v = v comun.
w = w duplu, aproape de u consonantic.
x = c + s.
y = i grec și y = ы în cuvintele vbulgare.
z = z comun.
ź = ban. ź între *z* — *ž*.
ž = j.
ẑ = un sunet între *ź* — *ž*.
ь = vbulg. *ĭ*.
ъ = vbulg. *ŭ*.
ы = vbulg. ъı.

Texte.

Băieți din Susnievița.

M. Țvețić. Fr. Scrobe. J. Țvețić.

1.

Treĭ fraţĭ.

Un ćåće siromåşki vut-a trei fil; doi stut ş-ur bedast. Ćåće murit-a, nu l-a niś lasåt nego cåsiţa ş-o våcă. Pokle ćåć-a murit, poşnit-au fråţi ganèi ke cum-or respårţi våca. Ćel doi segali cuvintu ke vor fåće saki se dvor e lu ćela bedastu o ştåie. Cănd våca verire-va din påşe la lu cui dvor mesere neca-Í fiie. Våca cănd a verit pre cåd pliră de muşt scăpåt-a-n ştåie. Verit-a våca lu ćela pre proŝtu. N-a stiuut će ie fåće de våcă, trebu-l fråţi ke će misle de våcă, ie a zis ke o mere vinde. Verit-a la o boşke la un hraşt şi-l ăntrebe ke va cumpără våca e foşt-a bore, grånele treŝit-a-n hrast şi gråna cu gråna hrsteit-a, osăn puti zăhrsteit-a. Ie găneit-a ke-i bire: osăn vote zahrsteit-a, saca votă un fiurin, ke-l vo daie pre osăn fiuriń, ke se n-åre pines ke-l vo daie na dugu do petnaist zile. Cănd a verit petnaist zile mers-au neka-i[Í] daie pinezi şi låt-a sekura cu sire, verit-a colo la hråst, ăntrebă-l pinezi căt s-a pogodit, bore n-a fost ontrat, hråstu tačat-a, ie se iadè ocoli de hråst neka-Í daie pínezi căt s-a pogodit pre våke, n-å vrut då, ie cu sekura preste hråst e hråstu fost-a şupeĺ probit l-a şi poşnit-a roni-se pínezi din hråst. Tåţi nepunit-a hråstu de pínes şupeĺ. Ie poşnit-a Íu hråŝtu ganei ie ke nu va căta pínez nego samo căt s-a pogodit: osăn fiurini. Ie låt-au osăn fiurini şi mere căse. Cănd-a verit kåse ăntrebu-l fråţi c-adu-s pínezi, ie Íe zice c-a dus şi zice lu fråţi ćela iŝtu c-åre pínez căt vor. Fråţi-l rogu neka mere rată şi låt-a cu sire saki se brse şi mers-a colo. Cănd-a verit colo, pínez căt a vrut, nepunit-a brsele şi viru căse. Cănd-a verít căse

poșnit-au̯ ganei̯ ke cum or resparti pínezi. Ćela bedastu odgovorit-au̯ ke vor pezei̯ cu bălănțunu lu saki căta e mers-a la preftu posăndi bălănțunu. Ăntrębe̥-l preftu ke će va cu bălănțunu, i̯e odgovorit-a c-åru za resparti pínez trei̯ fråț. Preftu vire su ocnă z-ascutå cum i̯eĺ părtescu pínezi. Vezut-l-a ćela bedastu fråte preu̯tu su ocnă, popadit-a o lęmne̥, tofnít-a preu̯tu preste cåp ucis l-a. Poșnit-au̯ cuvintå fråți ke ć-or de preu̯t. Ćela bedastu fråte kårle l-a ućis zis lę nu mislit nis. Popadit-a preu̯tu ćela bedastu, dus l-a la o cåse̥ i̯uvę fost-a o șmocvă la ușe̥, smocvele bure zdrile, puș ĺ-au̯ o șmocvă-n mără ura-n gură, neștăvit-a pringă șmocvă neca ștåi̯e și cu șmocva-n măr. Verit-a muĺęra nopta pișå fåre̥ și s-a prestreśit ke preu̯tu smocvęle bęrè. Scăpat-a muĺęra de frike̥ cutră om ăn påt și-ĺ spure ke preu̯tu bęrę smocvele. Scolă-se omu, låi̯ę o lęmne̥-n măr și rescĺide ușa și tofnę cu ća lęmne̥ preu̯tu preste cåp. Preu̯tu cåde pre våle mort. Omu spure lu muĺęre c-a ućis preu̯tu ke ć-åre fåće, ămmestit s-a, pǫrtă preu̯tu-l aćesta la ćeștă, la ćestă foŝt-a vožu cu mĺåre. Furmaru cărmit-a cåĺi. I̯e, ćela om neștavit-a preu̯tu la vož și ĺ-a pus un cuș de mĺåre ăn pumău și pumnu la gură neca mărănkę. Verit-a furmaru și vezut-a ke preu̯tu mĺåra mărănke̥, popadit-a nușcåre lęmne̥. tofnit-a preu̯tu preste cåp ucis l-a. Poșnit-a mișli furmaru ke ć-a facut, c-a preu̯tu ućis, popadit l-a, hitit l-a ăntr-o åpe̥, i̯uve l-a åpa dus r-on șopot, neștavit l-a åpa c-a stat ca și se rę fi viu. Verit-a lovți și ćii̯a foșt-a bur loc za ĺepuru ućide. Lou̯ți mislit-a ke-i̯ preu̯tu ăn spii̯e za ućide ĺepuru, ontråt lou̯ți hitit-a din pukse-n preu̯t, ućis l-a și podle lǫt l-a åpa.

Susńevița 4. Matei (Måte) Glavina. 70 anĭ.

2.

Săracul înțelept.

Ur om a verit din sîmăń cutră cåse̥, ăni̯urbåtu-s-a pre un goŝpodin bogåt. Țela goŝpodin ăl ăntrèbe̥: te rogu spure-m ăi̯ čuda omir ăn símằń. Țela siromåh ĺ-a odgovorit ke nu

știe ke nu ĺ-a brojit. Pokle gospodinu ăl ăntrębę ke-i bur sîmăńu, odgovorit ĺ-a siromåhu ke nu l-a pokusit. Gospodinu s-a uredit (ali ofendit) fakut ĺ-a ur batiment (ćlamat l-a-n sud) ŝi foŝt-a piseitu pre mandåt ke åre za veri țesta zi, ma ne ămna, ne iezdi, ni ne rescuț ni ne ăncățåt. Siromåhu s-ancățåt r-o școrńę cåre n-åvut de jos podlogu, c-un pićor iezdit-a pre cåprę. Verit-a la sud potućita pre ușę și vut-a-n ĺepur ăn torbițę cu sire. Ie știut-a c-åru ćuda breč ăn sud. Potučit-a la ușę, din-untru ĺ-a odgovorit ke ćire-i fårę, ie odgovorit-a: țela cårle nu-i nuntru. Ieĺ a våĺe ănuntru știut ke-i țela hunțut fårę. Ieĺ a våĺe zis lu portuneru (cårle-i la ușę) neca ŝpuștę breči (c-a breči tămna foŝt) neca-l restrjescu. Cănd-a portuneru reselis ușa lu breči pre ie, ie pak zvadit-a ĺepuru din torbă lăsåt l-a, ĺepuru scăpåt-a, breči după ie. Vežuto-au săndețu din sud ke-i căta ștut zis-au lu portuneru neca-l tråže ăn conobę (la cåntină) neca-ĺ dåie bę din tote băčvile samo ne din ța-iŝta cåre-i mai bur viru. Cănd s-a siromåhu nepit ăntrebåt-a ke neca-ĺ dåie ŝi din ța-iŝta iuve-i măi bur, portuneru ĺ-a zis ke nu cutèzę, siromåhu mers-a la ćep, resćepit-a ćepu, hitit-a ćepu mai largo ć-a putut, viru din băćfă tocit s-a fårę portuneru vreda cu žažetu-n șcuĺa de băćfvă neca nu męre viru fårę din băćfvă. Siromåhu låt-a țela båt di după ușę preste portuner, portuneru iohkeit-a cănd l-a siromåhu batut cu bătu, săndețu dęsupra din cåmerę ĺ-a vikeit neca-l bire båte. Siromåhu vut-a-n cåpotină visita o ćetărtă de cårne pre ćluke låt-a ćetărta de cårne și uo pus după ćerbićę și cu ćela cåpotină s-a zăgrnit și ćetărta foŝt-a gręlę cåpotină uo zăgrnit neca săndețu nu vęde ke porta cårna fårę. Ie plecnind-a męre fårę, za scăpå ḱå, ăntrębåt l-a săndețu pre ocnă primit-a bură, siromåhu ĺ-a odgovorit: gospodine, mușåța hvålă de ręs și un åt ån așå. Ie męrs-a ḱå. Akmoće portuneru căta c-a foŝt viu, cum l-a siromåhu bătut cu bătu, ie cu žåžetu ăn băćfvă țirut-a våvik neca viru nu fårę męre.

Susńevița 4. Matei Glavina. 70 anĭ.

3.

Bora și țăranul.

Un tirăr gospodår vut-a a sę grunet, verit-a bora, ĺ-a låt tota hråna. Ćela gospodår mers-a ćere bora. Ăntrebåt-a tote vinturle dokle ua flåt, virit-a la kåse lu borę, ăn cåsę flåt-a måia lu borę și ăntrebåt-a iuve-i bora. Ia ĺ-a zis ke nu-i acåsă ke neca fuže ḱå, ke se verire bora ke-l va răstrzei. Ie zis-a nazåt ke nu se sa răstrzei ke morę școda-ĺ plăti će ĺ-a făcut e måia ĺ-a zis ke neca se scunde su șcåĺe. Verit-a bora acåsă ăntrębåt ș-a måia ke ćire-i ånća, måia ĺ-a zis lu bore ke a foŝt un tirăr om ke ĺ-ai čudă școda făcut, ie ke n-åre cu će jivi ke ĺ ver morei școda plăti. Bora odgovorit-a ke cu će va ie plăti ke n-are niș. Måia zis-a ke l-a ḱå trămes e bora zis-a neca-l cĺęmę nazåt. Verit-a ćela mladiḱ de su șcåĺe fåre și spus-a lu bore ke ĺ-a tot låt. Kmo bora ĺ-a zis će rei tu vre. Ćela tirăru gospodår zis-a ke neca-ĺ dåie cu će va jivi. Bora ĺ-a zis će ț-oi da: dåu-ț ćesta taviol, ma ć-oi io cu taviolu zis-a tirăru. Bora ĺ-a zis ke va veri de sako će pomislire pre ie și cu ćela taviol mers-a ḱå ćela gospodår. Verit-au la o ostariie și mers-a-n untru după scånd restăgnit-au taviolu și posmislit-a ke neca-ĺ virę pre taviol za muncå și za bę. pak verit-au de sako. Saturåtu-s-a și nepit s-a, podle mers-a durmi. Gospodåri ĺ-a gåmbięit taviolu ăn ća vreme će ie a durmit. Damăręța sculatu-s-a mers-a ḱå de la ća oștăriie, podle ămnat-a ręnḱe verit-a foma pre ie restăgnit-a taviolu ke-ĺ va veri ćeva za muncå. Nu ĺ-a vrut pre ie niș veri. Podle ie mislit-a će va fåće, turnatu-s-a nazåt cătrę borę și zis-a lu borę ke l-a privărit cu ćela taviol ke nu vrę pre ie niș veri. Bora ĺ-a zis ke nu l-a privărit, ke iuve a durmit, zis-a ke-n ostariie. Akmoće ziće io nu-ț poc då ke ćåstă tikviță. Pak ie a odgovorit: io cu tikvița ć-oi fåće. Bora ĺ-a zis ke din ća tievă va trli vir cåt vrure. Akmoće cånd-ăi sa låt-a tieva și mers-a cătrę ća ostariie nazåt. Zis-a lu oștaru se va cumpărå vir. Oștåru ĺ-a zis ke dende are ie vir, tu n-ari niș, ćaia-i a mę stvar, io ț-oi vir năstoci

căt-căder ver e tu pripră̄vȩ băćvile. I̯e pus-a tieva la băćfve și băćfvele s-au̯ netoćit din tievă. Akmoće poșnit-a nazăt bȩ și zădurmit-a. Oștăru gambiȩi̯t l-a tieva ca și taviolu. Dămărȩța s-a sculăt mladiku și mers-a ḱă fost l-a sete vrut-a ke neca din tievă vire vir, din tievă n-a vrut veri vir. Mers-a rapoi̯ cătrȩ bore ke l-a prevarit și cu tieva. Bora a ăntrebăt ke i̯uve fost-a, zis-a c-a fost ăn ća oștarii̯a ca și mănke. Akmoće ziće bora i̯o n-am će ătu-ț dă, nego ćesta băt. Ć-oi̯ cu bătu zis-a i̯e. Bora l-a zis cu ćesta băt i̯uvecoder merseri i̯e va băte, ămnă-n ća oștarii̯e și ăntrebȩ taviolu și tieva neca-ț dau̯-o, se nu-ț vor dą zi lu bătu neca-l băte. Oștăru și oștarița nu l-a vrut dą nazăt ni taviolu ni tieva. Zis-a i̯e lu bătu neca-l băte e bătu poș-nit-a pif-paf dokle negri virit-au̯ cą și corbi. Cănd a văzut ke nu-i̯ ăto, dăt l-au̯ nazăt taviolu și tieva. Pak a mers-a ḱă la sȩ căsȩ mladiku și jivit-a cum a vrut cu taviolu cu tieva și cu bătu.

Susńevița 4. Josif (Jože) Țvećić. 62 anĭ.
A auzit-o nemtește, cănd a fost jandarm.

4.

Ce n-a fost și ce nu va fi.

Fost-a trei̯ frăț, toț trei̯ ansurăț. Ma cănd i̯el ćȩva cațăt i̯ăle l-a dăt lor ća fost mai̯ poredăn. O zi cănd au̯ mes ăn lou̯ iel s-a pogovorit ke se rȩr ćeva lovi i̯el vor ăns pripră̄vi. Akmoće ća zi ucis-ău̯ o căprȩ divlȩ e kmoće foc n-au̯ iel vut. Cau̯tat-ău̯ r-o băndă de codru și r-ătă și vezut-au̯ ke focu ărde na desno de i̯uve i̯el au̯ fost. Ćela mai̯ betăru au̯ zis i̯o meg ćere colo foc i̯uve veden, și i̯e verit-a colo și aflăt-a dvanaist ocoli de foc, e ćeli omir tăț au̯ fost, iel au̯ furavei̯t boi̯. Iel ăl ăntrebu ć-ăi̯ tu verit oća. I-o am verit ke vezut-am ke ănća-i̯ foc și ve rog neka dai̯eț-îm zălika foc. Iel a zis noi̯ ț ren dă foc ma tu valè se spuri će n-a fost nigdar nićе nu va fi, ie zis-a nu săm bur za spure. Ei̯, donke morești remărȩ cu noi̯. Ćeli alți

șteptu-l e nu ĺ-i̯e. Cănd nu-i̯, męs-a ćela åtu fråte ćere. Și verit-a și i̯e colo și ăntrebåt l-a ć-ai̯ tu verit oć? I̯e zis-a verit-am neka să mi-aț då zålica foc și fråtele. Ieĺ au̯ od-govorit no-i̯ ț ren då foc și fråtele se ver tu spure će n-a fost nići nu va fi. I̯e zis-a nu știu, i̯a, ontrat ver și tu ånća remăre. Ćesta mai̯ tireru vezut-a ke nu-i̯ ur ni åt și mers-a și i̯e și verit-a colo și ăntrebu-l ć-ai̯ tu verit? Să-mi då zålica foc și fråți. Ieĺ au̯ zis då-ț-ren foc și fråți se ver tu spure ća će n-a fost nići nu va fi. Hoh, i̯e zis-a lăco. Cănd s-a me ćăće născut i̯o-m vut dvaiset și ćinć u̯åni. Și ontrat kⁱrst n-a fost ăn lume și m-a̯m domislit și posa-dit-am un bob și i̯e vaĺè nerăstit-a piră la ćer. Și mes-am pre ćesta bob ăn ćer și ontråt rugåt-am Domnu neca-m dåi̯e kⁱrst cu ć-oi̯ ćăće kⁱrsti. M-am ća vręme ć-am i̯o cu Domnu ganei̯t virit-au̯ jos o cåpră prope de ćesta bob și l-a prigrijit și akmoće prende voi̯ jos. I̯o cåvtu ocoli de mire și vezut-am ke ăi̯ o bîrsițe de mekine și i̯o-m de ća nepunit jepurle și pac mekină piră la mekină pa-m mes ăn-zdolu. Ma månke neg-am jos verit falitu mi̯-a uri zece metri și ontrat hitit-am cu mire pre våle și m-am zăcopei̯t r-un crug cu cåpu nuntru, nu m-am putut nicacor oslobodi. Ma nić ćinć nić șåse mers-am cåsę låt-am bătu și pråliț̦a și ontrat stucit-am ocoli de mire ărpile, pac mes-am ḱå. Ieĺ zis-a ke ăi̯ bur, dåt-ĺ-a fråți și foc.

Susńevița 4. Josif (Jože) Țvećić. 70 aní.

5.

Tridićin.

Un cråĺ a avut trinaist fiĺ și ća trinaistile ĺ-a ganei̯t Tridićin. Și toț trinaist zgoiț a veḱ fost. Și lor ćăće zis-a neca mergu pre lume ćere trinaist sǫrăr d-un ćăće și d-o måi̯e și toț neca se-nsoru după ćåle trinaist sórăr svaki după a sę. Și kmo i̯eĺ mes-au̯, și pĺerdutu-s-a nro boșcă, și vęḱ nopte fost-au̯, vezut-a-n ćå boșcă o svitlåvină și verit-au̯ colo. Fost-au̯ o måre cåsę. Akmoće mes-a i̯eĺ la

ćå uşe̜ şi clému: lăsåţ ne nuntru. Ieĺ din cåse̜ odgovorit-au̯ cårli ăste? Noi̯ ăsmo trinaist fråţ tot de un ćåce şi de o måi̯e, ş-acmo ămnåţ nuntru. Şi-ĺ ăntre̜be̜ će voi̯ ćerşiţ. Noi̯ ćerşin a noştre ĺube. Noi̯ ne ren råda ănsura după trinaist surăr ca şi ăsmo noi̯ trinaist fråţ. Ieĺ zis-au̯ bire. I̯uşto i̯o åm trinaist fiĺe şi ontrat pripavit l-a ćira. Şi i̯eĺ au̯ ćiråt şi zisu l-a ćesta istu kmoće voi̯ veţ me̜re durmi cu saki a se şi aşa facut-a. Ma de cănda s-a i̯eĺ cucåt toţ şi cu i̯åle Tredijin i̯e s-a sculåt şi mes-a scută će va ganei̯ ćesta istu şi cu a se̜ muĺere. Åkmo ieĺ ćesta istu se gane̜ cu muĺe̜ra ånća va fi bură pećenii̯e. I̯o de cănd i̯eĺ bire zădurmiru i̯o voi̯ me̜re cu cuţitu şi voi̯ lu toţ trinaist cåpurle poseći (taĺå). I̯e misle̜ ć-åm de fåće i̯o? Acmo cum a vut svaca file̜ bareta pre cåp, i̯e låt-au̯ lu tote baretele dispre cåp e pus-a lu saki fråte pus-a ura pre cåp, e a lor faţolele. Şi cănd a i̯e verit posećit-a lu tote trinaist cåpurle. Ćesta om mes-a nåzat cătră muĺe̜re şi gane̜ ma ren ve̜ bură pećeń. Şi akmo ćesta Tredijin mes-au̯ scută se au̯ zădurmit omu şi muĺera. I̯e au̯zit-a ke dormu. Mes-au̯ probudi fråţi, ala homoće! şi i̯eĺ a scapåt. Ma ćesta şi cu muĺe̜ra i̯eĺ au̯ fost mågi şi avut-au̯ un papagalo. Dămăre̜ţa cănd s-au̯ sculåt mago̜ reselis ocna şi ăntre̜be̜ papagålu cum ăi̯. Papagålu odgovore̜ slab-ai̯ facut. I̯e-l ăntre̜be̜ e će-i̯? Lu tote filele ć-(ţ) åi̯ cåpu posećit. Ieĺ a verit nåzat cåse̜. Akmoće ćesta dvanaist fråţ zis-a lu ćåće ke Tredijin c-a facut poseći cåpurle lu trinaist fe̜te (surăr). Şi ćă c-a fost fiĺele lu mågo. Ma i̯e c-a zis: ke i̯e ke se̜ furå şi cålu din ståle̜ lu mågo. E ćåće ăl cle̜mă cătră sire. Tu ke ai̯ zis ke re̜i̯ furå şi cålu din ştåla lu mågo. Ma, ćåćo, nu credéţ i̯o ćå n-am zis. Ma tu åi̯ zis lu fråţi. I̯a, ćåćo, se i̯o meser colo nåzat tu nu ver mire åto vede̜ ke i̯o ĺ-åm facut čudă, ma ćåće-ĺ ziće: ali me̜re colo ali fi obisit. Ben, i̯-oi̯ mai̯ voĺi me̜re colo nego fi obisit. E acmoće i̯e mes-a. Ånbătit-a pre cåle un peclar tot răstărzei̯t. I̯e ăĺ ziće: răspoĺ-te tu din ća robe̜ şi da-u̯o mii̯e, i̯o voi̯ a me̜ ţii̯e şi aşå i̯eĺ au̯ gambii̯ei̯t. Acmoće me̜re i̯e şi vire la̜ uşa lu mågo şi-l ăntre̜be̜: bura se̜ra şi vire ćesta mågo će re̜i̯ tu? I̯o ăte

rogu se rẹi̯ tu mire lasả ảnća durmi. I̯e ganẹ i̯o te voi̯ lasả ma se ver ăn ștâlă. Se rẹi̯ fi mai̯ mușât ămmeștit rẹș te pure ăm pât, ma nu portă ke me puri ăm pât. I̯o ăns știu̯u ke i̯o nu săm curât și dâtu ĺ-a ćirả și pus l-a ăn ștâlă. Cînd au̯ mâgo zădurmit i̯e scoćit-a pre cả și mes-au̯ cătr-a sẹ cảsẹ. Virit-a cảsẹ zińe lu ćáće țảsta t-i̯e cảlu. Dămărẹta cănd s-a mâgo sculât rẹsclídẹ ocna će novẹ ăi̯ papagâlo? E i̯e odgovorit-a mes-au̯ cu drảcu câlu, lât-ăl-a Tredijin. Acmoće frâți lu Tredijin mes-au̯ cătră ćáće și zis ĺ-au̯ no zis-au̯ Tredijin ke mâgọ ảre o pońảvẹ cănd posnẹ grâdu caplí i̯e hitẹ țảsta pońavẹ pre căsẹ și vâĺẹ fermẹ. Și i̯e zis-a ke i̯e rẹ fi bur și pońava lả-ĺ. Ontrat ćáće-i̯ ăl clẹmẹ cătră sire și zice-ĺ tu c-ai̯ zis ke rẹi̯ lu mâgo lả pońava. Ma ne, ćáćo! I̯o ăĺ-am ćudẹ facut se ăi̯ mesér colo tu nu ver mire âto vedẹ. Ali mẹre colo, ali fi obisit. Ma i̯-oi̯ mai̯ voĺi și mẹre nego fi obisit. Akmo i̯e cumpară un starić de nuć și mẹre și vire la cảsa lu mâgo. Cănd a știu̯ut i̯e ke mâgo sa cucât ăm pât, e i̯e mes-au̯ pre țesta cảsă la mâgo. Acmo posnẹ sipẹi̯ țăste nuć, acmoće muĺẹra lu mâgo ăl probudẹ și zińe-ĺ vezi ke caplẹ grâdu e mâgo se scolẹ lâi̯e pońava și mẹre u̯o [vo] hitẹ pre cảsẹ, i̯uve va u̯o hiti lu Tredijin ăm brâț. Acmoće i̯e u̯o portă lu ćáće și zińe țăsta ăt-i̯e pońava. Ma frâți zis-au̯ lu ćáće Tredijin au̯ zis ke i̯e rẹ lâ lu mâgo și papagâlo.

Tu ke âi̯ zis lu frați ke tu rẹi̯ lả lu mâgo și papagâlo. I̯e zińe: ćaćo, će propińo me jelești vedẹ mort. Ma i̯o-ț zic ke morești mẹre ali fi obisit. Ben, mai̯ volesc și mẹre nego fi obisit. Și i̯e lât-au̯ u̯o spirtiță plică de bumbon și ćesti țucărânći și acmo vire la câsa lu mâgo ponoći (pre nopte) și zińe: papagâlo viro tu oć, e će rẹi̯ Tredijine. Viro tu oća și ămnă cu mire. E, nu voi̯. Ma samo viro oć ț-oi̯ dâ pocusi će ver muncavẹi̯ la mire. Și dât ĺ-a de ćești bumbon și ganẹ tu ver vâvic la mire să živi. E papagâlo ganẹ tu me rẹi̯ privari. Nu rẹș. Hai̯de! Și mes-au̯ ăn ća spirtiță și i̯e u̯o zăcĺide și u̯o portă ḱâ. Acmo mẹre cảsẹ. Duće-u̯o lu ćáće: țăsta t́-i, ćáćo, și papagâlo. Bravo sinco! Acmo mergu frâți lu Tredijin cătră ćáće și zicu Tredijin au̯ zis

ke je rę fi bur de durâ mâgo și cu muĺęra. Și ćâće ceĺęmă-l către sire și zićc-ĺ tu c-aj zis ke rej fi bur durâ mâgo și cu muĺęra. Ma, ćâćo: Domnu a meu și a teu će va zića ke tu mire așâ munćeștĭ. Ma ća nu t-je âto ali de sâbĺe muri ali colo yi (mere). Ma neca fije cum va. Maj voĺesc yi nego de sabĺe pogini. Acmo lâje un mâre casun zeĺezăn și pure nuntru de ćesti svet și męre pure-l pre voz. Vire ăntru câsa lu mâgo și vikę se vet cumpărâ svet. Vire mâgo și cu muĺera și ziće juve-ți-s, e je: ânća ăn casún. Je ziće dunke ręseĺide casunu, je vreda ręselis-a casunu și zvadę doj-trej fârę. Mâgo ziće će n-ări maj mușât. Je ziće ăn casun ălje ćudę. Ămnă nuntru si cu muĺęra pa vet sberi. Și ontrat mâgo și cu muĺęra scoćit-au ăn casún e ontrat je zăćeĺis-a casunu maj tęda ć-a putut și acmo ăĺ trâže câsę și ceĺęmă ćâće: ćâćo țășta ăți-s: mâgo și cu muĺęra. Ontrat ćâće facut-a veri covâću și zăfarecât-au mâgo și cu muĺęra.

Susńevița 4. Josif Țvećić. 70 anĭ.

6.

Ceĭ 12 frațĭ.

Un did și o bâbă siromâș n-a vut niș âto nego dvanaist ove. C-or fâće frita, poșnit-a răzbi un ov scoćit-a un fećorić afârę. Răzbit-a ât scoćit-a ât fećor și așa pîr la dvanaist. Fost-a dvanaist fećor n-âvut će dâ le muncâ. Ćela maj micu zis-a lu ćela did, ali ćâće, ke l-a țirut za ćâće, ke neca męre către crâĺu ke neca le dâje za munca ćeva cu će ręnte tręće. Ceĺa ćâće mes-a către crâĺu și ăntrębât l-a ke neca le dâ je cu ć-or prijivi ręnte ke âre dvanaist fećor. Akmoće je ke le va dâ ma k-âru de fâće će je zisere, tot ćesta boșcă će se ânća vęde jeĺ âru povadi și lęmnele kâsę duće ănro zi ke se nu vor fi făr de câp. Și pokle neca vire saki cu sę bîrsă ke voj le da din magazin neca-ș nepunescu câtcoder puturu purtâ. Ćeli dvanaist frâț virit-au cu sęle bîrse. Lu jedanaist nepunit-a e lu dvanaistile n-a vut pure će. Pokle ke nega megu cu ćă kâsę și când

ća finiru ke neca viru nâzat ăntrębâ. Ća finit-au̯ poi̯idi. Tremes-a ćela mai̯ micu fiĺ ćâće cătră crâĺu ke neca le dâi̯e inke lucru ke n-âru cu će jivi. Crâĺu zis-a ke neca ća mâre sinocosę morę spravi și uscâ și-n stâlă pure firu ke se nu va lu toț câpu poseći. Ćâće virit-a cătră fiĺ jâlosno. Fiĺu l-a-ntrębât ke će-i̯ jâlostăn. Ćâće li̯-a odgovorit će n-oi̯ fi jâlostăn, crâĺu mi̯-a zis ke măre se nu pokosireț ćesta sinocoșe și spraviserăți și-n stâlă pusérăț ke veț toț câpu pĺęrde. Ćeĺa micu fiĺ zis-a ća ke-i̯ lăcò c-or dămărętă pir la osăn ur durmi și pokle c-or męre ke va rosa de pre i̯ârbę treće ke se va mânke uscâ. Mes-a și pocosit-a mânke de nopte și uscât și dus acâsę firu și-n stâlă pus l-a. Potle mes-a saki cu sę bîrsę la crâĺu ke ĺe va dâ plâta. Așa lu jedanaist vut-a će dâ și lu dvanaistile n-a vut. A zis ke neca megu kâsę și ke neca ća scupa mărăncu dokle tirlire de ća. După ća zâlic vręme poiidit-au̯ tot će l-a dât crâĺu. Ćela micu trămęte nâzat cătrę crâĺu ćâće. Crâĺu zis-a lu ćâće ke neca viru cătrę i̯e ăn corătu craĺevski ke va dâ lu saki un câ și jivĺenia. Akmoće cațât-a ćeĺi frâț saki sę câ, o betără i̯âpę zis-a lu ćela micu: i̯a tu mire și lât-a u̯o. Akmoće ćela crâĺ ćeĺemât-a toț ćeĺi dvanaist frâț scupa și l-a zis ke morescu aflâ dvanaist sorăr de o mâi̯e și de un ćâće și ke s-or ănsurâ cu i̯âle, ke se nu lu toț câpurle ăn prevâle. Mes-a toț nâzat cătrę sę câĺ jâlosno. Și ća betiră i̯âpę ziće lu ćela micu frâte ke će-i̯ jâlostăn. Će n-oi̯ fi jâlostăn căndi ḿ-a crâĺu zis ke moresc dvanaist sorăr aflâ și cu i̯âle ne-nsurâ ke se nu ke ne va toț poućide. I̯âpa ĺ-a zis ke-l va duće colę i̯uve ăs ćâle sorăr. Cánd a fost i̯edanaist ur mes-a din corătu lu crâĺu ćeĺi câĺ preste un codru virit-a la o câșę și ći̯a ća betiră i̯âpę făcut-a fermęi̯ toț câĺi și zis-au̯ lu ćela tireru frâte ke-i̯ ći̯a ća câsę i̯uve ăs ćâle dvanaist sorăr. Și ke neca legu ći̯a fârę câĺi și ke neca megu ăn câsę ke neca zicu: bură sęra mămă. Noi̯ ismo dvanaist frâț voi̯ c-areț dvanaist fiĺe să ke noi̯ ne ręn râda ănsurâ de ănća de la voi̯. Băba zis-a bire, ămnâț după scând șede ręn făće ćeva za večeru. Pok ćirât-au̯ și pus-a durmi saki cu sę frâi̯eriță. Zădurmit-au̯

toț samo ćela micu n-au̯. Ćela micu mes-a fâre către se i̯âpine ăntrebât-au̯-o cum ke âre de fâće c-a frâți zădurmit cu sele frâi̯erițe. I̯âpa ĺ-a zis ke neca mere vreda și ke neca pure baretele dispre frâț pre fiĺele lu badese. Pokle verit-a badesa, posećit-a câpurle lu sele fiĺe, c-a mislit ke-s ćeĺi frâț. Ćela micu lasât l-a viu̯, și mes-a durmi bâba. Akmo mes-a ćela micu i̯âpa ăntrebâ ke ć-âre de fâće. I̯âpa ĺ-a zis ke neca zbude frâți și ke neca zei̯ezdescu saki a se câ și ke neca megu renťe. Frâți mes-au̯, pak neca i̯e mere pozdravi mâi̯a badesa ke i̯e n-âre lesnò ke more mere ḱâ. Virit-a la i̯âpe ĺ-a zis ke neca u̯o zei̯ede și ke se văzure ćeva pre câle ke neca nu ziće niș ke se ziseră ćeva ke-i̯ va fi tesco a lui̯ potle de când câse verire. Verit-a un cus de câle renťe vede un per c-a svitit mai̯ ḱâro nego sorele. Potle i̯âpa ĺ-a zis ť-am i̯o zis ke se ceva vezuri ke să nu zić niș. Ma când ai̯ zis: ămnă jos și pobere. Poberit-au̯ și pus-au̯ ăn jep. Akmoće se vezuri ćeva renťe niș nu ziće nego homo ḱâ. Mes-a zâlic renťe i̯ezdinda vezut-a un per de un puĺ pre pemint. Vikei̯t-a lu i̯âpe vezi-vezi ḱe-i̯ ći̯i̯a un mușât per, i̯âpa ĺ-a zis ke se vezuri ćeva n-âre de cuvintâ, ma când, âi̯ zis rezi̯ezde-me și ie sus pure-n jep. Zei̯ezdit-a nâzat și megu halopenda renťe. Nâzat a vezut o potkovă de câ ăn prevâle vike nâzat lu i̯âpe ke-i̯ o mușâtă potkovă ći̯i̯a, când âi̯ zis scoće jos dispre mire și pure u̯o-n torbă. Zei̯ezdit-au̯ nâzat și verit-a ân corâtu lu crâĺu. Pus-au̯ câĺi și i̯âpa-n, ștâĺâ. Ustrigei̯t-a câĺi și za sviću pus-au̯ peru de ćâ fetă ćâ remâs vie și pus-a durmi ćâ nopte. Âtă zi cățât-a pinez de la crâĺu saki o țvanțike. Toț a cumpărât svićile c dvanaistile n-a vrut. I̯e cumpărât-a rakii̯e și bei̯ut-au̯ și opit-sa zâli̯k pus-a i̯e peru de ćâ fetă cârle ĺ-a svitit. Akmoće frâți l-au̯ tinjit lu crâĺu: c-a rakii̯e cumpărât și ke au̯ fost bet și c-âre un per cârle-ĺ svite na mesto de sviče. Crâĺu l-a fâcut viri intru sire cu ćela per și ĺ-au̯ zis i̯e ke âre durâ ćâ persònă ć-au̯ ćela vut ke se nu-ĺ va câpu tăĺâ. Mes-a i̯e jâlosno nâzat către se betără i̯âpe. I̯âpa l-a ntrebât ke za će-i̯ jâlostăn. Morese fi jâlostăn când ke va crâĺu ve

ćă perŝonă ć-au̯ ćela per vut, ke i̯o nu stiu̯u i̯uve-ăi̯ ni i̯uve nu-i̯. Ćă betără i̯âpę ĺ-a zis i̯o t-am avižęi̯t ćă votę cănd am de colè mes ḱă dila ćă badęsę ke se vezuri ćeva ke neca zići niș. Pak colę-i̯ ćă fętă ć-au̯ ćela per vut ăn lęgăr ćă rămâs și noi̯ ręn colę męre din i̯ă. I̯eĺ au̯ colè verit i̯âpa legât-au̯ de murgvę pak au̯ mes din fętă dus-a u̯o fârę pusa u̯o pre i̯âpe și pak a mes nâzat pozdravi mâi̯a și e-a verit din sę ĺubę ke-ș va u̯o ḱă lă. Mâi̯a l-a rugăt ke neca ștęptę ke-ĺ va da și otpravi cu i̯ă mai̯ bire će puture. I̯e zis-a nu mi̯-e lęsnò i̯o meg moręi̯ akmoće ḱă și scoćit-a pre ćă betără i̯âpină și mes-a cu ćă fętă cătrą crâĺu. Crâĺu tot contenăt e-au̯ șa mușâtă fętă dus, ma fętă smiron foșt-a jâlosnę. Pokle ćela tireru mes-a cu i̯âpa ăn ștâlă, pus-a u̯o la i̯âslę munca și ustrigĺęi̯t-au̯-o, ma pus-a ćela per de puĺ za sviću. Frâți l-a mes tănji șubito lu crâĺu e-âre un mușât per cârle ĺ svitę la i̯asla lu i̯âpę. I̯e ke nu nigdar sviće cumpără, nego ke ćeĺi pinez će cață dila crâĺu ke cumpără raki̯i̯ă și ke-i̯ smiron bę prin ștâlę și ke-ĺ coi̯unę. Crâlu-ĺ fáće veri cătrę sire cu ćela per. Mes-au̯ i̯e nâzat ăn ștâlă cătr-a sę i̯âpinę jâlostăn. I̯âpa l-a ăntrębât ke će-i̯ jâlostăn. Će n-oi̯ fi jâlostan crâĺu mi̯-a zis ke moresc ćela puĺ duće ć-au̯ ćela per vut ke se nu me va ubisi. I̯âpa ĺ-au̯ zis ćela puĺ ăi̯ colę i̯uve și fęta fost-a. Akmo ręn moręi̯ colę męre din i̯e. Verit-a colè, legât-a i̯âpa de murgvă nâzat. Mes-a i̯e ăn câsę din ćela puĺ. Fost-a-nr-o grumbę câi̯bă, dus-a u̯o fârę pre i̯âpę. I̯âpa ĺ-au̯ zis: ămnă pozdravi mâi̯a. I̯e verit-a la cămeră potućit-a la ușę: mâmo, zis-a, i̯o-m verit din ćela puĺ ć-ai̯ peru ăntru mire hitit, cănd am ḱă scăpât cu frâți. Ștęptă, ștęptă fiĺu meu̯ ke-ț voi̯ dâ mai̯ mușâtă câi̯bă, ke ćă ista-i̯ grumbę za pre lume purtâ. I̯e n-a vrut șteptâ, scăpât-a fârę și zei̯ezdit-a sę i̯âpę și mes-a ḱă cu puĺu la crâĺu. Crâĺu fost-a cuntenăt vęde ćela puĺ ma puĺu fost-a smiron jâlostăn, și zis-a ke-i̯ bire, ke neca męre ăn sę lucru. Mes-a i̯e cu i̯âpa-n ștâlă și pus-a nâzat poteova de câ će ĺ-a svitit. Frâți l-au̯ nâzat mes spure lu crâĺu e-âre o poteovă de un câ će-ĺ svitę ke nigdar sviće nu cumpără. Crâlu făcut l-a

duće ćâ poteovă ăntru sire. Ĺ-au̯ zis ke va i̯e avę ćela câ ć-a poteovę purtât, ke se nu ke-ĺ va câpu taĺâ. Ćela tireru frâte ć-a fost dintru dvanaist mes-a jâlosno nâzat cătr-a sę i̯âpę. I̯âpa l-a-ntrębât ke zăć ăi̯ jalostăn, i̯e ĺ-a spus ke ĺ-au̯ crâĺu zis ke se nu ĺ ćela câ durâre ke va fi făr de câp. I̯âpa ĺ-a zis ke neca męre cătră crâĺu și ke neca-ĺ dâi̯e dvanaist koje de bo, și tu le pure pre mire, pak ręn męre colę la mâre aprope de ćela șeoĺ colę-i̯ ćela jdribăț će a țesta poteovę purtât. Tu ver męre-n țesta mâre i̯elvę și ahmo cănd i̯o se zehihizdęi̯ va jdribățu veri, va pre mire scoći și potle 'm va da o brtiță, va o cojă dispre mire scoći ănprevâle și va fâće inke zece și o votă și-m va dâ ca și și mânke ćâ brtiță ke va saka votę o kojă scoći dispre mire ănprevâle. Și ća dvanaista votę cănd verire tu viro vaĺe jos și câță-l de uzdă. Cățât l-a de uzdă zei̯ezdit-a i̯âpa mirât l-a lu crâĺu neca âre și câlu. Potle mes-a cu i̯âpa-n dvor. Potle morę̯i̯t-a svićiĺe cumpără s-a vrut ăn svitlost fi. Fęta, puĺu și câlu fost-au̯ smiron jâlosni. Crâĺu facut-a zekuhęi̯ câdęra de lâpte ke va ćela siromâh, ćela dvanaisti frâte, ăntru ćela cuhęi̯t lâpte scoći. I̯e rugât-a crâĺu ke neca-l lâsă la ća betără i̯âpę ontrat vęde. Verit-au̯ la i̯âpę jâlostăn i̯âpa l-a-ntrębât ke zâće-i̯ jâlostăn, i̯e ĺ-a zis lu i̯âpę ke morę fi jâlostăn crâĺu c-a pripravit câdęra de lâpte cuhęi̯t și ke va moręi̯ nuntru scoći. I̯âpa l-a trămes cătrę crâĺu ke neca-l rogă ke se rę dopusti ćâ i̯âpę ocoli de ćâ câdęră trei̯ vote męre și trei̯ vote zepuși nuntru lăsâ. Crâĺu dopustit-a și i̯e pac au̯ scoćit ăn ćâ câdęrę ăntru lâpte. Potle scoćit-a fârę mai̯ mușât nego fost-a mânke. Akmo crâĺu zis-a ke-i̯ bire hitit-a ćela lâpte din ća câdęrę fârę și spelât-a u̯o facut-a duće frijęc lâpte, nepunit-a câdęra și facut-au̯-o zecuhęi̯. Scoćit-a și crâĺu nuntru și murit-a ăn câdęre. Akmoće poșnit-au̯ fi vęselă fęta și puĺu și câlu. Potle mes-a i̯e cătrę i̯âpà-n ștâlà, i̯âpa ĺ-a zis ke u̯o morę ućide, i̯e aparât s-a ke cum va u̯o ućide cănd i̯â ĺ-a facut čuda bire. Ma i̯â iușto ke u̯o morę ućide, i̯â ke-i̯ o fiĺe de un re sprocălnită și c-a u̯o morei̯t ućide. De cănd au̯ u̯o ućis i̯â ke s-a dignit ca și golubița

și c-a mes letęi̯nda-n čer. I̯e pac s-a nsurăt cu ća fętă și c-au̯ fost vęsel toț scupa.

Susńevița 4. Josif (Joše) Țvećić. 62 anĭ.
A auzit povestea de la un om din Craina.

7.

Margareta.

O vota fost-a un om și cu mulęra și avut-au̯ trę̂i̯ fečor e nicacovę stvar ăn căsę. Akmoće zis-a lu mulęre ma i̯o moresc męre pre lume. Mulęra zis-a i̯o săm contentă ke șa noi ręn muri de fome m-anco tu te ver scapulęi̯ și i̯e mes-au̯. Facut-au̯ do ure de căle e ămbătit s-a pre o mulęre și u̯o-ntrębę: bura dămarę̦ta; i̯a ĺ-a zis cotro meri̯ și će ăsti așa jălostăn. I̯e zis-au̯ i-om lasăt căsę mulęra și trei̯ fečor e nicacovę stvar ăn căsę și șa i̯o poc fi jălostăn. I̯a-ĺ ziće niș nu te jaloști se tu ver i̯o te voi jută, e, bože, se ręț vrę i̯e zis-au̯. I̯a zis-a: voi̯. Ma samo tu ver mire ćlema za botru. I̯o voi̯ i̯e zis-au̯ se ręș i̯o samo ști i̯uve voi̯ fii̯eți. I̯a zis-a nu-i̯ potriba ke știĭ cănd fusęrę ćă vręme za năște i̯o voi̯ veri ănsę. Akmoće ĺ-a dăt un bavulić plir de pinez. Ćesta om tot vęse și cuntenăt męre acăsę și ziće lu mulęre kmo nu ręn pogini. Mes-a i̯a cumparăt-a ća fost potriba za jivi și să ręnté trecut-a bire.

Acmo virit-a vręma za naște și ća jensă verit-au̯ văĺe și fostu ĺ-au̯ za botru și fost-au̯ fętă și i̯a ĺ-a facut pure lume Margareta și dătu ĺ-au̯ lor inkę pinez za jivi. Și zis l-a nu ve zepuștiț, jiviț bire. Acmo ćă fętă virit-au̯ ăn șăse ăń și sutla-i̯ verit-au̯ și zis-aw căsta fętă vaĺè se u̯o dăi̯e ăn școlă. I̯a mes-aw ăn școlă, ămmetsavei̯t s-au̯ ḱăro mușăt će codęr ei̯ maestra arătăi̯a i̯a vaĺe știvei̯a, așa s-a bire ammvețavei̯t ke a fost ćăće și măi̯a čuda contenți. Kmo verit-au fęta ăn dvanaist (ali ăn zeće și doi̯) ăń și virit-a văĺ ćesta sutlă. Acmoće ziće lu ćăće și lu măi̯e i̯o ve rog dai̯eț voi mii̯e fęta e i̯eĺ aw zis slobodno, lai̯eț-vo cu Domnu

și acmoće ḁa vo lât și mirât-av-o ro mâre câsę ḁuve fost-a zeće câmere și ĺ-a zis: Margareta vezi ânća ții̯ę devet câmęre e țăsta zeća ḁe za me, ma tu n-âri nigdâr cavtâ ăn nuntru. Anća âri će ver și muncâ și bę și će ver. Ḁa nuscăt vręme fost-a poslușnă. Ma o zi Ĺ-a verit ḁeĺa za vedę și ăn ćâ câmęrę de zeća. Cățât-a de ćlucă și căvtât-a ăn câmęra ćâ ista și vezut-a țăsta sę sutlă ăn foc ke ârde. Acmoće zeclis-a nâzat și vâĺe verit-a a ĺei̯ âńel și zis Ĺ-a Margareta čuda âi̯ fa̧lit ke ai̯ căvtât ăn ćâ câmęrę ma când verire fârę tu ver ziće ke n-âi căvtât, ḁa-ț va ziće ke âi̯ ke ᵃt-a vezut e tu ver ziće ke de ręi̯ fi mutastă șâpte âń ke se âi̯. Și verit-a ḁa fârę zis Ĺ-au̯ će n-âi̯ tu vut devet câmęrę e za ć-âi̯ tu căvtât r-a mę. Ḁa ganę: n-am. Cum n-âi̯ când ḁo t-am vezut. Ḁa zis-a: ma de ręș șapte âń fi mutastă se am e ontrat lât-av-o ḁa și dus-av-o r-un codru și ontrat ḁa remâs-a ăn ćesta codru ănsă čuda vręme fost reseĺinit s-a roba și remâs-a golă. Akmoće un crâĺ vut-au̯ un fiĺ și misâtu-ĺi-s-a ke ḁe mes-av ăn ćela codru ăn low și c-a cațât o mușâtă fętă. Akmoće ḁe spure lu ćâće și lu mâḁe, ḁeĺ Ĺ-a zis: șa ămnă și ḁe mes-av cu sęĺ breč și verit-av ăn ćela codru și breči poșnit-av latrâ e ḁa vut-a fricę de breč și mes-a ar-o ḁelvă și ḁe verit-av cu pukșa, breči lâtru și câvtu ăn zgoru. Ḁe câvtă sus și vęde ćâsta fętă mușâtă golă sus ăn ḁelvă. Acmoće ăĺ ziće ămnă ĵos, ma ḁâ niŝ. Ontrât ăĺ râtă cu măra ke neca męre ĵos și ḁa verit-a ḁe ăĺ ziće ręi̯ te tu maritâ după mire, ḁa nu ziće niș e ontrât ḁe lât-a lâpeẑu și hârta și zepiseḁt-a ke se ăĺ va lâ. Ḁa zemăhnit-a cu capu ke ḁâ. Acmoće ḁe respuĺât-a capotu și ămestit-aw ḁâ și vo durât câsę și pus-a vo ăn câmęrę și mes-a cătră mâḁa și zis Ĺ-a mâḁo laḁeț un mușât vestit ḁa zis-a će voi̯ ămmesti ḁe zis-a ćâ fętă će âm ḁo durât. Și ḁâ mes-a cătră ḁâ și vezut-av-o sâ mușâtă ke ḁâ fost-a čuda contentă și vo mestit mușât dostă. Ḁe męre cătră ćâće și ziće-ĺ ćâto ḁ-on durât o mușâta fętiță și ḁo voi̯ me după ḁâ ănsurâ. Ḁe Ĺ-a zis će ᵃt cuvintă, ḁe zis ne. Donke cum te tu poți ănsurâ după ḁâ căn nu cuvintă. Ma ḁe zis ali cuvintă ali nu nigdâr âtă nego ḁâ. Ćâće zis-a șa ben bire neca-ț fiḁe

cum ver și ie̯l' ăs-aw ănsurắt. Acmoće zắlic vrẹme după ćắ lui̯ a verit ke morẹ mẹre ăn voi̯scă. E i̯ắ ramắs-a nósitẹ. Acmoće i̯e zis-aw lu mắi̯e căvtắț-vo bire, mai̯ bire će puteț. Acmo verit-a l'ei̯ vrẹme za nắște. Și acmo verit-av nopta a l'ei̯ sutlă și jutắt-av-o tot ăl' fắće ć-a fost za potribu și nascut-a un fil' cu zlameńa de sore ăn cắp și ăn vrẹma de nopte ćắ sutlă ćesta fećor lắt-a și otăritĭ l'-a pringa gură și lắtu-l-a ḱắ di la i̯ă. Acmoće damărẹța verit-av camal'era cu cafelu-l' și wo vẹde ke ăi̯ tot cu sănźe nemajită pringa gură și mẹre vred spure lu cral'iță ke Margareta ăi̯ ocoli de gură nemăjită cu sănźe. Acmo i̯a vred mẹre vedẹ și vo vẹde ke i̯ă aw nascut, și ćl'emu bắba neca o vizitẹ și aflắt-aw ke aw nascut. Acmoće ie̯l' pisescu lu ćesta om-ăl' ke a lui̯ mul'ẹre aw nascut și ke l-aw poi̯dit. I̯e odpisè neca ăi̯ cum ăi̯ niș slắbo nu-l' faceț. Acmoće verit-a i̯e cắsẹ și nắzat jivit a cu i̯a ăn mir. Nușcăt vrẹme după ćắ morẹi̯t-aw i̯e mẹre rapoi̯ ăn voi̯scă. Și i̯ă ramắs-aw nósit'e și i̯e zis-a lu mắi̯e ve rogu ăreți-vo na văr se nu fắće ca și mắnḱe, ali tot uro i̯a a facut ca și și mắnḱe i̯a nascut-a fil'u cu zlắtnẹ lură ăn cắp, pak viritu l'-a sutla și lắtu-l-a ḱắ și omăjitu l'-aw gură cu sănźe. Dămarẹța l'-a dus camal'era rućeni̯a și vezut-a ke ăl'-i̯e gură omajită cu sănźe și mes-a cătră cral'ița și zis-a Margareta ắw siguro nascut și poi̯dit-aw fečoru. I̯a niș zis-aw, ămnă din bắbẹ. Bắba verit-aw viźitẹi̯ wo și aflắt-a ke aw nascut. Acmoće pisescu lu omu-l' ke cum a facut mắnḱe ke a facut și emoć. I̯e odpisei̯t-a, acmoće faceț ăn ća boșcă o i̯apneniță și nejariț wo bire și cănd se poșnire lucră iắpina ontrắt wo hitiț ăn nuntru neca zgorè. I̯el' a facut i̯apnenița și căndu s-a poșnit lucrắ i̯ắpna a wo durắt ći̯a za wo hiti ăn muntru. Ali avzit-aw un glắs c-a zis holt. I̯el' a zis pre holt morẹi̯n șteptă și virit-aw a l'ei̯ sutlă cu amindoi̯ fečori și zis l-a će rẹț voi̯ fắće țẹsta stvar. Vedeți voi̯ i̯a mire odcupit-a e i̯o ắm a l'ei̯ fečorić zgoit și vedeț ćẹsta ăs amindoi̯ și mes-aw i̯ă cắsẹ și cu sẹl' fečor dosta cuntenți fost-aw toț vedẹ ćèsti doi̯ fečor așa mușắț și potle pisei̯t-a lu omu-l' ke ăs fećori vii̯ și mușắț ke ăi̯ o vesèle za vedẹi̯. Și ontrắt fost-aw

şåpte âń cum s-a i̯å zesnit ke neca fii̯e mutastă şåpte âń ke s-aw i̯å cavtåt ăn câmęră lu a sę sutlă şi i̯å pogovorit-aw.

Susńeviţa 4. Jośe Ţveţić. 70 anĭ.

8.

Ivan.

Ontråt a fost o måi̯e bętără, vut-a un fiĺ. Ivan ĺ-a fost lume. E ćâ måi̯e n-a putut ămnâ, pak o morę̯it purtavę̯i. Verit-a la o boşcă za pońini, pogledit-au̯ pre un hrâst e fost-au̯ colo paşiţa şi pre i̯å fost-au̯ pisei̯to ke ţire se cu i̯å-nţinze ke-i̯ târe cătva. Pogledè incă ręńte vede pucęşa, pre i̯å-i̯ pisei̯to ke nu saco ţe se nemre ke se uţide. Şi i̯e låi̯e nâzat måi̯a-ş şi vo portă ręńke şi i̯å-l ăntrębę ke ţe-i̯ ke-i̯ şå târe, i̯e n-a vrut spure şi mes-au̯ iuve dvanaist dråţ bivei̯t-au̯ şi reseĺis-a ćela portun żelezăn, mes-au̯ nuntru zos ăn i̯âmę. Ăn nuntru fost-au̯ o betără bâbă şi ĺ-a zis ke ć-a verit ăn nuntru ke vor veri dvanaist draţ ĺ-or tot resterżei̯. Ivan a zis neca-l scunde cu måia̯ sę i̯uve va şi ţå bâbă ĺ-a zis ke neca se su şcâle scundu. Şi verit-au̯ ţeli dvanaist şi zis-av ke le ihne de kŗstiån ke morę nuşcârle suflet fi. E båba zis-a ke nu-i̯, i̯eĺ ĺ-a zis lu bâbę ke nu ĺ-or niş ke-i̯ mâi̯ târe nego i̯eĺ dvanaist, i̯eĺ ke se dosti munţescu docle ţela portun reselidu şi ontråt s-au̯ arătåt i̯eĺ şi ontråt a scupa bivei̯t. Un drâc s-a după måi̯a lui̯ ănsuråt şi i̯eĺ a fost ḱåro i̯ădni pre ţela Ivan. Şi måi̯a ĺ-a fost ḱåro bolnę şi omu-ĺ ganę ke neca trămęte Ivan lu un åt drac purmanu furå, ke va ozdravi i̯å. Şi Ivan a låt pucęşa şi paşiţa şi mes-au̯ către ţeli dråţ şi ĺ-a uţis toţ din pucęşę. Şi o fętă fost-a sprocl̥nită şi vo scapulei̯t-a şi vo dåt-a la o oştarie sluji. Şi mes-av cu ţela purman cătrę måi̯a, i̯å fost-a inke mai̯ bolnę de iåd ke mislit-au̯ ke draţi l-or uţide; pocle ş-a zmislit omu-ĺ ke âre medvidu ke ăl va uţide şi mes-av Ivan pre colo setei̯-se printre uşę ke-l va furå e medvidu-ĺ ganè, Ivane, måi̯a-ţ slâbo mislè, lè-ţ

frușvi căt ver. Și ontrăt a mes cu frușvile lu måja duțe, ja inke fost-a maj bolnę de jăd și omu-ĺ ĺi s-a zmislit ke åre guju mere și Ivan a mes și s-a șegeit ke-l va fură e guju ĺ-au zis, lè-ț căt ver, ma-ț måja slåbo mislè. Je mes-au cu merele cătrę måja, måja fost-a inke maj bolnę ke nu l-a putut vedè mort. Ș-a zmislit năzat omu-ĺ c-åre tigra narănț și Ivan av mes ke-ĺ va fură zålik. Tigra l-a vezut și ĺ ganè: lè-ț Ivane căt ver, ma-ț måja slåbo mislè și ĺ-au dus lu måje-ș, jå fost-a inke mai bolnę și s-a zmislit ĺi ganè: Ivane, jo reș råda fårę mere și mes-av ăn sore și ĺ ganè, Ivane, de t-oj bisti și je ĺ-a pus căpu pre zerunelí și ontrăt ĺ-av oeli zvadit. Și je ontrăt a plăns, auzit-au medvidu, și tigra și guju, mes-av cătrę je și ĺ-a zis, ť-am noj ganejt ke-ț måja slåbo mislè și ontrăt mes-av cătrę ță fetă ăn oștarie și jå verit-a cătrę je țija și vezut-a c-av un golub ocoli de låc motejt se și șćofejt-a ke va șćofni zîrna n-a putut omoțit-a căpu ăn låc, ontrăt a vezut pro-vejt-av și Ivan spelå oeĺi și pogledit-a ontrat a nușcăt vezut ca și și mănke. Pocle mes-av Ivan, și medvidu și tigra și guju cătră țeli drat năzat și ĺ-a låt pașita și pucșa și ĺ-a uțis și je pokle ănsurăt cu ța fetă.

Susńevița. Pepina Țvețić. 17 anĭ.

9.

Un cenușotcă.

Ontrăt a fost trej frăț, ur maj bedast, tot țe zia pokosia nopta nuște poidia. Mes-av țela maj bedastu nopta veglå s-au cucăt pre cupu de furniž și verit-av o åbę jåpę și poșnit-av muncå jårba și je cu bițu poșnit vo båte și ganę-ĺ jåpa: nu me båte, na-ț mę uzdă cănd te domisliri (ali cănd ăț fure trębę de mire) jo ț-oj fi prontę și je låt-av uzda și pus-av ăn torbă și s-av cucăt durmi și verit-a țeli doj frăț cătră je și ĺ-a zis ke țe dorme, e zis-a ke ja, ma jeĺ nu ĺ-a putut niș zițe c-a fost tota jårba și toț trej mes-av căsę. Ătă nopte mes-av țela bedastu veglå năzat și s-a

cucât pre fărniž și verit-av nâzat o roișe i̯âpe și poșnit-a muncâ i̯ârba, lât-av i̯e bițu și poșnit-av o bâte și ĺ ganè: nu me bâte, na-ț me uzdă, cănd ăț fure trebe domislè-te ț-oi̯ fi pronte și i̯e s-av nâzat cucât și durmit-av pira dămarețe. Și dămareța ĺ-a frâți verit și ĺ-a zis țe dormi, zis-av i̯o dormu, ma i̯eĺ nu ĺ-a putut niș zițe c-a vezut ke-i̯ tota i̯ârba. Și mes-av scupa câse. Și âta seră mes-av nâzat vegĺâ, s-av cucât pre fărniž și verit-av o negră i̯âpă și poșnit-av muncâ și i̯e lât-a bițu și poșnit-av o bâte și ĺ ganè: nu me bâte, na-ț mè uzde, cănd ăț fure trebe domislè-te de mire, ț-oi̯ fi prontă și s-av cucât nâzat durmi. Și verit-av frâți către i̯e dămareța și ĺ-av zis: țe dormi, i̯e av zis ke i̯a, dormu, i̯eĺ tot uro nu ĺ-a putut niș ziće k-a vezut ke-i̯ tota i̯ârba. Ontrat mes-av scupa câse. Crâĺu făcut-av toț mladiḱi veri cătră sire ke cârle zberire (ali aflâre) lui fiĺe mai̯ mușât țela ke va fi ĺei̯. Și mes-av țeli doi̯ frâț și țela bedastu gane ke mere și i̯e, e țeli frâț ĺi ganescu i̯uve meri așâ bedast plir de țerușe și i̯eĺ a mes și i̯e s-a domislit de ța âbă i̯âpiță și i̯a ĺ-a verit și ĺ-a dus mușâta robe și i̯e fost-av mai̯ mușât colo. Și s-a nemurei̯t fiĺa lu crâĺu ăn țela bedastu. I̯e av mai̯ mânḱe câse verit și ăntrebe frâți cum a fost colo i̯eĺ av zis c-a fost ur ḱaro mușât ke s-av nemurei̯t fiĺa lu crâĺu ăn i̯e. I̯e-o (în loc de ie av) zis, i̯o mai̯ ḱaro de voi vezut e i̯eĺ av zis dende? Ie-v zis din țirișńa di după câse, i̯eĺ ontrat lât-av secura și vo taĺât-a. Vâĺe după ća zâlie vreme av crâĺu facut nâzat veri mladiḱi și țeli doi̯ frâț av mes și i̯e zis-av, meg și i̯o, i̯eĺ ĺ-av zis i̯uve meri sâ bedast plir țerușe, i̯e s-av domislit de ța roișe i̯âpe și ĺ-av dus inke mai̯ mușâta robe. Fost-av inke mai̯ mușât nego mânḱe. Fiĺa lu crâĺu s-av nâzat ăn i̯e mai̯ nemurei̯t c-av fost inke mai̯ mușât tot uro ie-v scapât mânḱe câse. Cănd a verit țeli doi̯ frâț ăl ăntrebe cum a fost, i̯eĺ av zis mușât e ie-v zis: i-om inke mai̯ mușât vezut, e dende, din nuc di după câse, i̯eĺ av zâi̯no secura lât și l-av taĺât. Zâlie vreme după ća nâzat av crâĺu facut veri toț mladiḱi cătră sire și mes-av țeli doi̯ frâț și gane: meg și i̯o, i̯uve tu meri plir de țerușe. Ie s-av

domislit de ța nęgrę i̯ăpe și fost-av inke mai̯ mușât nego mânḱe. Și verit-av colo și fiĺa lu crâĺu țirut-av vitița din ocnă pre žăžet ke cârle-l vo zvadire țela ke-ĺ va fi frăi̯eru. Și zvadit ĺ-av o țela bedastu plir de țerușę și scapât-av cu vitița câsę și niș n-a vrut spure lu frâți și fiĺa lu crâĺu fost-av žâlosnę și nu știut niș i̯uve-i̯ i̯e. Fost-av făr de vitiță și făr de frăi̯er. Făcut-av vizita pringę tote câsele i̯uve fost-av vr-un mladiḱ și verit-av i̯ușto la ța câsę și vizitęi̯t-av țeli doi̯ frâț și ăntrębę ke țe nu-i̯ inke vr-ur, i̯eĺ av zis ke ăi̯ ur plir de țerușę, i̯eĺ a zis neca se râtę și flât-av la i̯e vitița și morei̯t l-a lâ cu sire și s-av maritât dupę i̯e. I̯e fost-av vâvik ăntre țerușę. I̯ă fost-av vâvik jâlosnă și fost-av voi̯scă și i̯e mes-av cătrę tâțe și-ĺ ganè: ťâťo, meg și i̯o cu voi̯ și ĺ-av zis ămnă și lè țela șepastu calinę și mes-av și ĺ-av rămâs câlu ăntre lut și s-av domislit de ța âbă i̯ăpiță și mes-av și tot-a finit voi̯sca ăn tinț minuț. Când a fost finito tŗlit-av crâĺu ăntre țela gospodin și ĺ-av zis cât-i za plâću, ie-v zis dila Domnu plâća. Și mes-av câsę crâlu ăns. Țela žet ĺ-a verit trei̯a zi i̯eĺ a mislit ke ancă nu va veri već. Și zâlik vręme după ćâ nâzat voi̯sca poșnit-av și zis-av lu ćâće: ťâťo, meg și i̯o, câćele ĺ-a mislit ke nu va bore bit nâzat veri și ĺ-av zis le-ț țela calinę șepastu și ămnă și mes-av docle verit-a ăntre lut. Când a verit ăntre lut ĺ-av rămâs câlu ăntre lut, n-a putut ręnte și s-av domislit de ța roișa i̯ăpițę și i̯ăpița ĺ-a verit și i̯e-v tot rezdrenit ăn zețe minuț și crâĺu l-av ăntrębât ke cât ăi̯ za plâću e i̯e ĺ-a zis di la Domnu-i̯ plâća și crâĺu mes-av câsę. Țela žet ĺ-a verit trei̯a zi după ță, i̯eĺ av toț mislit ke nu va veri nigdâr. Zâlik vręme după ță poșnit-a nâzat voisca și i̯e nâzat av zis lu ćâće: ťâťo, meg și i̯o. Ie ĺ-a zis ămnă le-ț țela calinę șepastu și lât-av țela calinę docle verit-av ăntre lut. Ții̯a ĺ-av rămas și s-av domislit de ță nęgră i̯ăpițę și mes-av cu ță i̯ăpițe și s-av ogrebit la pićor neca-ĺ sănže tŗlè și av rezdrenit tota voi̯sca ăn zețe minuț și crâĺu ĺ-av zis ke țe ĺ-i̯e lu pițoru, i̯e ĺ-a zis ke neca-l dâi̯e țeva za legâ, ke se nu-ĺ căta sănže tirlè și i̯e ĺ-av dât a sę fațò cu lumele a sev și

mes-av câsę. Verit ĺ-av žetu treja zi și ĺ-av zis mulęra ke te ĺ je lu pițoru e je n-a vrut rată și ĺ-av obidit pițoru și ĺ-a flât ke ĺ je lumele lu țâțe pre fațolić cu cârle ĺ-a fost legato. Și ontrat av crâĺu mes cătrę je și li s-av pleenit ăn žeruneĺi și ke neca-ĺ otproștę ke ĺ-av daveit țela șepastu câlinę cănd ăn voiscă mežeja e je e-av tot bire rezdrenit ke neca-ĺ nu-l zemerè ke l-a za niș țirut și ontrat ĺ-av dât a sę crunę și fost-av je crâĺ.

Susńevița. Pepina Țvețić. 17 anĭ.

10.

Uĺica.

Ontrat a fost ăr-o četâte nușcârĺi lâdri cârĺi furaveit-au și școda lucrât, ma nigdar nić ur nu ĺ-a putut fermej ni ști cârĺi ăs. Akmoće dât-a fârę hârtele sudu ke ćire-ĺ fermere ke va dobăndi căta de regâl; poele fost-a o locăndierę câre a pus afâre pâtru tabele și pre jâle fost-a piseito ke ćeĺi lâdri neca viru r-a ĺei locăndă și spuru ke ăs ća jeĺ. Jâ ke va fâće ke nu vor fi niș pedepseit, samo ke jeĺ vor ramarè r-a ĺei locăndă za camaler. Jeĺ au știt pre țâste tabele și vedu ke ăj ćâsta piseito și ganè Ivanin: vezi Toni će-j piseito âns, ie zis-av ma ki zna se nu rę țâsta fi vr-ur tradimenat. Ivanin a zis noi homo ăn locăndă ręn ćemâ obedu pac poele ręn cu jâ ganej. Jeĺ a verit și ćemat-a obedu. Când a fost računu platit-a și zicu će ăj ćă noteito pre čâle tabele. Jâ zis-a pre čâlę tabele ăj piseito se rę ćeĺi će furu r-a noștra četâte jeĺ veri cătra mire jo le ręș șcapulej ke nu rę veri niș gaștigeit. Jeĺ a zis ăj pac istina. Jâ zis-au: ăj, sufletu ręș dă, ke ăj istino. Jeĺ ontrat aw zis noi ăsmo. Ja ontrat mes-a vâlę ăn sud și zis-aw lu săndețu jo voj flâ ćeĺi lâdri, ma se veț obeći ke nu ăĺ veț niș pedepsej. Săndețu zis-aw niș nu ĺe-n castigej. Ja mes-a ḱă și ĺ-a zis acmoće veț fi ânća ăr-a mę locăndă će ve jo urdiner čă veț fâće. Jâ vut-a o fiĺę čuda mușâtă, fost ĺ-a lume Uĺica. Țăsta fętă fost-a incă

tireră, ma saki rado gančia cu ia. Lu mâie-ĺ ăĺ-a fost țăsta čuda ja. Potle clęmę ćesti doi camaĺer și le zice: voi doi veț lâ carota și a mè filę și veț vo zepeĺei ăn boșcă și când veriret ăn boșcă cu iâ veț vo ućide și veț ăm duće limba-ĺ și irima. Kmoće ă ĺ-aw-o lât și pus ăn carotă și mes-a cu iâ-n boșca, cmo-ĺ zicu: noi te ręu morei ućide. Ia zis-a: e, ućideț. Ieĺ ganescu ur lu ât ućide wo tu ćela âtu ućide wo tu, ie ganè n-âm irimă za ućide wo și ie ăĺ ganescu a ĺei se ăști tu cuntentă ramarè ăn țăsta boșca, ma nigdar ne veri antru omir. Iâ zis-a: ăsăm. Cmoće vut-a ieĺ cu sire un brec și l-aw ućis și ĺ-a zvadit oĺi și irima și limba și țăsta dus-aw lu mâię. Când a mâia čâ cațât zis-au o hitiț colò lu breči. Acmoće ćâsta fętă ia čere vr-un loc iuve va durmi, n-a putut flâ niș suhotă ča zi. Pocle ćerșit-aw și flât-a o bucvă șupĺę și pusu-s-a ăn nuntru șumă și mâh și s-a nepravit za durmi. Čâ sęrę foŝt-a bueva șupĺę c-a putut mușât cavtâ serozi și iâ câvtă și vède doi și zeće omir, și câvtă iuve mergu, ieĺ a mers r-o iâzvinę. Dămaręța câvtă și vęde ke mergu fârę ur și zeće ma ziće ur a ramâs nuntru, ma potle sorele a verit fârę. Ia męre ăn ćâ iâzvinę și vęde ke un om dorme ma fome ĺ-a fost ia se țuțnè după scând și câță muncâ, docle s-aw saturat și nepit. Acmoće poșnit-aw lucrâ le pâturle când a nećinit pâturle lât-aw metura pometit-aw mușât ča câsę-le și mes-aw ḱâ de ćiia.

Potle sęra viru ćeĺi lâdri âflu țăsta tot curâto, spelâto, pometito ăntrębu ćăsta istu ć-a ramas nuntru ćire aw țăsta facut. Ie zis-aw io nu știu, io n-âm vezut. Ieĺ ăĺ zicu sa ćâ-i vegĺât, ie ziće i-om popit o butiĺe de rum și zedurmit-am docle aț voi verit. Ieĺ ganescu bire-i. Âtă dămarętă câvtă ćâ fętă și vęde ke nu mergu fârę nego ur și zeće, ma iâ męre fârę din bucvă și mere acolo. Vire nuntru nu vęde nićur, ia ganè, o brijăn ćesta narod e câpo de ćeĺi lâdri fost-a nuntru scuns și ie ziće ć-âi tu ânća verit? I-om verit de mikę ăn țăsta boșcă io nu știwu dende, ie ziće se ști cuntentă ver fi cu noi. Iâ zis-a: voi. Acmo verit-aw ćeĺi âlți sęra și ćira ĺ-a fost pripravită și ieĺ aw

ćirât și ịâ cu ịeĺ și de cănd aw poćirât se scolà ćesta câpo de lâdri și zepovidè neca se și ịeĺ scolu și neca zvadescu svaki a sẹ spâdă afârẹ din tẹcă ke vor fâće nu ịuramenăt ke ćâsta fẹtă ke vor o fâće ke ịe a lor sor ne daị bog se ĺe vrur ni pomisli slâbo și acmo ịeĺ a jivit ćiịa scupa. Potle ćâsta fẹtă verit-a ăn doizeće și pâtru âń.

Mușâtă a fost. Zića ćesta câpo noị rẹn fâće pecât se ćâsta fẹtă cu noi fusere ịâ-ị tirẹră, mușâtă ịâ se rẹ marità se rẹ fi ăntru nàrod. Noị rẹn wo zepeleị ăr-o četâte și verit-a nopta cu carọța și wo pus nuntru și mes-aw cu ịâ ăn četâte ịușto ăn ćâ ista locândă ịuve ĺ-a fost mâịa și ćiịa aw-o cunseńeịt. Dămarẹța dus ĺ-a camaĺera cafelu și-ĺ câvtă și mes-a cătră gospodarița și ăĺ zića ćâsta ăị nostra Uĺică. Ịâ zice: ămnă ḱâ și mẹre vedẹ. Cănd wo vẹde wo conoște, hâ, zis-aw potle cĺẹmă ćeĺi doị camaĺer și le zića bură ămń-ât facut. Ịeĺ zicu ẹ će? E fiĺa ămń-ịe câsẹ. Acmo ve zic morciți-m fâće lâ wo ḱâ-n carọtă și wo ućide și veț ăm duće de ịâ mărle și ocĺi. Acmo ịeĺ lât-aw-o și wo miru ăn boșcă și ăĺ zicu: cum âị tu zis ke tu nu ver nigdar veri ăntru narod. Ịâ zića: ịo n-âm verit, mire dopeleịt-aw nopta. Ịeĺ zicu e ćire. Ịâ zis-aw, ịo nu știų. Ịeĺ ganescu rẹn ăĺ taĺâ câpu. Ivanin a zis ma ịo nu ĺi l-oị taĺâ, Toni ni anca ịo. Potle Ivanin ganè, ma mărle rẹn moreị ăĺe duće, rẹn ăĺ taĺâ svaki ură și ịeĺ taĺât ĺ-a svaki o măr. Ịovanin ganè cum rẹn de ocĺi și de irimă. Acmoće mările-s taĺâte, sănžele-ĺ mẹre fârẹ. Acmo filu l-un craĺ a fost ăn low și luị breč ămbatit s-a pre ćâsta fẹtă. Poșnit-aw latrâ, ịe trlè cu pucșa și vẹde ćâsta fẹtă mẹre cătrẹ ịâ și wo ăntrẹbẹ ćire ť-a taĺât mărle? Ịa zića nu știų, scapât-a ḱâ. Ịe vreda lât-aw fațole din jep și ĺ-a legât ćâste măr și lât-aw o ḱâ cu sire. Cănd a verit câsẹ pus-aw o ăn câmerẹ și cĺẹmă a sẹ camaĺer: pas vreda din duhtoru (ali medigu). Cmo ịe verit-a ĺ-a stańeịt sănžele și acmoće ịâ ramâs-a ćiịa cu ịeĺ. Cẹsta fiĺ lu craĺu mes-a cătră ćâće și mâịe și le zice: ịo săm dopustiț voi me ănsurâ după ćâstă fẹtă. Ịeĺ ĺ-aw zis e ki zna de će narod ịe ịâ. Ali ịe zis-a ma ịo nigdar după nićura nego după ịâ, șa ben neca-ț fiịe.

S-a pozaconit și ja ramâs-a nosiće (ali plirę) și je morejt-a męre ăn vojsca. Nerăncit-aw o lu mâje. Potle nușcăt vręme verit-a vręma za nâște. Nascut-aw doi fečor ur ca și zlata ur ca și srebro, jeĺ a fost tot cuntenți și veseĺ lu ćești doj fečor și vâle pisescu-ĺ lu omu-ĺ ke ĺi s-a nascut doj mușâț fečor ur ca și zlâta ur ca și srebro. Ontrat poștă n-a fost, tremes-a omu cu list. Țâsta om verit-a durmi ăn ćâ locânda će ĺ-a fost mâja. Ćirât-a și mes-a durmi. Când a je zedurmit ovižitejt ĺ-a će portă și lât ĺ-a ćela list e nepisejt-a ât și piseit ĺ-a ke a luj mulęre aw nascut doj breč. Când a țăsta om verit colo cătră je și dât ĺ-a ćesta list, je căvtă și vęde ke ĺ-a mulęre nascut doj breč. Je lât-a hârta și le a pisejt lu mâje și lu ćâće ni breč ni măćki neca jivescu. Și cunseńejt-a lu ćesta om ćela list. Potle ćęsta om juve va męre durmi justo ăn ća ista locândă. Ćirât-a și mes-a durmi. E ja mes-a fâće vizita aflât-a ke-j șa piseit jâ lât-a ćesta list și nepisejt-a ât și zis-a neca-s mușâț căt âs ni ca și zlâta ni ca și srebro voj morejt dâ le morta a ĺei și lu fečori și zis-a se nu voj umoriret jeĺ când jo verir căsę voj jo voi omori. Potle verit-aw ćesta om cu listu căsę și l dâje lu craĺițe, jâ-l lâje, și resćlis și vęde ke je ćâsta piseito. Ja veḱ n-a putut ărenće ști de suze.

Acmoće craĺița nu męre veḱ ăn câmęre cătră jâ ni cătră fečor de pasion (de jalost). Ja-ntrębę camaĺera će va ziće ke nu vire a mę socra la mire acmoće. Ja zis-a jo nu știu și țâsta camalerę spure lu craĺițe și craĺița lât-aw ćest-a list și mes-a cătrę ja și plănže. Ja ziće će va ziće ke ăste șa jâlosnă și plănžeț, ja-ĺ ziće: hè, moja draga, poc jo fi jalosnă și âm će plănže căvtă ćesta list și jâ lâje și l-a știt și ziće, draga majco, e zâć veț me umori faceț un lęgăr za doi fečor și nepraviți-m cum voj me ăncărcâ și jeĺ ontrat făcut ĺ-a ćela lęgăr și pus ĺ-aw ăn nuntru fečori și aw o ăncărcât cu mâre jalost și cu suze. Pokle ja mes-a kâ juve flâja vr-un jir mic cu dinți otkinija și poidija. Acmoće verit-aw la lâc, fost-aw plir de âpe ja ziće ćesti meĺ fečor nu-s spelâț căta vręme, jo voj ăĺ ânća spelâ și

s-a rescarcât și lât-a ur cu ćele ciiâkițe și l-a poșnit spelavui ma po nesrići ĺi s-a smăcnit ăntru âpẹ. Ia plănže și vẹde doi omir ke ăs ćiia prope și vikẹ za vai me bože iel zicu će ăt-ie, fečoru ămi s-aw cazut ăntru âpẹ și se va zemori. Ur ăĺ zića de ćeĺi doi ver ăl zvadi protignè mărele și ontrat ia cu ćâle măr neteze se ke-l va zvadi și viritu ĺ-a nâzat mărele ca și vut-aw mânke. Ćestĭ doi omir a fost Isu Crst și sveti Petru și zis-a Isu Crst: jeno će ăs cărstiț ćesti fečor, ia zis-a ke nu-s. Ie zis-a se ver ke-ĺ crstesc, iâ zis-a ke iâ, și pus ĺ-aw lume lu ur Antonio e lu ćelâ ât Iorio. Potle ćâsta mulẹre mẹre prin boșca și âflă o câsiță mușât nepravită și mes-aw ăn nuntru, și ćiia aw jivit. Potle verit ĺ-a ćesta om acâsẹ și ăntrẹbẹ iuve ăs ćâle zvirine. Maia-ĺ zića: kakove zvirine, fost-aw doi fečor ke aw ăĺ fost mușât vedẹ, ur a fost ca și zlata e ćela âtu ca și srebro. Ie ontrât zvadè ćela list și-l dâie lu mâie. Ia zice io n-am ćâsta piseit. Ie zića șa iuve ăs, ia ontrat ăĺ dâie ćela list și ie ăl lâie și ăl proștè. Ie zića io n-am ćesta piseit, ćâsta va ti un tradimenăt. Ie așa jalostăn mes-a durmi, ali durmi n-aw putut. Dămarẹța se scolă și zića lu mâie și lu ćâće: io meg čere a mẹ mulẹre. Ieĺ ăĺ zicu iuve ver wo tu aflâ, ali ie mes-a cu pucșa pre umer și ămnât-a čudẹ vrẹme. O serâ ăs-aw pĺerdut ăr-o boșcă și vezut-a ke ie o svitlo rẹnte ăntru ie și mes-a și flât-a ća câsẹ și tućè la ușẹ, zića din nuntru ćire ăi? Ie zića: io săm un om. Zića din nuntru: io săm veḱ căta vreme ânća io n-am ničur vezut ni avzit om ăn ćesta crai. Ie zis-a ma io ăsăm și ontrat ia aw ăĺ reselis și-l ăntrẹbẹ ke će ăĺ-ie fome? Ie zis-aw ke ie, ia ăĺ-a pripravit ćira și ie ćirât-a și zis-a ke ie trudăn. Ia ĺ-a zis ćiia-i pâtu cucă-te nuntru și ie âw se cucât și âw se facut ke ie dorme. Pičorele ĺ-a fost șa fârẹ din pât și zića lu fečoru pure lu ćâće pičoru ăn pât neca ăĺ počinè. Rapoi lu ćela âtu zis-a pure-ĺ măra ăn pat neca ăĺ počinè. Ie cmoće se fâće ke s-a zbudit și wo -ntrèbẹ tu, jeno, dende-ști tu, ia zis-a: io ăsăm mulẹra lu fiĺu lu crâĺu. Ie zića e cum? I-om vut mulẹra ma fost-a făr de măr. Ia zića: e ia, ma miie Domnu

dât-a pocle mărele. Și ontrat verit-a conoscuț. Și emoće mes-a ḱă. Ătă dămarętă ia ziće: fermèiț căta vozure și soldâț ręn męre din lâdri și fermeit-aw tot cum av ia zis și mergu și ia cu iel iuve fost-a ćești tâț și męre rată ăn ćâsta šspile. Cănd a fost tot nuntru aw ăĺ polovit și polegât și pus ĺ-aw ăn voz și tot ćă ć-a fost ăn ćă spile. Potle verit-a căsę și cu ceĺ lâdri și zis-aw haemoće tot rezlegâț și ĺ-a pus ăr-o cămęrę și ĺ-a-ntrębât ke se wo conosc ieĺ aw zis ke ne. Ontrat ĺ-a zis se veț voi ramarę âńć ręn ve dă mâre grâd e cârle va męre ḱă pote ii făr de nicacovę fricę, ie nu va fi niș caștigeit și ve ręn dă cu će puteț bire jivi. Aemoće nușcârĺi ramâs-aw e ćeli âlți mes-aw ḱă. Cmo s-aw pogovorit ke če vor fâće de a ĺei mâie și de ćela istu cârle purtât-a ćâle listure. Ćâće lui a zis ręn nepuni o băčfvă de prâh și ăr ĺ-en pure ăn nuntru pac ăr ĺ-en prinde și așa facut-a. Prins-aw prâhu e ieĺ aw mes păr la aria.

Susńevița. Jośe Țvețić. 70 anĭ.

11.

Țiganul și măcelarul.

O votę fost-aw un țigân și cu un bicâr, mes-aw ăr-o četâte. Țigânu vut-a ćerușę za vinde e bicâru cârne. Ieĺ aw fost conoscuți. Acmoće țigânu n-aw putut vinde ćerușa, lui a fost fome. Acmoće mes-aw la ćesta bicâr iuve vindaveit-a cârna și ĺ-a zis te rogu posăndè-m o peturină, ie ĺ-a zis će ver cu ia, ie zis-a: ręș ăm cumpară păre ke ămń ie fome și ie ĺ-a dât. Ma pokle nușcăt vręme mes-aw bicâru ăntręba-ĺ neca-ĺ dâie peturina, ma ie vezut-a ke vire, ie s-a scuns, ăntrebă-ĺ mulęra iuve ăi țigânu. Ia zis-a io nu știu, mes-aw ḱă. Nușcăt după ćă vire rapoi ăntrębă neca-ĺ tornă peturina. Ie fost-aw ăn căsę, mulęra ĺ-a zis acmoće ăț vire lu ćela će știi dujăn peturina, ie zis-a: scapă nu poc, voi me cucă pre țăsta șcrińe și tu zi ke io âm murit. Bicâru vire ăn căsę e țigânca plănże ie wo ăntrèbę

ce ăt-i̯e ke plănzi, i̯â zice će nu vezi că ămńi-aw ţigânu murit. I̯e zića e i̯uve-i̯, vezi, âněa pre şeriúe zâće mort. I̯e vezut-aw ke i̯e făr de sviće. Acmoće zića: ţigânco, će ăşti beştie ke nu ârzi svića. I̯a zis-a: i̯o nu primojesc. I̯e zis-a i̯o-l voi̯ lâ la mę câsę şi ĺ-oi̯ prinde svića şi pocle ĺ-oi̯ fâće câsa ăn će l-en zecopeli. Şi ontrat i̯e lâi̯e r-ę sę câsę şi ĺ-a facut câsa şi la zegîrnit cu pănže şi pus l-a ăn ţăşta câsę şi-l portă ăn depozit. Şi colo ăĺ fâće gvârdia i̯e ăns ma nopta verit-aw tâţi ćii̯a părti pinezi. Ontrat bicâru zis-aw cănd a i̯eĺ sprajnit pinezi mărtvi ĺudi sculâţi-ve e ţigânu ontrât zis-aw vezi-me şi s-a sculât e i̯eĺ toţ aw poscapât. Ontrat i̯eĺ doi̯ partescu ćesti pinez. Ma-n tât i̯e zis-aw ma će aw ća fost verit nâzat vedę e bicâru zis-aw lu ţigânu acmoće âri cu će plati ćâ peturinę e ţigânu lât-aw bareta dispre câp şi ĺ-a wo hitit na zis-a neca-ţ fii̯e ćâşta bareta pre ćâ peturinę. Acmoće tâtu vezut-a c-a partit lu saki po o peturină şi lu ur ke n-a vut će dâ ke ĺ-a hitit bareta din câp şi i̯e fuže ḱâ şi spure lu ćeĺi âlţi tâţ, ho, ćii̯a ăĺ-a fost căta ke partit-aw po o peturină lu saki şi inkę n-a fost dosta ćela ća partit morei̯t-a lu ur dâ bareta dispre câp.

Susńeviţa. Joŝe Ţvcţić. 70 anĭ.

12.

Sora şi 3 fraţi ai ĭeĭ schimbaţi în lup.

Ontrat a vut o mâi̯e trei̯ fiĺ. N-au̯ o vrut scută, poredin fost-aw, zesnit ĺ-aw neca se na lupu obărnescu. Obărnit s-a na lup. Vut-a după ćâ o filę, cănd a mâre verit ăntrębât s-a mâi̯e ţe n-aţi vut nić ur âto nego mire. Mâi̯a ĺ-a zis vut-am incă trei̯ fiĺ pac ni sa na lup obărnit. Fila zis-a i̯o-ĺ meg aflâ. Mes-a, verit-a la o boşcă ş-aw ăni̯urbât pre o bâbă şi ĺ-aw zis: i̯uve meri, i̯â ĺ-a zis meg trei̯ frâţ ćere, câŕli mńi s-aw na lup obărnit. I̯a ĺ-a zis (ćâ bâbă) sculè o câdęrę de coreni şi prolè s-un hrâst şi ămna tu ăn hrast şi i̯-aw mes ăn hrast. Verit-aw ţeli trei̯ frâţ şi

zis-a: țire n-a tęsta fermeịt și pogledit-a-n zgoru vezut-aw-o ăn hrást și ĺ-a zis viro jos. Și n-a vrut męre, ne ịo ke me ręț, ịeĺ aw zis ke nu vor wo. Pac aw ịa mes jos și ăntrębă-ĺ cum ręș ịo fáće ke veț veri năzat omir. Ịeĺ aw zis ke neca fiịe șâpte ấń mutastă. Și ịa mes-a ḱâ câsę ș-aw ănịurbât pre fiĺu lu crâĺu și ĺ-a zis ke se se va maritâ după ịe. Potreșit-aw cu câpu ke va și s-aw ănsurât și ịe mes-a-n voiscă, a ĺei aw Domnu dât un fet. E mâịa luị a piseịt ke âre muĺęra un brec e vut-a fetu. E ịe wo odpiseịt neca stâịe docle ịo verir. E ịa l-a hitit ăn lâc. Verit-a câsę și wo -ntrębę ịuve-ị țela brec. Mâịa ĺ-a zis ț-aw n-a dât mir ocoli de foc, ța vâvic skițit (ali latraveịt) pac năzat aw ịe moreịt ăm voịscă męre. Năzat ĺ-aw Domnu dât un fet ḱaro mușât. Mâịa luị aw năzat piseịt ke țe vor de ța c-âre-ĺ muĺęra mâćca. Ịe odpiseịt neca staịe docle ịo verir. Când aw ịe verit ăĺ ganè ịuve-ị ța mâćcă, ịa ĺ-a zis ța vâvic ăntre țerușę foșt-a, n-a dât mir ocoli de foc, hitit-âm ța ăn lâc. Năzat a ịe moreịt męre ăm voịscă. Pac ĺ-a năzat Domnu dât un fet. Mâịa ĺ-a piseịt c-âre jâba. Ịe odpiseịt neca staịe docle verir ịo câsę. Când a ịe verit antrębę mâịa ịuve-ị ță jâbă. Mâịa ĺ-a zis hitit-am-o ăn lâc ke n-a dât mir. Ịe-w zis lu mâịe-ș țe ręn de ịâ fâțe. Mâịa ĺ-a zis lę o băćfă de petrolui pac pure-wo nuntru pac wo prinde neca zgorè, ma ne ânța nego ăn codru. După ța mes-a-n codru cu ịâ. Verit-a treị frâț ĺei pre caĺ ịezdinda și treșit-aw cu fațolićn neca șteptu și șteptât-aw cu ịa, n-aw aprins-o. Pac țela maị bętăru frâte mes-aw cătrę ịa și-ĺ ganè bușne-ț tę mai bętăr fiĺ și ịa l-a lât pocle ăĺ ganè țela doilę frâte bușne-ț tew doilę fiĺ. Potle ăĺ ganè țela treilę frâte bușne-ț treịlę fiĺ. Și ontrat aw ịa poșnit ganeị și ganè omu-ĺ țe ręn fâțe de mâịa. Ị-aw zis: mire mislit zgori, zgorè ịâ. Ontrat a zgorit ță bętără craĺiță.

Susńevița. Pepina Țvețić. 17 anĭ.

13.

Treĭ surorĭ.

Ontrat vut-a o måḙe trei fiĺe, nu l-a putut marită. Zis-aw ke se rẹ drắcu veri ke le rẹ marită. Verit-a un gospodin și låt-aw ța maḙ bẹtără. Verit-aw la o åpẹ cu ḙă. Și ganè ḙă ke ĺi sẹte. Și ḙe ĺ-a zis bè de țiḙa ma nu lasă țela puĺ månḱe de tire bè. Puĺu ĺ-a zis: lås me månḱe bè. Ḙă nu l-a vrut lasă. Ḙe ĺ-a dåt un mer și mes-aw cu ḙă cåsẹ. Cănd a verit cåsẹ ganè-ĺ ḙuve aḙ pus meru. Ḙă n-a știut ḙuve l-a pus. Mes-a cu ḙă ăn cåmẹrẹ. Ubisit-aw-o viḙe de ćucẹ și mes-aw nåzat cătră a ĺeḙ surăr. Și zis-aw veț ăm då o fiĺe. Måḙa ĺ-aw zis ke magari do și låt-aw ța maḙ bẹtără. Verit-aw la ță åpẹ ganè ke ĺ-ḙe sẹte, ḙe ĺ-a zis bè, ma nu lasă țela puĺ månḱe de tire bẹ. Puĺu-ĺ ganè: lås me månḱe bè. Ḙă n-aw vrut și mes-aw cu ḙă cåsẹ. Ĺ-a dåt un mer, ganè-ĺ ḙuve l-aḙ pus țela mer. Ḙă n-a stiuut ḙuve l-a pus mes-aw și cu ḙă ăn cåmẹrẹ ubisit-aw-o viḙe de ćucẹ. Mes-aw ḙe nåzat din ța treḙa fiĺẹ verit-a colo și-ĺ ganè ță måḙe inc-am do maritåt nu se știe ḙuve-s. Și wo låt-aw, verit-aw la ță åpẹ, ḙa ganè ke ĺi sẹte, ḙe ĺ-a zis bẹ, ma nu lasă țela puĺ månḱe de tire bẹ. Puĺu-ĺ ganè lås me bẹ, ḙa ĺ-a zis ke neca bẹ ḙe. Și puĺu ĺ-a zis pure țela mer țe-ț ḙe davure ăn slåmnițe. Omu o ăntrẹbẹ ḙuve ț-e meru. Ḙă ĺ-a zis: ăn slåmnițe. Ḙe nu ĺ-a putut niș fåțe. Ănsuråt s-a scupa. Zålic vrẹme după ță ganè-l ḙă m rẹș råda lu måḙa țeva tremẹte. Ḙe ĺ-aw zis ke ĺ va ḙe duțe. Ḙă pus-aw o sor ăn brsă și-l ganè ma nu cavtă nuntru ke ḙ-oḙ te vedẹ din ocnă de șufit. Și ḙ-aw zis lu sorẹ ke neca zițe te vedu ke se vrure nuntru cavtă. Ḙe ță portă și ganè țe-ḙ drắcu ăn țesta brsă ke-ḙ șa grelo. Hitit-a ăn pre våle ke va cavtă. E ḙa-w zis din bîrsă te vedu pac a ḙe vreda pus nåzat pre umer și dus wo cåsẹ lu maḙe-ș. Zålic vrẹme după ță nåzat ăĺ ganè muĺẹra m rẹș trẹmẹte lu måḙe-m țeva și ĺ-a fermeḙt plire bîrsa și cu sora-ĺ ăn bîrsă. Ganè-ș lu omu nu cavtă nuntru ke voi te vedẹ din ocna de șufit. Și ḙe vrut-a cavtă. Ḙă-ĺ ganè din bîrsă te vedu, ḙe mis-

lit-aw ke-Í ṭå mulera-Í ganè din ocna de ṣufit. I̯e vreda popadit-a bîrsa wo hitit pre umer ṣi mes-aw tîrlinda cătrę måi̯e-Í. Vut-aw måi̯e-Í do fiĺe cåsę. Zålic vręme după ṭa facut-a un fet de avlåt po de i̯e speṭit po de i̯e presăn ṣi pus l-aw pre scånd zis-aw lu omu-ṣ măre ver duṭe-m lu måi̯e-m o bîrsă de ṭeva ke n-åre niṣ. Pus-aw i̯a sire ăn bîrsă ṣi fetu ṭela ṭ-a vut cu i̯e ṣi ganè-Í ma nu cavtå ke voi te vedè. Vruta cavtå, i̯a ganè din bîrsa te vedu. Ontrat vreda pus-aw bîrsa pre umer ṣi mes-aw tîrlinda cătrę måi̯e-Í. Ṣi måi̯a Í-a vut tote trei̯ fiĺele. I̯e verit-aw cåsę wo cĺęmę, n-aw fost. Mes-aw ăn cåmęrę trębę fetu iuve-i̯ måi̯a. Fetu n-aw vrut ganęi̯. Dåt Í-a un pumăn tot-aw mes na cusi. Ontråt mes-aw nåzat cătrę socra ṣi-Í ganè i̯uve ť-e ṭa mai̯ tiręrę fiĺę. Ṣi Í-aw morei̯t po de fet då, ke po de i̯e fost-a åb po negru. Morei̯t l-a taĺå, ṭa negru lui̯, ṭa åbo Íei̯.

Susńeviṭa. Pepina Ṭveṭić. 17 anĭ.

14.

Feciorul cu roṣul, negrul ṣi schiopul.

Un ćåće vut-a un fiĺ. Våvic bivei̯t-a cåsę, ganè-Í: na-ṭ zeṭe vote zeṭe fiurinĭ ămnă igrei̯, ma nu męre cu roṣu ni cu moro ni cu ṭoto (ṭela ṣepastu). Ăni̯urbåt s-aw pre roṣo zeigrei̯t-aw toṭ pinezi. Mes-aw cåsę jålostăn e ṭåṭe-Í ganè: zå ṭe ṣti jålostăn. I̯e Í-ganè c-aw tot zeigrei̯t. Dåt Í-aw nåzat zeṭe vote zeṭe fiurinĭ. Ăni̯urbåt s-a pre moro zeigrei̯t-aw toṭ, mes-aw cåsę jålostăn. Ṭåṭe-Í ăntrębę zăć ăṣti jålostăn. I̯e Í-a zis c-aw tot zeigrei̯t. Dåt Í-a nåzat trei̯ zeṭe vote zeṭe fiurinĭ ṣi mes-aw, ăniurbåt- s-aw pre ṭoto. Mes-a igrei̯ cu i̯e, zeigrei̯t-aw tot ṣi måi̯a ṣi ṭåṭe ṣi sire do ṣåpte åń. Na ṣåpte åń ke neca vire i̯e ṣi måi̯a ṣi ṭåṭe. Mers-aw cåsę jålostăn. Ṭåṭe-l ăntrębę ke ṭe Í-e ke-i̯ jålostăn, n-aw vrut spure. Mes-aw åtă zi ćere-Í ṭeli trei̯ roṣo ṣi moro ṣi ṣepo. Ăni̯urbåt-aw o mulęre-n boṣcă ṣi i̯a-Í ganè: i̯uve meri e i̯e-Í ganè [zice]: i̯o meg aṣa ke i̯o am zeigrei̯t tot a mew ṣi ćåće mew ṣi måi̯a mę ṣi ăns mire. Ćå mulęre

ĺ-a zis, ḭa, grẹlă t́-e ma provè. Cănd veriri colè la căsa luḭ ăḭ un lâc și la țela lâc spẹlă luḭ fiĺa roba și potenjè-te tu a ĺeḭ. Verit-aw la lâc ḭuve ĺ-a fiĺa lu roșo roba spelât și wo-ntrẹbẹ ke cum se rẹ scapuleḭ. Ḭa ĺ-a zis ke se s-er va ănsurâ după ḭâ ke-l va ḭa scapuleḭ fâțe. Ḭe zis-aw ke va. Mes-aw la ușe lu roșo tuți. Și-ĺ ganè roșo nu t́e incă ura, ma ḭe zis-a ke va zăḭno remarẹ. Roșo ĺ-a zis se ver țesta un mâre codru rezscopeḭ cu crâmpu de stăclă și de brâidi nesadi și duțe-m măre za obed vir din ḭâle. Ḭe mes-aw cătrẹ țâ fẹtă ḭuve roba spelât-a șa mń-a roșo urdineḭt. Ḭa ĺ-a zis neca mẹre durmi ke va ḭâ tot fâțe. Și ĺ-a dus âtă zi opodne boța de vir, na, portă-ĺ. Dus ĺ-aw, roșo ĺ-a zis bur ăști și-ĺ ganè stă nopte morești țẹsta codru rescopeḭ cu crâmpu de stăclă și de grăw nesemirâ și măre duțe-m hlebu. Mes-aw ḭe cătrẹ ța fetă ḭuve roba spelât-a și-ĺ ganè roșo mń-a zis neca țẹsta codru rescopesc și de grăw nesémiru și neca-ĺ duc măre hlebu. Ḭâ ĺ-a zis: ămnă durmi, ḭo voḭ tot fâțe. Și ĺ-aw âtă zi dus hlebu. Roșo ĺ-a zis doḭ facut inca âri ura za fâțe. Cănd âm ḭo cu tire igreḭt pac cănd am nâzat verit pre mâre pĺerdut-âm vitițele. Se-ști tu bur za aflâ-le ț-oḭ cuntrâtu reskini. Și mẹs-a ćela mladiḱ cătrẹ fiĺa lu roșo și ĺ-a spus će ĺ-a ćâće zis e ḭâ-ĺ ganè: țăsta-ista-ḭ grelo ke ḭe-w treḭ vote âpa prilit și n-a putut aflâ vitițele. Ma pâs tu durmi și cănd âw ḭâ mes riba ĺi l-a din gura sẹ fârẹ hitit. Și mes-aw ḭa cătrẹ țâla mladiḱ, portă ĺi-le și roșo ĺ-a zis bur ăști, ma incă âri ura za fâțe se nu tu fureri capâțăn din dvor ăn dvor câlu pure șa-ț vaĺè. Și mes-aw ḭe cătrẹ luḭ fiĺe. Ḭâ-ĺ ganè: ḭo voi fi capu, roșo va fi hărbătu, mâḭa va fi țetărtăle (un pițor, bedră), lẹ un mâre băt, bâte preste hărbăt și preste țetărte, ma preste câp nu bâte. Ḭe ța studieḭt-a bâte nu s-a dât ăn dvor. Roșo-ĺ vike nu-ḭ trẹbẹ veḱ bâte. Spiseḭt ăști veḱ fârẹ. Si ḭe mes-a cătrẹ țâ fẹtă și wo lât-o cu sire. După ćâ ganè-ĺ muĺẹra lu roșo pâs tu vedẹ se nu ĺ-aw ćâ nostra fiĺẹ tot facut ke ćâ va fi prẹ vișe șegav za fâće ḭe ćâ ăns. Cănd âw ḭe verit nâzat ganè: nu spẹlẹ nostră fiĺe. Tărlit-a după ḭeĺ țâțe lu țâ fẹtă, ḭa ganè țâțe-m vire. Ben, ḭo voi

fi bătu e tu peclaru. Ţâţe Í-a moreit nâzat câse mere. Ăntrebe-l mulera ţ-âi vezut ie ganè niş nego un peclar cu bătu ăn măr. Mulera-Í ganè ţa fost-aw iel. Mes-aw trlinda nâzat. Ia ganè ţâţe-m vire tu ver fi virtu, io voi fi verza. Vek n-a putut ćâće-Í ănrente. Turnât s-a nâzat câse. Mulera-l ăntrebe ţ-âi vezut, ie-Í ganè, niş nego un vrt şi verze-n nuntru. Mulera-Í ganè ţa fost-aw ieĺ. E ontrat a zis: meg io şi virit-aw un mâre oblac şi vint şi iâ ganè mâia-m vire, ma niş, io voi fi capela et tu preftu nuntru şi iâ va ćlema te fâre, ma nu tu mere.

Şi ăl ćlemă viro fâre. Ie niş se nu lucrât-a misa. Şi ontrat iâ-w zis ćire-ţ wo mai prvi polubire neca-ţ fiie grumbe ca şi hudoba. Şi ontrat a mes ia nâzat e ie a mes kâ. Şi iel aw verit a câse şi spus-aw lu ćâće şi lu mâie tot cum a fost. Şi ontrat a verit mai munt de ieĺ vede-Í şi uru s-aw pozdravit cu lui tirere fetă (ali fraierită) şi ontrat s-a lui vezut karo grumbe. Lu toţ ćeli âlţi s-a vezut karo muşâtă e ie vâvic ganeit-a ke nu aw o. Ontrat aw ia zis lu ćâće şi lu mâie faćeţ un obed şi spećiţ un ćocot şi un golub şi un rébâţ. Şi când a ieĺ muncat zis-aw ia duceţ ćocotu şi cocotu fost-a spećit şi ia-Í ganè će tu ştii ćocotu? Ćocotu-Í ganè io stiwu ke ie n-amnât ie ăntre omir şi lu ćâće lui s-a spoteit ke nu-Í filu ăntre omir ămnă. Verit-aw ćâće câse şi-l ganè na-ţ zeće vote zeće fiurini şi ămnă igrei, ma nu igrei ni cu roşo, ni cu ţoto, ni cu moro. Vâle Í-a verit ăn cuntro roşo şi aw zeigreit tot şi aşa spus-a ćocotu tot cum a fost facut. Feta zića lu cocotu dosta-i spus. Potle iâ zis-aw ke neca ducu golubu şi iâ-l ăntrebe će ştii. Golubu spus-a rente ke cum a ie jâlostăn fost când a ie tot zeigreit şi n-a vrut spure lu ćâće-ş. Potle cum a mes ăn boşcă şi ănjurbât ćâ mulere şi ia Í-a spus ke se-l fila lui jutâ-re ke va fi bire. Ontrat a iâ zis dosta-i. Duceţ rébăţu. Când a rébăţu verit pre scând, iâ-Í ganè: na će tu ştii rebće. E ie poşnè când aw ie verit către tire la lâc şi când s-a ie ţiie tănjit şi tu Í-ai zis ke se se re ie dupe tire ănsurâ ke tu l-er jutâ şi şa rente tu Í-ai facut na miesto de ie.

Și când s-a tę mâįe domislit și când a tę ćâće după voi tîrlit tot tu l-aį șcapuleįt. Și când a tę mâįe verit și tu t-aį facut capela e įe preftu și įâ l-a clemât afârę și ontrât n-a vrut įe ii și ăĺ-a zis câr(e)le ț wo maį prvi pońubire neca-ț fiįe grumbę. Și ontrat aw įe zis a ćir-ț ganè ke nu te voį și potle s-aw ănsurât.

Susńevița. Pepina Țvețić. 17 anĭ, și sora ei Tonca Belulović. 41 anĭ.

15.

Steua de aur.

O votę fost-a un crâĺ, aw avut o fiĺę. Țâsta fiĺę foșt-a za marită și crâĺu dât-a fârę hârtele ke cârle ăį za ănsura neca vire și de mâre măr și de mică. Cârle verire părvi o įușto ăn po de nopte lu, ćela voi wo dâ. Acmoće să sprăvit čuda de įeĺ și verit-a ur cârle lucrât-a cărbunu. Teĺi alți ăĺ zicu ć-âį tu verit. Įe zis-a rę putę mire vitukeį. Și când a fost po de nopte įe ăį maį părvi (a mânke) la ușę și pozvonit-a. Acmoće verit-a crâĺu cu fiĺa jos și câvtu ke cârle įe. Ćâ fiĺę ăl vede tot nemajit de cărbur și ziće hoh, ťâťo, maį voĺi-ręș fi otopită nego ćesta-istu marită. Ćâće ziće-ĺ: hįè, âto nu pote fi, de ăį dosta âpĕ za spelâ-l și jâįfę. Și ontrat l-a lât l-a respuĺât pira la golę coję și l-a bire spelât și ănmestit ăn roba mușâtă și l-a facut gospodin. Potle s-a-nsurât și jivit-a čuda vręme scupa. Pokle įa ziće de įuve ăști tu? Įe ziće įo ăsăn de lârgo. Įa zis-a įo ręș râda męre vedè de įuve ești tu. Įe zis-aw ręn ăntrębâ ćâće și mâįa se įeĺ ne dopostiru ręn męre. Și įa ăntrebât-a, įeĺ a zis ke neca me(r)gu. Acmoće įeĺ se otpravĺescu za męre ḱâ. Ćâće le ziće: će veț lâ caroța ali samo câĺi za įezdi. Įe aw zis caroța și čuda pinez. Pocle įeĺ s-aw otpravit și megu ḱâ. Ămnu, trâgu-se čuda vręme, već ăl-aw zminkeįt și pinezi. Įe ganè ręm moreį vinde caroța și așâ facut-a. Spendeįt-aw și țeli pinez incă nu-s câsę. Įe ganè acmoće ręn moreį vinde și un câ. Și așâ

vindut-aw. Acmo jezdescu amindoj pre un cå, spendejt-a și țeli pinez. Acmoće vindut-a și ćela cå. Potle morescu ămna pre pičore a sęle. Ămnu nușcăt după ćå și viru la o mâre boșcă și ziće je: noj morejn tręće totę ćåsta boșca pira la a mę cåsę. Jå zis-a: jo nigdar nu voj wo tręće pre a męle pičore. Je zis-aw: n-âri frică niș, jo m-oj fåće un medvid și tu ver pre mire zejezdi și jo voj-te purtå și șå facut-a. Megu pre ćåsta boșca și je lucră cåla ăntru sire. Verit-a fârę din boșcă și ja vęde o mușată și mâre cåsę și ja-ntrębę ânća ręnte je o mușâtă cåsę. Je ziće ćå je nostră. Mes-a nuntru cåsa ănsă, ăn nuntru fost-a će aw se vrut. Je-ĺ ziće: vezi ânća ver ve će ver, ma jo ăsăm un mâgo. Țesta crâĺ vut-aw un fiĺ tirer, verit-a hârtele pre čudę ștâț pisojto ke je la un loc o fętă mușâtă ke se clęmă Stewu de zlâtă, ke cårl-ej bur veri-wo lå, ma samo de măra lu crâĺu. Țesta fiĺ ziće lu ćåće: ťåťo, jo ręș råda męre ćęre sora și cuńâdu. Ćåće ĺ-a zis: he, a mę fiĺ juve ver tu aflâ-ĺ. Căta vręme jeĺ ăs de cåsę e noj nu niș știén de jeĺ. Ma jo meg, ťåťo. Je zis-aw se ver ji, ămnă. Și ĺ-a zis: će ver lå cålu cu sedla, ali cu caroța. Je zis-a cu sedla, e pinez căt ver lå, oh, ne čudă și mes-aw kå, je jezdè căta vręme docl-a fost pre a luj pemint știwut-a bire juve ăj. Acmoće trecut-a mimo și već nu s-a putut acordej juve ăj și zis-a lu cålu pir-acmo âm jo tire redit acmoće portę tu mire juve ver. Și verit-a la ćą boșcă prende aw ăĺ trecut sora și cuńâdo și cålu mes-a pre ćija. Și cmo trecut-a boșca și vęde ćasta mușâtă cåsę și aw se poveselit ke vęde cåsa și vire la jå și rezjezdè cålu și cåvtă ăn zgoru și vęde sora ke je pre ocnă. Ja ziće: oh, Domnu a mew, ke ăte ved, și ăl ăntrębă cum âj oć verit. Je zis-a: docl-am jo știwut juve ăsăm jo âm netezejt cålu cum âm jo vrut, căt n-âm več știuut lasât-am lu cålu neca męre juve ă ĺ-je voĺa și așå m-aw durât oća. Ja-ĺ ziće ămnă sus, verit-a sus ăl antrębę ke se ăl-je fome, ali sęte. Je zis-aw je, ją ontrat ĺ-a dât muncå și bè și-ĺ ziće: će tu mislești ke je mę om crstian, je ĺ-a zis: șå țe-j. Ja zis-a ke je mâgo. Je zis-a neca je, će-m va. Ja zis tu nu ver bire

trẹće cu i̯e, i̯o te voi̯ hrani și hranit-l-a r-o cămẹrẹ. Cănd a fost sẹra verit-a ťesta măgo și zis-a: ânća morẹ vr-ur fi. I̯a zis-a ke nu-i̯. I̯e ganè: i̯o stii̯u ke i̯e și morești arătă-l. I̯a zis-a se tu zići ke nu-ĺ ver niș rew făće i̯o voi̯ ăl arată. I̯e zis-aw: nu voi̯. I̯a mes-a și durât l-a cătrẹ i̯e, ăl vẹde și-ĺ zíće: će-ști tu cuńădo? Și-l ăntrẹbẹ će âi̯ verit oć? I̯e ĺ-a zis: i̯o-m verit ve află, i̯e-ĺ zíće: tu âi̯ verit noi̯ află ma i̯o știwu ke tu âi̯ verit mai̯ munt de lă ḱă Stewu de zlâtă, ćă mușâtă fẹtă. M-âm frică ke t-er privari. Zăć i̯o-ț zic ke ămnât-a čudẹ de i̯eĺ ke vor wo lă, ma toț aw ramâs acolo. Și ćirât-a și zíće-ĺ ćesta cuńădo ămnă cu mire ăn i̯ardin, rẹn ne zâlie șetèi̯ și mes-a și ăĺ zíće: na-ț căsta șcâtulă și dât ĺ-a un per din mustâfă lu stahoru și ĺ-a zis: pure-l ăn șcâtulă, se fii̯uri șegav ăț va rabi. Âtă sẹră mes-aw se șetei̯ ăn ćela i̯ardín și ĺ-a dât un per de corb. Trei̯a sẹră ĺ-a dât un per de porc. Acmoće ăĺ zíće: tu ver mẹre preste țesta codru, potle preste un ât codru, pocle preste trei̯lẹ codru și ontrat ver vẹde un mâre palâț și ćii̯a i̯e i̯ă, ță Stẹ zlâtnă. Și i̯e mes-aw, trecut-a toț trei̯ codri și vẹde țesta palâț. Verit-a prope de i̯e și vẹde ke vire un om čudă mâre și-ĺ zíće: će âi̯ tu verit ânća cu bârba golă. I̯e zíće: viritu mń-aw hârta pisei̯to, ke i̯e ânća o fẹtă mușâtă, ke se ćemă Zlâtnă stè. I̯e ĺ-a zis ke ăi̯, ma tire nu va tukei. I̯e-ĺ zíće, zăć ke ne. I̯e ĺ-a zis: ânća verit-a ne ca și-ști cu golă bârba, cârĺi vut-a mustâfele și bârba, ma toț aw ramâs ânća și lâi̯e de măr și-l trâže ăr-o mirina, i̯uve fost-a plină de crepâtă blâga și-ĺ zíće tu pira dămarẹța vaĺẹ se tot căsta poi̯dești. I̯e mislè cum voi̯ i̯o țesta poi̯di și se șetè tota nopta, dămarẹța mânke nego aw verit sorele fârẹ lât-a ća șcâtulă din jeb și câvtă-n nuntru vẹde țesta per de corb și-l ĺâi̯e și-l prinde, acmoće verit-a căta corb, ke aw tot ćă oćistit. Și i̯e vezut-aw tot curât-o și mẹre pre șcâle ăn zgoru tuțe la ușẹ, i̯e-ĺ zíće din nuntru ćire i̯e, i̯e zis-a: i̯o săm cârle âm poi̯dit căta gńilă cârne. Acmoće ăm porțè bè. I̯e s-a sculât și mẹre vedè se i̯e ćă istina. Verit-a colo și vezut-a tot curât. Vire nâzat și-ĺ zíće brav ăști, âstez ver mẹre ăn i̯ardín șetei̯-te cu i̯a o ură. Și

mes-a și se șetescu. I̯a-ĺ ziće incă ări do za făće grele. Sęra ăĺ ziće: viro oć tu cu gola bărbă și-l miră r-un măre magazin plir de saca foze de vipt tot scupa zmișei̯to și ĺ-a zis, vezi tu ćesta vipt, pira dęmarętă valę se fie tot zberit (ales) saca semință posebi. I̯e se șetè tota nopta, dămaręta mănke neg a verit sorele fărę, lăi̯e ćăsta șcătula și vęde peru de stalıor și-l′ lăi̯e și l-a prins. Ontrat verit-a căta soreț ke aw tot ćă ales. I̯e căvtă și vedè ke i̯e tot curăt, męre pre șcăle ăn zgoru tuće la usę și ziće ke i̯e aw facut a sè lucru. I̯e ĺ-a zis din nuntru ke nu cręde, i̯e-ĺ-a zis, ămnă vedę și i̯e mes-aw și vęde tot curăt. Cmo-ĺ ziće, ăstez ver męre cu i̯ă do ure te șetei̯. Și i̯a-ĺ ziće, do ăi̯ facut bire, ma ki zna cum ver trei̯a. Sęra ĺ-a zis țesta măgo, senoći ver męre durmi cu i̯ă și dămarętă cănd i̯o verir cătră voi̯, valę se fii̯e ăntru voi̯ fečoru vii̯u și se plănže. I̯eĺ a mes durmi ăn cămerę. I̯a ăw se cucăt ăn păt e i̯e ăw se șetei̯t prin cămerę. Dămaręta se domislè de ćă șćătulă și căvta și vęde ćela per de porc și-l ănprinde și vire un porc și porta un fečor ăn gură e i̯e ăĺ-il popadè din gurę și-l hitè ăn păt la i̯a și i̯e se cucę pringę i̯e. Și ăvde ke vire măgo, i̯e șćipnè neca plănže și fečoru aw plăns e măgo verit-a și ăvde ke fečoru plănže și ĺ-a zis bur ăști făr de bărba, făr de mustăfe, ma čudă șegav. Cmo ĺ-a zis ăstez veț ve spravi ḱă. Și i̯eĺ mes-aw ḱă. I̯a ĺ-a zis pir-acmoće ăi̯ tu lucrăt, acmoće voi̯ i̯o și lăt-a un ćăptir și șcărele și ăcu și mes-a ḱă. I̯a ziće pogledè năzat, și i̯e pogledit și vęde ke vire țesta măgo hućinda și ziće, vire dupa noi̯. I̯ă ontrat hitit-a ćăptiru, facut s-a o gustę boșcă nu s-aw putut vedę ni čeru, docl-a măgo trecut prin ćă boșcă i̯eĺ aw facut un mușăt toc de căle. I̯a ĺ-a zis pogĺedè dirapoi̯ și i̯e căvtă și vęde ke i̯e fărę din ćă boșcă și ziće, dupa noi̯. I̯ă hitit-a ăcu și facut s-a un măre zid și docle s-a i̯e zrampigei̯t preste ćela zid i̯eĺ a facut un bur toc de căle. I̯ă ĺ-a zis pogledè năzat și i̯e pogĺédit-a și vęde ke aw trecut zidu și zis-a, dupa noi̯ ăi̯. I̯ă lăt-a șcărele și l-a hitit pre văle și s-a facut măra dinbocă, lărga și lungă. Docl-a măgo priplivit ćă măre i̯eĺ a trecut već cunfinu și

aşa fost-aw oslobodiţ. Acmo mergu pre câle şi viru r-o mâre četâte şi mergu ăn locândă şi zepovidescu muncâ şi bè şi ḭe ăĺ zińe, tu nu ver męre cu mire acâsę, nego te voḭ lasâ ânća ăn ćâsta locândă. Pac potle âtę zi voḭ veri din tire cu mujica şi cu parâda. Ḭă ĺ-a zis câvtą bire nu te lasâ lu nić ur ni lu nić urę buşni ke se ă, tu ver ută de mire. Ḭe zis-a ke nu va. Potle ḭe mes-a ḱâ. Verit-a câsę tot vesè şi cuntenăt şi zińe lu ćâće şi lu mâḭe, ne daḭ bog, se ręţ voi mire buşni ni voḭ ni nić ur ke ḭo âm durât ćâ muşâta fęta lu cârea ăḭ lume Stęwu de zlâtă şi zińe, za dămarętă veţ pripravi mujica şi parâda, ręn wo męre durâ. Şi ḭe mes-aw ăn câmęrę şi s-aw cucât şi aw zedurmit, verit ĺ-a mâḭa, resclis-a uşa de câmęrę şi l-a mes buşni. Ḭe dămaręţa s-a sprobudit şi već n-âw ştiuut de ḭă niş. Vire-ĺ ćâće şi-ĺ zińe, filu a męw ânća-ḭ mujica şi parâda, ala, ămnâţ din ḭa. Ḭe zińe din ćire. Ćâće ĺ-a zis şi âḭ sęră zis ke âḭ durât ćâ muşâta fęta, ḭe zis-a ke nu ştiè niş. Potle ḭă ramâs-a ăn locânda za camaĺeru. Potle čude vręme dupa ćâ ḭe męre şi doḭ cumpâńi colò vîrde ćâ ćetâte, ḭuve ḭă a fost r-o boşcă ăn lov. Şi mergu ăn ćâ locândă, ḭuve fost-a ḭă, urdinciḭt-a obedu. Şi verit-a na obed. Ćeli cumpâńi ăĺ-aw zis, ânća ḭe o camaĺera ke noḭ n-ân nigdar vezut aşa muşâtă fętă, ḭe zis-a, ăntrębâţ wo se va męre durmi cu ur de voḭ. Şi ur ăĺ zińe ke će rę dopusti cu sire ḭe lasâ durmi, ḭa zis-a ke ḭă, ma ke-ḭ trębę plati, ḭe zis-a ke cât, ḭa zis-a sto fiurini şi sęra mes-a cu ḭa ke męre durmi. Ḭa zis-a, te rogu ćiḭa ḭe vîrćina spraznè-l şi ḭe l-a lât şi poşnè spraşniveḭ ćesta vîrćină. Ḭe l-a spraznivejt tot pira dămaręţa. Dămaręţa facut-a zia, ḭa s-a sculât şi mes-a lucrâ a sę lucru. Ḭel a mes ăn lov toţ treḭ şi-l ăntrębę fiĺu lu crâĺu şi ţesta âtu, ma âḭ te muşât divertit ćâsta nopte, ḭe zis-a, n-âm nigdâr inca aşâ, fost-a un piaţer. Tâ sęră zińe ćela âtu ke se rę dopusti ke rę ḭe męre cu ḭă durmi. Ḭă zis-a ke ḭa şi mes-a durmi, ḭă zis-a uşa ramâs-a resclisă, te rogu, zecĺide wo, când aw ḭe caţât de uşę tota nopta aw o zeclidaveḭt şi resĺidaveḭt. Dămaręţa facut-a zia ḭă s-a sculât şi mes-a r-a sę lucru e ḭeĺ mergu-n

lov toț trei și ie ganè, filu lu crâĺu, voi ăț amindoi ve bire divertit cu ćă mușâta fętă. Ieĺ a zis nigdar așă. Ieĺ ăĺ-a zis, stâre ămnă tu, eh iă, ki zna se ręja męre cu mire durmi. Ieĺ aw zis cănd a cu noi, incă va mai voĺi cu tire și ie ĺ-a zis, će rei tu męre cu mire durmi, cum nu ręș mai voĺi nego cu ieĺ. Și mes-aw cu ia durmi. Cucât s-aw pringă iă și iă aw ăl bușnit și ontrat ie aw o conoscut. Tot vesè și cuntenăt și ĺ ziće cum ăi ćă ke ăi tu lasât cu tire durmi ćesti doi a meĺ cumpâń. Ia zis-a će nu ť-a spus cum aw se divertit, hè ieĺ mń-aw zis ke nigdar așâ. Ia zis-a prvi ć-a durmit cu mire ie aw tota nopta sprajniveit pișarolu e ćela âtu tota nopta zeclidaveit-a ușa de câmęre și reșclidaveit. Potle dămaręța ĺ-aw zis ie tu fi âné incă âstez dămaręță ręn veri din tire. Ia zis-a ke ăi bire și ramâs-a ćija. Ie verit-a câse și ziće lu ćăće dămaręță veț pripravi mujica și parâda și ręn męre din ćă mușâta fęta. Ieĺ aw zis tu ver făće ca și și mânke, ie zis-aw nu voi. Dămaręța verit-a mujica și soldâți ăn parâdă și mes-aw din iă. Verit-a colò și zis ĺ-aw će ăști pripravita ke mežèn ḱâ, ia zis-a ăsăm și ontrat mes-aw ḱâ. Verit-a câse, ćăće și mâia vezut-a ćă fętă așa mușâta ke ieĺ aw fost veseli și cuntenți. Mujica fost-a mâre și parâda și obedu și obedveit-aw și io-m mes ḱâ.

Susńevița. Jože Țvețić. 70 anĭ.

16.

Fečĭorul de vînător cumpărat de dracul.

Un om a fost mâre sîromâh, lovăț a fost, se ćeva ućideia muncăia, se nu moreia pati fome. O zi verit-aw, n-a putut niș ućide. Tota zia ămnât-a, sęra virit-a câse, n-aw niș adus. Fečori plăngu de fome și mulęra. Dămaręța aw se sculât și lât-a pucęa și mes-aw ăn lov, n-a putut niș ućide. Ie zis-a ke neca ăl jute ali Domnu ali drâcu. Zâlic după ćă vire cătrę ie drâcu și ĺ-a zis: će me ćlemi? Ie ĺ-a zis, cârle ăști tu? Io ăsăm drâcu, se ver ke te jutu.

I̯e zis-a ke i̯ă. I̯e ĺ-a zis tu ver mii̯e dă će n-ai̯ vezut ni de će nu știi̯. I̯e zis-av ke va. Și ontrat aw zis i̯e, căt ver pinez? I̯e zis-a, čudę. Și ĺ-a zis ćă će ămi̯-ăi̯ obećit, valè do zeće ăń să-mĭ duri ănća. I̯e zis-aw, voi se furę će. E ontrat i̯e mes-aw căsę cu ćeli pinez și ziće lu mulęre: acmoće noĭ ăn-an jutăt. Mulęra ĺ-a zis ke dende. I̯e spus-aw ke i̯e așă. I̯ă zis-a, o, brijna i̯o, i̯e zis-a, e zăć? I̯ă zis-a, i̯o ăsăm nosiće și ćela fečor tu ăi̯ vindut. Verit-aw a ĺei̯ za năște și nascut-a fečoru. I̯ą jălosnă. Fečoru s-a goit. Verit-a fečoru ăn șăse ăń, i̯ă mes-a la frătri ăntrębă ke če va i̯ă făće cu ćesta fečor și spus-a cum l-aw omu-ĺ vindut. I̯eĺ aw zis ăĺ, eh i̯ă, cuntrătu ăi̯ facut, i̯e va se teșco cumpară, ma se rę se pure pre i̯e medăvițe, crijure, očenaș tot blagoslovito și i̯ă ăw așă facut. Potle verit-a ćesta fečor la zeće ăń. Căće l-a lăt cu sire ăn ćela loc će ăv-ăl vindut și virit-av drăcu și căvtă lu ćestă fečor, ziće-ĺ lu ćăće i̯o n-ăm ăl așă cumparăt. I̯e zis-aw țesta ť-i̯e. Ontrat l-a dignit ăr-un vifor și l-a hitit preste măre r-o măre sculę. Ći̯a-i̯ ăns tota zia, nu vęde nić ur ni ăvde. Fost-a vek sęra, vęde un măre palăț și męre ăn nuntru. Vęde o cămęrę, svića ărde și scăndu ăi̯ pripravit și pre scănd ăi̯ ćira-ĺ. I̯e tućnit-a dupä scănd și zis-a, mii̯e-i̯ fome, i̯o voi̯ muncă. Ćirăt-a, fost-a pătu nuntru și mes-a durmi. Verit-aw cătrę i̯e o fętă mușăta și ĺ-a zis, će dormi? I̯e zis-a, ne. I̯a ĺ-a zis, cum ai̯ ănća verit? I̯e zis-a, nu știu și i̯a mes-a ḱă, i̯e ramăs-aw ći̯a durmi. Damăręța s-aw sculăt și vede ke vire ćesta drăc. Și-ĺ ziće, će ręi̯ te răda odcupi, i̯e zis-aw, ręș. I̯e l-a lăt de măr la ocnă și ĺ rătă un măre codru și ĺ-a zis vezi ćela codru, morești tot rescopei̯ și posemiră grăw și făće pogăča de grău̯ și mii̯e duće-wo za obed. Și dăt ĺ-a crămpu de stăcla și badiĺu de stăcla, i̯e lăt-aw ćă orudii̯e, crămpu și badiĺu, și mes-aw colo și pus-a pre văle crămpu și badiĺu și valè aw se rezbit. I̯e jălostăn se șetè, nu știi̯e će va făće. Potle verit ĺ-a rućeni̯a ĺ-aw o dus ćăsta fętă cu cărea aw sęra ganei̯t și ĺ-a zis ămnă rući. I̯e zis-aw, nu poc, i̯ă-l ăntrębę ke zăć ne. Și-ĺ spure cum ĺ-a zis drăcu. I̯ă zis-aw, ćăsta ăi̯ lă(h)co, se

tu ver te mie obeći ke ver mire lå cu tire jo voj ćåsta fåće. Je zis-aw, voj. Jå Í-a zis cucę-te durmi, je åw se cucåt și vâĺè zedurmit-a. Cănd s-a je probudit ja-j ćija la je cu pogåća și Í-a zis acmoće Í-o portă neca mărănkę. Je-w o låt și Í-aw o dus și aw ăĺ-o dåt și zis Í-a ćåsta ť-e. Je zis-a bravo tu, acmoće ămnă colò juve-j fost sęră, ț va veri obedu. Și je mes-aw și Í-a dus ćå fętă obedu și Í-a zis će ver fi de besędę. Je zis-a, voj. Potle vire dråcu și-Í ziće, viro oć și męre cu je la ocnă și Í råtă incă maj måre codru și-Í ziće, vezi ćela codru vaĺè se-l tot pricopești și posadești tirsure și potărgești și du-m măre za obed će voj bè. Dåt Í-a crâmpu și badiĺu de stăcla. Dămaręța je mes-a colo și zemalınè cu crâmpu vaĺè ăli s-a rezbit, badiĺu ștești șå. Potle je se șetè prin ćela codru. Vire ăĺ rucenja, Í-o duće ćå fętă și-Í ziće, cum ăj? Je Í-a zis, niș bire za mire. Iå zis-a spure tu mie će ăť-a zis și ăĺ-a spus ja zis-a, eh, lacò-j de ćå, tu ămnă rući. Je rućit-a, ia-Í ziće, ămnă durmi je s-aw cucåt și aw zedurmit. Cănd s-aw probudit și wo vède prope de sire și cu boța de vir. Jå-Í ziće țăsta ť-e viru, portă Íi-l za obed. Je l-a låt și Íi-l portă și Í ziće ćåsta ť-e viru. Je Í-a zis ke je bur și ăĺ ziće ămnă colò poćini, je mes-a ăn ćå cåmęrę și s-a cucåt ăm påt. Pocle verit Í-a cu obédu ća fętă și Í-a zis, do ån facut bire, ma incă do ne ștęptă, ma niș fricę. Acmoće cătrę sęra virit-aw dracu și Í-a zis, viro oć cu mire și-l tråže la ocnă și-Í råtă ăn måre juve se åpa båte și-Í ziće vezi tu țåsta måre juve ăse ćå åpę båte ura cu åtă jo-m trecut pre ćija, va fi zeće åń, și ămń-aw cazut prstenu dispre žåžet și jo nu l-âm putut nigdar aflå sa tu vaĺę se męri și se-l åfli și se mi-l dući cåsę. Dămăręța je s-a sculåt și mes-a la ćå mare, se șetè și cåvtă ăn måre, pocle Í-a dus rućenja ćå fętă și Í-a zis ke cum je, je zis-aw ćå će mj-a zis dråcu, jo nu voj nigdar ćå putè fåće. Jå Í-a zis spure-m će ť-a zis, je Í-a spus ja zis-a gręlă-j, ma fåće ren wo. Ămnă rući, je rućit-a, ja Í-a zis cucę-te durmi, je s-a cucåt și åw zedurmit. Cănd se åw probudit vezut-a ćå fętă ke ăj la je și dåje-Í prstenu și Í-a zis portă Íi-l acåsę. Je l-a

lất și li-l duće și l-a zis, na-ți-l. Ie zis-a, io n-âm crezut ke ăști tu bur ćâsta fâće e pur âi facut. Cmo ămnă r-a tè loc, ie mes-a colò la sè câmerẹ. Pocle dus ĺ-a ćạ fẹtă obedu, și ĺ-a zis noi ân bir spravit ćâste trei, ma incă âren urẹ za fâće, și ie mes-a durmi. Cătrẹ sẹră verit-a drâcu cătrẹ ie și ĺ-a zis știi tu će âri incă de fâće. Ie zis-a, io nu știuu, ie âw ăĺ zis dămarẹță ver mẹre ăn ștạla și ver flâ un câ legât la iâsle și tu ver-ăl zeuzdei și osedlei și ver ăl zeiezdi și ver mẹre cu ie iezdi do podne. Acmo sẹra dus ĺ-a ćâ fẹtă ćira și ăl ăntrẹbẹ, će ť-a zis? Ie ĺ-a spus ćâsta. Iâ zis-a, ćâsta ista ie la(h)cẹ. Ie va fi câpu și prvi crai, muĺera-ĺ va fi ăm polovițu e io voi fi ćela crai dirapoi. Io-ț-oi duće o bakẹtẹ de liscẹ și tu cănd ăl uzderi ie nu se va dâ, ma tu cu ćesta bakẹtẹ tuće-l preste câp, pac va ben smirom stâ, e zădăń crai nu ni ănca tăcni cu ćâ bakẹtẹ e câpu bâte mai mun će poți. Dămarẹța s-a sculât și mẹre ăn ștâlẹ, âflẹ ćela câ, ie-ĺ rătă dinți e ie cu ćâ bakẹtẹ ăĺ dâie preste câp docle stât-aw smirom. Acmoće pus ĺ-aw uzda și fĺeru-n gurẹ și âw ăl zeiezdit și mẹre cu ie kâ, ma ie poșuit-a cu ie jucâ e ie cu ćâ bakẹtẹ ăl tuće preste câp, preste po de ie docle âw pâmetno ămnât. Ma lu câlu veḱ ĺ-aw dozlit (ștufeit) n-a vrut veḱ mẹre rẹńće. Ontrat turnât s-a câlu de se voĺe năzat și ie mes-aw cu ie ăn ștâlă. Pocle ĺ-a zis ćâ fẹtă știi tu ke cmoće ț va pure șâpte fẹte urẹ pringẹ âtẹ tot de un per, tot de un color, tot de un veštit așâ tu nu ver mire cunoște, ma tu câvtă miie pre pičore, se ămnâru trei furniž pre pičore ăn zgoru ćâ voi fi io. Acmoće drâcu ĺ-a durât ćâste șâpte fẹte și ĺ-a zis zberè-ț, cârẹ ver de ćâste șâpte fẹte. Ie câvtât-aw lu tote pre pičore și vẹde lu urẹ ke-ĺ mergu trei furniž pre pičore ăn zgoru și ie aw zis, ćâsta io voi, ie ĺ-a zis iâdno neca-ț fiie și-l ziće spravit-ve și ămnâț kâ dintru a mei ocĺi. Potle iei aw mes și facut-a nușcăt de câle și iâ-ĺ ziće pogledè năzat și vẹde ke vire un grumb oblac dupâ iei. Ie ziće vire dupa noi, iạ zis-a, ne rẹn fâće pećlar și s-a pus la câle ședè, ie verit-a și-l ăntrẹbẹ, n-aț vezut borebit un tirer și o fẹtă, iel aw zis, noi n-an vezut.

Ăĺ ăntrębę će ịăste voị ke ânća şedèţ ịeľ aw zis, ăntrębân lamozina şi ịe mes-a nâzat câsę. Ćela drâc verit-aw cătrę mulęra câsę şi ziće, ịo nu ĺ-am putut aflâ. Ịâ-ĺ ziće će n-aị vezut nićur, ịe zis-a, ha, ị-am o bętără şi un bętăr şezut-a la câle, ịa, zis-a ćâsta fost-a ịeĺ, ămnă nâzat după ịeĺ şi moreşti ăĺ adura nâzat. Ịe mes-aw incă maị ăn grumb oblac după ịe, ịâ ziće a luị, câvtă nâzat, ịe âw pogledit nâzat şi vezut-a ke vire şi zis-a, vire dupa noị. Ịâ zis-a, ịo m-oị fâće o vęrzę e tu vìrtu şi s-a facut. Ịe verit-a pira ćiịa, vezut-a ke nu-ị niş mes-a nâzat acâsę. Acmo când a verit acâsę zis ĺ-a mulęra, će nu ĺ-aị durât, ịe zis-a ke nu ĺ-a putut vedè, ịa ĺ-a zis ştepte tu acmoće meg ịo ver vęde ke ịo voị ịeĺ durâ nâzat. Şi ịâ mes-aw după ịeĺ hućinda, grminda şi migeịnda. Ćâsta fętă zis-aw luị pogĺedè nâzat şi ịe pogledit-a nâzat şi vezut-a ke vire aşa ịâdno şi zis-a aĺeị, vire dupa noị. Ịa zis-a ćâsta nu-ị ịe, ćâsta ĺ-e mulęra, ma ịo m-oị fâće basęrica e tire preftu şi tu ver eleeni ăntru oltar şi rugâver Domnu şi ịâ va misli ke preftu lucrę misa. Acmoće ịâ verit-a şi-l cĺęmę de ịe ştiụu ke-ste voị ânća, veriţ cătrę mire, ịe zis-a ịo maşesc şi ịâ şa ịâdnę ĺeị-a zis, tu âị tot ćâsta facut, şi zis-a-ĺ se ăte vrur buşnire fę aĺi te a luị ca şi drâcu şi mes-aw ḱâ. Acmoće ịeĺ mes-aw pre câle, virit-a pre a sev pemint. Potle će ămnu ămbatit ĺ-a ur, a luị sutăl, şi-ĺ ziće, bura zi fioţo, şi ịe ĺ-a zis, căt-a vręme nu t-am vezut noị ân mislit ke âị te pĺerdut. Şi ĺ-a zis, vezi cum âri muşâta fętă cu tire şi ĺ-a dât măra lu ćâ fętă şi aw-o buşnit. Ontrat ịe scapât-a vâĺe ḱâ di la ịe şi ţesta om aw o lât cu sire acâsę şi mes-a dupa ćâ ăn câsa luị şi zis-aw lu ćâće-ĺ şi lu mâịe-ĺ ke ịe o fętă la ịe lu a lor fiĺ mlâda (aĺi frâịeriţa) aşa muşâtă. Ćâće-l ăntrębę ke će ịe istina. Ịe aw zis, ịo âm âvut dosta posăl (lucru) cu drâcu. Ịo nu voị âto vè lucru cu ịe. Acmoće ćesta, ćâće-ĺ, mes-aw cătrę ịâ şi vezut-aw-o şâ muşâtă şi ĺ-a zis, meri cu mire? Ịa zis-a, ne. Ịe wo-ntrębę zâć nu ver męre cu mire. Ịa zis-a, nu poc acmoće, nego se veţ ke voị veri voị spećit treị golub şi când ăĺ spećireţ, faćèţ un obed cĺemâţ rodvina

ontrat verit din mire și ve zic cănd fusere scândn pripravit la po de scând facèț ćućni pre cantridă e ĭo voĭ de ćă âtă bândă naspored cu ĭe și așă âw facut. Acmoće obedvescu ma ĭe ćela tireru muncât-a tot obedu nu Í-âv cavtât. Finit-a obedu, ĭa lâĭe ćesti treĭ golub copț pre piât și-Í pure ăntru ĭe și le ziće spureț voĭ će âm ĭo facut za ćesta istu și ĭeĺ âw spus tot ć-â ĭă facut a luĭ. Și cmoće cănd a ĭeĺ spus tot ĭe ăĺ-âm pogledit și ontrat vezut-âw-o mușâtă ca și și mânḱe și scoćit-a preste scând și wo cațat pri dupa gut și âw-o bușnit. Potle ĭeĺ âw se ănsurât și jivit-a ăn mâre mir.

Susńevița. Joŝe Țvețić. 70 anĭ.

17.

Preotul și postul.

Un preft nepovideĭt-a lu omiri ăntru oltar neca petăc și sămbăta nu mărăncu cârne. A lui declă svaki petăc purtât-a din bicarie cârne. Țesta câvtu omiri și poșnit-aw omiri cuvintă ke prewtu ăn baserică cuvintă neca nu mărăncu cârne, ni zepelescu petăc ni sămbătă. Tănjit l-a lu bișcupu. Cĺemât-l-a bișcupu neca vire-n bișcupiĭe. Lât-a cu sire doĭ castaldi. Verit-a pringa un ćimiter și mes-a ăn țesta ćimíter verit-a la un grob, zvadit-a prewtu libru din jeb și zezovita ćela mortu neca se scolę. Ţela mortu s-a sculât vâĺè și ăntrębę-l prewtu ke će-ĭ mai bire će męre ăn gurę ali će męre fârę din gurę. Odgovorit-a ćela mortu ke-ĭ maĭ bire će męre ăn gurę. Prewtu zis-a lu ćela mortu neca męre nâzat ăn grob și mes-a vâĺe. Ziće lu castáldi neca nu utu ć-a vezut și uzit. Viru la ușa lu bișcupu, potućit-a. Verit Í-a decla resclide prewtu wo potućit pre ćĺept și zis Í-a ke luĭ ăĭ țela lucru. Odgovorit-a fetu din trbuh ke-ĭ lu bișcupu. Decla mes-a cătrę bișcupu și-Í spure cum a prewtu potućit și cum a fetu odgovorit ke-ĭ lucru lu bișcupu. Bișcupu odgovorit-a neca fâće bur obed și fermeĭt-a prewtu și castaldi pre obed și cuvintă lu prewtu ĭe ke nu-Í dâĭe nićur caști, nego neca-l antrębę će va pre

se jurnâdă și lu castaldi. Ieĭ åw odgovorit neca dåje bișcupu căt va je, ontrat le-dus pedeset fiurini, låje prewtu libru din jep ręn vedè se-s posteni ręn lă se nu-s posteni nu ręn. Ramâs-a pre scând când åw je rugât samo trej fiurini și pocle mes-a prewtu câse cu castaldi curât e bișcupu ramâs-a spore.

Susńevița. Mâtè Glavina. 70 anĭ.

18.

Preotul și banii mortuluĭ.

O mulęre vut-a un om trgovęț. Ćela om a murit, ramâs Í-âw čuda pinez. Mulera mes-aw cătrę prewtu și Í-âw spus c-âw čuda pinez lu a Íej om ramâs, ke Í-a je morebit prislipit e ćela prewt Í-a zis ke când fure zeće și o urę (jedanaist) de nopte neca-Í duće pre a luj grob ke se stęptâre ănmestit ăn âbo âńelu ke a Íej om nu va fi prejdut. Prewtu âw ăÍ ratât ke neca pure pinezi pre ćela grob și ke Í-a ratât ke neca męre ḱă. Anjurbât-a jendârmi și iendârmi wo ăntrębât ke juve fost-a jă țesta ura de nopte și ke će nu Í-e fricę. Ia spus-a lu jendârmi ke Í-a omu murit și ke Í-a ramâs čudę pinez c-âm jă ămnât prewtu ăntrębă și prewtu ke Í-a zis neca-Í duće ăn țimíter. Ontrat âw jendârmi țija scuns. Iendârmi mes-âw către țimíter ănjurbât-aw prewtu cu un mâre fagot, ăn nuntru fost-âw crélutele și kemesa ćă lungę lu prewtu će-meste ăn basericǎ. Iendârmi l-âw ăntrebât ke juve fost-âw ćâsta urę, je zis-aw c-a ămnât ăn țimíter pre grobure rugâ. Iendârmi l-âw fermejt și legât și ubidit Í-âw fagotu și jepurle, aflât-a ćeli pinez će udovița morejt-a colè duće și dât Í-a lu udovița nâzat și prewtu mirât-a ăn părjun.

Susńevița. Jośe Țvețić. 62 anĭ.

19.

Săracul cu vecinul hoț.

Un siromâh dobândit-a din lot tri sto fiurini și dus Í-a pre sufit hrani ke-Í va țirè za mâre potribę. Un sused luj

oderit-a vreda vâca și lasât-a cornele pre coję. Nopta pre șcuro ănmeștitu-s-a ăn ćâ coję pus-aw oćli de stăclă pre ćâ coję și ăncinsu-s-âw cu verugele și męre ăn ćâ câsę cătrę ćela siromâh, când a verit ăn câsę vut-a ćela siromâh mulęra și o fętá, ĭâle cazut-a morte dupa țoc de fricę și cuvintę lu țela siromâh: ĭo ăsăm drâcu, ĭo-m verit din ćeli pinez, ć-aĭ tu âstez dobăndit ăn lot ĭe mes-a vâle pre sufit și drâcu cu ĭe din pinez. Fost-a evardia de ĭandârmi ăn loc âwzit-a ke fęta și mulera tulescu prin câsę ța urę de nopte. Viru ĭandârmi ăn câsę, ăntrebu mulęra ke țe ța tulescu, mulęra n-a putut niș odgovori, fęta odgovorit-a c-a verit drâcu din pinez țe le a țâțe âstez din lot dobăndit. Ke ĭuve ăs. Ke-s sus pre sufit, iadârmi vale la uși ur d-o bândă ur d-o âtă docl-a verit cu pinezi jos. Când drâcu vire roșcatenda ăn zdolu pre șcâle cu ćâle cadíne. Cațât-l-a ĭadârmu de corne resclis-a despre câp țâ coję, cârle s-aratât, susedu cârle a fost maĭ prope de ĭe. Țiĭa l-a lât pinezi lu drâcu și dât l-a nâzat lu siromâhu. Rezvelit-a mulęra și fęta și țiĭa l-a pus nâzat coja cu cornele pre câp și l-âw legât. L-âw țirut ăn ćâ câsă pira s-a facut zia, podle l-a trâs pre tota țetâta printru toț omiri neca roșcatè cu cadínele și l-a trâs dila o țetâte la âtă neca-l omiri vedu ăn cacovi čudé-s șa-nmestit și cum s-a facut ke-ĭ drâcu și pokle l-a zeclis.

Susńevița. Mâtè Glavina. 70 anĭ.

20.

Preotul înșălat.

O votę vut-aw un prewt un porc za ućide și cmoće facut-a veri zvonâru neca vire cătrę ĭe și l-a zis ĭo-ț zic neca âfli dămaręța treĭ omir cârli vor jutâ porcu ućide. Acmoće ĭe flât-a treĭ omir vâle sęra și nopta mes-aw ĭeĭ pâtru și furât-a porcu lu prewtu. Dămaręța virit-a toț pâtru și zis-a noĭ ân verit. Prewtu l-a zis će veț mânke fruștikeĭ ali pocle de când ućiserăț. Ĭeĭ âw zis noĭ ręn mânke fruștikeĭ și dât l-a rakiĭe și păre și ĭeĭ a fruștikeĭt.

Cmo mes-aw decla lasă porcu fărẹ din ștâle (hliv). Verit-a ĭă nuntru și vède ke porcu nu-ĭ, vire sus cătrẹ prewtu și zíće, porcu nușcârĺi furât-a. Prewtu zis-a lu ćeĺi pătru ămnâț ḱă, porcu nu-ĭ. Pocle prewtu zíće lu dẹclẹ Mandalena știĭ tu će âren noĭ de fâće, tu ver mẹre ăn ćâsta ṣcriṅẹ ĭo-ț voĭ pure nuntru muncă și bẹ̀ și voĭ te zeclide și așă facut-a. Cmoće prewtu tremes-a din zvonâru și ĺ-a zis ĭo te rogu ver ăm fâće un piaćer, ĭe zis-a ke va se puture, tu ver lă ćâsta ṣcriṅẹ-r-a tẹ căsẹ, ma valè se nu căvți ăn nuntru. Ĭe zis-a ke nu va și ie wo lât și dus-aw o acâsẹ. Cmoće prewtu mes-aw âr-o câle, facut s-a nopta virit-âw ĭel toț pătru ăn câsa lu zvonâru și mes-a deri ćesta porc și ĭeĺ zvadit-aw ficâți și zis-aw ma rẹ fost prewtu cu Mandalena munca de ćestĭ ficâț. Ĭa din ṣcriṅe zis-a, ăha, ur de ćeĺi treĭ âw zis će ĭe țẹsta, ma zvonâru zis-a, a niș-niș. Pocle zvadescu lombuli (zarebărṅăćele), și ur a zis ma rẹ fost muncă prewtu și Mandalena de ćesta porc. Ĭă zis-a, ăha, ćesta maĭ tireru âw zis ânća morẹ fi nușcârle cârle ćesta vikè, ĭo voĭ fâće vijită. Zvonaru zis-a, nu cutezi, ĭe zis-aw, ĭo voĭ și mes-a rezbẹ̀ ćâsta scriṅẹ și vède ćâsta declă ăn nuntru. Ĭe lât-a cuțitu și aw o ućis. Și ĭeĺ res-partit-a ćesta porc și lât-a svaki a sẹ part. Pocle virit-a prewtu căsẹ și tremẹte din zvonâru neca-ĺ duće ṣcriṅa acâsẹ. Ĭe ĺ-aw o dus și prewtu ăĺ-a mușât grațieĭt și âw ăl tremẹs ḱă. Acmoće prewtu cĺẹmẹ Mandalena cum ĭe, ma ĭă n-âw putut niș. Ĭe mes-aw lât-a cĺuču, resclíde ṣcriṅa și vẹde ke ĭe morta. Zeclis-aw-o năzat și tremẹte din pițimorto. Acmoće vire ĭe colo și zíće će potribescu, ĭe zis-aw o mâre stvâr mi s-a zgodit. Ĭe zis-a, e, će? More-bit ke l-a vrur furât pinezi ćâsta vrẹme će n-a fost acâsẹ. Ĭe zis-a ke âw incă maĭ mâre ĺi se pripetit. Ĭe zis-a neca âw će âw spureți-m ĭo voĭ spravi. Prewtu zis-a mẹ Manda-lena ćâsta vrẹme će n-âm ĭo fost căsẹ lât-âw o ṣcută și âw se zecolit. Acmoće ĭe zis-a ĭo voĭ wo lă și zecopeĭ, prewtu-l ăl ăntrẹbẹ căt va pre plâće. Ĭe zis-âw sto fiurini și o brsẹ in će voĭ ĭo purtă. Ĭe-w-o lât ăn câsa sẹ pira fost-a nopta. Cănd s-a făcut nopta aw-o lât și o bucaletă

și aw o dus la o oștarie și cĺęmę neca se scolu ke-ĺ vor dâ o bucaletă de vir e i̯e cĺemât-a i̯ușto ca și Mandalena și pus-a ăn nuntru ăn bucaletă pâtru crai̯țari și i̯â nestavit-aw-o la ușę. Oștaru s-aw sculât resclide ușa e i̯a cazut-a pre pod și vezut-a ke âw se ućis și bucaleta âw se rezbit. I̯e-w-o vęde așa mortă și ă wo dvizè ăn zgoru, ma i̯a n-âw putut stâ ăn pičore. Acmoče i̯e aw-o lât și hranit-a-w-o se nu wo ničur vęde. Facut s-a sęra și tremęte din pițimorto neca vire cătrę i̯e. Verit-a și ĺ zice će rę̄i̯ cu mire. I̯e zis-aw čudę mi s-aw dogodit. I̯e-l ăntrębę ke če. I̯e ĺ-a zis verit-aw ćesta nopte (senoći) decla lu prewtu și m-a cĺemât neca me scolu ăl dâ o bucaletă de vir i̯o m-am sculât i̯a zedurmit-a pre ușę. Când ăm i̯o resclis i̯â cazut-a ăn pre vâle și âw se ućis. I̯e zis-a, he, bire i̯o voi̯ wo lâ și zecopei̯. I̯e l-antrębât ke cât va pre plâće. I̯e ĺ-a zis sto fiurini și o bṛsă ăn će voi̯ wo purtâ. Acmoće i̯e-w-o lât și dus-aw-o acâsę. Când s-a facut nopte aw-o lât și wo portă la un vṛt lu frâtri. Ăn ćesta vṛt a fost o hrușvă și wo pus stâ la i̯a și taĺât-aw uri pâtru vęrze și ĺ-a pus ăn brăț. Dămaręța s-a sculât vṛtulânu și mes-a vedè ăn ćesta vṛt și vède ćâsta muĺęre ke ćii̯a stâi̯e și cu ćâĺe verze ăn braț e i̯e vut-a un băt, tofnit-aw-o preste nâs și i̯â cazut-a pre vâle. I̯e vreda tṛlè câvta câre i̯e ćâsta muĺęre și âw o conoscut ke i̯e Mandalena. Acmoće i̯e męre spure lu frâtri ke če âw facut. E frâti vreda mes-a vedè și vezut-a ke i̯e morta. Și wo lât ăn câsę pira fost-a nopte. Acmoće tremęs-a din pițimorto neca vire cătrę i̯eĺ i̯e verit-a și ăntrębę ke će vor cu i̯e. I̯eĺ âw zis ke âw li se pripetit o mâre stvâr. I̯e zis-a neca âw će âw, spureți-m i̯o voi̯ fâće će putur și i̯eĺ ĺ-a spus. I̯e zis-a i̯o voi̯ wo lâ și voi̯ wo zecopei̯. I̯eĺ l-antrębât ke će va pre plâće i̯e zis-a sto fiurini și o bṛsę și i̯e wo lât și mes-aw kâ cu i̯e. Facut s-a nopta, și i̯e wo lât ăn bṛsę și wo portă preste un codru. Acmoće dotećit l-aw tâți. I̯eĺ a purtât svaki a se bṛsę de pinez și i̯e s-a pomișei̯t cu i̯eĺ și ămnu scupa. Un tât ganè mii̯e i̯e grelo, i̯e-ĺ zice prominin (gambiei̯n) bṛsele și tâtu ĺ-a dât a sę bṛsę e i̯e lât-a a lui̯. Și ontrat i̯e aw mes

ká dila jeĺ acâsă. Acmoće ćeĺi tâț verit-a r-o ramniță și prospit-a ćeĺi pinez din brsę. Cănd a je prospit a sę brsę vezut-a ke je mulęra morta. Ćeĺi âlți ăĺ zicu cum je ćâsta ke r-a tę brsę fost-a ćâsta mulęrę morta, je zis-a mije fost-a grelo za purtâ și io-m zis ke nu poc purtâ e ur âț zis ke neca gambiejn și șâ ân facut. Jeĺ ganescu tot ur po ur jo n-am, ćela âtu jo n-am și așâ toț. Și acmo respartescu ćeĺi pinez și lât-a svaki a sè pârt. Cmoće se ganescu, će ręn fâće de ćâsta mulęre mortę, ur a zis ânća je un âsir ręn wo pure pre je și ren wo mira zecopej. Nę fost-a și o gonescu pre âsir e pastiri âw se balotejt cu ćesta nę și ur aw o tofnit cu nęvu ăn câp și aw o hitit jos dispre âsir. Ćeĺi tâț l-a cațât și-ĺ ganescu, tu âj ućis ćâsta mulęre și l-a lât cu sire iușto ăn ćela loc dend-a fost ćâsta mulęrę și cĺęmât-a prewtu neca wo męre zecopej. Prewtu verit-a și conoscut-a ke je ća a luj declă Mandalena și je wo facut pure ăn cas și wo facut duće ăn țimítęr și ĺ-a facut sequențiele și âw-o pohranit ăn grob. E ćela istu ć-a hitit ăn jâ cu nęvu prewtu vezut-a ke nu-j criv și ĺ-a zis, ămnă cu Domnu acâsę.

Susńevița. Joŝe Țveţić. 70 anĭ.

21.

Două surorĭ.

O votę fost-aw do sorăr și lu ćâ maj betără verit-a frâjeru ăntrebâ-wo ke se va se maritâ. Jâ zis-a ke va. Jeĺ s-a scupa bire vrut, acmoće ćâ âtă sor ĺej a fost ja ke se jâ marită e jâ ne și jâ aw ăl prinuntit neca lâje ja. Și așâ je aw o lasât ćâsta istă e după sor ĺi s-aw ănsurât. Jâ zis ĺ-a lu sorę, tu âj me privarit. Ma prvi fečor če nâscuri neca ăț fije porc și așâ aw prvi fečor č-aw nascut fost-a porc. Cănd s-a nascut vezut-a ćâće și mâje ke je ćâsta porc, și l-a pus cu porči. Pocle verit-aw vek mâre și o zi verit ĺ-a ćâće cătrę ćesti porči și je ĺ ganè, ťâťo, vek a verit vręma de me rej ănsura. Je ĺ-a zis cârea fętă va te lâ. Je ĺ-a zis, ămnă la ćela ćâće și mâje će âru trej fiĺe

și ăntrębe za me ćâ maị betără. Și ćâće mes-aw și aw o ăntrebât ke se va se marita dupa luị fil, ma ke ịe pore. Ịâ zis-a, voị. Și mes-a la zacon, ịâ mes-a pre câle cu svâta ịe mes-a pre boșcę și a se tot oblatit. Verit-a ăn baserice ịâ elećit-a tru oltâr ịe verit-a sâ blâtăn tić (prope) de ịâ și vrut-a ke va se otari de a lej robę e ịâ n-aw dât. Cmo s-aw zaconit și mes-aw kâ. Potle verit-a nopta și mes-a scupa ăn câmęrę durmi. Ontrat ịe aw-o zecolit, acmoće mes-a nâzat pâște cu porći ćeli âlți. Potle dupa ćâ verit l-a ćâće la ćeli porč, ćesta pore ịo me voị ănsurâ, ịe l-a zis tu rẹị fâće ca și și mânke. Ịe l-a zis tu de ćâ misli. Și zis l-a ćâće acmoće cârę te va lâ, ịe-l-a zis, ămnă la sora lu ćâ će-m zecolit, ịâ me va lâ. Și ćâće mes-aw și o ăntrębę ke se-l va lâ a mę fil, ma de știi ke ịe ăị pore. Ịâ zis-a ke va. Verit-a ćâće cătrę ịe și l-a zis ke-l va lâ. Potle mes-aw ăn basęricę za se zaconi și ịâ mes-aw pre câle și cu svâta e ịe pre boșcę și âw se tot oblatit și verit-aw tru oltâr ịuve âw ịâ elećit și mes-aw prope de ịa și aw se vrut otari de a lej robę e ịâ n-aw dât și mes-a kâ. Pocle verit-a nopte și mes-a ăn câmęrę scupa durmi și ịe aw-o ućis. Facut-s-a dămarẹța, ịe mes-a cătrę poré cu ịâ pâște e iâ aw zecopeịt. Dupâ ćâ verit-a ćâće cătrę ịe ịuve pascut-a cu ćesti âlți poré și ịe l ziće, ămnă și ăntrębę ćâ treịa sor ke ịo me voị dupa ịâ ănsura. Și ịe mes-aw și wo-ntrębę ke se va se marita dupa luị fil. Ịâ zis-a, do sorăr âw zecolit, ma ịo voị ăl lâ. Și acmo mes-aw ịel ăm basericę zaconi-se. Ịâ mes-a pre câle cu svâți e ịe mes-a pre boșcę și âw se tot oblatit și virit-a ăntru oltâr și âw mes prope de ịâ e ịâ l-a dât fațolu neca se otărè. Și ịâ l-aw otărit cu a sè robę će a fost ănmeștitę și mes-aw câsę. Verit-a sęra și ịe zis-a lu mâịe și lu ćâće se nu rẹț voị câvta ăn câmęrę ịuve noị mesermo durmi. Ịel a zis ke nu vor. Ịel a mes ăn câmęrę și ịe zis-a lu ćâ fẹtă, acmoće ver lâ un cuțit și ver me resparẹị preste trbuh și ver lâ ćâsta coje dispre mire și ịa lât-a cuțitu și lât-a ćâsta coję dispre ịe. Și fost-aw ịe un mușât om, ma mâịa za vedè će va ịe fâće ịâ cavtât-a pre elućâńiță și

ontrat i̯e vezut-a ke mâi̯a ăl câvtă și s-a facut un mușât pui̯ și scapât-a pre ocnę afâre e i̯â jâlosnę ramâs-a ăn câmęrę. Facut s-a dămărętă și i̯â zis-aw lu ćâće lui̯ și lu mâi̯e, i̯o meg čere a mew pui̯. I̯eĺ ĺ-a zis ke i̯uve ver ăl tu aflâ. Ma i̯â zis-a docle fuser vii̯e i̯o voi̯ ăl čere și mes-a. Cmo ămnă și verit-a r-un codru și vęde o șculę mâre și męre ăn nuntru, vęde nuntru un om. I̯e ĺ-a zis dende âi̯ verit ânća, i̯o săm ânć sto âń și n-âm vezut nićur ânća. Și wo-ntrębę ke će rę. I̯â zis-a i̯o čeru a mę pui̯ cu cârle âm me zaconit. I̯e ĺ-a zis, i̯o nu știu̯u i̯uve i̯e. Ma ĺ-a zis, ămnă ręnte și ver veri r-un ât codru ćii̯a ăi̯ a mè ćâće cârle-i̯ colò trei̯ stotine de âń, borebit ke va i̯e spure-ț ćeva de i̯e. Și i̯â mes-a și verit-a cătrę i̯e și ĺ-a zis, borebit ke voi̯ știeț de a mę pui̯ cârle aw scapât de la mire. I̯e ĺ-a zis, ămnă ręnte colo ver flâ ur cârle-ăi̯ șâse stotine de âń colo, i̯e va-ț spure i̯uve i̯e. I̯â mes-a și l-a flât și-ĺ zići, i̯o ve rogu se ręț voi̯ mii̯e spure i̯uve âi̯ a mę pui̯ cu cârle â m-âm me i̯o zaconit. I̯e ĺ-a zis, i̯o ț-oi̯ spure i̯uve ăi̯, ma tu ver vę zâlica corist de i̯e. Și-ĺ spure i̯e ăi̯ ănsurât dupa o contesă colo ăn ćela loc. Și i̯â mes-a ręnte și verit-a la un mâre palâț i̯usto i̯uve fost-a i̯e și i̯â zis-a, i̯o ve rogu se ręț me lâ ănća, ve ręș ćeva lucrâ. Gospa (contesa) ĺ-a zis, i̯o t-oi̯ lâ se ver ámnâ la guske și la râțe. I̯â zis-a ke va. Și i̯â vut-a un lișńâc și o nucę și un costań. Facut s-a dămaręța și i̯â mes-a la ćâste guske și la râțe tota zia. Verit-a sęra i̯â le gonè câsę, lâi̯e ćesta lișńac și ăl reselide din i̯e verit-a o mușâtă robę, aw svitit ca și srebro. Camaĺęra cavtât-a pre ocnę și o vede așâ mușât ănmeștită și zići lu contesa nostra decla cum i̯e mușât ănveștita. Și contesa mes-a pre ocnę și o vęde așa mușât ănmeștită și i̯â męre cătrę i̯â și ăl zići ver tu mii̯e vinde ćâsta robę. I̯â zis-a ke nu va. Contesa zis-a i̯o-ț voi dâ pre i̯â cât și če ver. I̯â ĺ-a zis se ver tu mire lasâ durmi ăn ćâ câmęrę i̯uve dorme a te om. I̯â zis-a, voi̯ și acmo i̯â o pus ăn ćâ câmęrę i̯uve âw durmit a ĺei̯ om e lu omu dât-aw nuște popi će l-a facut smirom vâvie durmi e i̯â tota nopta aw plâns și cuvintât a mę pui̯, ma i̯e n-aw niș âwzit de čâsta.

Cănd a fost zia i̯â mes-a fârę și mes-a la țesta râțę și guske. Facut s-a sęra, i̯â męre ḱâ și câvtă și reselís-a nuca și verit ĺ-a o mușată robę ca și și zlâta. Cmoće i̯â căntât-a e camaĺęra mes-a pre ocnę cavtâ și vezut-a ke i̯e așâ ănveștită. Cĺęmă contesa neca vire vedè ćâsta declă și i̯â verit-a pre ocnę și o vède ke i̯e așâ mușât ănveștită și męre cătrę i̯â și ĺ ziće ver tu mii̯e vinde ćâsta robę. I̯â zis-a ke-ĺ va vo dâ ke se va wo lasâ durmi ăn ćâ câmęrę će dorme a ĺei̯ om. I̯â zis-a ke va. Și i̯â mes-a ăn ćâ câmęrę durmi e i̯â, contesa, dât-aw lu omu nuște popi neca nu wo âvde ni vède. E i̯â tota nopta vikei̯t-a și plăns ke i̯uve ăi̯ a ĺei̯ puĺ. Ma i̯e n-âw niș âvzit. Dămaręța s-aw sculât și mes-a r-a sè lucru. Acmoće camaĺęra spure lu ćesta gospodin ke i̯e o fętă ke âw veḱ do nopți durmit ăn câmęrę a lui̯ și e-âw vikei̯t și plăns ke i̯uve-i̯ a ĺei̯ ćela zlatănu puĺ. I̯e zis-aw sa cum ăi̯ ćâ ke i̯o n-am âvzit. I̯â ĺ-a zis, contesa le dâi̯e nuște popi pac dormu totę nopta. I̯e zis-a bire-i̯ i̯o stârę nu voi vrę bè. Și i̯â verit-a sęra cătrę câsę și reselís-a costâńu și ĺ-a verit o robę mușâtă ca și dii̯ământu. Și i̯â âw căntât. Vire contesa cătrę i̯â și-ĺ ziće, te rogu dę-m și ćâsta robę. I̯â zis-a ke va se va wo lasâ cu omu durmi. Contesa zis-a ke va, sęra i̯â mes-aw ăn câmęrę durmi e contesa pripravit-a lu omu za bè. Ma i̯e zis-a, pure ćii̯a i̯o acmo n-âm voĺę za bè. Și i̯e n-âw bei̯ut. I̯â nopta vikè și plănže ke i̯uve-i̯ a ĺei̯ ćela zlatânu puĺ. Ie wo ăntrębă ke dende i̯e i̯â. I̯â spus-a tot cum âv fost. I̯e ĺ-a zis, bire-i̯, tu ămnă dămaręța r-a te lucru e i̯o voi̯ ćâsta regulei̯. I̯e mes-aw dămaręța ăn low. Când a fost podne verit-a câsę și mes-a obedvei̯, și zis-a, i̯o meg acmo afârę, i̯o nu voi̯ veri acâsę pira sęra. I̯e mes-a și facut-a de slâmę ca și un om și dus l-a câsę și pus-ăl-a ăn ocnă și cĺęmę contesa și-ĺ ziće če ăsti tu așâvę ke âri cu tire ât om. I̯â zis-a ke n-âre. I̯e ĺ râtă ćesta istu će aw fost pre ocnă i̯â ontrat s-a zerenit ăn i̯e și l-a hitit jos și i̯â cazut-a dupa i̯e și âw se ućis. Acmoće i̯e fost-a cu ćâsta a sè mulęre ćii̯a pre ćâ contii̯e și jivit-a bire.

Susńevita. Joŝe Tvețić. 70 anĭ.

22.

Treĭ surorĭ sărace.

O votę fost-aw trei̯ surăr și s-aw ganei̯t la foc sęra tote âte fętele se maritu e noi̯ nu ne putén. Mâi̯a l-a zis, i̯o ve voi̯ spure zăć nu ve voi̯ putéț marită, ke noi̯ ăsmo siromâș. Ćă mai̯ betără a zis, i̯o ręș răda se rę mii̯e crâĺu dâ o mâre borŝe de pinez. Pak i̯o me ręș vâĺe marită. Ćă âta aw zis, i̯o ręș răda me marită dupa lu crâlu camaĺer ke i̯e ăi̯ mușât. Ćą mai̯ tiręrę âw zis e i̯o ręș râda me marită dupa crâĺu. Și i̯o ręș ăl nâște evărnăr și devet fiĺ și o fiĺę. E crâĺu âvzit-a. Cănd s-a facut dămaręța crâĺu tremęs-a neca viru cătrę i̯e. Și i̯âle mes-a tot pristrașite și virit-a cătrę i̯e, ie l-a zis voi̯ trei̯ će ve i̯o ăntrebâr morèi̯ț spure prawo, e se nu, veț veri gaștigèi̯te. Ăntrębę prva ć-ăi̯ tu zis a sęră? I̯ă zis-a i̯-om zis ke ręș râda se-m rę i̯eĺ dâ o mâre borŝe plirę de pinez ke i̯o me ręș vâĺe marită. Și i̯e ĺ-a zis, dâț-voi̯. Pocle ćă dupa i̯ă aw ăntrębât će âi̯ tu zis. E i̯ă zis-a ke i̯o ręș râda me marită dupa lor camaĺer, ke i̯e ăi̯ mușât. I̯e ĺ-a zis ren vedè vâĺe și tremęs-a din camaĺer și i̯e-ĺ ziće ver fi cuntenăt te-nsură dupa ćâsta fętă, i̯e zis-a ke va, ke-i̯ mușâtă. Acmoće ăntrębę țâsta mai̯ tirerę ke će âw i̯ă zis sęră. I̯ă zis-a, i̯-om zis ke i̯o ręș răda me marită dupa i̯eĺ și ontrat âw taćât. I̯e ĺ-a zis, ma tu âi̯ incă nuște zis, morești spure. I̯ă zis-a ke i̯o ręș nâște evarnâr și devet fečor și o fętă. I̯e zis-aw će rę ćă putè fi bire. I̯ă zis-a ke i̯a. Și i̯e âw-o ănsurât și mes-aw scupa durmi și șă bivei̯t-âw nușcăt vręme scupa câsę. Ma potle verit-a lui̯, morei̯t-a męre ăn voiscę e i̯ă ramâs-a acâsę. I̯e zis-a lu mâi̯e ke neca jivescu ăn mir și-n mâre ĺubăv. Și ĺ-a spus ke i̯ă ăi̯ nosíte. I̯ă zis-a ke-i̯ bire. Potle verit-a ĺei̯ vręme za nâște și nascut-a evarnâr și devet fečor și o fętă. Cmoće verit-a bâba za wo jută, oćistí și ĺ ganè țâsta bâbę lu socra a ĺei̯ će va ćâsta fi. I̯ă zis-a, i̯o nu știu će ręn fâće de ćesti mâćki. Bâba zis-a ćâsta ren tot poućide și i̯âle aw ăĺ poućis și zecopei̯t ĺ-a r-u i̯ardinić și pocle i̯eșit-âw evarnâr și devet męre și o

smoeve. Acmoće jâle țasta vezut-a și zicu ćâsta ăs jeĺ. Laićn noj un cosír și toț ren poseći și jâle posećit-a și zgorit ăn foc. Și facut s-a ćeruse. Poele jâle âw lucrât leșija cu ćâ ćeruse și de cănd âw spelât roba jâle ćâsta ćeruse hitit-âw ăn ćela jardinić. Dupa ćâ mes-a jâle vedè ăn ćela jardinić și vedu evarnâr și devet radić și o salâtă. Jâle zicu neca erescu doele veriru maj mâr, pac ren ăĺ poseći (potaĺâ). Ma verit-aw o âsire ăn ćela jardinić și ĺ-a pojdit-aw radići și salâta. Și ja ramâs-aw brije (plire). Acmoće cănd a fost un ân și un miseț jâ aw zlejit evarnâr și devet asirić și o asiriță. Și emoće jeĺ a mes prin ŝinocoș și prin ramnițe âw pascavèjt. Acmoće o zi pascut-a pringă o câle și o mâje cu fiĺa trecut-a pre ćâ câle și vedu ćâsta blâge. Și mâja ziće, vezi tu ćâsta âw nascut muĺera lu crâlu. Fiĺa ĺ-a zis: mâmo, će nu re jeĺ putè nâzat veri fečor. Jâ zis-a: re, ma jo ț-oj spure cum. Se re jeĺ ăn telova, cănd mesere [s]prasisionu, se dotăeni de roba lu prewtu jeĺ re fi ca și și mânke. Și jeĺ aw ćâsta avzít, cănd a fost telova jeĺ a mes pringă câle prende vut-a za treće sprosișia și âw se dotăenit de roba lu prevtu și jeĺ âw verit evarnâr și devet fečor și o fetă așâ mușât ke ĺ-a fost mușât vedè. Acmoće ĺi s-a facut o câse dupa palâțu lu crâĺu și ćija bivejt-a ănnuntru. Poele ćâ bâbe će ăĺ-âw ućis jâ câvtă ćâsta câse și vède ćâsta fetă negnită pre ocnă și ĺ ziće tu poți fi cuntentă. Ja wo-ntrebe ke zâć. Jâ ĺ-a zis tu âri sa mușâț frâț ke ăĺ-je mușât și vedè, ma țije incă nuște falè. Jâ-ĺ ziće e će. Un mer, cârle seakè. Frâți o ăntrebu ke će ăĺ-aw ćâ zis, jâ zis-a ke-j falè meru, cârle seakè. Jeĺ ĺ-a zis, noj mežén ren ăți-l aflâ. Ma jeĺ mânke neg-a mes lât-aw un prsten și âw-ăl taĺât preste po de je și ĺ-a dât po de je lu sore e ieĺ a lât po de je. Și ĺ-a zis câvtă pre ćesta po de prsten se fure mușât ren fi și noj săr, se verire negru noj ren fi morț și acmo jel a mes și se-mbatescu pre o mulere și jâ-ĺ ăntrebe cotro mežeț. Jeĺ âw zis ke âru o sor și ke re râda ve meru ćela će seakè. Jâ zis ĺ-aw čude veț amnâ doele veriret la je. Veț treće do vrhure, su trejlè pac veț aflâ un mâre palâț nuntru

va fi o båbę și ĭå åre-l. Ma teșco vеț ăĺi-l lå. Ĭeĺ a verit la ćela palåț și tućescu la ușa de portun, și vire ćåstă båbę și-ĺ ăntrębę će ręț. Ĭeĺ ĺ-a zis ke wo rogu neca ĺ-a lașå durmi. Ĭå-ĺ ăntrębę ke cănd vor ĭeĺ ḱå. Ĭeĺ ĺ-a zis noĭ ren fi åńća cu tire treĭ zile, ma ĭeĺ cavtåt-a ke ĭuve ręfi ćesta mer. Și poele vezut-a ke seakè r-o camarița dila un loc la åt. Și ĭeĺ nopta cănd a ĭå zedurmit ĭeĺ a låt ćesta mer și mes-a ḱå. Virit-a cåsę și dåt-aw ćesta mer lu sorę. Și fost-a sęra, ĭeĺ a ćiråt și mes-av durmí. Åtă dămaręță verit-a ćå båbę și vezut-a ćå fętă pre ocnă și-ĺ zića aemoće poți fi cuntentă ke åri så mușåț fråț și meru cårlę seakè. Și zis-a, ținе incă nuște falè. Ĭå ĺ-a zis e će. Åpa cårea jócę. Fråți wo-ntrębu ke će ĺ-aw ćå zis. Ĭå zis-a incă ke-m falè åpa cårᵉa jocę. Ĭeĺ av zis, noĭ mežén wo ćęre. Și ĭeĺ åw mes și se-mbătescu pre o mulęrę și le zića ĭuve mezéț? Ĭeĺ ĺ-a spus ke lor sor ręråda vè åpa cårᵉa jocę și noĭ mežén wo ćęre. Ĭå ĺ-a zis lårgo-ĭ ća ĭuve ăĭ ćå åpę, ĭuve fost-a meru ćiĭa ĭe și åpa ćå ista. Și ĭeĺ a mes și verit-a la ćela palåț și tućescu pre ușa de portun și virit-a čå båbę și le zića će åț verit oća ke ręț furå. Ĭeĺ a zis noĭ nu ăsmo tåț, nego noĭ ămnån pre lume ca și și siromåși, ve rugån se ręț ne lașå åńća durmi. Ĭå ĺ ăntrębę ke se vor biveĭ cu ĭå cănd ăste siromåș. Ĭeĺ a zis ke vor și l-a ratåt ćå åpę cårᵉa jocę. Ĭeĺ a zis noĭ n-ån incă vezut așåvę åpę. Și ćiråt-a și mes-aw durmí. Ma ĭeĺ cănd aw vezut ke båba bire dorme låt-a ćå åpę și mes-aw cu ĭå ḱå. Virit-a cåsę și dåvu ćåsta åpę lu sorę. Verit-a dămaręța ćå båbę și ganè lu ćåstă fętă, poți fi cuntentă ke emo åri meru cårle seakè și åpa cårea jocę, ma incă ăț falè puĺu de devet limbe. Fråți wo-ntrębu ke će åw ăĺ ćå zis, e ĭå zis-a ke-l falè puĺu de devet limbe. Ĭeĺ åw zis ren męre ćęre și puĺu. Și ĭeĺ åw mes și se-mbătescu pre o mulęre și le zića ĭuve mežéț? Ĭeĺ ăĺ-a spus. Ĭå ĺ-a zis ćåsta ista veț teșco fåće, ke puĺu știĭe ganèĭ. Ĭeĺ ăĺ zicu ma noĭ mežén și verit-a la ćesta palåț. Tućescu la portun, båba vire și le zića ke će ręț. Ĭeĺ a zis ke wo rogu ke se ărĺ-a lå cătrę sire. Ĭå l-a zis dovote åț me privarit, ma nu

veț treiia. Iel zicu noi n-ân nigdar ânća fost. Iâ zis-a ămnâț nuntru. Iel a mes ännuntru și iâ le zis căț ăste. Iel a zis evarnâr și devet. Iâ l-a zis pureț ve ăn rango (ur pîr la ât) și iel âw se poredit, iâ-l cavtă și lâie o bakęte nęgră și tăcnè ur po ur și sâ ramâs-a ćiia tirz.

Acmoće ćâ fętă câvtă pre ćesta po de prsten și vède ke-i negru. Iâ ziće meĺ frâț nu-s vek vii. Și poele mislè će âm za fâće. Acmoće iâ mes-a ćere-l. Ămbatít s-a pre o mulęre și wo ăntrębę iuve meri. Iâ l-a zis, io meg ćere a meĺ frâț, ma io știuu ke nu voi vii aflâ. Iâ l-a zis lârgo-i ćâ iuve-s ieĺ colò trz. Și l ziće, ămnă ver tręće do vrhure, su treilè ver veri și ver flâ un mâre palâț și ćiia ăn nuntru ăți-s frâți, și o bâbę ie ăn nuntru. Ma iâ cănd câvtă iâ dorme e cănd țire ocli zeclis ontrat vède și iâ âre do bakète ura-i nęgrę e urę roișę. Cârle tăcnè cu ćâ nęgrę ie vâle râmărę trd e se ă cu ćâ roișa cârle-i trd tăcnè ie vire ca și fost. Acmoće ćâsta fętă męre și vire la ćela palâț și tuće la ușa de portun. Și vire ćâ bâbę și wontrębę ke će rę. Iâ zis-a ke rę râdo rămarè la iâ sluji. Iâ l-a zis dosta râda te voi lâ. Și iâ mes-aw cu iâ-n câse și ćiia bivèi. O zi ăl ganè ćâ bâbę se ręi tu miie męre cavtâ pre câp e iâ mes-aw și âw ăl pre câp biștit și ontrat iâ vezut-a ke iâ âw zedurmit și mes-a și lâie ćâ bakęte roișa mes-a la frâț și toț âw tăcnit cu iâ și așâ âv ojivit. Poele ieĺ lât-aw ćâ nęgrę bakètę și tăcnit-a baba pre câp și iâ âw crepât, e ieĺ mes-aw din ćela puĺ și l-a lât și câiba cu ie și mes-âw kâ. Verit-a câsę vèseli și cuntenți. Acmoće verit-a crâlu, n-aflât ni mulęra ni fečori și ăntrębę mâia ke iuve ie a lui mulęre. Iâ zis-a ke âw murit de ke âw ăl pisèit. Ie cavtă pre ocnę și vède ćesti fečor zgoiț ăn ćâ câsă dupa a lui Și ăntrębę mâia ke lu cui ăs ćesti fečor. Iâ l-a zis ieĺ ăs evarnâr i devet frâț și o sor, ma ieĺ ăs furești. Ie mes-a cătrę ieĺ și l-a zis ke se vor męre cu ie na obed. Ieĺ a zis ke vor. Cmoće ie urdinèit-a neca se fâće mare obed ke vor fi toț ćeli fečor și ćâ fętă na obed. Ćesta obed pripravleit-aw mâia-l și ćâ bâbę će âw ućis ćesti fečor și iâ le zis-a acmoće reu toț

otrui, le ren pure ăntru zẹmẹ otrou̯ și vor se otrui. Acmo i̯eí mes-aw na obed, sora le ganè, nu voi̯ niș muncâț ni surbíț doclc nu i̯o verir colò și i̯â lât-âw cu sire ćela puí de devet limbe. Și-Í zića, se pote surbi ćâsta zẹmẹ, pulu Í-a zis, ne ke i̯â-i̯ otruită. Și i̯â ontrat âw zis lu frâți ćâsta zẹmẹ hitiț toț fârẹ preste ocnẹ și i̯eí âw hitit toț wo preste ocnẹ așâ și crâlu. Ćâle do vezut-a ke âw ćâsta facut i̯âle poșnit-a sui. Crâlu zis-a ćâsta nu-i̯ potriba niș sui. Ćâsta ân facut de legric. Și pocle le vire ćâle âte manestre, i̯a-ntrẹbẹ pulu će se pote muncâ. Pulu zis-a ke i̯â și i̯eí âw obedvèi̯t și fost-âw vèseli̯ și curâi̯ni. Cmo i̯â zis-a (ćâ fẹtă) i̯o voi̯ fâće spure o canțunetă ćesta puí se ăm dopustiț voi̯ crâlu. I̯e Í-a zis ke i̯â. Ćesta puí spus-aw tot cum âw se pripetit și spure ke crâlu i̯e lu ćesti fečor ćâće. Și mâi̯e-le ke i̯e r-un părjun su pemint ăn scuro și slâbo vii̯e. Ontrat i̯eí mes-a ćẹre și flât-aw-o blẹdă ca și pănza, nespelâtă, neočeșită și aw o zvadit fârẹ și âw o spelât și očeșit și ănmeștit și poșnit-a cuvintâ. Și zis-a căt-am i̯o patit ăn ćela șcuri părjun și fome și sẹte, acmoće lât-âw ćâste do, mâi̯a și ćâ bâbẹ, će âw Íi ućis, lât l-a ăn plâțẹ și l-a pus r-o mâre băčvă, amindo scupa, și nepunit-âw de șpirit și âw le prins.

Susńevița. Jośe Țvețić. 70 anĭ.

23.

Preotul lăcomește la averea săracului.

O votẹ fost-a un siromâh și ăĺi-a murit fečoru. I̯e mes-a la prewtu se rẹ Íi-l mẹre zecopei̯. Prewtu zis-a ke i̯uve-s pinezi. I̯e zis-a, n-âre cmo, ke-l va plati cănd vure, e prewtu zis-a, i̯o nu voi̯ te ștẹptâ. I̯e zis-a, če âm i̯o de fâče de čela mortu fečor. Prewtu Í-a zis fẹ de i̯e če ver. Acmoće i̯e mes-aw ḱâ și âw mes ăn vṛt sapâ-Í grobu, i̯uve ăl va zecopèi̯. Cănd a i̯e aflât-a ćii̯a čudẹ pinez și pocle i̯e mes-a cătrẹ prewtu și Í-a zis acmoče ămnă ăm fečoru zecopẹi̯. I̯e zis-a, če âri cu če plăti, ie zis-a, e, ân, i̯e l-a ăntrẹbat: dende?

Și ie spus-a cum a aflât și prewtu mes-a zecopęį, cănd a fost plătit. Cănd a verit prewtu căse zis-a lu hlapățu, ămnă ăn ștâlę și zdrenè afârę čela negru boų și ren ăl ucide și oderi și ren cornele lasă cu coja și așă facut-a. Și cănd a verit nopta ie âw se meștit ăn čâsta coję și mes-aw cătrę čela om legât cu verugele și tučę la ușę. Omu ăntrebât-a ke čire ie. Ie âw zis ke ie drâcu. Ie s-aw tot pristrașit și zis-a ke če rę. Ie zis-a ćeli pinez če âį ăn vrt flât. Și âw ăĺ moręit reselide. Și-l ăntrebę iuve âį pus ćeli pinez a meĭ. Ie zis-a pre șufit polovițu e ânča ie po de iel. Și ăĺ-a zis, homo din ieĺ și mes-aw pre șufit și ĺ-a dât čeli pinez e mulęra și fęta iâle âw plăns și verit-a iedârmi și tučescu la ușę. Mulęra zis-a ke čireį, ieĺ âw zis ke-s iedârmi. Ia reselis-a ușa și ieĺ âw verit ăn căsę și zicu če ăt-e ke plănži. Ia zis-a verit-aw drâcu și mes-av cu omu pre șufit. Ieĺ zis-aw e če vor. E aflât-a pinez și ie zis ke ăs a luį. Ieĺ ontrat mes-aw șu șcâlele de șufit și șteptât-aw docle âw verit ieĺ jos. Și vedu ke vire česta drâc așă negru cu cornele și cu verugele ănčins. Cănd âw verit ăn fundu de șcâle ieĺ âw cățât-ăl saki de a se corn și âw ăĺ rezgrnit câpu și vezut-a ke ie prewtu. Și l-a legât și ĺ-a pus pre câp cornele cu coja. Și l-a mirât ăm părjun. Și ontrat âw ăl cundińęit neca-l trâgu pre lume neca vedu omiri če om ăį.

Susńevița. Joŝe Țvețić. 70 anĭ.

24.

Fata care naște un urs.

Vut-âw un čăče și o mâie o fiĺę. Și česta čăče ĺeį vut-âw frâtele prewt. Și verit-a cătrę ie și ĺ-a zis se ręį tu miie dă čâsta fiĺe neca rę veri la mire sluji. Ie zis-a ke va. Și iă mes-aw. Nușcăt vręme după čă ĺei poșnit-a trbuhu creșto. Vezut-a prewtu ke ie iă plirę, lât-aw-o și vo mirę cătra frâte a căsę și ĺ-a zis io n-âm mislit ke va fi čâsta fęta așâvę. Čăče vo-ntrębę ke cu čire ie plirę. Iă

zis-a ke nu știi̯e. Čăče Í-a zis cănd nu stii̯ ămnă kă dila căsę. Și mes-a. Acemoče i̯ă mes-a prin boșcę și virit-a íei̯ vrȩme za năște și nascut-a medvid. Și i̯ă poșnit-a se plănže. Medvidu Í-a zis: mămo, če ăte tu plănži, če ări fricę ke nu ne va vè čire hrani, i̯o voi̯ hrani tire și mire. Și așă mes-ăw și flăt-a o i̯ăzvine i̯uve fost-ăw suhotă. Și čii̯a ćest-a medvid ăw ăĺ purtăt muncă și bè și če Í-a fost za potribu. Ma i̯a zis-a i̯ă ke rȩ răda avè cafe. Și i̯e mes-a r-o četăte ăn locăndę și zis-a de cmo ăn rȩnte veț mii̯e pripravi saca dămarȩtă o măre dijă de cafè e lu mȩ măi̯e urȩ kíkeriță. Și așă ăl făčèi̯a. Ma cmoče vezut-a čăsta gospodă ke i̯e popè căta cafe și ke i̯e un medvid. Noi̯ ren pripravi un calun ren ăl bire necárgèi̯ cu măre balotă și dămarȩta cănd verire ren ăl lasă neca popè čela cafe și mesere ḱă ren hiti din česta calun ăn i̯e. Și așă ăw facut. Ma cănd ăw i̯eĺ hitit dupa i̯e cu čăsta balotă i̯e ăw-o acățăt cu țăta și ăw hitit-wo năzat ăn palăț și palățu ăw se tot rezronit și toț čeĺi če ăw fost ăn nuntru ăw ramăs morț. Potle mes-ăw la un grof ăntrebă-l ke se ăl va lă za cuťera. I̯e Í-a zis ke če rȩ fi bur căĺi redi. I̯e zis-a ke va și așă l-a lăt și dăt Í-a doi̯ căĺ neca-Í redè. Și česti căĺ a lui s-aw vreda jutăt, și i̯e pocle česta conte l-aw pus za sire trai̯e. Acemoče zis-a grofu lu medvidu, ren mȩre colo lărgo și i̯o voi̯ me de colo ănsură. Și mes-a cu caroța și verit-a colo. Și mes-a jos din caroță și zis Í-a tu medvide pure căĺi și caroța ăn ștăle. Și să medvidu facut-a. Medvidu zis-a, ma tu știi̯ ke mii̯e i̯e fome. I̯e Í-a zis voi̯ ăț tremȩte muncă. Și i̯e mes-a sus ăm palăț și virit-a cătra čăče și măi̯e lu că fȩtă če ăw mislit lă. Și ăntrȩbę se ăs cuntenți se ăĺ vor dă fiĺa čă mai̯ tireră. I̯eĺ ăw zis ke vor. Și ontrat i̯e zis-a ke ăre medvidu za cuťera și iă ăĺ-e potribno duče muncă e i̯eĺ ăw nepravit un căbă za muncă-Í ca și se rȩ fi pore. Și dus Í-a ăn ștălę. Și i̯e vezut-a česta căbă și tofnit-a cu țăta ăn i̯e și tota ța hitit pre văle. Și emoče verit-a nopta și mes-a i̯eĺ toț durmi saki r-a se loc. Acmo čă mai̯ betără fȩta, i̯ă ăw se sculăt nopta și ăw lăt cuțitu și talăt-a căpu lu sorę. Damărȩta i̯e s-a sculăt din

ča cåmęrę i̯uve åw și i̯å durmit și spelåt s-a și tot osnajit și åw ručit čela fråi̯er. Cmoče zis-a čåče de čå fętă ke če va ziče ke nu se veḱ scolę. Måi̯a zis-a, ma i̯o nu știu̯ če va ziče. Și așå i̯e mes-a resclis-a cåmęra și mere la påt i̯uve åw durmit și o vęde ke ĺe cåpu talåt. Ontrat męre cătrę čela fråi̯er și-ĺ zice ke če åw facut. I̯e zis-a ke n-åw niș. Acmo mes-av din i̯edårmi și åw ăl legåt. Și verit-a cumésia și aflåt-a čåsta ista ke ăĺ-e cåpu talåt și ăntrebåt-a săndeţu ke čire åw čåsta facut. E čåče åw zis ke ničur nego česta fråi̯er a ĺei̯. Și ontrat åw-ăl osăndit za cåpu și a lui̯ talå. Acmoče i̯e tot ăn fricę ke va morèi̯ muri și zis-a lu săndeţu ke rogę ke se rę durå cătrę i̯e a lui̯ hlapăţ. I̯e zis-a ke vor. Și acmoče duråt-a medvidu cătră i̯e. Și medvidu ăl vęde așå bled, pristrașit și-ĺ zice șå če åi̯ facut. I̯e zis-a ke n-åw niș ręw. Medvidu ziče trajeţ-me la čå fętă če ăĺ-e cåpu talåt și l-a trås la i̯å. Și i̯e cmoče låi̯e cåpu și ĺi-l pure nåzat cum aw fost și månke și ĺ-a zis acmoče fii̯ vii̯e. Și i̯å a poșnit cuvintå și i̯e vo-ntrębă ăntru săndeţu ke se åw vo ĺei fråi̯er učis. I̯å zis-a ke n-åw. Medvidu zis-a lu săndeţu, ă, åvdu ke čåsta fętă zis-a ke n-av o fråi̯eru učis. Săndętu zis-a, ăntrębă vo tu ke čire åw talåt-ăĺ cåpu. Și i̯e av o ăntrebåt, i̯å zis-a ke åw a ĺei̯ sor. Acmoče åw ăl rezlegåt și mes-aw ḱå curåt. Pre căle ăĺ ganè medvidu vezi tu se nu ręș fost fi i̯o tu ręi̯ fost morei̯ muri și i̯e åw ăĺ mușåt zehvalit. Acmo medvidu ĺ-a zis și cmoče pre căle te șteptu tåţi și vor te učide. I̯e zis-a, i̯o te rogu ver me apără. I̯e zis-a, i̯o voi̯, ma se ver te tu mii̯e obeči ke ver te-nsurå dupa a mę måi̯e. I̯e ĺ-a zis ma cum; cănd i̯a ăi̯ medvidiţă. E i̯e zis-a nu-i̯, nego o mușåtă mulęre. Și i̯e zis-a ke va. Acmoče verit-aw pri r-o boșcă și ći̯i̯a verit-a șåse tåţ și scočit-a pre i̯e ke vor ăl učide. E medvidu mes-aw farę din caroţă și učis-a toţ șåse și cmoče mes-a rente. Și virit-a rente r-o åtă boșcę și verit-a osăn tåţ ke vor ăl učide, ma i̯e mes-a jos și učis-a toţ osăn. Potle verit-a cåsę și pus-a căĺi ăn ștală și dåt l-a muncå și bę și mes-a cåtrę gospodåru și-ĺ ăntrebę ke če męre din måi̯e. I̯e ĺ-a zis ke neca męre. Și i̯e

mes-a și-l ganè: mâmo, ămnă cu mire tu te ver marită. Și i̯a̦ verit-åw cu i̯e și i̯e mes-a cu i̯ă la gospodåru și ĺ-a zis čåsta-i̯ a mę måi̯e. I̯e zis-a ke i̯e bire. Potle i̯eĺ åw se ănsurât e i̯e zis-av a lu grofu tu acmoče ver la un cuțit și ver lă ḱă čåsta coje̥ dispre mire. I̯e zis-a cum voi̯ te i̯o čåsta fâče, tu-i̯ mii̯e căta bire facut ė tu ver neca te i̯o acmoče učidu. I̯e zis-a tu n-åri frice̥ niș, tu fę̀ cum t́-am i̯o zis și i̯e åw låt coja dispre i̯e. Acmoče i̯e fost-a un mușât om. Și pocle i̯e åw se ănsurât dupa sora lu čela lui̯ gospodår. Și åw facut måre legrii̯e și jivit-aw dosta bire.

Susńevița. Joŝe Țvețić. 70 anĭ.

25.

Iepurele şi cînele.

Ĺepuru și brecu a mes na spås. Când a mes hladì su ur hrâst cuvinte̥ ĺepuru, i̯o voi̯ pruvę̆i̯ tęle pósțole. Ontrat când ĺ-a pus pre pičore ke cuvinte̥ voi pruvei̯ și tr̥li ẑâlie. Brecu dupa i̯e tr̥lit-a, ma i̯e a scapât și șă nu l-a putut cață.

Sușńevița. Ivine Belulović. 14 anĭ.

26.

Pățenia luĭ Anton Scrobe.

I̯o âm slujit ăn Gâlujâna doi̯ ân, când i̯o doi̯ ân finit ăntrebât-âm mę mită. Dâtu-mi̯-a gospodâru a mę mită și gospodârița mi̯-a dåt o butiĺă de uĺă. Verit-âm ăn Berbân durmi la o udoviță cu fiĺă. Donke cuhę̆i̯t-a pulenta za večeru. Gospodarița cuvintă: ke cârle âre trei̯ scâlin la ușa de câse̥ priscoči ke va ćirâ pulentă. Fiĺa lu gospodâriță i̯ă din câse̥ mers-a tr̥linda și priscočit-a doi̯ scâlin. Mái̯a cuvintă tu nu ver pulentă čirâ ke n-ai̯ priscočit tri scâlin.

E pocle i̯o m-âm sculât za priscoči trei̯ scâlin za pulenta čirâ. Când i̯o am priscočit ăntrât-a după mire zăcĺis ușa. Pocle i̯o cuvintu ke zăče ușa ăntru mire ăncĺis,

gospodărița mi̯-a zis ke i̯o cu tåți bivescu ke priscočit scålini de i̯eĭ ușę. I̯o åm ăntrebåt a mę ulę și a mę robę, gospodărița zis-a ke va cu ula mę pulenta zobeli.

I̯o mers-åm durmi pre sîrțiră su lopă. Pre mire nuște caplę, mers-åm cu mărle pe bragești și duc su nas, ăntråt-åm cunoscut ke galirle cåcu pre mire. Acmoče m-åm scuns su sîrțiră.

Virit-a tåți, furåt-au̯ galirle. Ur cuvintă la un snop de sîrćira, čela ista luåt-a snopu și mire legåt-a de i̯e și scupa ne a legåt. Portă-me-n boșcă. Snopu lu dråcu fost-a greu̯. Colę cănd-a snopu rezlegåt mers-am i̯o după ur copač. Virit-a ur pișå, mii̯e cuvintă ke če ånča lucru. I̯o åm zis: virit-åm din Pulà colę, åm plerzut și m-åm fermęi̯t ånča. I̯eĭ m-a clemåt ke neca meg cu i̯eĭ, galirile cuhęi̯t-a și prajit și muncåt-ån. Cănd ne au saturåt, i̯eĭ mii̯e cuvintu ke prevtu de Vodńan ke-i̯ la prevtu de Berbån. Ke neca i̯o meg cålu furå dila faroș. I̯o åm cålu rezlegåt și duråt-l-ăm pira la portun. Ur lat-a uzda din gurę și sedla despre cå. Acmoče ur pus-a conopu și legåt-a cålu de gut. Čela om a luåt cålu ḱå. Doi̯ de i̯eĭ scočit-a la o ștålă, duråt-a o tireră våcă pus-a sedla pre våcă și uzda-n gură ca și lu cålu.

Vire prevtu din faruș și cuvintă: i̯uve mi cålu, c i̯eĭ zicu gospodine ånča, dåt-a redinele lu prevtu-n mără, i̯o l-am țirut ștåfa, prevtu zei̯ezdit-a våca. Cănd a i̯e våca zei̯ezdit, våca cu i̯e mers-a-n boșcă. Vikę: Jezu-Maria i̯uve me dråcu portă. Trei̯a votă cuvintă i̯uve dråcu me portă. Podle n-åm avzit niș, podle mes-an noi̯ nåzat, i̯uve galirle-n ån muncåt. Poi̯idit-ån če ń-a remås månke. Podle de cănd ån poi̯idit cuvintu tåți: tu ne ręi̯ cunoște măre, i̯o åm zis ke nu ręș. I̯eĭ mii̯e zis-a ke i̯o-l ręș cunoște și-l ręș spure fårę, i̯o åm pocle spus ke måcar ke-l ręș cunoște ke nu ręș spure. I̯eĭ nu s-a dåt ziće ke că-i̯ istina, i̯eĭ a mire cațåt și m-a pus ăn băčfă și băčfa zădnit-a. I̯o ån cu pumnu čepu zbit se nu pocnesc de såpa. Breči virit-a osele glodi i̯uve noi̯ galirele muncåt. Virit-a croz de șcule coda de brec ăn băčfă, i̯o me de coda cåțu din băčfă și brecu

poșnit-a tṛmanè și băčfa mes-a takenda. Cănd a virit băčfa la ărpa, čepu mi-a căpu probit și sănjele tṛlit-a fără. (Are un semn în frunte ca o lovitură de cep.) I̯o mes-am preste Râșe și cavtâm se tâți după mire viru saki činč corat.

Susńevița. Anton Scrobe. 67 anĭ.

27.

I̯ovanin.

Un țesâr a vut un fiĺ. Și ćela țesâr k-a flât o beștie ăn sẹ i̯ardín. Și ćă votẹ i̯eĺ ćemât-a a seĺ priateĺ. Cănd a i̯eĺ verit la ćela țesâr ke l-a facut merinda și cănd a i̯eĺ obedvei̯t dupa scând ke le zíće ćela țesâr, i̯o v-am pozovit ke voi arâta o mușâtă beștii̯e ć-ân i̯o flât ăr-a mè i̯ardin.

Cănd a i̯e mes rată ćâ votẹ n-a fost niș. I̯e ćâ votẹ ramâs-a i̯aco jâlostăn și i̯e zis-a ćire ćâ mii̯e lasât-o i̯o l-ẹș fâće ćâpu taĺâ. E lui̯ fiĺ a zis ke i̯o l-am lasât. Ćâ votẹ ćemât-a do sluge, ămnâț cu i̯e și câpu-l taĺâț ăn pustẹ bosčă.

Tunće cănd a i̯eĺ mes ăn ćâ boșcă ćeĺa Jovanin, ke șâ se ćẹmă prințipu, ke s-a sprosit lu ćâle do sluge ke neca nu-ĺ taĺẹ câpu. Dotećit-a (verit-a) o oi̯e ćii̯a și i̯e ĺ-a zis: voi̯ veț vẹ dila me ćâće tot o plâće ali taĺâț mii̯e câpu ali lu ćesta oi̯e. I̯eĺ a mai̯ volit câpu lu oi̯e nego lu ćela prințip I̯ovanin taĺâ și i̯e ramâs-a ăn ćâ boșkẹ ca și cucavița ăns.

I̯e stât-a ćii̯a far de hrânẹ ke s-a cucât durmi și ke-ĺ ćẹmẹ din somnu nuște I̯ovanin po imenu. I̯e cănd s-a zbudit ke câvtă ocoli de sire ke ćire-l șâ ćẹmẹ, ke câvtă ăro deblă vírde sire și ke zegledit ćela om. Și ke-l ăntrẹbe će tu sinco ânća lucri. I̯e ke a zis i̯o-m lasât o beștie lu me ćâće pac din ćesta stvar m-a caștigei̯t. I̯e ĺ-a zis nu rẹi̯ tu conoște ćă beștie, i̯e ĺ-a zis i̯o nu rẹș o conoște.

Zíće, ćesta săm i̯o, i̯o săm sveti Anton. Tu n-âri fricẹ ke-r pogini (ke ver muri de fome), tu ver mẹre cu mire. Și i̯e mes-a cu sveti Anton ăr-a lui̯ i̯ardin și zíće tu ver ânća bivei̯ cu mire. Ke tu-i̯ mire șcapulei̯t de morte și

emoće i̯o voi̯ tire lâ za mẹ fiĺ. Și tu ăn saca cârigẹ (loc) ke va dobăndi voi̯skele și saca stvar ke-ĺ va ămna na rucu, și i̯e ramâs-a ćii̯a cu i̯e bivei̯. Nigdar n-a mes nâzat cătrẹ sẹ ćâće.

Nósela. Tóne Mikleuș. 46 anĭ.

A auzit-o la soldați.

28.

Fata împăratuluĭ și soldatul.

O votẹ s-âw nemurei̯t fiĺa lu țesâru ăn un soldât. E capitânu de soldât, vrut-a anca dupa i̯a se-nsurâ, ma i̯â mai̯ voĺit-a soldâtu. Acmoće dât-a capitânu ćesta soldât ḱâ ăn âlț grâdure.

Ćela capitân fermevẹi̯a listurile će soldâtu pisei̯a lu fẹta e će fẹta pisei̯a lu soldâtu. Fẹta murit-a, ăn bascricẹ av pus-a ăn râcu. Capitânu făcut-a veri vegĺa ćela soldât ćii̯a ăn bascricẹ ăn wardii̯e. Soldâtu antrẹbât-a ćira za ne mẹre ăn bascricẹ i̯e scapât-a ḱâ și o bâbă l-a fermei̯t, ćâ bâbă fost-a mâi̯a lu Domnu (majka božija), și ke-ĺ ganè ămnă ăn bașericẹ, tot va obidi, samo tire nu, se meri dupaltâr. I̯e trécut-a viu̯.

Åtă nopte tudi i̯e dẹstinei̯t-l-a ćâle do ure nâzat ćii̯a e tudi ăntrẹbât za scapâ ḱâ, tudi l-a ćâ bâbă șteptât. Åtă nopte ămnă ăn predicâlniță, tot va obidi prin bascricẹ e tire nu va flâ. Și sâ fost-a dẹstinei̯t și trei̯a nopte. Trei̯a nopte-ĺ zića bâba ămnă ăn vir de râcwa sta, cănd i̯a fârẹ tu nuntru. Cănd i̯a obidire tota baserica ćâ votẹ va scoći pre tire nuntru și ćâ votẹ va ojivi.

Și cănd a ojivit mes-a Domnu rugâ ăntru âltâr și cănd s-aw pomolit mes-aw cătrẹ ćâće casẹ. Și ĺẹ-a pospus tote sẹle stvar cum a fost. Ćela capitân ćâ votẹ facutu-l-a țesâru respiștei̯ na bocune și ćela soldât s-ansurât dupẹ fiĺa lu țesâru și i̯o fost-âm pre pir colè și buro muncât cu i̯el, pac m-a oća hitit.

Nósela. Tóne I̯urman. 29 anĭ.

29.

O „ștrigarie“.

Fost-a un om și lui se zia făćeia zidu ăntru ie și nu putè rẹnte. Pac l-a za soldâta lât, pac crezut Í-a colò, pac a piseit lu sveti otăț pâpa, pac Í-a trimes un lišt nâzat, Í-a trămes și un libru ć-a putut spure și će n-a putut spure vut-a piseiță ăn ie.

Acmoće ie putut-a spure će ve io spuser și ne spure. La țimíter a trecut doi omir l-a șteptât la ușa de țimiter și lât l-a nuntru ć-a putut-a spure e ćâ će lucrât cu ie n-a putut spure. N-a cutezât, ie fost-a propío erisnie dunca ie vut-a pre libru tot, ma samo ćâ fost di la Domnu tremeso ćâ n-a putut reskini. Prestu cunfinu lu âtu n-a cutezât mẹre reskini se a fost vr-o ștrigariie.

Nósela. Tóne Iurman. 29 aní.

30.

Trïu.

Ur om a vut trei meștel de mĺârẹ și e-a verit tṛíu (ćela mai micu puĺ) și a popit tota mĺâra. Gospodâru verit-a și s-a reziâdit, vut-a sekura și hitit-a după ie-n gârd sekura, pokle n-au putut aflâ, ie zepalit-a gârdu, sekura zgorit-a e e toporișta remâs-a.

Berdo. Frâne Ĺubićić. 60 aní.

31.

Soldatul cu doba.

C-a fost la soldâț ur dokle betăr a fost. Cănd a ḱâ mes Í-a bobińu dât za regâl. Pokle a verit durmi ănr-o oștariie. Ie e-a durmit, e-a verit trei prefți, ćiia. Atunć a scoćit do kelnerițe cătrẹ iel, tunće ćela cu tâmbura e-a facut tun-tun-tun, și prefți au scapât ḱâ ăn kemeșe și-n ćele

mić bragese. Ćela åtu ć-a ćija remås (ćela cu bobińu) și a poberit roba și damăręța a mes renće.

Verit-a la ur fåroș și vikeịt-a se rę roba cumpără. Preftu verit-a și ĺ-a dåt căt a 'ntrebåt. Pokle la ătă căse șteso să. La treịa șteso să. Pokle soldåtu cu tåmburu verit-a căsę și s-a ănsuråt, pokle ĺ-a și pinez zminkeịt. Ịe a poșnit metur legă și mes-l-a vindaveị pre åsir ăn ćetåte.

Fost-av ålți doị tŗgovți, ur vut-a vozu de țucor, åtu de cafe, pak a mes scupa tot treị ăn oștarie. Ịușto ća vota a batut tamburu și ịeĺ beịut zaịedno și spuraveịt cum trecu și pak ịe zis-a tunće ịo ve voi spure o storiă. Akmoće kelneritele avzit-a, ćlame-l ịåle vreda fåre, ke vor metur cumpără. Ịåle ĺ-a zis na-ț tu sto fiurini bașta nu ziće de ćă votă niș.

Akmoće ịe verit-a năzat cătrę ịeĺ, ịeĺ l-a-ntrebåt ć-aị ăunnåt fårę ịe zis-a vindut-am metura sto fiurini. Ịeĺ zis-aụ luị ke nu credu, ịe tunća aratåt-a pinezi, ke ĺ-a vut ăn pumăn. Pokle cațåt-a năzat ătă govorenịe, pokle ịe năzat ziće ịo ve r-aș nu ște ziće. Tunća ćåle cubårițe ćlemåt l-a opet la ușę ke neca męre metur vindaveị.

Akmoćę ziće cubårița lu ćela cu metur cătręị tu se nu ver nigdar de ća ziće niș, sto i pedeset fiurini. Și ĺ-a dåt. Pokle ịe vire năzat cătrę ćeĺ tŗgovți și scupa s-a spravit ca și månke. Akmoća ịe s-a pohvalit c-a vindut metura: sto și pedeset fiurini, c-a fost zålic maị måre nego ćă, ć-a månke vindut. Ịeĺ ke nu ĺ-a crezut. Akmoće ịe aratåt-a pinezi, sto de månke și sto i pedeset de kmụ.

E ịeĺ n-a putut cafe și țucor vinde niș. Poșnit s-a ịeĺ c-or gambịeị tîrgovina și pogodit s-a. Ịe låt-av vozurle cu țucoru și cu cafelu e ịeĺ åsiru cu meturle. Akmoće ịe mes-a ḱă cu vozurle e ịeĺ aụ remås vindaveị metur.

Cănd aụ verit mulerile c-or cumpără metur ăntrebåt aụ ke po cătu-s, ịeĺ a zis ćåste maị mić po sto fiurini, e ćåste maị mắŕ po sto i pedeset fiurini. Ịåle zis-aụ će-ști munit, pokle ståt-aụ ćija ure treị zile e pak pokle n-aụ putut niș vinde.

Mergu ćęre ćela će ĺ-a ṭucoru și cafelu lât. I̭e s-a nadię̭i̭t ke vor veri și l-or flâ e ṣtudiei̭t-a vinde mânḱe nego i̭eĺ verit-au̯ și lu mulę̄re ĺ-a zis ke se rę veri vruri foreṣt, ke neca-l aviže. Tunća vezut-a i̭â ke viru doi̭ de i̭eĺ. Atunća spus-a lu omu sev ke viňu, i̭e mes-a căvtâ vreda, cunoscut-a, ke-s ćâ ćeli doi̭ cu cârli gambi̭ei̭t tr̥govina.

Cucât s-a i̭e pre ṣeriňe și zăgîrnit l-a mulę̄ra cu pănza âbă ca și ke-i̭ mort. Akmoće ćeli doi̭ viňu ăn căsę și ăntrebu bura zi și ke i̭uve-i̭ ćela și ćela (cum ĺ-i lumele) e i̭â tunće căṭât-a găndi (plănže) ke ki zna dende priâteĺi viňu l ćęre e i̭e ke-i̭ mort. I̭eĺ ganescu cănd a murit merzén ḱâ ṣa će rę̄n? E ur se i̭edè po svetoga boga e męre cacâ-n gură, ćela âtu ganè će t-er męre cu mort ṣpotei̭ și mes-a fârę, ćela nâzat se i̭edę mii̭e nu dâi̭e i̭irima mir, i̭o meg cacâ-n gură și mes-a i̭e colè rezgîrnit l-a ke-ĺ va cacâ ăn gură.

Tunće lasât-a brageṣile ănzdolu ke-ĺ va cacâ-n gură. Ćela mortu caṭât l-a de boṣe (ove) e i̭e i̭okei̭t-a, i̭e tunća scapât-a și zis-a: drâcu fost-a vii̭u e doi̭ ăi̭ mort. Cumpâňu ćela ât zis ṭ-am i̭o se nu te paćeṣti cu mort om și neca-l laṣi ḱâ.

Berdo. Frâne Ĺubićić. 60 anĭ.

32.

Treĭ fraṭĭ.

O votă a fost trei̭ frâṭ. Ur e-a fost ṣńidâr, ur e-a fost postolâr ćela trei̭u ke n-a niṣ stiu̯ut, i̭uva ceĺi doi̭ lucravei̭t-a ćela merjei̭a dupa i̭eĺ ca și se rę męre fîĺu după ćâće și din lor jurnâda l-a morei̭t hrăni, n-a putut ćeĺi doi̭ niṣ vantei̭, k-a morę̄i̭t-a ćela trei̭u hrani.

Tunća s-au̯ pogovorę̄i̭t ćeĺa doi̭ ke ć-âru de lucrâ ke nu potu âné jivi și i̭e hrăni. Ben, tunće homo noi̭ pre lume. Pak sa ćeĺ doi pogovorit ke ćire mânḱe pre lume i̭i.

Pak a mes șńidâru pak a lât lácătu (cu će se mesură pănza) și șcârele. Pak a verit ăn o boșcă, pak s-a trefit pre o bâbă. Jâ-l ăntrębę: cotro tu meri sinco? Je odgovorę: ć-ârę tu de ști cotro jo meg? Meg lucru ćâre. Baba Í cuvinta: țesâru âre lucru, ma tu n-er niș fâće. Ma je s-a rugat de bâbă ke cum rę pute ćela lucru dobăndi. Ben tunće ćâ bâbă Í-a dat o nucę, cănd tu verire la strâja de țesâru tu ăntrębę lucru, ke ręj râda cósę.

Cănd a verit la strâja de țesâru trâs l-a ănnuntru. Je ăntrębă za cosę, jeĺ a zis se 'ști tu capâț roba lu o trupę uro nopte uși, jo ț-oj dâ plâće kako ver ăns, a se nu, jo ț-oj câpu fâće taĺâ. Pak a mes ăn camęră, dât Í-a ćirâ, pokle ćirât-a la trâs ăn magazin juve-j roba. Atunća Í-a prins svićile juve-j roba, pak l-a zăclis. Cănd a mes fârę ćela će ușa ănclide je l-a zăclis ke neca cosè. Je tunća nuca răstućit cu șcârele din ćela nucă jeșit maj mun șńidâr fârę nego Í-a putut vedè. Tunća nușcârle croit-a, nușcârle cosut-a, nușcârle slagęjt-a roba ć-a fost ușita tot uro nopte za tota trupa. Âtă zi cănd a verit ćela gvârdiân din magazin je s-a prićundit.

Mes-a je cătrę țesâru, atunća mes-a țesâru ăn magazin vedę. Cănd a je verit ăn nuntru je li s-a poclonit lu țesâru. Țesâru l ăntrębę s-ai tu ćesta tot facut. Je cuvintă nâzat, prisvitla cruna, neca obăjdescu se-j facuto bire. Fost-a bire facuto. Je l-ăntrębe ke će va je prę sę plâće, je a zis ke će Í davură dâ-Í va. Je atunć Í-a dât pâru de căĺ și o caroța și pliră de pínez și un cućer și doj jedârmi. Tunća je mes-a kâ cu tot. Verit-a ănr-o boșcă, țija fost-a o câsę za prinoći (za durmi) je ăntrębă ćâ gospodâriță se rę fi loc za durmi toț ânća. Jâ zis-a ke je loc, atunća ăntrębât-a ke se Í va ćira parikęj, je zis-a ke ja, pak a mes ćira.

Pokle poćirât-a ćâ gospodâriță ăntrębă-l: ma ziće, gospodine, se nu Í rę purta lor o frajla mușâta. Je zis-a ke ja, se rę uo putè aflâ, pak Í-a dopilejt ura mușâtă, ma je ziće căt va fi po plâće iâ-Í zice ke vor jeĺ pogodi. Pak a mes ăn câmeră ćela gospodin cu frâjla. Tunća ăntrę-

bă-uo: ke văt va po plăće, iă zis-a: tu ver pure ćă će are tu e io voi pure do vota căta, se ști tu bur de făće ćela ărt. Și tunće, pak a mes pre păt, ziće ămnă tu renće durmi; ie mes-a durmi, e băba cafelu cubeit-a, ie o ćemă e iă tot po mălița cótula po cótula dispre sire muleia. Băba duće cafelu, sineo, țe se rei vre cafè ke t-ar tota nopta munći. Cănd a ie cafelu popit ie zădurmit-a, pokle s-a iă l-a ie cucăt, n-a putut fute. Damăreța verit-a băba rano ćemăiă-l. Ala, sculăți-vě, tota nopta aț lucrăt. Tunća iă scoćit-a făre din păt, ie siromăhu jălăstăn și desperęit după iă tunća mes-a ie cătr-a sè căsa și frăț. Cănd a ie verit căsa frăți-l ăntrębu cum-ăi, brate, pre lume. A ie ĺ cuvintă slăbo.

Ćela ătu frate ziće ke va mere ie pre lume, pak a mes, lăt-a bătiću lu ărtu seu. Cum a ćela prvi făcut, făcut-a și ie și ćă băbă l-a privarit ca și celă prvi. Cănd a verit căse l-ăntrębu frăți, ke cum ăi pre lume, ie zis-a slăbo. A već ćela mai betăru stiuut-a ke ĺi s-a zgodit ca și lui.

Akmo ziće bedastu meg io lucru ćăre, pak a mes. Pak saka će iurbăia pre căle ăntrebăia neca-ĺ dăie, pak s-a trefit pre ćă băba iușto și ie, pak a vrut pre iă scoći, iă zis-a: ne, sineo, tesăru ăre fętele. Iă zis-a căutăte bire ke rei malamente treće cu țesăru. Ie poșnit-a mușăt cu băba ma ćă n-a fost băba, nego măia lu Domnu. Ie o ăntrębăt ke cum rei pute ćă făće, iă ĺ-a dăt un prsten, tot ćă-ț mai bire pre žajet stăre . . . . Cănd l-a pus pre žajet ćă ĺ-a ca și un corn stăt. Cănd a verit ăntru ușa lu țesăru nu l-a străja vrut lasă. Străja dat-a viju lu țesăru ke verit-a ur ke-i bur de lucră. Tunća țesăru odgovorit-a ke neca-l lăsu. Cănd a verit ăn căsa lu țesăru, ie-l ăntrębă ke se-i bur, ie cuvintă, io ăsăm. Tuné ĺ-a dăt ćiră, țesăru vuta 99 și o băbă e băba durmit-a mai aprope de ușe. Cănd l-a zepeléit nuntru ie a prstenu pre jajet trdo netignit, naiprve pre băbe scoćit-a. Iă-ĺ cuvintă, ne sineo, pre mire ma pre ćăle ălte, și ura după ăta nepăsit-a. Ma ie moreit-a ștepta devet miseți za plăće. Cănd a finit ćăle devet miseți, fost-au

tot 100 fil. Pak țesâru-l ăntrębă ke će-i̯ za plâće, i̯e odgovorit-a ke će rę vrę țesâru. Dât ĺ-a ca și lu âĺți. Tunća i̯e mes-a ḱă și frâți și verit-a ăn ćâ boșcă și câsę. Pokle ćira l-a ntrębat bâba se rę vrę și i̯e o peršona i̯e zis-a ke i̯a. Mers-a-n câmęră și s-au̯ pogodit. I̯â-ĺ cuvintă: ămnă tu durmi, vire bâba cu cafelu, ma će voi i̯o cu cafelu. I̯e zaće pre pât și netignit-a prstenu. Duće bâba cafelu, i̯e n-a vrut cafelu bę, ma l-a-n siru ulit. Bâba mes-a ḱă ușa zăclis-a cănd a i̯â ușa zeklis i̯e o clèma: ămnă, ămnă. N-a putut âto fâće moręi̯t-a i̯i cătră i̯e. Cănd a i̯e zgrabit pre sire și țela nopte pre i̯a. Dămăręța vire baba: ala, sculâți-vă. Inke i̯e pre i̯â a fost, cănd a bâba verit. Bâba atunća jâlosna, e fęta mai̯ mun mortă nego vii̯ă. Tunća i̯e lât-a 4 câroțe și osăn i̯andarmi. Cănd a verit acâsę ćeli doi̯ frâț căutât-a ur lu ât ăn oeli ke-smo noi̯ șegal, ma i̯e-i̯ șegao, a noi̯ nu smo. Și tunće mii̯e dât-a din ćurbă și o birtiță ăn cur.

Seuovic. Joh. Soldatić. 50 anĭ.

33.

Prințul și fata saracă.

Un țesâr a vut un fiĺ. Ke-ĺ cuvintă: sinco, se te rai̯ tu ănsură, pokle ręu męre ăn voi̯scă. Voi̯sca va durę̑i̯ șâpte âń. Lât-a i̯e pukșa și mes-a i̯e ăn low, vezut-a o basericá i̯uve omiri ămnât-a la misa.

Verit-a i̯e cu pucșa la prâgu de basęrică, cănd a fos misa finita ăntrębât-a o fęta, care i̯eșit din basęrică fâre lu cui̯ i̯eștĭ tu fęta? I̯â ĺ-a zis atunć ke n-âre nego mâi̯a și câsița. I̯uve tu bivești? Ăn ćâ și ćâ câsiță. I̯-oi̯ veri dupa podne cătrę tire și către mâi̯a și voi̯ duće un ĺepur.

Căn a ćâ spus fiĺa lu mâi̯ę usnajit-o câsița și parekęi̯t-a o merindiță. Și verit-a fiĺu lu țesâru cu ĺepuru și ĺ cuvinta: ćesta ĺepur parikę za obéd. Căn a ĺepuru parikęi̯t donke cuvinta socra: tu ver vę se tu ręi̯ fetina mę lâ fiĺu și

fęta cu zlâtni per și cu zlâtăn mer. Donke ịe s-a pozakonit după ćâ filę.

Verit-a urdinu ăn voịsca męre. Ćâće și fiĺu ăn voịsca mes-au̯. Donkve fiĺu zis-a lu maịcă-sę, mâịco, pisè tu miịe ć-a nascut a mę muĺęre. Socra zis-a, ke va fiĺu și fiĺa nâște cu zlâtni per și zlâtăn mer. Mâịa pisęit-a lu fiĺu lu țesâru c-a nascut maćăcu și brecu. Fiĺu odpisęịt-a lu mâịe âflă tu mâịco șâpte de ịeĺ și fe wo tu șâpte claftar de zid lârg și pletè tu bire.

Mâịca fecut zezidęị nevęsta. Ćeĺi doị fećor ce s-a nascut, fećoru și fęta, ăn câsa wo pus și pinez ăn nuntru. Un malinâr aflât-a ćeĺi fečor și lât l-a ịe acâsę și cuvintă ịe lu muĺere: raị tu ști će ịo-m aflât, un fet și o fęta și pinez. Odŗnè tu a tè fet și goịè tu ćesti doị fečor, t-ari pinez.

Ịe fost-a, malinâru, ć-a flât ćesti doị fečor sirohmâh. Ịe atunće cu ćeĺi pinez cumparât-a un bocun de pemint aflât-a ịe saca zi tejâț cu ćeĺi pinez ịe lucrât-a șâpte âń.

Verit-a fiĺu lu țesâru na șâpte âń acâsă. Ćesta malinâr dât-a lu saki fečor o spirtiță, mes-a fiĺu lu țesâru ăn low, verit-a ịe (fiĺu lu țesâru) iuva ćeĺi fećor avut ćeĺi tejâț și spirtiță. Ăntrębât-a ịe: bog daị sriću, lu cuị ste voị fečor, lu malinâru. Ịuva-ị malinâru, ke va ŝubito veri.

Verit-a malinâru, ziće, tu malinâre će ăs teĺ fečor, dende-s ćești fečor tiịe? Ịo ĺ-am, ziće, aflât. Ịuva? Ziće, la ịâzu de mora, ịo ĺ-am aflât ăn casetu zecĺis ca și căn ịe mort. Donkve a mę muĺęre avut-a lâpte cu a mę fečor, tu jeno odîrnè tu a tè fečor e ćești doị doịè. Ịâ ĺ-a zgoit do șâpte âń. Fiĺu lu țesâru verit-a kmoće câsa și cuvintă lu mâịa ć-a nascut a mę muĺęre? Ịâ zis-a brecu și mačăcu. Ịe ganè ver tu vedę măre fiĺu ș-a mę fiĺę. Zać-aị tu znevidit a mę muĺęre, ke ịâ nascut brecu și mačăcu, ke a nascut fetu și fęta.

Senovic. George Suriân. 75 anĭ.

(Mai departe nu mi-a povestit.)

34.

Povestea fonografiată a lui Țvețici.

O maje vuta ofilje karě na stivut torče, batutavo preste měr, trekuta o gospě si avo ěn trebat zač vo baci rě ure torče nare če ča Gospě lja zis neka mere kú ja mesav ku ja pusavo la o kamere plirě de vlas ja brižna na stivut torče viritav trei tete kětra ja pre okne nuntru si elja jale tot potors si gospa ćiaro vesele si lja zis ke vavo marita fosta dupa asev filj ča fete zisa ke re rada sale tete na obed kljema gospa fosta kuntente véritljavo čale trei tete ure farde picor kumav pre muliner skakeit ure farde žažet kuma tors vlasu elja poidit zažetu, ure farde usne kumav moreit ku žažetu pre usne pritiskei ka močia vlasu si tunce ljav gospa zis tu nuver nigdar već torče. sav maritat dupa aljei filj nigdar na stivut torče mąnće ni potle.

I̯o Giuseppe Zvecich,
avzitamo akase en Susnjevice.

Transcrierea textului fonografiat.

O mâi̯e vut-a o fíle̥ carę n-a știvut torče, batut-av-o preste măr: Trecut-a o gospe̥ și av-o întrebât zăč vo bâți, sę vrę torče n-âre če. Ćâ gospe̥ Í-a zis neca mę̧re cu i̯â. Mes-aw cu i̯â, pus-av-o la o câmęre̥ plire̥ de vlâs (ștupa) de conope. I̯â brijna n-a știu̯ut torče. Virit-au̯ trei̯ tęte către̥ i̯â pre ocne̥ nuntru și Î-a i̯âle tot potors și gospa fost-a ḱâro vèselă și Í-a zis ke va vo marită dupa a sev fiĺ.

Čâ fęte̥ zis-a ke rę râda se le tętele na obed eĺemâ. Gospa fost-a cuntente̥. Verit Í-aw čâle trei̯ tęte: ure̥ făr de pičor cum aw pre mulinèr scakęi̯t, ura făr de jâjet cum a tors, vlâsu Í-a poi̯dit jâjetu, ure̥ făr de usne cum av moręi̯t cu jâjetu pre usne pritiskęi̯ ke moća vlasu și tunče Í-av gospa zis tu nu ver nigdar već torče. S-av maritât dupa a lei̯ fiĺ. Nigdar n-a știvut torče mânḱe ni potle.

I̯o Giuseppe Țvețić,
avzit-am-o acâse̥ e̥n Susńevițe.

35.

Trei frâț.

Untrat ke a fost trei frâț: doi săr și un gobast; ke a mes pre lume, e-or slujbe flă. A mnât ure trei zile și n-a niș flât. Ćela gobo ganeit-a lu ćeĺi doi, cănd a verit la ńiva de grăv, care a fost zdrile, cănd nu puten slujbe află ziće ćăsta-i zdrilo, cață ne jńi, iur se va flă gospodâr lu cui e ćăsta. Îĺ va fi borebit drâg ke noi jńin. A verit ie, gospodâru, ie s-a ćlemât Mâgo și ke gane: ćire v-a tremes jńi? Gobo zis-a n-an putut slujbe află, io-m zis ke-ĺ va fi drâg ke jńiescu. Mâgo mes-a ḱă. Ieĺ a ăns jńit, avut-av 300 fiuriń veḱ saki. Mâgo vire cătra ieĺ, flât-a ke počivescu. Ie ontrât zis-a: veḱ aveț căta (300 fl.) la mire pac v-am aflât ke nu lucrâț. Ie ĺ-a sramotit ke nu lucru.

Gobo zis-a: noi ĭsne capâț za počini și za lucră. Mâgo zis-a: beń, se-ști tu capâț mai vred de mire jńi, io ć(ț)-oi dă 300 fiorini teĺ și 300 meĺ. Ontrat mes-a Mâgo jńi și ćela mai betăru frâte. Mâgo fost-a mai zveĺt, Mâgo ĺ-a dobăndit ćeĺ 300 fiorini. Cmoče ganè lu ćela âtu: meri și tu? Ie zis-a: beń, io meg, ma se io dobăndiru, tu ver dă 300 fiorini meĺ și 300 fiorini če mń-a frâtele pĺerzut și 300 teĺ, čă-i 900 (stotine). Pĺerzut-a și ie. A lu gobo zis-a: meri și tu? Ie zis-a: meg, ma se io dobăndir, lu saki frâte č-a pĺerdut âri dă 300, 300 mele, 300 tele, ča-i 12 stotine.

Gobo s-a zevărnit mările și posnit-a vreda jńi și dobăndit-a lu Mâgo tote 12 stotine. Și ontrat gobo zis-a: emo me platè, io meg ḱă. Ontrat Mâgo zis-a: mnâț tustrei eu mire, voi ve dă ćiră și bè cât veț. Mâgo vut-av trei fiĺe. Ie ĺ-a broit lu gobo pinezi će a dobăndit și Mâgo zis-a ke morescu durmi tustrei, saki cu se fiĺe-ĺ.

Și ontrat fiĺele de o bânde a durmit ĭn pât, ieĺ trei de âte bânde. Și ieĺ a zedurmit doi, gobo, ie n-a zedurmit și s-a sculât scută če va Mâgo ganei lu se muĺere. Mâgo ganeit-a lu se muĺere: ieĺ or zedurmi și i-oi mere, voi lu tustrei căpu taĺă.

Ontrat gobo zbutit-a ćeĺi doi̯ frâț și cucât s-a de čă ătă̆ bândă de i̯âle. I̯âle vut-a saca sę barętę roi̯şe pre câp și i̯âle durmit-a și i̯eĺ a lât lu saki sę barętę și pus-a pre câp. Mâgo mislit-a ke dormu și verit-a și cu sabĺa lu tutetrei fiĺele câpu taĺât-a, e i̯e mislit-a ke lu lor trei̯ frâț. Mâgo mes-a durmi și gobo s-a sculât la uşe scută și i̯e ganę̀ lu sę muĺęre: âm, âm lu tustrei̯ câpu taĺât și damarętă voi̯ męre toț priateĺi pozovi, ręn fâće mańe bur obed de i̯eĺ trei̯.

Ontrat s-a sculât și zbutit-a frâți și tărlescu ḱâ. Verit-a la-n lâc și gobo s-a domislit, ke Măgo n-âre oblast za treće pric. Ontrat Mâgo dotećit-a cătra i̯eĺ și ganę: gobo! gobo! čudę mń-ai̯ facut. I̯e ganę: će ć(ț)-âm facut? inke-ț voi̯ fâće mai̯ mund nego ć-am facut, mai̯ zada voi̯ și tire lâ. Mâgo, n-a vut oblast za pric tręće și mes-a Mâgo ḱâ. Ćela gobo męre ręnte cu seĺ doi̯ frâț, mes-a nazat slujbę ćâre și verit-a la-n țesâr se-ĺ rę lâ za i̯erdinera. Ćeĺi doi̯ frâț č-a fost săr, lât ĺ-a și gobo n-a vrut lâ. Gobo s-a rugât neca-l lâi̯e za câĺi snazi. Lât l-a la câĺ, e câĺi nigdar n-a fost să grâș ni să mușâlț ca și a lui.

Bo(g) me, ćeĺi doi̯ frâț a lu gobo, s-a znenavidit ke-i̯ mai̯ brâv nego i̯eĺ. Ontrat i̯eĺ a zis: cum ręn noi̯ fâće za ḱâ-l dâ. Știț će ręn noi̯ neputi pre i̯e emo? Noi̯ ręn ziće lu țesâru: e-âre ćela Mâgo o i̯âpę, ke nu-i̯ pre tota luma să mușâtę și să brisnę, ca și âre ćela Mâgo.

Țesâru l-a ćemât pre(!) gobo la sire se-i̯ capâț lu Mâgo furâ o și lu țesâru durâ-vo. Se nu fure capâț 24 ure termin, se nu za glâvu. Ontrat a zis se voi̯ i̯o ćâ fâće, dai̯ęți-m o spârtę de bonbone. Meg provęi̯ se o putur lâ. Verit-a ăn stâle și dilit-a lu i̯âpę bonbon și i̯âpa nu s-a dât cață, i̯â ritęi̯t-a muńiesęi̯t și Mâgo avzit-a și sculât s-a za vedę će-i̯ lu ćâ i̯âpę. Avzit-a ke vire Mâgo, gobo stisnit s-a su mańadurę. Mâgo ćâre și nu l-a putut aflâ. Mes-a Mâgo nâzat durmi și când a i̯e mes durmi, mes-av nâzat lovi gobo i̯âpa. Și i̯a inke mai̯ ḱâro muni̯esęi̯ta. Mâgo avzit-a și mes-a nâzat vedę će-i̯ lu i̯âpę. Gobo s-a stisnit nâzat su mańadurę. Vezut-a Mâgo ke nu-i̯ niș,

mes-av nâzat durmi. Gobo nâzat s-av sculât și nâzat av cu ćeĺi bonboni i̯âpa muntit, i̯âpa inke mai̯ muni̯eșe̯i̯ta. Mâgo s-a sculât trei̯a votę, gobo nâzat s-a su mańadurę stisnit. Cănd a vezut Mâgo ke nu-i̯ niș, lât-a Mâgo o mńavę și udri preste i̯âpę. Magar se va o drâcu lâ, i̯e ke nu se va sculâ mai̯ mund. Ontrat cănd a i̯e mes durmi, nâzat s-av gobo sculât și nâzat muntę i̯âpa. Cațât-av-o și gobo o zei̯ezdę și fuje cu i̯â. Vire la ćela lâc și vo rezi̯ezdę și vo de redine țire și căntę. Mâgo vire și ganę: gobo, gobo, će mń-ai̯ facut? I̯e ganę će ć(ț)-am facut? Gobo ganę: inke ț-oi̯ mai̯ mund fâće, nego ć-am facut, mai̯ zad voi̯ țire lâ.

Ontrât Mâgo mes-a ḱâ. Gobo i̯âpa zei̯ezdit-a și mes-a cu i̯â la țesâru. Lu țesâru ganę: ćasta ć-e. Lui̯ frâț ganescu: će-i̯ drâcu ăn i̯e, ke-i̯ șâ brâv. Ontrât ganescu i̯eĺ: će rę̯n cmoće pre i̯e neputi? Cmoće rę̯n lu țesâru neputi, c-âre Mâgo o pońavę totę de zlâtę și i̯e ke-i̯ capâț furâ o despre i̯eĺ din pât și lu teșâru duće. Ontrât țesâru ăl ćlęmę na raport, ke se nu-i̯ capâț ćâ fâće 24 ure de termin, se nu ke-ĺ va câpu lâ. I̯e, gobo, ganę ke frâți mintu pre i̯e, ke rę râda frâți se i̯e câpu pĺęrde.

Țesâru ĺ-a dât 24 ure, se nu ke va câpu pĺęrde. I̯e ganę ontrât, ke va i̯e ćâ fâće, ke neca-ĺ dâi̯e ure scale lunj și legăhne și o ćlukę lungę și legăhnę. Dât ĺ-a ćâ și i̯e męre, nopta vire la Mâgo, scalele negńit-a pre cantunu de câsę și mes-a sus pre crov. Rescoperit-a zlipți și facut-a șcuĺa i̯ușto desuprę, i̯uve i̯eĺ durmit-a și cu ćâ ćlukę netezę pońâva și veḱ nu ĺ-a o fost se nu za-n măr cață și cazut-a pre i̯eĺ. Mâgo s-a zbudit și mes-a fârę și zegledit-a gobo pre câsę. Cănd l-a vezut zis-a: verit ămń-ai̯ gobo, ămnă jos de pre câsę, i̯e vut-a frikę i̯i jos, c Mâgo ĺ-a zis se nu va męre jos, ke va mai̯ mâre cus urećlę de i̯e fâće. Mes-a gobo jos pre scâlę și cănd a verit jos, Mâgo l-a cațât. Cănd l-a cațât zecĺis l-a ăn coptor cu ușę de fĺer. Mâgo mes-a ḱâ și lu mulęre-ĺ ganę: verit ămń-a gobo, zecĺis l-am ăn coptor cu ușę de fĺer nu va cmo scapâ mai̯ mund. Ontrât ăns ganę lu mulęre: scolę-te râno focu neloji și o mâre

cadẹrẹ pure pre foc, tu ver pure-l cuhẹi̯, i̯o voi̯ mẹre tot priateli pozovi, rẹn mańe burẹ ručenii̯e fȁće de i̯e.

Mȁgo mes-a priateĺi pozovi. I̯-av calẹi̯t o lẹmnẹ și n-av o putut rescalẹi̯ și i̯e din coptor se scrozi de cĺuțanițẹ nezirẹ. I̯e-ĺ ganẹ: nebogo, i̯o rẹș de un trȁt o rescalẹi̯. I̯ȁ ganẹ: beń, sȁ ămnă, i̯e ganẹ: ma cum se nu-m rescĺiseri? I̯ȁ l-a rescĺis. I̯e ganẹ: țire tu de o bȁndẹ, i̯-oi̯ de pᵃrve votẹ rescalẹi̯. I̯-av țirut de lẹmnẹ cu măra e i̯e cu secura ĺ-a cȁpu taĺȁt. Hitit-av o în cadẹrẹ, i̯e tărlẹ ăn cȁsẹ din pońȁvẹ și i̯e fuje cu pońȁva ḱȁ. Vire la ćela lȁc și ćusnit s-a ția și căntȁt-a. Mȁgo doteče cătra i̯e și ganẹ: gobo, gobo čude mi-ai̯ facut! Gobo-ĺ ganẹ: će ć-ȁm facut? ć-oi̯ fȁće inke și mai̯ mund, nego ć-am facut, mai̯ zad voi̯ și tire lȁ. Gobo mẹre cu čȁ pońȁvẹ la țesȁru. Ćeĺi doi̯ frȁț ganescu: ma će-i̯ drȁcu ăn i̯e, ke-i̯ sȁ capȁț! Će rẹn emoće pre i̯e neputi? Noi̯ rẹn emoće lu țesȁru neputi, e-ȁre Mȁgo o i̯elvẹ ăn trușẹ și gobo ke-i̯ capȁț o taĺȁ și lu țesȁru dopeĺẹi̯.

Țesȁru-l ćlẹmẹ na report, 24 ure de termin ăĺ dȁi̯e, se nu čȁ facure cȁpu jos. I̯e zis-a ke se i̯e čȁ capȁț fȁče, ke neca-ĺ dȁi̯e o novẹ robẹ de medic și o legăhnẹ și oștrẹ secure. Ćȁ ĺ-a dȁt și ănvestit s-a în čȁ robẹ, zalic roba l-a znasẹi̯t, zalic s-a stiskẹi̯t se nu-ĺ goba conoște și verit-a nopta colẹ și čȁ gobẹ sprita ăn zid și cu secura taĺẹ čȁ i̯elvẹ. Mȁgo ȁvde ke nușcȁrle pistẹ și Mȁgo s-a sculȁt pre ocnẹ ganẹ: cire ćii̯a taĺẹ? Gobo ganẹ ke l-a țesȁru tremes, ke a gobo murit, ke-ĺ va fȁće scrińe de ćȁ i̯elvẹ. Mȁgo ganẹ se rẹș ști ke a murit, i̯o rẹș ăns taĺȁ și scrińa-ĺ fȁče din i̯ȁ. I̯e ganẹi̯t-a: ma nu va ȁto, murit. I̯e-ĺ ganẹ: beń, cănd a murit, ămnă tu ăn cȁsẹ, neca-ț dȁvu muncȁ și bẹ cȁt ver, i̯-oi̯ vo ăns taĺȁ și scrińa fȁće. Mes-a pre zerunćli și pre măr ăn cȁsẹ se nu-l rẹ cunoște. Saturȁt s-a și nepit ăn cȁsẹ și verit-a gobo nȁzat jos. Mȁgo taĺȁt-a i̯elva și facut-a scrińă și pocrovu desuprẹ. Mȁgo ĺ ganẹ: facut-ȁm, facut! Gobo ĺ ganẹ: ămnă tu nuntru, ver vedẹ se nu se svitlẹ, ke țesȁru mi-a zis ke se nu se svitlẹ. Mȁgo mes-a nuntru e gobo pocrovu zećlis-a și pocrovu prebii̯ẹi̯t cu čȁvli.

I̯e ganę: nu se ắto svitlę, nu! Obărne-te de čă ắtę bắndę se nu se și de čă ắtę bắndę vęde, Gobo zebię čăvli ăn pocrov. I̯e ganę: nu, ắto nu! Reselide-me, Mắgo ganę, c-av gobo murit. Ma i̯o-s gobo și gobo t-a zečắvlęi̯t ăunuutru. Gobo a mes ăn ștắlę din căĺ și căli polovit-a su voẑ și n-a fost capắț necărțęi̯ ăn voẑ și cu verugele zvezit-a dupa voẑ i̯elva și Mắgo nuutru. I̯e gonę cu căli printre ărpi̯ și ắpę pre Mắgo ăn i̯elvę și vire cu i̯e la țesắru. Gobo zis-a lu țesắru: ćesta ć-e i̯elva și Mắgo ăn nuutru. Ontrat ganę lu țesắru: dę tu mę plắće, ț-am zeslujit, i̯o meg ḱắ. Pocle țesắru zis-a se nu-l rę privari, ke va vedę se-i̯ Mắgo ăn čă i̯elvę. Pus-a șắpte trupe de soldắț și ćeli doi̯ frắț za reselide vo ke va vedę se-i̯ Mắgo ăunuutru. Cănd a reselis, ućis-a čăle șắpte trupe de soldắț, ćeli doi̯ frắț lu gobo și țesắru. Ontrat a mes din i̯ắpę ăn ștắlę și din pońắvę ăn căsę și Mắgo mes-a cu čă ḱắ. Și gobo scapắt-a și i̯eĺ a toț ućis ramắs și mie bărtița ăn cur și ắuča m-a hitit ur mijo de vir bę ăntru ușa lu Malecu.

Povestită de Tiucu din Villanova, scrisă de A. Glavina
și transcrisă de mine.

36.

Un conte.

Untrắt c-a fost un conte bogắt, pac tot năzat ĺ-a muắt contia. Vut-av trei̯ fiĺ, o hrușvę ăn trușę pĺirę de hrușvi fost-a. Tote pomineuit-av, nu-ște l-a lavęi̯t nopta e n-a știvut će le lắi̯e. Inke ramắs-a trei̯ sus, fost-a trei̯ frắț, lu saki frắte o hrușvę ramắs-a sus. Ala, mai̯ betęru ĺắt-av pucșa duplița za vedę, ke se lui̯ hrușvę ćeva lavure, ke vo va ućide. Lui̯ s-a nopta durmit și zedurmit-a și lui̯ hrușvę falit-a.

Inke fost-a do sus. Ćela sredăńu zis-a, ke și i̯e męre sę veglắ, ke ćecodęr verire, ke va ućide. Și zedurmit-a și i̯e și hrușva ĺ-a falit. Ćela mai tiraru ramắs-a mai̯ zadăń.

Mes-a treja nopta, ke va și je sę veglå, je ke nu va zedurmi, ke ćecodęr verire, ke va ućide. Pus-a je ăn sir plír siru de furnij se nu zedorme, je n-a zedurmit.

Verit-av o pulę din ćå hrusvę și hitit-a ăn jå. Pula scapåt-a și cazut-a un zlåtăn per din jå. Și je damaręța zis-a lu fråț: vedeț ke-j mę hrușvę sus. Hitit-âm ăn o pulę și scapåt-a, ma un zlåtăn per din jå cazut-a. Je lu frați zis-a: ćesta-j zlåtăn per ć-a cazut lu čå pulę. Pocle je ganę: jo meg čå pulę čåre. Fråți ganescu: beń, męreu și noj cu tire. Un cus de cåle mergu scupa, ćela ć-a vut zlåtăn per je ganę: noj nu ręn o aflå se tustrej mesermo scupa. Je ganę: de ânća saki pre sę cåle, ur pre ćå cåle, ur pre oć. Ćeli doj fråț ăí ganescu: se ręn noj męre saki pre sę cåle, dę ne ćela zlåtăn per. Je zis-a ke nu-l va då. E jeí ganescu: tu već știj cacovę ăj. Beń, dåt l-a je ćela per lu ćeli doj fråț. Je mes-av pocle ăns pre sę cåle, mnåt-a ręńke čudę zile za flå ćå pule. Ănjurbę se pre un did, ćela did ăí ganę: cotro tu meri? Je-í ganę: meg jo ćå pulę čåre, če mń-a hrușva vrut lå. Didu ăí ganę: tu n-er nigdar colę veri. E je ganę: jo meg čåre docle vo flår. Didu-í ganę: beń, jo t-oj neputi cum ver o flå, ma se nu tu mire scutåri, tu n-er nigdar de colę veri. Je ganę: jo t-oj scutå čegod ziseri. Didu-í ganę: ămnă preste ćesta vărh pac colę ăn čå șculę ăj un måre palåț, ma se nu tu mire scutåri, tu n-er nigdår fårę veri. Je ganę: voj te scutå. Beń, ămnă și colę cănd veriri un portun ți se va resclide și părvę ușę će veriri ănnuntru, văr de ușę ăj čå pulę și cåjba, ma ne daj Bog se tu ăn cåjbę nemurej, lę pula și ămnă zåjno ḱå.

Cănd a verit colę, je s-a nemurejt ăn cåjbę și ramås-a nuntru și dråcu vire și-í ganę: cum åj tu ânća verit, cănd åj tu ânća verit, tu-ști jåco șegav; beń, cănd ăști tu șå șegav j-oj te tremęte ręńke la me fråte, se-ști tu capåț duće dela je caroța cu doj cåí, jo ć-oj då cåjba și pula, se nu, tu n-er nigdar ḱå męre. Ma jo știvu k-er tu čå fåće, cănd åj tu ânća verit, ke-ști ḱåro șegav. Beń, je męre ręńte, męre uri trej zile. Ănjurbę-se nåzat cu didu.

Didu-ĺ ăntrębę: i̯uve tu meri? I̯e ganę: Mågo ćela m-a tremes ke se-ĺ i̯o duser carot̨a cu doi̯ căĺ, ke-m va dă cåi̯ba şi puĺa, se nu, ke n-oi̯ nigdar ḱă mere. Didu ĺ-a zis ke nu va nigdar de colę scapă se nu scutåre de i̯e. Dupa će ĺ-a zis ke va scută de i̯e, didu ĺ-a zis: ămnę preste ćela vărh, colę-n ćă şculę ver flă un måre palåt̨ şi cănd veriri colę t̨i se va uşa ănsę reseĺide şi flă ver ănnuntru carot̨a zlåtnę polovit̨ę cu zlåtni căĺ. Tu nu niş ziće, se nu scot̨ę ăn carot̨ę şi pås zåi̯no ḱă; se te tu nemurę̯i̯ri ăn corobåt̨, tu n-er nigdar veri năzat.

Cănd a verit colę i̯e s-a nemurę̯i̯t ăn corobåt̨ şi ramås-a nuntru. Ćela-ĺ ganę: cum åi̯ tu ănća verit? I̯e-ĺ ganę: cănd åi̯ tu ănća verit t̨u-şti cruto şegav. I̯o t-oi̯ tremęte la trei̯lę fråte, i̯e åre o fętę I̯elena, ke nu-i̯ pre tota lumа şa muşåtă. I̯e keĺ va dă carot̨a, căli şi corobåt̨u ke se-i̯ capåt̨ dură ćă fętę I̯elena. I̯e męre din ćăręńte, s-a ăni̯urbåt năzat pre ćela did. Didu-ĺ ganę: tu se meseri colę nigdar n-er veri năzat. Ma se tu mire scutåri, cum te i̯o neputir veri-ver. I̯e ĺ-a zis: scută t-oi̯. Ćęsta t́-e zădńę votę, se nu tu mire cmoće scutåri, n-er nigdar veri. Ămnă tu colę ręńke ăn părvi palåt̨, će veriri, cănd veriri nuntru văr de uşę ver flă 12 cluć şi ćă fętę I̯elena, ver o flă ăn 12a (dvanaista) cåmerę. Ăn stråi̯e vor fi dråći: ur va fi brecu, ur åsiru, ăntru brec va fi fir, ăntru åsir ose. Tu hitę lu brecu osele, lu åsiru firu, pac nu t̨-or niş. Cănd a mes ănnuntru låt-a dintru brec firu, pus l-a ăntru åsir, e ăntru åsir fost-a ose, pus l-a ăntru brec. Cmoće mes-a nuntru. Tu cănd veriri ănnuntru niş nu ziće, nego hitę despre tire tę i̯akętę, hitę pre i̯ă şi niş nu te obărni neg zåi̯no fuj fărę. I̯e hitę i̯akęta pre i̯ă şi fuje fårę şi i̯ă tărlę dupa i̯e. Zăć tu fuji? Nu fuji! Viro ot̨a! Ma i̯e nu s-a vrut obărni, mes-a fårę şi i̯ă verit-a dupa i̯e.

Ćela did ĺ-a fårę la portun şteptåt. Ontråt facut-a neca măra ur lu åt dåu̯. Ćela did ĺ-a prikrizit şi facut ĺ-a ănsură scupa. Ća fost-a Domnu gospodin şi i̯e ganę: mnåt̨ voi̯ scupa reńte voi̯ ăste omu şi muĺęra şi cåvtę će nu i̯e ştivure ver şti tu mai̯ ḱåro nego i̯e. Drăcu n-av cu i̯eĺ

nis. I̯eí mergu rẹnke la ćela će a vut zlătnẹ caroțẹ și zlătni cáli și corobăću. Ganẹ: beń, ćẹsta ť-e fẹta I̯elena, ć-am o durăt. Ćela drăc a fost vẹse ke ĺ-av o durăt și dăt ĺ-a zlătnẹ caroțẹ, zlătni căĺ și corobăću pre će ĺ-a durăt fẹta I̯elena. Ontrat i̯e scoțiț-a pre caroțẹ ke mẹre ḱă și cănd av vrut i̯i ḱă, ganẹi̯t-av lu drăcu de pre caroțẹ ke necaĺ dăi̯e pozdravi se cu fẹta I̯elena mănḱe nego mẹre ḱă.

Drăcu fost-a cuntenăt și cănd a dăt i̯ă măra ke s-or pozdravi, i̯ă scoțit-a cătra i̯e ăn caroțẹ și fujit-av ḱă. Cmoće viru la ćela će a vut puĺa și căi̯ba. I̯e zis-a: ćẹsta ć-e fẹta I̯elena. I̯e fost-a vẹse ke ĺ-av o durăt. Dăt ĺ-a puĺa și căi̯ba și i̯e scoțit-a pre caroțẹ ke va i̯i ḱă. Lu drăcu ganẹ; lăsẹ-me neca me pozdravesc cu i̯ă mănḱe nego meser ḱă. Drăcu ĺ-a lasăt, și ĺ-a dăt din caroțẹ măra și i̯ă scoțit-a cătra i̯e și ala, i̯ă fuji cu caroța și cu puĺa ḱă.

Ontrăt i̯eĺ scapăt-a și verit-av ănru(n) grad, vut-av caroța zlătnẹ și vut-av doi̯ căĺ zlătni și vut-av puĺa zlătnẹ și căi̯ba zlătnẹ și viru ănr-u grad și cunoscut-a i̯e ćeĺi doi̯ frăț, tot restărzẹi̯ț și măr peclar. I̯e ganẹ lu ćeĺi doi̯ frăț: će, nu voi̯ mire cunoșteți? I̯eĺ zis-a ke nu-l cunoscu. I̯e zis-a: će, nu săm i̯o vostru frăte, će nu vedeț ćia ć-am i̯o mnăt čăre, ćẹsta-i̯ căi̯ba, ćesta-i̯ zlătni căĺ, ćẹsta-i̯ zlătnẹ caroțẹ și ćẹsta-i̯ mẹ muĺẹre. I̯e scoțit-a din caroțẹ farẹ și i̯e-v trăs seĺ frăț ăn butigẹ și cumparăt le-a mai̯ mușătẹ robẹ și ănvestit li̯-a și saturăt li̯-a și nepit li̯-a și lăt li̯-a cu sire pre caroțẹ și mergu rẹnťe și viru pre o săvẹ și lor a fost jă ke-i̯ să bogăt și hitit l-a din caroțẹ ăn săvẹ și lu ćă fẹtẹ, I̯elena, ĺ-a fost milo dupa i̯e. I̯eĺ ĺ-a zis, ke vor și i̯ă hiti se nu zisere i̯ă ke av o i̯eĺ flăt. I̯ă već mislit-a ke nu-l va fi mai̯ mund pac a zis c-av o i̯eĺ flăt. Mes-a i̯eĺ cu i̯ă ḱă la-n țesăr. Domnu gospodin l-a zvadit fărẹ și ganẹ-ĺ: ćẹsta ć-e-n mer și ćẹsta ć-e o ćirișńẹ și lu cui̯ cu ćesta mer trecuri preste gurẹ saki će fure bolăn tu l-er ozdravi și ćẹsta ćirișńe lu saki puĺ će vo hitiri ăn ćlun va ozdravi. Mẹre i̯e ḱă čude zile, vire ăn ćela grăd i̯uve mes-a seĺ frăț și fẹta I̯elena. Ćă fẹtẹ fost-a l-un țesăr și

cănd a i̯e verit ăn ćela gråd mes-a ăn ostarie bę. Åvde i̯e colę ke-i̯ så și så la ćela țesår și ostarița ăntrębe̥ ke će-i̯ ćå colę. Ćå fęte̥ I̯elena, căta ke-i̯ vii̯e, ke-i̯ bolne̥ și ćå puĺe ăn cåi̯be̥ ke-i̯ bolne̥ și ćeli caĺ zåcu, căta ke-s vii̯ și čå oștarițe̥ ăĺ ganę ke-i̯ saca fože de mediž colę, ke cårle rę fi capåț ozdravi, i̯e ke-l rę måre bogatie då.

I̯e ganę lu čå oștarițe̥ ke se rę i̯e męre colę ke rę țå i̯e ozdravi. Și i̯å ganę: o će tu ganești, tu n-er țå ozdravi. I̯e ganęi̯t-a ke va. Mes-a ure̥ spure lu țesåru, ke rę i̯e čå ozdravi. Țesåru tremes-a din i̯e. Ke se i̯e čå capåț ozdravi, ke-ĺ va då căt va i̯e, se nu ke-ĺ va cåpu talå. I̯e vire colę, ćeĺi mediž toț ĺi se ărdu ke nu i̯e čå pote fåće. Beń, i̯e ke va męre cătra ča fęte̥, o ure̥ ke se va zecĺide cu i̯å-n cåmere̥. Ničur ke n-åre męre cu i̯e. Åĺț mediz ke mergu cu i̯e nuntru, i̯e zis-a: beń, se ste voi bur de ozdravi vo, ozdravit-o voi̯. I̯e mes-a cătra i̯å ăn cåmere̥ și zecĺis-a ușa și i̯å-i̯ ăn påt și i̯å n-a niș nego căta c-a zdihęi̯t și i̯e-v de su pazuhe̥ ćela mer låt și trecut ĺ-a preste gure̥ ăntråt și i̯å proritęi̯t-a žalie și trecut ĺ-a inke untråt cu meru și scoćit-a ședę și ganę: ova m-am durmit. Și mai̯ mușåte̥ fost-a nego månḱe și iå-ĺ cåvte̥ și cunoscut l-a și obuskęi̯t s-a și rescĺis-a ușa și vire țesåru și medižì ăn cåmere̥ și i̯å mușåte̥ și săre̥. I̯eĺ a fost jalostni ćeĺi åĺț c-av o i̯e facut ozdravi. Și ganę: ke rę råda se rę și cåĺi ozdravi. I̯e zis-a ke va. Mes-a ăn ståle̥ și o ure̥ ke va fi ăn ståle̥; ničur ke nu cutęze̥ cătra i̯e veri.

Cåĺi zăcu i̯e c-a pus uręcĺa sę ke se-s vii̯, ke a vezut ke-s zålie vii̯. Trecut-a i̯e cu mer preste gure̥, cålu s-a vred dignit și pocle și ćela åtu la potarit, scoćit-a și i̯e; pocle jocu ăn ștåle̥. Cmo rescĺis-a neca tot vedu.

Cmo čå puĺe cași crepåta ăn cåi̯be̥. Ke se-i̯ capåț ozdravi și čå puĺe, i̯e zis-a ke va. Ăn cåmere̥ s-a zecĺis ăns, čå puĺe căta c-a fost vii̯e. Hitit ĺ-a čå ćirișńe ăn cĺun, puĺa scoćit-a ăn zgoru. Cmoće i̯e mes-a cătra fęta I̯elena, cmo pus-a i̯å și i̯e cum a țå scapulęi̯t și cum l-a fråți ăn såve̥ hitit. I̯eĺ s-a rugåt neca-ĺ låse̥ vii̯, și i̯eĺ a osăndit:

Marița Scrobe din Susnievița.

saki cu pâtru caĺ restegni. Și țesâru ĺ-a dât tot a sę și mi̯e dât-a o bărtițę ăn cur și hitit ma ăn trușa lu Malecu la vir.

Povestită tot de **Tiucu** din Villanova, scrisă de A. Glavina și transcrisă de mine.

37.

Proverbe.

1. Ćire vire de depârte, spurâvę čudę.
2. Bâte fĺeru pira-i̯ cád.
3. Âstez mi̯e, mire ți̯e.
4. Burę lęmnę fâče bur foc.
5. Mai̯ bur i̯e âstez ovu nego măre gaĺira.
6. Scâlele se meturę de sus ăn jos, ne de jos ăn sus.
7. Ămnę bęt ca și cărele turbâț.
8. Nu i̯e cârnę far de ose.
9. Cârna dila ose i̯e mai̯ duĺće.
10. Și cări mărăncu din mărvićele će câdu dila scându lu gospodinu.
11. Nu i̯e bedast ćire mărăncę, nego ćire-ĺ dâi̯e.
12. Mărăncę će-ț dâvu caputini.
13. Muncâ nu i̯e rușire.
14. Mărăncę ca și ur lup.
15. Viru bevu juri, ne tote bâbele.
16. Ćâsta lume facuta i̯e cu scâle: uri mergu ăn sus, âlț ăn jos.
17. Cumpâńa rę-ț fâće rezbi osu de ćerbiće.
18. Cum a verit, sâ se duće.
19. Didu căntę, bâba jocę.
20. Lu Domnu și lu drâcu nu se pote sluji ovotę.
21. Cârle jocę far de mujicę i̯e muńit.
22. Cănd te-nsori te lezi cu comostrile de gut pîr-la țimiter.
23. Juri mai̯ mund câvtu la nevęste, nego la fęte.
24. Će a facut mâi̯a va fâće și fęta.

25. Se-m rę nevęsta purtâ benevreke, i̯o-m ręș hiti mundântele.
26. Nunta far de ărs și morta far de plăns nu se pote.
27. Će corist ke ćâi̯a t́-a fost om, cănd tu-ști niș.
28. Åța se prikinę i̯uvę-i̯ mai̯ subțire.
29. Ćela vikę lu cui̯ årde cåsa.
30. Dupa gustu lu ât nu-ț lâ mulére.
31. Mora burę mâćirę și bovâń.
32. Ura bâte la 12 mai̯ mund.
33. Ur ăn spâte, ât ăn fole.
34. Roba nu fâće fratăru.
35. Saki trâje foc la ola a lui̯.
36. Din câla lu omu bęt și Domnu se dâi̯e la o bândę.

Jei̯ănu. Culese de A. Glavina.

37. Burę zdrâvle fâće mai̯ mund nego torba gręa.
38. Bobița cu bobița nepunè bărsa.
39. Bărsa golę nu stâi̯e ăn pićore.
40. Bărsa se câvtę cănd i̯e plire, ne cănd i̯e golę.
41. Pira nu dâi̯ cu câpu ăn prâgu de sus nu vezi ćela de jos.
42. Slipți ăș dâvu bę ur la ât.
43. Va beń veri âpę și la mora mę.
44. Metura novę meturę bire.
45. Ćâ će nu pote męre ăn sir, męre ăn mărecę.
46. Svića se prinde lu ćeli će vedu, ne lu ćeli orbi.
47. Nu fâće ni o pipę de tabâc.
48. Mestitu nu fâće pre om.
49. De câp ke roba-i̯ pre pinez.
50. Ćire scakè ćude gardur se ănspirę.
51. Ćire âre câp, âre și coromâc.
52. Coromâcu nu se fâće za o ploi̯e.
53. Ćela će cumparę câsa facuta nu platę ni i̯âpnę, ni salbun.
54. Dota lu mulére nu se plerde ni ăn âpę.
55. Nu-ț pure nâsu, i̯uvę nu-ț cuhę ola.
56. Ola la foc, lepuru ăn boșcę.

57. Muncâ, și din bârbę se nu se miscę nu se pote.
58. Cu lingura ăț dâje café și cu coda ăț zvadę oćĺi.
59. L-aj mețât ca și maćca la lâpte.
60. Trbuhu n-âre urećĺi.
61. Colâcu nu-j lu cârle-l misę, nego lu cârle-l pojdè.
62. Ćire prosè tota zia, nu mărănce pulenta.
63. Ćire pure urećĺile la ușa de ostarie, čudę âvde.
64. Ćire ăntrę ăn ostarie nu ăntrę se rugâ.
65. Lâsę omu bęt-ke va ăns cadè.
66. Omu bęt se crędè țesâr.
67. Pira će nu gusti će je juco, nu știj će je dulće.
68. La tărgâdbę nu se męre cu grojdi ăn scutec.
69. Șcuĺa pira će je micę se zećepè.
70. Glâsu lu âsiru nu se âvde-n ćer.

Susńevița. Culese de A. Glavina.

38.

Anton Stambulić ăn Grâdińe.

Jo âm ovotę vir mnât ăn Gromnic și Grâdińe toći. Jel ganescu ăntru sire; „će-Í rem de ćirę fâće? Noj Í rem un purman ućide“. Jo ăns ăntru mire âm pomislit: „Domnu cu voi cuvintę, samo se-l ręț ućide“. Dupa će âm ćirât le âm ăntrebât ăn će limbę âw cuvintât. Jeĺ mń-âw zis kĕ-rę sę limbę rumańezę (vlâșcę). Dupa ćâ âm poșnit cuvintâ scupa ăn-rę nostre limbę. Tunća jel m-âw ăntrebât: ćire v-a ănmețât, pre voj șâ cuvintâ? Jo le âm odgovorit, e ćire pre voj? . . . Domnu, zisu-mń-âw. Mâre vesèĺe fost-a ăntre noj dupa ćâ.

Jejănu. Com. de A. Glavina.

Glosar.

Ioan Maiorescu.

Autorul *„Vocabularului istriano-român“*.

A, 1. art. fem. *mulera*; 2. art. la pron. pos. *a mẹ mâi̯e, a lei̯ robẹ*; 3. prep. *a căsẹ, a dură* (rar la inf.); 4. conj. cu senzul de: și dar; 5. interj. *a* și *ha!* [*Illa, Ad* și *A*], g. zu, bei; aber; ah.

abâte la Maĭorescu a scrinti, mr. și dr. abate de es. *mă abat pe undeva*; [*Abbattĕre*], g. verlenken; einkehren.

Abundẹ it. abbonda (Ive). g. übermäſsig sein.

(A)caţâ, -ât, -ţu, mr. dr. *acăţa*, megl. *caţa*: prind, apuc, incep [Adcaptiāre], g. fangen, anfangen, greifen.

Acăt : atit [Ad-quantum], g. soviel.

Acordẹi̯, -ẹi̯t, -u: acorda [ven. accordàr < Accŏrdāre], g. bewilligen.

(A)cmoće, mr. dr. *acmu* [Eccumodo], *-će* final e același ca și *-ce* din *acice* < Eccum-Ilĭc-ce, g. nun, jetzt.

(A)dapâ, -ât, -u, mr. dr. *adap*, megl. *dap* [Adaquāre], g. tränken.

Adorẹi̯, -ẹi̯t, -esc, adora, g. übermäſsig lieben.

(A)duće, -us, -uc, mr. dr. *aduce* [Adducere], g. bringen, führen.

(A)durâ, -ât, -u, mr. dr. *aduna*, megl. *duna*, vr. *adura*: 1. adun, 2. aduc, 3. trag. [Adūnare], g. sammeln, bringen, führen.

(A)fârẹ, mr. *afoară*, megl. *nafară* (in afară), dr. afară, [Ad-fŏras], g. drauſsen.

(A)flâ, -ât, -u, mr. megl. dr. afla (Afflāre], g. finden.

Afund, -ẹ (sub Monte maggiore se zice *dembóc*), mr. *afunducos* după Weigand, [Ad-fundum], g. tief.

Aγúšt (gen. *aṅgušt*), august [it. *Agosto*], g. Monat August.

Ai̯entu de común: primarul [Agente comunale], g. Dorfrichter.

Ai̯er (*àńer*), aĭer [Aēr], g. Luft.

(A)jutâ, -àt, -u, mr. *agiut*, mgl. *jut*, dr. *ajut* [Adjutāre], g. helfen.

Ala: haĭ, sus, *ala homo* haĭ să mergem, g. nun, wohlan.

Albirẹ în S., în Val d'Arsa e gen. slav. *čelica*: albină (Alvīna], g. Biene.

Ali: saŭ, *ali-ali* saŭ-saŭ, orĭ-orĭ [slav. ali), g. oder.

Altâr, -u, pl. *-e* || de *oltâr*, åltâr, infl. cat. germană, g. Altar.

Alur, -u, pl. *-i*, mr. dr. *alun*, mgl. *lun*. *Alur* e numaĭ în S., în Val d'Arsa se zice *lișńacu*, pl. *-ţ*. [*Allōnus], g. Haselnuſsstrauch.

Alurẹ, pl. *-e*, mr. dr. *alună*, mgl. *lună*, [*Allōna pentru Avellōna], g. Haselnuſs.

Amănát, ~ ai̯ verit, juve t-ai̯ zebovit? Cf. ban. *amînat*: tîrziu.

[*Adminàre]. In Bănat ezistă și un vb. derivat din *amînat*: *mă amînătez*, *m-am amînătat*: am înserat, însărez, intîrziez, g. spät, verspäten.

Amindoi, fem. *-do*, mr. *amindoi*, (*ș*)*amindoili*, *amindaoli*, dr. *amîndoi*, *amîndouă*. [*Amĭndui pentru *Ambidui], g. beide.

Anke, *ankę*, *anca*, mr. *ningă*, *ni(n)că*, mgl. *ancă*, dr. *încă* [*Anque], g. noch.

Anunțęi, *-ęit*, *-esc*, anunța, [annunziare], g. ankündigen.

Antóšńac: januar [dela Anton (17. jan.)], g. Monat Januar.

Apără, *-ât*, *âpăru*, mr. dr. *apăr*, mgl. *dǫpǫr* [Apparāre], g verteidigen, schützen.

(*A*)*petit*, *ke n-âre petit za muncă*, mr. dr. *apetit* e neologism, g. Esslust.

Apoi, *mai apoi*, mr. *apoia*, dr. *apoi* [Ad-post], g. nachdem, nachher.

(*A*)*prinde*, *-ins*, *-indu*, *căsa s-a prins*, mr. dr. *aprindu* [Appre(h)endĕre], g. anzünden.

(*A*)*prope*, *prope de mire*, mr. dr. *aproape*, mgl. *proapi* [Ad-prope], g. nahe.

Apustol, pl. *-i*, *apustuli ămnâtau cu Domnu*, apostol, g. Apostel.

(*A*)*rată*, *-ât*, *-u*, *voi me rată neca me vedę*, dr. *arăta* [*Arratare], g. zeigen, sich zeigen.

Arél-u, pl. *-ure* în 8, în Val d'Arsa s-aŭ generalizat slav. *vițița* și *pęsten-u*; mr. *nel*, pl. *ngale*, mgl. *ninĕl*, pl. *ninęli*, dr. *inel*, pl. *inele* [Anĕllus], g. Ring.

Arętc, pl. *-ț*, mr. *argate*, mgl. *ręti* cf. ban. *ariéce*: berbec neîntors [Aries], g. Bock (unkastriert).

Armariću, pl. *-ć*, diminutivul luĭ *armâr* cu sufixul slav. *-ić*, g. Kästlein.

Armâr (și *irmâr*), pl. *-rur*: dulap [Armarium], g. Kasten.

Artižân: profesionist [it. Artigiano], g. Gewerbetreibende.

(*A*)*sasin de strâdă*: ucigaș [istr. asasin], g. Mörder.

(*A*)*scunde*, *-ns*, *-du*, mr. *ascundęare*, *-mtu*, *-du*, mgl. *scund*, dr. *ascunde* [Abscondĕre], g. verborgen.

(*A*)*scută*, *-ât*, *-u*, mr. *ascultu*, mgl. *scult*, dr. *ascult* [Ascŭltāre], g. hören, anhören.

(*Asęra*), mr. *asęară*, dr. *aseară* va să zică numaĭ ĭerĭ-seară și nu astă-seară. [Ad-sēram]. Astăseară e-n Istria Val d'Arsa: *âstasęra* și în 8 *âsera*, am auzit în 4 și *stârę*, cf. ban. *astară*, g. gestern und heute abend.

(*A*)*sigură*, *-ât*, *-ur*, *câsele*, mr. dr. *asigura*, g. versichern.

(*A*)*stârę*: astă-seară, mr. ban. *astară*, mgl. *stară* [Istam sēram], g. heute abend.

(*A*)*șă*, mr. *așă*, *așì*, *ași*, mgl. *șa*, dr. *așa* [Eccu sīc], g. so.

Așâv, *-ę*: așa fel de ..., ca și-n dr. așa om de nimica. Aceastā formă e adiectivală, g. solcher.

(*A*)*ștcptă*, *-ât*, *-u*, mr. *așteptu*, mgl. *ștet*, dr. *aștept* [*Astectāre, după Pușcariu, Etym. Wtb. d. rum. Spr. 12], g. warten.

(*A*)*ștęrne*, *-út*, *-u*, mr. *așternu*, mgl. *ștern*, dr. *aștern* masa, patu, pe cineva la pămînt [Asternĕre], g. ausbreiten.

Atunć, mr. *atumția*, mgl. *tunțea*, dr. *atuncĭ* [Ad Tunc-ce], g. dann.

Aúr în 8, de altfel *zlata*, aur, alb. *ār*, it., span. *oro*, eng., prov. *aur*, franc. *or*, pg. *ouro* [Aurum], g. Gold.

Arzint numaĭ în 8, de altfel e înlocuit prin slav. *srebro*; mr. *arzint*, mgl. *arzint* și *răzint*, dr. *argint* [Argentum], g. Silber.

(A)vę, -ut, -àm, mr. *aveare, avută, am*, mgl. *vęri, vut, am*, dr. *ave(re), avut, am* [Habēre], g. haben.

Avlât, mr. *aloàt*, mgl. *lutǫl*, cf. ban. *olăţăl*: aluat, g. Teig, Sauerteig. Hefe cum crede Pușcariu, Etym. Wtb. d. rum. Spr. 7 nu poate însemna nicĭ o formă a cuvîntuluĭ acestuĭa. Ban. *olăţăl* e aluatul acru din care se plămădește aluatul pîniĭ. [*Allevatum].

(A)*vocàt-u*, pl. *-ţ* ‖ și *ocàtu*: advocat din it. *Avvocato*, g. Rechtsanwalt.

Avzi, -it, àvdu, mr. *avḑi, -ită, avdu*, mgl. *ud*, dr. *auzí* [Audīre], g. hören.

Åb, -ę, mr. mgl. dr. *alb, -ă* [*Albus, -a, -um*], g. weifs.

Åc, mr. dr. mgl. *ac* [Acus], g. Nadel.

Åcs-u, pl. *-urle*: osie [g. Achs(e) după pron. austriacă].

Åč : *oč(a)* : *oţ(a)*: *viro oča* (vină aicĭ), mr. *aoaţe*, cf. *aâša* pe Mureș, mgl. *ұà*: aicĭ, g. hier, her.

Ål'u, mr. *alu*, mgl. *aliň*, dr. *aĭŭ* [Allium], g. Knoblauch.

Ån, pl. *-ń*, mr. mgl. dr. *an*: 1. an, 2. anul trecut [Annus], g. Jahr.

Ånća (*ăć-oć*): aicĭ; *d-enč* < *de* + *ànća* în 8: *o ură denč pîra colę* (o oră de aicĭ pînă colea), g. hier, da.

Ånel-u, pl. *-l'-i*, mr. *aňǵel*, mgl. *anghil*, dr. *înger* [it. Angelo, gr. ἄγγελος și Angelus], g. Engel.

Åpę, pl. *-e*, mr. mgl. dr. *apă* [Aqua], g. Wasser.

Årbolu: 1. stejar, 2. *àrbolu àn brod pre mâre*: catargul [Arbor], g. Baum, Mastbaum.

Årde, ârs, -ârdu, mr. mgl. dr. *arde, -s, -u* [*Ardere], g. brennen.

Årie: aĭer [it. Aria], g. Luft.

Årmă, pl. *-e*, mr. *armă* în înțeles și de haine, cf. ban. *m-am înfărmat* (m-am îmbrăcat), din contră *s-o înhărmat* s-a înarmat; în Istria *âre ârma cu sire*, dar am auzit: *l-a dezarmeįt* (l-a dezarmat). [Arma], g. Gewehr.

Årt, -u, pl. *-urle*: artă, măestrie [it. Arte], g. Kunst.

Ås, -u, pl. *-i*: asul la cărţile de joc [it. Asso], g. Afs.

Åsir, -u, pl. *-i*: măgar [Asinus], g. Esel.

Åsirę, pl. *-e*, dim. *-iţę*, pl. *-e*: măgăriţă [Asina], g. Eselin.

Åstez, în Berdo *àze*: astăzĭ, azĭ, mr. *astăḑ, astăz*, mgl. *ază* [*Hadie, Istadie], g. heute.

Åt, fem. *-ę*, pl. *âl'ţ*, fem. *ăte*, mr. mgl. *altu*, fem. *ă*, dr. *alt, altă* [Alter, -a], g. anderer, andere.

Åter : *óter*, mgl. *ұàltari*, mr. *aoaltaḑ*, se mai zice și: *ćă ătă zi* [Alteram heri, Illa-altera-die]. In Bănat se folosește *alaltă-* și *alantă-ĭerĭ*, g. vorgestern.

Åţę, -a, pl. *-e*, mr. mgl. dr. *aţă* [Acia], g. Zwirn.

Ă interjecție ca și-n dr. (mirare), g. ah.

Ăm, *ăn*, *-n*, *ăr*, *ăr*, *-r*, mr. *(i)n*, mgl. *(a)n*, dr. *în*. [In], g. in.
Ămbati, *-it*, *-esc*, *s-a-mbatit pre măia lu Domnu* (s-a întilnit cu maĭca Domnuluĭ Cristos) [imbattersi], g. antreffen.
Ămflâ, *-ât*, *-u*, mr. *umflu*, mgl. *amflu*, ban. *înflu*, gen. dr. umflu [Inflāre], g. blasen, anblasen.
Ămnâ, *-ât*, *-u*, mr. *imnu*, mgl. *amnu*, ban. *îmblu*, gen. umblu [Amb[ŭ]lāre], g. gehen.
(Ăn)carcâ, *-ât*, *-cârcu*, mr. *(n)carca*, mgl. *ancarca*, dr. încarcă [*Incarrĭcare], g. laden.
(Ă)ncațâ, *-ât*, *-u*, *poștola seneâțe*, mr. *ncalțu*: încalț [Incalciāre], g. Schuh anziehen.
Ăncănteĭ, *-tesc*, încînta, *ramaru tęd*, *ăncanteĭt*, *nu știu de mire*, [Incantare], g. ergötzen.
Ănclide, *-s*, *-u*, mr. *(in)clide*, mgl. *anclide*, dr. închid [Includere], g. zusperren.
Ăncoleĭ, *-esc*: a clei [it. ven. incolàr], g. ankleben.
Ăncrunătă (și *ocrunită*), *nevęsta* ~ (nevastă încununată), deriv. de la *cruna* (Krone), g. mit einer Krone schmücken.
Ănćinde, *-ns*, *-ngu*, *se* ~, cf. dr. *mă-nćing*, *ănćinsu-s-aw cu verugele* p. 45 șirul. al 3lea de sus; mr. *țingu*, *țindeari*, mgl. *anțing*, [Incingĕre], g. umgürten.
Ănmești, *-it*, *-esc*, mr. *am-* și *n-vescu* < *învescu*, mgl. *anvesc*, vr. *învești*, îmbrac, înveșmînt. [Investire], g. ankleiden.
Ănmețâ, *-ât*, *-u* (și *'nvețâ*), mr. *nvețu*, mgl. *anvèț*, dr. învăț [*Invitiare], g. lernen.
Ănprinde, *-ns*, *-u* formațiune nouă dela *aprind*, vezĭ acest cuvînt, g. anzünden.
(Ă)rde, *-s*, *-u*, mr. *arîd*, mgl. råd, dr. rîd [Ridere], g. lachen.
Ăria: rugina, g. Rost.
Ăriav, *-ę*: ruginit, g. rostig.
Ărjenițe, cf. croat. slov. *rženica* : *slâma de secâră* (paĭe de săcară), g. Kornstroh.
Ărpę, pl. *-e*, mr. *arîpă*, mgl. *râpă*, dr. *rîpă*, în Istria e numaĭ piatră, [Rīpa], g. Stein.
Ăns, *-ă*, mr. *năs*, mgl. *ons* și *âns* (Weigand), dr. d-însu, -a [Ipse, -a], g. selber, -e.
(Ă)nsurâ, *-ât*, *-oru*, mr. *(i)nsor*, mgl. *ansor*, dr. *însor* [*Uxorare], g. heiraten.
Ăntre, mr. *ntre*, dr. *între* [Inter], g. zwischen.
Ăntrebâ, *-ât*, *-u*, mr. *ntreb*, mgl. *antrèb*, dr. *întreb*, [*Interguare], g. fragen.
Ăntreg in S (de altfel *țeru*, *țela*, *țelo*, slav. *ceo*), mr. *ntreg*, mgl. *antreg*, dr. *întreg* [Integrum], g. ganz.
Ăntru, mgl. *antru*, dr. *întru*. [Intrō], g. zwischen.

Badesę, *-a*, pl. *-e*, *-le*: vrăjitoare, g. Hexe.
Badiĺ-u, lopată, [ital. Badile], g. Spaten.
Balanćun, *-u*, pl. *balanćile*, cîntarul cu un levator pe care se mișcă grentatea, g. Hebelwage.
Bakétę, pl. *-e*, nuĭa, biticel [it. Bacchetta], g. Rute, Stock.
Balcon: fereastră în Chersano, în Val d'Arsa e slav. *ocna*; mr. *balcone* (balcon), [slav. balcón < it. ~ -e], g. Fenster.

Báleġę, pl. *-e*, mr. mgl. *baligă*, dr. balegă şi baligă, serb. *balega*. Cihac II, 7 crede că e slav; Haşdeu, Etym. 2384 e de părere că acest cuvînt ciobănesc a trecut de la Românĭ la Slavĭ şi Tătarĭ, g. Viehkot.

Balinę, pl. *-e*: plumbĭ de ceĭ micĭ, [venez. balin], g. Schrotkugel.

Balótă: plumbul de tun, g. Kanonenball, Kanonenkugel.

Bandęra, pl. *-e*, *cănd se căsa finè puru* ~ (cănd se termină casa pun steag), [it. Bandiera], g. Flagge.

Bandunei, *-ęit*, *-escu*, *cănd fraieru bandunè* (cănd mirele părăseşte), [istr. *banduna*, it. abbandonare], g. verlassen.

Barâbę, artic. *-a* om ticălos, g. Kerl, Taugenichts.

Barbina, pl. *-e-le*, periĭ aspri de porc, g. Schweinsborsten.

Barétă, *-a*, pl. *-e-le*, căciulă, [croat. bareta < it. venez. bareto], g. Mütze, Kappe.

Barofántu ad *barufa* scandalagiu, g. Lärmmacher, Krakehler.

Barúfę, bătaie, scandal [it. Baruffa], g. Rauferei, Skandal.

Bàsericę: *bęsęricę*, *băsęricę*, *besęrecę*; mr. *băsearcă*: *băseàrică*, *biseàrică*, *bisearică*, *biserică*, mgl. *băsèrică* şi *bisèrică*, vr. băsĕrecă, dr. biserică, dial. besereca, [Basilica], g. Kirche.

Básęloc, dr. busióc şi bosiioc, [croat. bašelàk], g. Basilienkraut.

Baŝtun, baston [it. ven. baston], g. Stock.

Batún, *-u* in 8 nasture [it. bottone], g. Knopf.

Baúlę şi *bavulu*, pl. *-ele*, cofăr, [it. Baule], g. Koffer.

Bavulić, *-u*: coferel, dimin. dela *bavulu*, g kleiner Koffer.

Bâbę, pl. *-e*: 1. babă, 2. o măsură de 20 decilitru; mr. mgl. *babă*, moaşă şi babă, [slav. Baba], g. Grofsmutter, Hebamme, Mafs.

Bàbinę derivat din *bâbę*, g. Grofsmutter.

Bâier, *-u*, pl. *-e-le*, 1. *bâieru de furcă*: aţa de legat caĭerul; 2. ~ *e* şi împletitura cu care să leagă chica. In Bănat *baier* e la traistă (o aţă maĭ tare), cf. şi *baierile inimiĭ*. [Cihac II, 546 îl aduce în legătură cu turc. *bâghy*, Puşcariu, Etym. Wtb. d. rum. Spr. 14 (Band, Haarflechteband) îl derivă din *Varius*, *-a*, *-um* bunt, farbig, căci *panglicele* şi *firele*, iar nu înţelesul fund. „Schmuckgegenstände", din carĭ se fac baĭerele sînt de diferite colorĭ].

Bâitę: colibă, g. Hütte.

Banac-u, pl. *bânki*: băncile din biserică [it. banco], g. Bank.

Bânca de činč, ~ *de zeče* (6) în 4 se zice *hârta*: bancnotă, g. Banknote.

Bândę, pl. *-e*, alb. *bandă*, dr. lature, [it. banda], g. Seite.

Bâń, *-u*, pl. *-i*, *-urle*, alb. *bań*, dr. baĭe, [it. Bagno], g. Bad.

Bârbę, pl. *-e-le*, mr. mgl. dr. *barbă*, [Barba]. ~ se află şi în înţeles de *unchiŭ* după cum şi ven. *barba* tot acĭasta însemnă, g. Bart, Onkel.

Bàrkę, barcă [ven. slov. croat. barka], g. Kahn.

bâs: jos [it. basso], g. unten.

bâsta: destul, [it. basta], g. genug.

bâșt̨e, *-a*, pl. *-e-le*, *pre âsir na mesto de sedlă*: șaua de măgar, [ven. basta], g. Eselsattel.
băș (4), cf. ban. baș, g. eben.
Bâte, *-ut*, *-u*, mr. mgl. dr. bate, [Battĕre], g. schlagen.
Bâtę, mr. dr. baltă [slav. Blato], g. Teich.
Băc, *-u*, pl. *-č*, *-i*, taur, bică [slav. bak din bykъ], g. Stier.
Băčvă, pl. *-e*, vas. [croat. bačva], g. Faſs.
Băčvár, butar [dela băćvă], g. Faſsmacher.
Băⁿrjola, cf. dr. părjoală, ir. *când se spraje o pečenije* (când se frige o friptură], [croat. bržòla], g. Braten.
Băⁿrhânu, haină de stofă colorată, [slav. brhan], g. Kleid aus buntem Stoffe.
Băⁿrsa, pl. *-e*, traistă, [ven. borsa], g. Sack.
Băⁿrșĺánu, ĭederă, mgl. *brășĺen* un fel de ĭederă, g. Epheu.
Băt, *-u*, pl. *-urle* ‖ *bat*: cĭocan, băț, [slav. bat], g. Hammer.
Bătič, *-u*, dim. la *băt*, ciocănel, g. kleiner Hammer.
Băzga, pl. *-gele*, liliac [ban. ĭorgovan = Flieder), [cf. slav. bazga].
Beca, pl. *-kele*, salcă, g. Weide.
Bèdast, fem. *-ă*, prost [slov. bèdast], g. dumm.
Bedrę, pl. *-e*, pulpă [slov. bedra], g. Schenkel.
Beleș, *lume de arét* = nume de berbec, [slav. bèli, -a, -o], g. Bockname.
Beleță, *-a*, pl. *-e*, *-le*: frumseț̨e, [it. belezza], g. Schönheit.
Ben și *beń*: bine, [it. bene], g. gut.
Benețiia: Veneția, [croat. benečija], g. Venedig.
Berbečele, pl. *či*, (8) mr. *birbeclu*, mgl. *birbęți*, dr. berbec și berbece (= *aretele ș̨copit* = aretele întors), [Vervex], g. Bock.
Beri, *-it*, *-esc*: adun [slav. bьrati], g. sammeln.
Berikâta, cf. ban. beregată, laringe, cf. pro etim. Cihac II, 549, g. Kehle.
Berma confirmarea la catolicĭ, g. Firmung.
bermęi, *-ęit*, *-esc*, confirmez, [croat. bermati], g. firmen.
Besędę, pl. *-e*, vorbă, cuvînt, [slav. besěda], g. Wort.
Betăr, fem. *-ă*, mr. *bitărnu*, mgl. *bitărn*, dr. bătrîn, [veteranus], g. alt.
Bevândă = *po de âpă po de vir* (jumatate apă, jumătate vin), [ven. bevanda], g. Getränk von Wasser und Wein.
Bę, *-ut*, *-vu*, mr. *beau*, mgl. *bęu*, dr. beaŭ, [Bibĕre], g. trinken.
Bęt, fem. *-ă*, mgl. *bęt*, dr. beat, dial. *bat*, [*Bĭbĭtus], g. betrunken, besoffen.
Biankeriia, albituri, rufe (it.), g. Waschzeug.
Biât, fem. *-ă*, *beiat*, fericit, [beatus], g. selig, glücklich.
Bicarie, *-a*, căsăpie, măcelărie, g. Fleischbank.
Bicăr, *-u*, pl. *-i*, măcelar, g. Fleischer.
Bić(-ț), *-u*, pl. *-urle*, mr. *bič*, [slav. bič], g. Peitsche.
Bićvă, pl. *-e*, cĭorapĭ, [croat. bičva], se rostește și *bițva*: cĭorapĭ lungĭ, g. langer Strumpf.
Bičęi, *-ęit*, *-esc*, a zbicĭui [slav. bičati], g. peitschen.

Biră, bere, [it. Birra], g. Bier.

Bire, mgl. *bini*, mr. ǵine, dr. bine, dial. *bire*, [Bĕne], g. gut.

Bisâg, *-cle*, cf. ban. *ǵisáǵ* = două traiste legate una de alta, disag, [croat. bisagi], mr. *di-* și *ti-sagă*, mgl. *disagă*, g. Doppelsack.

Bișcup, episcop [Cont. din Bischof + biscup], g. Bischof.

Bișcupie, episcopie, derivat de la *bișcup*, g. Bischofshof.

Biști, *-it*, *-esc*, a căuta in cap, g. jemandem im Kopf suchen.

Biveį, *-eįt*, *-esc*, a locui, [croat. bivati], g. wohnen.

Blagoslovi, *-it*, *-esc*, a binecuvînta, [slav. blagosloviti], g. segnen.

Blańeį, *-eįt*, *-esc*, a ghilui, (hobeln), [croat. blanjati].

Blâgă, cf. ban. blagă (avere cățăl cu purcel), [slav. blago], g. Vieh.

Blâńe, rîndea [croat blànja], cf. *blâńa mare*, *cârle cojele stroįe*, g. Hobel.

Blâtan, fem. *blâtne*, murdar, [croat. blàtan], g. schmutzig.

Blâv, fem. *-e*, vinăt, cf. dr. plăvan, [croat. blav], g. blau.

Blâžen, *-u*, fem. *-a*, sfințit, [croat. blažen], g. gesegnet.

Bled, fem. *-a*, palid, -ă, g. blaſs.

Blekeį, *oįa bleke* (8) a zbiera, g. brüllen.

Blitve sfeclă, [croat. slov. blitva], g. Rübe.

Bluįi, *-it*, *-esc*, a vărsa [croat. bljuvati], g. brechen.

Blerâ, *-ât*, *-u*, *oįa blèră*, oaia zbeară, g. schreien, blöken, mähen, mr. *azǵirari*, *-at*, *-er*, mgl. ban. *zber*, dr. *zbier* (de oĭ), [*verrare].

Bob, pl. *-urle*, *un bob de câș* = o bucățică de caș, bob, [bulg. Bobъ], g. Korn, Stück.

Bobić bucățică, dim. de la *bob*, cf. și *bobić(t) de fajo* (boabă de fasoale Fisolenkorn).

Bobițe, *-a*, pl. *-e*, *-le*, dr. boabă, bobiță, grăunte, g. Korn.

Bobîń, *-u*, dobă (Berdo), g. Trommel.

Bobosкă, (5), ghindă, g. Eichel.

Bobuĺ: piatră ca pumnul de mare, g. faustgroſse Steine.

Bocun, *un ~ de pâre*: o bucată de pîne, g. ein Stück Brod.

Bogatia, bogăție, [croat. bogatija], g. Reichtum.

Bogât, fem. *-ă*, bogat, (slav.), g. reich.

Bogătâș, dim. de la bogat, g. reicher Mann.

Boįa, *-ele*, gîde, (it. boja), g. Henker.

Bojić, crăciun (slav.), g. Weihnachten.

Bojićnac, *-u*: Decembre, g. Monat Dezember.

Bolă, boală, (slav. bolь), g. Krankheit.

Bolăn, fem. *na*, bolnav, [croat. bolan], g. krank.

Boĺun, locuit. *Boĺunaț*, pl. *-ți*, Bogliuno num. de loc, g. Gemeinde und Einwohner von Bogliuno.

Bordunâle: 1. scînduri groase, 2. stilpiĭ de telegraf, 3. un zăvor de scîndură groasă (*cu će se ușa zećlide*); zăvorul (reza) de fer se chiamă *craćunu* (*mere-n zid*). (Cf. ven. bordon, scîndură groasă], g. dicke Bretter, Telegraphenstangen, Holzriegel.

Bori, *-it*, *-esc*, a se lupta, g. kämpfen.

Boș, *-u*, pl. *-e*, *-ele*, mgl. *boș*, pl. *boași*, dr. boașe plur. tant. (coaĭe), [*Byrsea], g. Hode.

Boșcă, pădure, [ven. bosca < bosco], g. Wald.

Botă, pl. *-e*, *-le*: pĭelea saŭ cîrpa cu care să-nvălue caĭeru în furcă, g. Lederstück oder Leinwandstück den Rocken zu umhüllen.

Botrę, pl. *-e*: nașă [slov. croat. bòtra], g. Taufpatin.

Boța, *-ița*, sticluță de negreală, sticlă, g. Tintenfaſs, Flasche.

Boŭ, *-u*, *-i̯*, *-i*, mr. mgl. dr. *boŭ*, [*Bovus], g. Ochs.

Bovân, pl. *-ele*: pietri marĭ [bolьvan], g. Steinblock.

Bradoviţę, pl. *-e*, mugurul țițiĭ [croat. slov. bradovica], g. Brustwarze.

Brageșe plur. tant., pantalonĭ, [ven. braghese], g. Hosen.

Brana, grapă de lemn, [slov. croat. brana], g. Holzegge.

Branęi̯, *-ęi̯t*, *-esc*, a grăpa cu grapa de lemn; deriv. de la *brana*, g. eggen.

Bratân, *-u*, pl. *-i*, fecĭorul frateluĭ, [slav. bratàn], g. Brudersohn.

Brâi̯dę, pl. *-e*, viță de vie, [slav. brájda din ven. braida], g. Weinrebe.

brâț, pl. *-e*, *-ure*, *t-oi̯ lâ-n brâț*, mr. mgl. dr. *braț*, pl. *-ă*, [Brachium], g. Arm.

Brâzda, pl. *-e*, brazda, (slav. Brazda), g. Furche.

Brănduşę (S), brîndușă, [Cihac I, 25/26 *blandusia].

Brăvu, pl. *-urle*, mr. *brîn*, *bărnu*, mgl. *brân*, dr. brîn, g. Gürtel.

Brec, *-u*, pl. *-č*, (*-ț*), *-i*, cîne, [brèk], g. Hund.

Brecę, pl. *-e*, *-le*, cățea, fem. de la *brèc*, g. Hündin.

Brenę, pl. *-e*: *uzda lu câlu*, frîu, [ven. brena], g. Zügel.

Brentę, pl. *-e*, putina cu care aduc femeile apă în spate, [it. Brenta], g. Wasserfaſs, Butte.

Brest, *-u*, pl. *-i*, ulm, [slav. brest, -ovina], g. Ulmenholz.

Brig, pl. *-ure*, munte, [croat. brig], g. Berg, Ufer.

Brigâda de oi̯, în S se zice un *kap de oi̯*, turma de oĭ, g. Schafheerde.

brii̯e, *plirę*, *ânsărcirâtă-i̯*, grea, gravidă, g. schwanger.

Brijăn, fem. *-na*, sărac, [slov. brižěn], g. Armer.

Britvę, pl. *-e*, briceag, [slav. britva], și *britfę* asemenea, g. Taschenmesser.

Brod, *-u*, brod, [slav. brod], g. Furt.

Broi̯, număr, [slav. broj], g. Zahl.

Broi̯i, *-it*, *-esc*, a numără, [brojiti], g. zählen.

Brontulęi̯, *-ęi̯t*, *-escu*, *boi̯i brontulę* boiĭ mugesc, zbiară, g. brüllen.

Brun, *-ă*, brun, [ven. brùn], g. braun.

brusi, *-it*, *-esc*, *cosiru*, a ascuți cosoru, [croat. slov. brusiti], g. schärfen.

Bruskę, *-e*, *-le*, petricele, g. kleine Steine.

Brcàst, fem. *-ă*, cu păru creț, [croat. brkast], g. mit lockigem Haar.

Brdo, *Bărdo*, *Bîrdo*, deal, nume de sat, [slav. brdo], g. Gemeindename.

Bṛsę, *-a*, pl. *-e*, *-le*, *o ~ de vipt*, un sac de bucate, cf. bărsa, g. Sack.

Bṛtiță, lovitură de picĭor, g. Fufsschlag.

Bucaleta, măsură de $1^1/_2$ litru, g. $1^1/_2$ Mafs.

Bucâl, *-u*, pl. *-i*, *-urle*, mr. *bucalu*, mr. mgl. *buclă*, *-ița*, dr. *bocal*, ban. *bocală*, ulcĭor, [it. Boccale], g. Krug.

Bucâlina, oală de noapte, deriv. din *bucâl*, g. Nachttopf.

Bucvę, pl. *-e*, fag, [slav. Bukva], g. Buche.

Bućecu, vas mare, deriv. din bute, g. grofses Fafs.

Bućkiću, vas mic, deriv. din bute, g. kleines Fafs.

Budilę, *-e*, mațe, [it. budello, -a], g. Eingeweide.

Bukẹi, *-ẹit*, *-esc*, *vâćile bukè*, a zbera, vacile zbeară, g. brüllen.

Bukin, *-e*, țița cămișuluĭ, g. Mundstück der Pfeife, [ven. Bochin].

Bulânkę, gălbănuș de oŭ, g. Eidotter.

Bumbâc, mr., mgl., dr. *bumbac*, [μπομπάκι], g. Wolle.

Bumbâru, pl. *-i*, cf. ban. *bombaŕ*, gîndac de Maĭ, [croat. bumbar], g. Maikäfer.

Bur, fem. *-ę*, mr., mgl., dr. *bun*, dial. *bur*, [Bonus, -a, -um], g. gut.

Buric, *-u*, pl. *-urle*, mr., mgl., dr. buric, [Umbilĭcus], g. Nabel.

Burițę, pl. *-e*, o buric mică, văscĭor de lemn, [croat. bùrica], g. kleines Holzfafs.

Bușăț, *bușnitu*, sărutare, de la *bușnesc* (sărut), [cf. și croat. bùšac], g. Kufs.

Bușni, *-it*, *-esc*, a săruta, ir. bušni], g. küssen.

Buťa, pl. *-ile*: popice de jucat, g. Kegel.

Butăča, pl. *-ile*, vas ca și plosca, dar maĭ mare, în care aduc beutura pe cal, g. grofse Holzflasche.

Butigę, pl. *-e*, prăvălie, [croat. butíga < venez. botèga], g. Krämerei.

Butigâr, neguțător, [it., ven. boteghièr < istr. butigár], g. Krämer.

Butiľę, mr. *butiľă*, dr. butelie, [it. bottiglia], g. Flasche.

Ca, mr., mgl., dr. *ca* [Quam], g. wie.

Căbăn, *-u*, manta, cf. dr. căbăniță, [croat. kaban], g. grofser Mantel.

Cacadẹi, *-ẹit*, *-esc* (4), (galíra), a cotcozi, g. krähen.

Cacâ, *-ât*, *-u*, mr., mgl., dr. *cac*, [Cacare], g. scheifsen.

Cacât, mr., dr. *căcatu*, [Cacatus], g. Menschenkot.

cacov, fem. *-ę*, ce fel, [croat., slov. kàkov], g. was für einer.

Caća, pl. *-e*, șarpe negru, vegl. *kača*, [croat. *kaća*], g. schwarze Schlange.

Cadẹ, *-zut*, *-u*, mr., mgl., dr. cad, [*Cadēre], g fallen.

Cadęrę, pl. *-e*, mr., dr. căldare, mgl. căldari, [Caldaria], g. Kessel.

Cadinę, pl. *-e*, lanțul de care atîrnă căldarea, [ven. cadèna], g. Kette.

Cafè, cafea, [ven. cafe], g. Kaffee.

caíću (4), barcă, g. Kahn.

Cajer, *-u*, pl. *-rle*, mr., mgl. *cair*, dr. caĭer, [*Carium, Pușcariu, Etym. Wtb. d. rum. Spr. 21], g. Rocken.

Calamâr, pl. *-e*, mr., dr. călămar, [ven. calamàr], se zice și *călimâru*, g. Tintenfaſs.

Calcolęį, *-ęįt*, *-esc*, calcula, [ven. calcolar], g. rechnen.

Calcun, *-u*, pl. *-n*, *-urle*, ∼ *de băčf(v)ă*: cepul de sus a vasuluĭ, g. oberer Faſszapfen.

Calęį, *-ęįt*, *-escu*, a lăsa jos, [it. calare], g. herunterlassen.

Cali, *-it*, *-esc*, căli, [slov., croat. kaliti], g. schweiſsen.

Caligâr, *-u*, pl. *-r-i*, ciobotar, [croat. kaligàr], g. Schuster.

Calina, cal, deriv. de la cal, g. Pferd.

Calțętę, pl. *-e*, cĭorap, [ven. calzeta], g. Strumpf.

Calún, diss. din *canun, canon, tun, g. Kanone.

Camaĺer, *-u*, pl. *-i*, camerier, g. Kellner.

Camaĺeră, pl. *-e*, cameriera, g. Stubenmädchen.

Camarițę, pl. *-e*, dim. dela *camara*, odaiță, g. Stübchen.

Camin, *-u*, pl. *-e*, și *dimńacu*, *-ćele*, coș, [ven. camin], cf. dial. Moților *cămir*, g. Schornstein.

Camižolę, pl. *-e*, bluză, [croat. kamižola], g. Blouse.

Campâńę, *-e*, șeș, pămînt, [it. Campagna], g. Land, Ebene.

Canâl, *-u*, pl. *-li*, canal, [ven. canàl], g. Kanal.

Candelir, *-u*, candelabru, [ven. candelier], g. Leuchter.

Canélę, pl. *-e*, tavă, [ven. Canela), g. kleine Röhre.

Cantadúr, *-u*, pl. *-i*, cantoru din biserică, g. Kirchensänger.

Cantún, pl. *-e*, colț, cot de părete, [ven. canton], g. Ecke.

Canțoneta, cîntec, [it. Canzonetta], g. Lied.

Caparęį, *-ęįt*, *-esc*, cf. ban. *căpăřesc*, deriv. de la *căpară*, g. Angabe geben.

Capâč, fem. *-e*, capace, [it. Capace], g. fähig.

capârę, *-a*, pl. *-e*, mr., dr., ban. *căpară*, arvună: *pogodesc un bow, pac ăį dâvu zeće fiurin, dat ĭ-am capâra* (tocmesc un boŭ, după aceĭa-ĭ daŭ 10 fl., i-am dat căpara), cf. ven. *capara*, [lat. Cape + aram], g. Angabe.

Capelân, *-u*, pl. *-i*, capelan, cooperator, [it. Capellano], g. Kaplan.

Capi, *-it*, *-esc*, a înțelege, [ven. capir], g. verstehen.

Capitân, *-u*, pl. *-i*, căpitan, căpitan districtual, [it. capitano], g. Hauptmann, Bezirkshauptmann.

Capĺęį, *-ęįt*, *-ę̀*, a curge, a picura, [slov. kapljati], g. tröpfeln.

Capoto, mr. *capot*, dr. *căput*, mantă, [it. capoto], se zice și *capút*, g. Rock.

Capuz, *-u*, pl. *-urle*, chel, [croat. kapùz < it. capuzzo], g. Kraut.

Careta, caruță (it.), g. Herrenwagen.

Cargęį, *-ęįt*, *-esc*, a încarcă, [ven. cargar], g. aufladen.

Carįolę, pl. *-e*, cf. ban. roabă, g. Schubkarren, [ven. Cariola].

Caroța, căruță, [it. Carozza], g. leichter Wagen.

Casarma, pl. *-e*, căsarmă (it.), g. Kaserne.

Castáldo, pl. *-i*, tutor, g. Kirchenvater.

Casun, *-u*, pl. *-urle*, lădiță, [ven. casson], g. Kiste.

Caști: *caștigęi*, a pedepsi, g. bestrafen.

Cašlęi, *-ęit*, *-escu*, a tuși, [slov., croat. kašljati], g. husten.

Caštelu, pl. *-i*, castel, [ven. Castelo], g. Schloſs.

Caštigęi, *-ęit*, *-esc*, a pedepsi, [ven. castigare], g. strafen.

Caštigu, pl. *-urle*, pedeapsă, [ven. castigo], g. Strafe.

Cativ, fem. *-ę*, răŭ, [ven. cativo], g. schlechter, -e.

Cativeria, reutate, [ven. cativèria], g. Schlechtigkeit.

Catrída, pl. *-ele* (8), scaun de un om, [ven. càtedra], g. Stuhl.

Caveća, pl. *-e* și *caveța*, căpăstru, [ven. cavezza], g. Halfter.

Cavtà, *-àt*, *càvtu*, mr. *căftà*, ban. *captă*, dr. *căută*, mgl. *catà*, a căuta cu ochiĭ, a privi, ∼ cu mînile, [Captāre], g. betrachten, sehen, suchen.

Cà, *-lu*, pl. *-ĺ*, *-ĺi*, mr., mgl. *cal*, *-ĺ*, dr. cal, caĭ, [Caballus]; *mere pre cà* (mere călare), g. Pferd.

Căćcę, pl. *-ke*, viperă, [croat. kaćka], Viper.

Càd, fem. *-ę*, mr., mgl., dr. *cald*, [Caldus, -a, -um], g. warm, warme.

Càįbę, *-a*, pl. *-e*, colivie, caletcă, g. Vogelbauer.

Càle, *càla*, pl. *-e*, mr., dr. *cale*, [Callis, -em], g. Weg.

Càĺițę, cărăruşă, dim. de la *càle*, g. kleiner Weg.

Càĺiț, *-u*, căluţ, dim. de la cal, g. Röſslein.

Càmbę, *-a*, pl. *-e*, *-le*, nu e jug, ci numaĭ arcul (o nuia strîmbă, maĭ tare) care cuprinde grumazul bouluĭ, cînd trage, [slov., croat. kamba], g. Jochbogen.

Càmenița de ărpę za pure ula, vas de piatră de pus uloĭul, [croat., slov. kamenica], g. Steinfaſs.

Càmęre, pl. *-e*, cameră, [ven. [camera], g. Zimmer.

Càmęrițę, *-a*, pl. *-e*, odăiță, dim. de la *càmęrę*, g. Stübchen.

Càna (7): *c. de pipę*, țava (cămișul) de pipă, g. Pfeifenröhre.

Cànițę, pl. *-e*, brîul femeilor, [slov., croat. tkanica], g. leinener Gürtel.

Càp, *-u*, plur. *-ur*, *-urle*, mr., mgl., dr. *cap*, [Caput], g. Kopf.

Càprę, *-a*, pl. *-e*, *-le*, mr., mgl., dr. capră, [Capra], g. Ziege.

Càputinę, mantă, [sopra roba], deriv. de la *caput*, g. Rock.

Càre, *càrle*, mgl. *cari*, mr., dr. care, [Qualis], g. wer, welcher.

Càrigę, încărcare, de la ăncărca, g. Ladung.

Càrne, *càrna*, mgl. *carni*, mr., dr. carne, mr. *carè*, [Caro, -nem], g. Fleisch.

Càsę, pl. *-e*, mr., mgl., dr. casă, [Casa], g. Haus.

Càș, *-u*, mr., mgl., dr. caș, [Caseus], g. Käse.

Căbăl, *-u*, pl. *-i*, un ciubăraș, [serb., croat., alban. kabál], g. Kübel.

Cănd, mr. *cîndu*, mgl. *càn*, dr. *cînd*, dial. *cănd*, [Quando], g. wann.

Căntà, *-àt*, *-u*, mr. cînta, dr. ∼, mgl. *cànt*, [Cantāre], g. singen.

Cărbur, *-e*, pl. *-i*, mr., dr. *cărbune*, [Carbō, Carbōnem]; asemenea avem și *cărbun*, g. Kohle.

Cărburăr, *-u*, pl. *-i*, cărbunar, [Carbonarius], se întilneşte şi *cărbunâru*, pl. *-i*, g. Kohlenmacher, -brenner.

Căre, *-le*, pl. *-i* (8), în Val d'Arsa *brec*, mgl. *câini*, pl. *câni*, mr., dr. *căne*, *cine*, [Canis, -em], g. Hund.

Cărnát, pl. *-ţ* (4), sîngerece, cartabos, cf. *cărnat* dr. (de carne şi nù de sînge), buc. pl. *cărnaţe* anal. cu maţe. *Cărnaţul* dr. = ir. *cobasiţe*, pl. *-e*, g. Blutwurst.

Cărpi, *-ít*, *-esc*, cîrpi, [кръпити], g. flicken.

Cărpa, *-iţa*, petec, cîrpă, mgl. *cârpă*, [krpa < кръпа], g. Fleck, Tuch.

Căşęľu, *căşľi*, tusă, [croat., slov. kašelj], g. Husten.

Căt, fem. *-ę*, mr., dr. *cit*, *-ă*, mgl. *cât*, *-a*, [Quantus], g. wieviel, soviel, wenig.

Cătra, *cătrę*, mr. *citră*, *cătă*, mgl. *câtru*, *cutru*, dr. *cătră*, *către*, *citră*, spre, [Contra], g. gegen, auf.

Cătún, mgl., dr. *cătun*, [катоунъ], g. Dorfteil.

Clańęi, *-ęit*, *-esc*, a se-nchina, [croat., slov. klanjati se], g. sich beugen.

Clâfter, *-u*, pl. *-i*, stînjăn, [slov. klafter], g. Klafter.

Clâs, *-u*, pl. *-ur*, *-urle*, spic, [slov., croat. klas], g. Ähre.

Clecni, *-it*, *-esc*, a-ngenunchia, [slov. klekniti], g. aufs Knie fallen.

Cleşte, mr. *cleaşte*, mgl. *cléşti*, dr. cleşte, [клѣштъ], g. Zange.

Clopot, *-u*, pl. *-e*, dr. ~, mr., mgl. *cloput*, [клопотъ], g. Glocke.

Clopotić, clopoţel (mgl. *cluputâl*, mr. *cluputică*) diminutiv de la *clopot*, g. Glöcklein.

Cloştru, claustru, [g. Kloster, slov. klostĕr, serb. kloštar].

Clučâniţę, *-e*, zar, [croat., slov. kľučanica], g. Türschloſs.

Clučâr, *-u*, măestru de făcut zarurĭ, [slav. ključar], g. Schlosser.

Cľemâ, *-ât*, *-u*, mr., mgl. *cľema*, dr. chiema; 1. a chiema, 2. a comanda, a cere: *cľemâţ o bâbă de vir* — cereţi 2 litre de vin. [Clamāre], g. rufen, bestellen.

Cľen, *-u*, jugastru, [slav. klijen], g. Ahorn.

Cľept, *-u*, pl. *-ur*, *-urle*, mr. ḱeptu, mgl. ḱept, dr. piept, [Pĕctus], g. Brust.

Cľide, *ăn-* şi *ze-cľide*, *-is*, *-u*, mr. *încľide*, mgl. ancľide, dr. închide, [Inclūdĕre], g. schlieſsen.

Cľin. *-u*, pl. *-urle*, mgl. *cľin* (ţăpus, pană de despicat lemnele), dr. *cľin*, *-urĭ*; în Istria pană, cuĭ de lemn, [bulg. klin]. *ḱľin de secura* (8), barba săcuriĭ, g. Nagel, Keil, Einsatz.

Cľucę, pl. *-e*, Klinke, [cluca Triest].

Cľuć, *-u*, 1. cheie, 2. cîrlig de zmuls fînu, [ključ], ~ *cu će se firu scobè*, g. Schlüssel, Hacken zum Heu herausziehen.

Cľun, *-u*, pl. *-urle*, clonţ, [slav. kljun], g. Schnabel.

Cľunače, g. Schnepfe, [slav. kljunač].

Cmet, *-u*, pl. *-ţ*, *-i*, ţăran, [slav. kmet], g. Bauer.

Cmetiţa, pl. *-ele*, ţărancă, fem. de la *cmet*, g. Bäuerin.

Cnâkița, pl. *-e*, mînile tăiate de din jos de coate, g. geschnittene Hände.

Cmo din acmo, cf. dr. acmu, mgl. *Cmo*, g. jetzt.

Cnigę, *-e*, carte, [slav. knjiga], g. Buch.

Cobasițę, *-e*, cărnați, [croat. kobasica], g. Wurst.

Cocodaćęi, *-ęit*, *-esc* (8), de la *cot-codac*, a cotcozi, g. gackern.

Cócot, *-u*, pl. *-ț*, *-i*, cocoș, [slav. kokot], g. Hahn.

Coče, *-copt*, *-cocu*, mr., mgl. *coați*, ∼, *coc*, dr. *a coace*, [Cŏcere], g. backen, braten.

Cočie, cocie, alb. kotšă, [croat., slov. kočija], g. Wagen.

Coder, *iuve-coder*: orșicare, [croat. kudâr], wer immer.

Codę, *-a*, mr., mgl., dr. coadă, [Cōda], g. Schwanz.

Codru, pl. *-i*, munți cu păduri, mr. *codru*, 1. bucată, 2. pădure, 3. piața din mijlocul satului, [*Quodrus], mgl. *codru*, partea din mijlocul satului, g. Berg, Hügel, Platz.

Coiunęi, *-ęit*, *-esc*, a tachina, a batjocuri, deriv. de la *coiún*, *cuión*, g. spotten, ärgern.

Coję, pl. *-e*, piele, mr., mgl. *piele*, scoarță, [кожа], g. Haut, Leder.

Colarin, *-u*, pl. *-i*, guler, [ven. colarin], g. Kragen.

Colarițę, pl. *-e*, mărgea, dem. [slav. kolare], g. Perle.

Colâc, *-u*, pl. *-č*, *-i*, mr. *culác*, dr. colac, [колачь], g. Kuchen.

Colâre, mărgele, [ven. colaro], g. Perle.

Colè, acolè, acolo, [Ecc-illac, Ecc-illuc], g. dort.

Cole, cleĭu, [it. colla], g. Leim.

Cólę, pl. *-e*, *-le*, roată, [Kolo], g. Rad.

Colițę, pl. *-e*, rotila de la plug, dim. de la *colę*, g. Rädchen.

Colona, pl. *-ele*, 1. *la oltâr* 2. *su most* (su pod), stilp, columnă, [ven. colòna], g. Säule.

Coloręi, *-ęit*, *-esc*, a colorà, [ven. colorar], g. färben.

Colp, lovitură, [ital. colpa], g. Schlag.

Coltrę, pl. *-e*, cĭarșaf, perdea, [ven. coltre], g. Leinwand, Vorhang.

Columbâru, aureolă, cerc, g. Bogen, Kreis.

Colur, *-u*, pl. *-i*, coloare, [ven. color], g. Farbe.

Col, *-u*, pl. *-e*, coĭ, coaĭe, mr. *colu*, *coale*, [Cōleus], g. Hode.

Comandęi, *-ęit*, *-esc*, comandez, [ven. Comandàr], g. bestellen.

Comarâc, *coromâc*, *cumarâc*, cf. ban. comănac, g. kleine Mütze.

Comâru, pl. *-i*, g. Pferdebremse, mgl. *comăr*, un fel de tăun.

Comę, pl. *-e*, mr., dr. coamă, [Coma], g. Mähne.

Comok, abĭa, g. kaum.

Confermęi, *-ęit*, *-esc*, confirma, [ital. confermare], g. bestätigen.

Confin, *-u*, pl. *-urle*, hotar, [ven. confin], g. Grenze.

Congula, pl. *-e*, oală, [it. concola < croat. konkula], g. Topf.

Conobę, pl. *-e*, pivniță, [croat., slov. konòba], g. Keller.

Conòbia, pl. *-ile*, legătura de lemn a clopotelor la oi. [Cu lemn sună maĭ frumos decît cu pele], g. Glockenhalter aus Holz.

Conop, pl. *-e*, ban. pălămar, ștrang mare și gros, g. Strick, [croat., slov. konop].

Conopl'a, pl. *-ile*, cînepă, [croat. konoplja], g. Hanf.

Consil'ei, *-eit*, *-esc*, a sfătui, a hotărî prin consiliu, [it. consigliare], g. beraten, bestimmen.

Cont, *-u*, socoată, [it. conto], g. Rechnung.

Contrât, *-u*, pl. *-ur*, contrat, [ven. Contrato], g. Kontrakt.

Copaćel, dim. de la *copâć*, cf. și dr. *stăĭ copăcel!* stăĭ drept (către copiĭ), g. Bäumchen.

Copâću, *ćele*, mr., mgl. *cupaciŭ* (copac și stejar), dr. copac, [alb. *kopač*, cf. Cihac II, 716 după analogia lui *drac*, *sac* a dat *copac*, pl. *-cĭ*, cf. O. Densusianu, Hist. de la langue roum. I, 356], g. Baum.

Copă de fir (4), boghie de fin, g. Heuschober.

Coperta de vapor se spelè saca zi (acoperemîntul vaporuluĭ să spală toată ziua), cf. copertă, g. Decke.

Copę și *cupę*, mr., dr. *cupă*, [ven. *copa*, lat. Cŭppa], cf. și alb. *cupă*, g. Becher.

Coperi și *cuperi*, *câsa nu-i de tot cuperitę*, cf. cuperi, g. bedecken.

Copitę, pl. *-e*, mr. dr. *copită*, [копыто], g. Huf.

Copriva, pl. *-e* (4), în 8 urzica, dr. idem, g. Brennessel, [croat. kopriva].

Copt, fem. *-e*, *merele ăs već copte*, merele sînt dejà coapte, cf. *coc*, g. reif.

Coptor, *-u*, pl. *-e*, cuptor de pîne, (*za păra koće*), [*Coctorium], g. Backofen.

Coptorițę, pl. *-e*, dim. de la *coptor*, cuptoriță în Bănat, g. kleiner Backofen.

Copun, *-u*, mr. *căponu*, dr. clapon, alban. capòn, [venez. capòn], g. Kapauner.

Corac, *-u*, pl. *-i*, paș, [croat. kòrak], g. Schritt.

Corătu, pl. *corturle*, cf. croat. korat, curte, [Cohors], g. Hof.

Corb, *-u*, pl. *-i*, mr. *corbu*, pl. *corǵi*, mgl., dr. *corb*, *-i*, [Corvus], g. Rabe.

Cordèlę, pl. *-e*, mr. *cordeauă*, dr. cordela și cordea, [dim. de la coardă, cf. Cihac I, 57, it., prov. cordella, span., port., prov. cordel, frc. cordelle, ngr. *κορδέλα*, *κουρδέλα*, cordon, ruban], g. Band.

Córen, *-u*, rădăcină, [croat. kòren], g. Wurzel.

Corę, pl. *-e*, coaja, [slov., croat. kòra], g. Rinde.

Corițę, dim. de la *corę*, g. kleine Rinde, nämlich feine.

Corizma ‖ *curizma*, post, [croat. korizma [vegl. coresma], cfr. carême.

Corn, *-u*, pl. *-e*, *-le*, mr., mgl., dr. *corn*, 1. corn, 2. lemnul corn, [Cornu, cornus], g. Horn.

Cornić, dimin. de la *corn*, g. kleines Horn.

Coróna lu țesâru je mușatę, coroana împăratuluĭ e frumoasă, [corona], g. Krone.

Coróte, pl. *-e* și *nâpi*, g. Rübe, Möhre, napi și morcovi, [it., ven. caròta].

Corunę, mr. *curună*, vr. *curură*, dr. cunună, 1. ~ de spinĭ la

gard, 2. păreții gropilor, cari sînt piezișí, și se folosesc în economia sarăcă [corona], g. Dornkrone des Geheges, Grabenwände, Grabenseiten.

Cose, pl. *-e*, mr., mgl., dr. coasă, [коса], g. Sense.

Cóse, *-ut*, *cos*, mr. *coase*, mgl. *coasi*, dr. coase, [Cōsĕre], g. nähen.

Coseriţe (după Weigand) secera, deriv. de la *cosir*, g. Sichel.

Cosi, *-it*, *-esc*, *cosi*, [косити], g. mähen.

Cosić, mierlă, [croat. kosić], g. Amsel.

Cosir, *-u*, pl. *-ure*, mr., mgl. *cusór*, dr. *cosor*, cuțit mic și strîmb ca secera, [косоръ], g. krummes Messer.

Cosiște (4) și *dîrjăle*, cf. ban. toporiște, coada de la coasă, topor, g. Sensenstiel.

Cosiță, pl. *-e*, mr., mgl. cusiță, dr. cosiță, [косица], g. Haarlocken.

Cosiveį, *-eįt*, *-esc*, iter. de la *cosesc*, g. öfters mähen.

Costań, *-u*, pl. *-i*, castană, g. Kastanie.

Coste, pl. *-e* ,mr., mgl., dr. coastă, 1. coastă, 2. coasta dealuluĭ, în Jeiănu: *costele* numire de loc, [Costa], g. Rippe, Bergseite.

Coș, *-u*, pl. *-ur*, *-le*, ~ *de voz*, coșu caruluĭ, în care să aduc diferite lucrurĭ mărunte, cf. ban. *coș*, la moară, în pod, n-am nimic în *coș*, [bulg. koš], g. grofser Korbwagen.

Coșule, pl. *-e* (8), cămașă pentu *kemeșă* din Val d'Arsa, [slav. košulja], g. Hemd.

Cot, *-u*, pl. *-e*, mr., mgl. dr. *cot*, [Cubitus], cot, în mr., mgl., dr. și *cot* (măsură), cf. *cotu de căse*, g. Ecke.

Cótlenița (4) în Berdo se chiamă *fogéra*, țăstul de copt pînea, g. ein glockenartiger Trog in welchem Brod und Maisbrod gebacken wird. *Cótlenița* ist aus Gufseisen, *fogéra* aber aus gebackener Erde.

Cotlič, pl. *-ur*, *-le*, castrol, [slav. kotlič, g. Kasserolle, Wasserblase].

Cotlovine, pl. *-e* (8), aramă, [slov.,croat. kotlovina], g. Kupfer.

Cótule, pl. *-e*, sucnă, [ven. còtola], g. Frauenkleid.

Covač, *-u*, pl. *-i*, dr. covaciŭ, faur, [ковачь], g. Schmied.

Covačie, făurărie, deriv. de la *covač* (lucrătoarea luĭ), [croat., slov. kovačija], g. Schmiedstätte.

Cozlić, *-u*, ied, [croat. kozlić], g. Ziegenjunge.

Cozliţe, pl. *-e*, ĭadă, fem. de la *cozliću*, g. Ziegenjunge, weibl.

Cračún, *-u*, zăvor de fĭer, [slov., croat. kračun], g. grofser Eisenriegel.

Cragul'u, uliu, (cobețu), g. Baumfalke, [cf. croat. kraguj].

Cral'estvo, regat, [croat. kraljestvo], g. Königreich.

Cral'evski, fem. *-a*, neutru *-o*, *corătu cral'evski*, regesc, curtea regală, [croat. kraljevski -a, -o], g. königlich.

Craįńeț, *-i*, g. Krainer și nu krainisch cum crede Weigand, cf. slov. *kránjec*.

Craįțer, *-u*, pl. *-i*, creițar (2 fill.), [croat. krajcar < Kreuzer].

Cravâr, *-u*, pl. *-i*, văcar, [croat. kravar], g. Kuhhirt.

Crâį, *-u*, parte, regiune, țărm, mal, [croat. kraj], g. Gegend, Ufer.

Crâĺ, *-u*, pl. *-i*, rege, [croat. kralj], g. König.

Crâmpu sapă de treĭ degete de-ngustă, săpoĭ, budac, g. schmale Hacke.

Creatur, *-u*, creator, [it. creatore], g. Schöpfer.

Creânțę, *-a*, gentilezza, [ven., it. creanza], g. Liebenswürdigkeit.

Crecę, pl. *-ke*, prună, [croat. kreka], g. Pflaumen.

Credę, pl. *-e*, cretă, [croat. kreda < it. creta], g. Kreide.

Credit, *-u*, mr., dr. credit, [it. credito], g. Kredit.

Crelutę, pl. *-e*, aripă, [croat. kreljut], g. Flügel.

Crepâ, *-ât*, *-u*, mr., mgl., dial.-ban. *crepa*, crăpa, [Crepāre], g. krepieren.

Crędc, *-zút*, *-u*, mr. *cred* (rar), ban. *cręde*, dr. crede, [Crēdĕre], g. glauben.

Cręstę, pl. *-e*, mr. *creàsta*, *-ti*, mgl. *cręstă*, dr. creastă, [Crĭstă], frc. crête, Kamm.

Cręște, *-cut*, *-u*, mr., mgl., dr. *cresc*, [Crescĕre], g. wachsen.

Crij, *-u*, pl. *-ur*, *-le*, cruce, [croat. križ], g. Kreuz.

Crilâș, *-u*, pălărie, [croat. škriljak?], g. Hut.

Crimę za păra skisęį: aluat de acrit pânea, g. Sauerteig.

Crisnic, *-u*, acel ce apără de strigoĭ, g. einer der Gespenster wegjagt.

Criv, fem. *-ę*, de vină, [croat. kriv], g. schuldig.

Crosna, pl. *-e*, războiŭ de țesut, [croat., slov. krosna], g. Webstuhl.

Crov, *-u*, pl. *-ur*, *-urle*, acoperiș, [croat., slov. krov], *cuperim crovu, neca nu cure nuntru ploįa* (S), g. Dach.

Crudél, fem. *-ę*, crudel, [ital. Crudele], g. grausam.

Crunę, *-a*, pl. *-e*, *-le*, cunună (Krone), [croat. kruna, slov. krona < Krone], g. Krone, Kranz.

Crunițę, dim. de la *cruna*, g. Kränzlein.

Cruto, adv., tare, foarte, [croat. kruto], g. sehr.

Cr̥st, *-u*, Isu-Cr̥st (Isus Christos), și ~, pl. *-urle*, botez, [croat. krst], g. Jesus Christus

Cr̥sti, *-it*, *-esc*, a boteza, [croat., slov. krstiti], g. taufen.

Cr̥șčânesc, *-nski*, creștinesc, [croat., slov. krščanski], g. christlich.

Cr̥tinę, pl. *-e*, cîrtiță, [croat. krtina], g. Maulwurf.

Cu, mr., mgl., dr. *cu*, [Cŭm], g. mit.

Cucavițę, pl. *-e*, cuc, [croat., slov. kukavica], g. Kuckuck.

Cucâ, *-ât*, *-u*, mr., mgl. mi culcu, dr. mă culc, [Collŏcāre], g. sich niederlegen.

Cucâre (S), culcare, g. schlafen.

Cuc, *-u*, pl. *-ur*, *-urle*, chiciŭ, [croat. kuk], g. Hüfte.

Cuc, *-u*, pl. *-č*, *-i*, mr, mgl., dr. cuc, [Cuccus]; *cucavița făće cucu*, g. Kuckuck singen.

Cucurikęį, *-ęįt*, *-esc* (S), (cócotu), de la *cucuric(g)u*, cum cîntă cocoșul, g. krähen.

Cuća, cîne (în limba copiilor), cf. croat. kuca, ban. *cuća*; mr. și mgl. *cuță*, g. kleiner Hund.

Cúćića, pl. *-e*, cătărama, copcă, [croat. kućica], g. Schnalle.
Cučer, cociș, vizitiu, g. Kutscher.
Cuhęi, *-eit*, *-esc*, a fĭerbe, [croat., slov. kuhati], g. kochen.
Cuhńe, pl. *-e*, cuĭnă, bucătărie, [croat., slov. kùhinja], g. Küche.
Cuji, *-jit*, *-esc*, a covăci, [croat. kovati, kujem], g. schmieden.
Cuiib, *-u*, pl. *-ur*, *-urle*, și *culib*, mr. *cuib*, *cuibar*, cf. ban. *cuibar*, (oul ce lasăm în cuib, ca să nu părăsiască gainile cuibul), mgl. *culb*, dr. cuib, [*Cubium], g. Nest.
Cujón, *-u*, blăstămat, g. Tölpel, [ven. cogiòn].
Cukęi, *-ęit*, *-esc*, a cînta ca cucu, [croat., slov. kukati], g. Kuckuck singen.
Culeje, *cules*, *-égu*, mr., dr. culeg, [Colligĕre], g. sammeln.
Cum, mr., mgl., dr. ∼, [Quōmo(do)], g. wie.
Cum, voc. *cume*, g. Gevatter, [croat., slov. kum].
Cuma, *-ița*, nănașă, fem. dela slav. *kum*, g. Patin.
Cumatru, dr. cumătru, asemenea ca si *compâru*, g. Gevatter.
Cumesia, comisia, g. Kommission.
Cumnât (S), *cuńado*, *-zi*; *-a*, *-dele* în Val d'Arsa, [Cognatus], g. Schwager.
Cumpâń, *-u*, soț, [ven., it. compagno], g. Genosse.
Cumpanie, *-a*, companie, [it., ven. compagnia], g. Genossenschaft.
Cumpâr, *-u*, cumătru, g. Gevatter, [ven., it. compare].
Cumparâ, *-ât*, *-u*, mr., mgl. (a)cumpăr, dr. cumpăr, [Comparāre], g. kaufen.

Cumpir, *-u*, pl. *-i*, cartofĭ, [croat. kumpir], g. Kartoffel.
Cumpâs, *-u*, compas, [ven. compasso], g. Zirkel.
Cumún ‖ *común*, comună, [ven. comun], g. gemein.
Cundińęi, *-ęit*, *-esc*, condamna din it., g. verdammen, verurteilen.
Cunfęi, *-esc*, *nu se cunfè uro cu âto* (nu să potrivesc unul cu altul), [ven. confàrse], g. passen.
Cunfertęi, *-esc*, a mîngăĭa, [it. confortare], g. trösten.
Cunițe, pl. *-e*, nevăstuță, [croat. kunica], g. Wiesel.
Cunoște, *-cút*, *-u*, mr., mgl. *cunosc*, dr. cunosc, recunosc, [*Conoscĕre], g. kennen, erkennen.
Cuntènăt, *cuntènta*, îndestulit, [ven., it. contento], g. zufrieden.
Cuntręi, *-ęit*, *-esc*, a se-ntilni cu cineva, [it. incontrare], g. begegnen.
Cuńâd, pl. *-z*, cumnat, [it. cognato], g. Schwager.
Cuńâde, pl. *-e*, cumnată, [ven. cognada), g. Schwägerin.
Cup, *-u*, pl. *-ur*, *-urle*, grămadă, ∼ *de furnij* (mușuroiul de furnicĭ), [croat., slov. kup], cf. și mgl. *cup*, g. Haufen.
Cupe, *-a*, mr., mgl., dr. cupă, [Cŭppa], g. Becher.
cuperi, *-it*, *-u*, ∼ *câsa*, *ola se zegìrnè cu pladula a pocrovu* [acoperi casa, oala se acupere cu fedeu (ban. < ung. fedö)], mr. *acupiri*, *acopir*, *acoapir*, mgl. *cupires*, dr. acopăr, [*Ac-cooperire], g. bedecken, den Topf zudecken.

Cupițe de lemne, dim. de la *cupă*, g. kleiner Holzbecher.

Cur, *-u*, pl. *-ur*, *-urle*, mr., mgl., dr. cur, [Cūlus]; *curu de pipe* (7), ca și-n Bănat, g. Arsch, Pfeifenhintere.

Curâjen, *-na*, cf. *curajèn*, curajos, bucuros, g. tapfer, mutig, lustig.

Curâjen, fem. *-jne*, curajos, [croat. kuražan], g. kühn, tapfer.

Curâj, curaj, mr. *curaĭ*, [ven. corāgio], cf. ban. *coraje* și *curajiie*, g. Tapferkeit, Heldenmut.

Curât, fem. *-e*, mr., mgl., dr. curat, [Colatus, -a, -um], g. sauber, rein.

Curbe, pl. *-e*, *curvă* (mr., dr.), [croat. kurba < kurva]; de obiceĭ fetelor se zice *curvă*, femeile măritate (curve) se numesc: *fačebire*, cf. croat. dobrotvorka, g. Hure.

Curbéru, pl. *-i*, curvar, masc. de la *curba*, g. Hurer.

Curét, *-u*, pl. *-e*, *-le*, o jachetă scurtă, g. kurzer Leinenrock, [ven. corèto].

Curt, fem. *-e*, scurt, [it. corto], dr. scurt, mr. *scurtu*, g. kurz.

Cus, *-u*, pl. *-ur*, *-urle*, bucată, [croat. kus], g. Stück.

Cuscre, pl. *-e*, cuscră, [*consocra], g. die beiderseitigen Mütter eines Ehepaares.

Cuscru, pl. *-i*, *cuscru* (mr., mgl., dr.), [Consŏcer], g. die beiderseitigen Väter eines Ehepaares.

Coŝiențe, coștiență, [it. coscienza], g. Gewissen.

Cuŝin, *-u*, pl. *-urle*, pierină, [it. cuscino], g. Polster.

Cuteză, *-ât*, *-gu*, mr. cutida, dr. cuteza, [Cottĭzare], g. wagen.

Cútńac, pl. *-č*, măsea, [croat. kùtnjak], g. Backenzahn.

Cuțit, *-u*, pl. *-e*, mr. *căţit*, *cuţut*, mgl. *cuţât*, dr. cuțit, [*Cotitus], g. Messer.

Cuvatu, pl. *-ele*, cot, [Cŭbĭtum], g. Ellenbogen.

Cuvint, *-u*, cuvint, mr. *cuvendă*, [Conventum], g. Wort.

Cuvintâ, *-ât*, *-u*, cuvint, -ez, [Conventare], g. sprechen.

Cvadrile, pl. *-e*, cărămidă, [it. quadrella], g. Ziegel.

Cvalità, cvalitate, [it. qualità], g. Qualität, Eigenschaft.

Cvarnâr, patruzecĭ, [croat. kvarnar], g. vierzig.

Cvâdru, pl. *-i*, rama și icoana, [ven. quadro], g. Rahmen.

Cvârt, *-u* și *cvarăt*, pătrar, sfert, [it. quarto], g. Viertel.

Ćapei, *-eit*, *-esc* în 5, în 4 e *caţâ*, a prinde, [it. Chiappare], g. fassen, ergreifen.

Ćâće, *-a* și *-ele*, tata, cf. *ćaja*.

Ćâfe și *ţâfe*, pl. *-e*, *-le*, ceafă, cf. alb. *ḱafă*, g. Hals; Genick.

Ćâja și *ćâća*, voc. *ťâťo*, tată, g. Vater, [croat. ćaća].

Ćâptir, *-u*, pl. *-e*, *-le*, mr. *ḱaptine*, mgl. ḱaptin, dr. pieptin(e), [Pecten], g. Kamm.

Ćavăl, *-u*, pl. *ćâvli*, cuĭe, [slov. čavèlj], g. Nagel.

Će, mr. *țe*, *ți*, mgl. *ți*, dr. *ce*, [Quid], g. was.

Ćela, *ćâ*, *ćeĭ*, *ćâle* saŭ *Țela* și așa mai departe pentru *acela*, mr. *aţel*, dr. *acel*, mgl. *ţela*, pl. *ţela*, [Eccum-*Illum], g. jener, jene.

Ćela istu, fem. *ćâ ista*, cf. mr. *aestu*, acela, [compus din ćela

și *istu* < Eccum-*ĭllum + iste], g. jener, jene dort.

Ćeliţę, *-a*, pl. *-e*, *-le* în Val d'Arsa, în 8 *albirę*, [croat. čelica], g. Biene.

Ćeĺad, *-u*, pl. *-z*, *-i*, aĭ caseĭ, [slov. čeljád], cf. și magh. cseléd, familie și membri de aĭ familieĭ.

Ćep, *-u*, pl. *-ur*, cf. și *čep*, *ţep*, cep, [vbulg. чепъ], g. Zapfen.

Ćepiţ, *-u*, dim. de la *ćep*.

Ćer, *-u*, cf. *ţeru*, pl. *-urle*, *ćeru de gură*, mr. ţer, *ţeru a gurîlei*, mgl. *ţer* și a guriĭ, dr. cer, cerul, guriĭ, [Coelum], g. Himmel, Gaumen.

Ćer, *-u*, pl. *-id*, *-i*, mr., mgl. ţer, pl. *ţerĭ*, dr. cer, [Cerrus], g. Zerreiche.

Ćerbiće și la boi și la omir, dr. cerbice, [Cervix, -īcem], g. Nacken.

Ćerși, *-it*, *-esc* (și *ţerși*), caut, g. suchen, [cf. *quaersi, -situm der. de la quaerere < cer], în înţelesul cerși, (g. betteln), nu l-am auzit, ci numaĭ: *pecláru verit-a pecl̦ei, ke-ș va ţeva neberi za muncă*, cerșitorul venit-a cerși, că-ș va ceva aduna de mîncare.

Ćertă, *-ât*, *me ćertu*, mgl. (*an*)-*ţertu*, dr. a se certa, [Certare], cf. și alban. *ḱeŕtoi̯*, g. zanken, streiten.

Ćeruşę, *-a*, mr. *ţinușă*, mgl. *ćănușă*, dr. cenușă, [*Cĭnusia], g. Asche.

Ćesăn, *-u*, *glaviţa de* ~ căţel de aĭŭ, [croat. Češānj], aĭŭ, g. Knoblauch.

Ćesta, fem. *ćăsta*, pl. *ćeșť*, fem. *ćăste*, forme paralele *ťesta* și *ţesta*, mr. *aţistu*, fem. *aţistă*, dr. acest, fem. aceastǎ, [Eccum-*istum], g. dieser, diese.

Ćesta istu, fem. *căsta ista*, analogic cu *ćela istu*, acelaș, g. dieser da.

Ćeși, *-it*, *-esc* și *oćeși*, a peria, d. es. *ke mežen peri oćeși cu čăptiru*, [slov. Češati], g. kämmen.

Ćetăte, pl. *-ţ*, mr., mgl. *ţitati*, pl. *-ţi*, dr. cetate, [Cīvĭtas], g. Festung, Stadt.

Ćetărtăc, *-u*, joi [croat. četvrtak], g. Donnerstag.

Ćeva, mr., mgl. *ţiva*, dr. ceva, compus din *će* + *va*, paralel se află și *ţe* + *va*, acel *va* din *va să zică*, *veni-va*, etc., g. etwas, was immer.

Ćęre și *ćăre* din vrom. **ceare*, anal. i̯âpă < ĭapă, i̯ârbă < iarbă, mr., mgl. *ţer*, *-e*, dr. cere, a căuta, a cere, [Quaerere], g. suchen, verlangen.

Ćęrę, *-a*, mr. *ţeară*, dr. ceara, [Cēra], g. Wachs.

Ćii̯a (*aćia*), *ţii̯a*, mr. *aţica*, *aţia*, dr. acia, [Eccum-hīc + a arătător], g. hier, da.

Ćinć și *ţinţ*, mr., mgl. *ţindi* și *ţinţi*, dr. cinci, [Quinque], g. fünf.

Ćire și *ţire*, mr. *ţini*, dr. cine, [Jb. III, 11 și Jb. VI, 368, der. de la lat. qui-ne; Pușcariu, Etym. Wtb. d. rum. Spr. 31 aduce pe-*ne* în leg. cu alb. nę din *u*(*nę*) = eu și *ti*(*nę*)], g. wer.

Ćireva și *ţireva*, anal. cu *ćeva*, mr. *ţiniva*, dr. cineva, [Quinevelit], g. wer immer.

Ćirę și *ţirę*, mr., mgl. *ţină*, dr. cină, dial. cirǎ, [Coena], g. Nachtmahl, Abendbrod.

Ćirip, *-u*, pl. *-ur*, *-le*, *ăi̯ facut de pemint pac ăl cocu*, ţăst de pămînt, cel de fier se chiamă

cotlenița, pl. *ți*, cf. vbulg. чрѣпь, g. irdene Backglocke.

Ćirișńa și *ćireșńa*, pl. *-ńele*, cireașă, [vbulg. чрешьня], g. Kirsche.

Ćitęi, *-ęit*, *-escu*, a ceti, [croat. și slov. Čitati], g. lesen.

Ćićer și *țițer lăpte*, lapte curat, cf. *ćićeroană*, *-ńe* broboada albă a Fărșeriotelor; g. rein.

Ćućni, *-it*, *-esc*, a ședea, a se așeza.

Ćur, mr. *țir*, ciur, [Cibrum], g. groſslöcheriges Sieb.

Čora și *țorina*, pl. *-ele*, mr. *țoară*, dr. cioară, cf. friul. *čore*, g. Krähe.

Čudę, *-a*, *-o*, mult, [croat. čudo], g. viel.

Čudi, *-it*, *-esc* (se), a se mira, mr. *ciudisiri*, *-escu*, mgl. *mi ciudès*, alb. *čuditem*, [slav. Čuditi se], g. sich wundern.

Damaręțę cu formele *dămăręțę*, *dămaręțę*, *domarețǎ* și *demăręță*, mr. *dim(i)neață*, *dumneață*, mgl. *dim(i)nęță*, dr. dimineață, [der. de la De-mane], g. morgen.

Darvęi, *-ęit*, *-escu*, a cinsti, a dărui, [slav. darovati], g. schenken.

Da, *-ât*, *dâvu*, mr., mgl. *dari*, dr. da, (Dāre], g. geben.

Dân, ziuă, [slav. dan], g. Tag.

Dâr, *-u*, pl. *-ur*, *-urle*, mgl., dr. dar, [vbulg. даръ], g. Geschenk.

dăsca, pl. *-ke*, scîndură, [vbulg. dъska], g. Brett.

De, mr., mgl. *di*, dr. de, 1. din, 2. decît, de es. *mai mic de mire* așa și în mr., 3. de conj., [Dē], g. von, aus, als, wenn.

Deblę, *-a*, pl. *-e*, *-le*, lemn, arbore, [croat. dèblo], g. Baum.

Deġerâ, *-ât*, *-u*, mr. *deadir*, dr. deger, [*dĕgĕlāre], g. erfrieren.

Demboc, fem. *-ę*, neutr. *-o*, adînc, [croat. dimbòk], g. tief. Asemenea avem și *dimboc*, *dinboc*.

Depârte în 8, *de lârgo* în 4, mr. diparte, mgl. *diparti*, dr. departe, [Departe], g. fern, weit.

Depósit, *-u*, casa din cimiter, [it. deposito], g. Seelenkammer.

Deri, *-it*, *-esc*, a tăia-n bucăți, g. zerstückeln.

Déset, *-i*, zece, al zecilea, [slav. dèset], g. zehn, der zehnte.

Desăn, fem. *desna*, n. *na desno*, [slav. desen, -sna], dr. la dreapta, drept, g. rechts, rechte, rechter, rechtes.

Déspre și *dispre*, dr. ~ ~, [desupra], g. von oben.

Despreței, *-ęit*, *-esc*, dr. disprețui, [ven. desprezzar], g. verachten.

Desperęi, *-ęit*, despera, [ven. desperar], g. verzweifeln.

Desperija, desperare, [croat. dèšperija], g. Verzweiflung.

Desputęi, *-ęit*, *-esc*, dr. disputa, [ven. desputar], g. streiten.

Dețembre în 8, *bojićńacu* în 4, decembre, [ital. decembre], g. Dezember.

Desupra, mr., mgl. *disupră*, dr. deasupra, cf. despre, dispre, g. von oben.

Dévet, *-i* nouă, al nouălea, [slav. devet], g. neun, der neunte.

Did, *-u*, pl. *-z*, *-i*, moș, [croat. did], g. Groſsvater.

Diferențę, dr. ~, (ven. diferenza], g. Unterschied.

Digni, *-it*, *-esc*, a ridica, [slov. digniti], aufheben.

Dila, mr., mgl., dr. *dila*, dela, g. von.

Dili, *-it*, *-esc*, a împrumuta, [croat. diliti], g. borgen, teilen, cf. și *rezdili*, g. austeilen.

Dim, *-u*, fum, [slav. dim], g. Rauch.

Dimi -it, *-esc*, a afuma, [slav. dimiti], g. rauchen.

Dimńac, *-u*, pl. *-ur*, *-le*, horn, coș, [croat. dimnjak], g. Rauchfang.

Dimńe, pl. *-ile*, carnea sub buric, cf. slav. dimlje = Lende.

Din, mr., mgl., dr. ~, 1. din, de es. *hitè din pușę* = pușcă din pușcă, 2. după: *mere din i̯e*, se duce după el, [De-in], g. aus, um.

Dinâr, *-u*, pl. *-i*, *âre dinâri*, are banĭ, [*δηνάριον*], g. Geld.

Dint, *-u*, pl. *-ț*, *-i* și *dinte*, pl. *-ț*, mr. *dinte*, mgl. dinti, dr. dinte, [Dēns, tis], g. Zahn.

Disonorei̯, *-eit*, desonora, [it. disonorare], g. entehren.

Disponei̯ și *urdinei̯*, *-eit*, *-escu*, dispune, ordona, [ven. dispòner], g. anordnen.

Ditelina, trifoĭŭ, [croat. ditelina], g. Klee.

Divăni, *-it*, *-nez*, cf. ban. *divănii*, [serb. divaniti], g. sprechen, schwatzen.

Diverti, *-it*, *-esc* refl., a-și petrece, [ven. divertir], g. sich unterhalten.

Divertimenăt, de la divertiment, plăcere, distracție, g. Unterhaltung, Vergnügen, [it. divertimento].

Dirjalę și *coda*, Dirjala toporuluĭ, g. Axtstiel.

Dobę, *-a*, timp, [slav. doba], g. Zeit.

Dobăndi, *-it*, *-esc*, dr. ~, [vbulg. добѫдити], g. gewinnen, bekommen.

Doi̯, fem. *do*, mr., mgl., dr. ~, fem. *doàua*, [duo, duae], g. zwei.

Dócle, pînă cînd, [slov. dòkle], g. bis wann, solange als.

Doclâ în 5, *duclâ* în 8, *-ât*, *i̯o duclu*, deochia, der. de la ochiu.

Domisli, *-it*, *-escu*, a-și aduce aminte, [slav. domisliti se̜], g. sich erinnern.

Domnu, Domnu-Dzeu, [dominus], g. Heiland, Herrgott.

Dos, *-u* și *spâtele*, dosul, spatele, [do(r)sum], g. Rücken.

Dosta, destul, [croat. dòsta], g. genug.

Doteći, *-it*, *-esc*, a ajunge, [croat. dotjecati], g. reichen, erreichen.

Dozli, *-it*, *-esc*, a se obosi, g. sich ermüden.

Drăcu, pl. *-ți*, mr., mgl., dr. drac, [draco], g. Teufel.

Drâg, fem. *-ę*, dragă, [vbulg. драгъ], g. lieb, teuer.

Drăculei̯, *-eit*, *-escu*, cf. ban. *a drăcui*, a înjura, der. de la *drac*, g. schimpfen.

Dren, *-u*, cf. slav. dren, g. Kornelkirsche.

Dret, fem. *-ę*, dirept, drept, [ven. dretto], g. recht.

Drob, *-u*, *drobu de mle*: *ficâți și budilele de mle*, *tot scupa*, cf. mgl. *drob* = ficat, drob, *drobu alb* = plămînile, *drobu negru* = ficat, [slav. drob], g. Eingeweide.

Drujina, familie, [slav. družina], g. Hausgenossenschaft.

Duće, *-us*, *duc*, a duce, mr., mgl. *duțiri*, [ducere], g. tragen, bringen, führen.

Dug, *-u*, pl. *-ure*, *na dugu*, dătorie, în credință, [croat. dug], g. auf Kredit, Schuld.

Dugę, pl. *-ge*, mr. *duagă*, pl. *-dí*, mgl., dr. doagă, [croat. duga], g. Daube.

Duh, *-u*, pl. *-i*, *-ure*, mr., dr. duh, [vbulg. duchъ], g. Geist, Hauch.

Dúhovę, Rusaliĭ, [croat. duhovi], g. Pfingsten.

Dujăn, fem. *-jna*, dător, [croat. dúžan], g. schuldig.

Dújnic, pl. *-č*, dătoraș, [croat. dužnik], g. Schuldner.

Dulće, mr. *dulți*, dr. dulce, [dulcis], g. süfs.

Dumirecę, pl. *-č*, mr., mgl. *duminică*, dr. duminecă, [Dominica], g. Sonntag.

Dunke, *donke*, *dunkve*, așa dară, prin urmare, [it. dunque], g. also, folglich.

După, *-a*, mr., mgl., dr. *dupä*, ~ *țe* = după ce, [De-post], g. nach, hinter, nachher, nachdem.

Duplu, fem. *-ę*, mr., dr. *duplu*, cf. slav. *dupal*, *-pla*, magh. *dupla*, ven. doble, frc. double, g. doppelt.

Durę, *-ut*, *dóre-me*, mr. *doare*, mgl. *doari-mi buricu*, dr. mă doare, [dolēre], g schmerzen, es tut mir weh.

Durmi, *-it*, *dormu*, mr. *durńiri*, mgl. *durmiri*, dr. *durmi*, [dormīre], g. schlafen.

Durâ, *-ăt*, 1. a duce, 2. a dura, [ven. durăr < ital. durare], g. bringen, holen; dauern.

Dușa, pl. *-e*, suflet, [slav. duša], g. Seele.

Draịset, douăzecĭ, [slav. dvajset], g. zwanzig.

Dvánaist, 12, [slav. dvánajst], g. zwölf.

Dvoịęcu, pl. *-ți*, gemenĭ, [croat. dvojak], g. Zwilling.

Dvor, *-u*, pl. *-i*, grajd, [croat. dvór], g. Stall.

Dvorić, *-u*, dimin. de la *dvor*, grajd de oĭ, g. Schafstall.

E, vr. e, și, [Et], g. und.

Eco, ĭacă, [ital. ecco], g. sich da.

Fabrikęi, *-ęit*, *-esc*, a fabrica, [Fabbricare], g. bauen, fabrizieren.

Fabricę, *-a*, pl. *-e*, *-le*, mr., dr. *fabrică*, [ital. Fabbrica], g. Fabrik.

Fagot, *-u*, pachet de haĭne și cîrpa mare de legat, [ital. fagótto], g. Paket.

Fali, *-it*, *-esc*, a făli, a lipsi, a falimenta, (ital. Fallire], g. fehlen, fallieren.

Famee, mr. *fumeaĺa*, familiă, [Familia], g. Familie; la Maiorescu *fameliă*.

Farirę, *-a*, mr., mgl. *fărină*, dr. *fărină*, făină, [Farina], g. Mehl.

Faruș, *-u*, casă parochială, [slov. *faroš*, Pfarrhaus], se aude și *faroș*, cf. Texte p. 61.

Fațo, *-lu*, pl. *-li*, cîrpă de cap și de nas, [croat. Facól < it.], g. Kopftuch, Taschentuch.

Fațoli(ć)țu za nas, dim. de la *fațo*, cîrpă de nas, g. Taschentuch.

Fažo, *-lu*, fasoale, [ven. fasolo], g. Fisolen.

Fâbro, mr. *favru*, covaciŭ, faur, [ital. fabbro], g. Schmied.

fâće, *facút*, *fácu*, mr. *fațiri*, *faptă*, *fac*, mgl. *fațiri*, *fat*, *fac*,

dr. *face*, *făcut*, fac, [facere, factum], g. machen.

Fâșa, pl. *-ș-ele*, mr. *fașă*, *fașie*, mgl. *fașă*, dr. *fáșie*, *fáșe*, [Fascia], g. Windel; de aici și vb. *ănfașâ*, dr. înfăș(i)a.

Fâti, *in* ~, într-adevăr, de pildă, [ital. fatto], g. in der Tat, zum Beispiel.

Fâțe, mr., mgl., dr. *față*, [Facies], g. Gesicht.

Făntăre, *-a*, pl. *-rele* (8), ‖ *funtura* (la Cîrnelți în Grobnico) *o vrule*, *iuve âpa zvirè*, *ieșe afâre*, cf. mr. *fintînă*, vr. Ps. Sch. *făntăra* 12 (109), Frîncu-Candrea 86 *fintără*, dial. Țara Hațeguluĭ, izvor, g. Quelle, mgl. *făntână*, dr. *fintîna*, [Fontana], g. Brunnen.

făr, ~ *de*, mr. *fără*, mgl. *făr*, ~ *di* și *fărădi*, dr. *fără-de* și *făr-de*, [fŏrăs] g. ohne.

Fărketa, pl. *-ele* (4) ac de păr, [etim?], g. Haarnadel.

Fărlân și *furlân*, croat., slov., ven. *furlan*, friulan, g. Friauler.

Febra, pl. *-ė*, mr. *hiavră*, *-i*, friguri, [croat. febra < ital. febbre], g. Fieber.

Febrâr (8) în Val d'Arsa *șițănu*, februarie, g. Monat Februar.

Fećor, *-u*, pl. *-i*, mr., mgl., dr. *fićor*, [*Fetiolus], g. Knabe, Sohn.

Fećorić, *-u*, pl. *-i*, fećor + ić, g. Bursche, Sohn.

Fećorin, *-u*, pl. *-i*, der. de la *fećor* + *in*, cf. ital. fantino, slav. -inъ, g. Bursche.

Ferecâ, *-ât*, *-u*, *cănd o odcuie*, mgl. *feric*, dr. *ferec*, [*Ferrĭcăre], g. mit Eisen beschlagen; a *potcui* < *potcovi călu*; g. beschlagen.

Fermentâ, *-ât*, *-ez* (8), mr. *frimintàri*, mgl. *frimint* I., dr. *frămint*, [Fermentāre], g. kneten; în 4. *păra se omișè*.

Fermentin, *păre de* ~, (8), cucuruz, porumb, g. Kukurutz, în Val d'Arsa *turkińa*, pl. *-e* (4) și *turćin* în 6, g. Türkischmais, *păre de* ~ = Maisbrod; (cf. pentru etim. croat. *fermentun* și *frumetin*].

Fermei, *-eit*, *-esc*, a pregăti bucatele, se maĭ zice și *popravi*, *pripravi*, *cuhei* și *parikei*, g. vorbereiten, ir. auch aufhalten nach Glavina, Călindaru p. 72.

Fešta, ven. festa, mr., alb. festă, croat. fešta, dr. sărbătoare, g. Fest, Feiertag.

Fet, *-u*, pl. *-ț*, *-i*, mr. *fetu*, dr. *făt*, [Fētus], g. Knabe.

Fetițe, *-a*, pl. *-e*, *-le*, dim. de la *fete*, fetiță, g. Mädchen.

Fetea felie, bucată după Călindaru luĭ A. Glavina p. 72.

Fete, *-a*, pl. *-e*, *-le*, mr. *feata*, mgl. *fetă*, dr. *fată*, [Fēta], g. Mädchen.

Fetine, *-a*, *fete* + *ine* < *-ina*, cf. slav. *-ina* și ital. *-ina*, fantina, g. gewachsenes Mädchen.

Fi, *fost*, *ăsăm* și *escu*, mr. *hire*, *fută*, *hiu*, mgl. *ire?*, *fost*, *ies*, dr. fi, fost, sînt, sum, [*Fire], g. sein.

Ficât, *-u*, pl. *-ț*, *-i*, mr. *hicat*, dr. ficat, [Fīcātum], g. Leber.

Figure, *-a*, pl. *-e*, *-le*, mr. *figura*, dr. figură, [ital. figura], g. Bild.

Fiĺ, *-u*, pl. *-i*, mr. *hiĺu*, mgl. *iĺu*, dr. fiu, [Fīlius], g. Sohn.

Fiĺe, *-a*, pl. *-e*, *-le*, mr. *hiĺe*, mgl. *iĺe*, vr. *fia*, azi *fie-mea* etc. fiică, [Filia], g. Tochter.

Fin, *-ę*, mr., dr. fin, [ital. fino], g. fein.

Fini, *-it*, *-esc*, a fini, (ital. Finire], g. beendigen.

Fioțo, fem. *-a*, fin, [ital. figlióccio, -a], g. Patenkind.

Fir, *-u*, dr., dial *fîr*, mr., dr. *fîn*, [Foenum], g. Heu.

Fi̯orin, *-u*, pl. *-i*, florin, [ven. fiorin], g. Gulden.

Flâštru, flastru, [slov. flaštěr], g. Pflaster.

Fĺer, *-u*, mr. *ḱeru*, mgl. *i̯eru*, dr. *fier*, [Fĕrrum], g. Eisen.

Foc, *-u*, pl. *-ur*, *-le*, mr., mgl., dr. foc, [Focus], g. Feuer.

Fogérę, *-a*, cf. *Cótlenița*, țăst de pămînt.

Fole, *-le*, pl. *foĺ*, *-i*, mr. *foale*, mgl. *foali (di suflari)*, dr. foĭŭ, [Fŏllis, -em], g. Blasebalg.

Foĺę, *-a*, pl. *foĺ*, *-ile*, foaĭe, [Fŏlia], g. Blatt.

Fome și *home*, mr., dr. foame, [Fames], g. Hunger.

Formę, *-a*, pl. *-e*, *-le*, ital., ven., croat., dr. formă, g. Form.

Fortița, pl. *-ele*, *i̯uve-i̯ canonele lu țesâru*, fortăreața, [croat. fortica < ital. fortezza], Festung.

Forțę, *-a*, forța, [ital. forza], g. Kraft.

Forțe̯i, *-e̯it*, *-escu*, *m-âm forțe̯it za digni*, a se sforța, a se-ncorda a ridica, [ital. forzare], g. zwingen, sich bemühen.

Forțin, *-u*, *șpagetu supțire*, sfoară supțire, g. dünner Faden.

Foș, *-u*, pl. *-ur*, *-le*, *șanț*: 1) *i̯uve se sădescu brâi̯dele*, unde se sădesc vițele, 2) *i̯uve gnoi̯u se fermè la câle*, unde se oprește, gunoiul în drum, [ven. fosso], g. Graben.

Foźe, feal, soi, etim?, g. Art, ital. sorte.

Fraculíć (8), *-u* ‖ *cvartinu* (4), $^1/_4$ de litru (250 gr.), slov. frákelj, kärnt. fraggerl.

Frai̯i, *-it*, *-esc(u)*, *se frai̯escu*, a se drăgosti, g. Liebschaft führen, [g. freien].

Fraž, *-u*, pl. *-urle* și *-ile*, *cules-âm frâž*, mr. *fràngă*, pl. *-dzi*, *fràndi dit chinet* = fragĭ din pădure, dr. fragă, fragĭ, [Fraga], g. Erdbeere. Pușcariu 55 crede că subst. acesta (*frandze*) există numaĭ în plural, dar greșește. Forma ir. s-a derivat din plural.

Frai̯la, pl. *-e* ‖ *frâila*, domnișoară, [croat. frajla, -ica], g. Fräulein.

Frâi̯er, *-u*, pl. *-r*, *-ri*, mire, cf. croat. fràjar, [g. Freier].

Frắi̯erițę, *-a*, pl. *-e*, *-le*, deriv. cu suf. *-ița* (= -ica) din *frâi̯er*, [g. Freier], pețitor, în sens de mireasă.

Frâne și *Frâninę*, croat. *Frane*, ‖ avem și *Frânț*, cf. croat. Franc, g. Franz.

Frânki, slov., croat. *fránki*, [ital. franchi], dărĭ, imposite, g. Steuern.

Frâsir, *-u*, pl. *-r*, *-ri* (8), cf. Frîncu-Candrea 86 *frasir*, mgl., dr. *frasin*, mr. *frapsin*, dial. ban. *frapsîn*, [Fraxinus], g. Esche; în Val d'Arsa se zice *i̯esen*, *-u*, pl. *ni*, cf. satul Jesenovic = Frassinetto de orig. slavă.

Frâtăr, *-u*, pl. *-i*, croat. *fratar*, călugăr, g. Mönch.

Frâte, *-le*, pl. *-ț*, *-i*, mr, mgl. *frati*, pl. *-ț*, dr. *frate*, [Frater], g. Bruder.

Fricę, *-a*, mr., mgl., dr. *frică*, [alb. frike], g. Furcht.

Frijăc, *ovu-i̯* ~, f. *frișcă*, *cărna-i̯* ~, ou-ĭ proaspat, carnea-ĭ proaspătă, [slov. frižek], g. frisch.

Frite, *-a*, *făce fríta* cf. mr. *fripta* = dr. *friptură* analog cu *arsură*, deriv. de la verb. *frige* și desvoltat sub infl. ital. *frittáta* Eierkuchen. *Frite* nu se poate deriva din ital. *fritto*, cum crede Byhan p. 219. Ir. înseamnează Eierspeise, vezi Texte p. 9.

Frunte, *frunta*, pl. *-le*, dr. id., mgl. *frunti*, mr. *frănti*, [Frons, ontem], g. Stirn.

Fruștic, *-u*, pl. *-urle*, croat. *frustik*, dejun, g. Frühstück.

Fruștikei̯, *-ei̯t*, *-esc(u)*, slov. *fruštukati*, cf. g. frühstücken, a dejuna.

Frúnză, *-a*, pl. *-ile*, dr. id., mgl. dial. ban. *frundă*, mr. *frăndză*, *-dzi*, [Frondia], g. Baumblatt.

Frut, *-u*, pl. *-ure*, dr. *fruct*, pl. *-e*, [ital. Frutto], g. Ost.

Fui̯eta, pl. *-ele* (4), gazetă, [ital. foglietto sub anal. gazeta], g. Zeitung e *fólietă* după Maiorescu p. 105.

Fund, pl. *-ure*, mr., megl., dr. *fund*, pl. *-urĭ*, [Fundus], g. Grund.

Fundić, *-u*, dimin. de la fund.

Fundurìl după Maĭorescu p. 106 în 8, în Val d'Arsa mĭ-aŭ răspuns: „*Crănci zicu*", va să zică ei nu, e lapte acru, [ven. fondariol], g. saure Milch.

Furâ, *-ât*, *fur(u)*, mr. furari, mgl., dr. fura, [Furāre], g. stehlen.

Furce, *-a*, pl. *-ke*, *-le*, mr., mgl., dr. *furcă*, pl. *-ți*, *-cĭ*, [Furca], g. Spinnrocken, Heugabel.

Furešt, *-ă*, pl. id. *-e*, străin, [ital. forésto], g. fremd.

Furkei̯, *-ei̯t*, *-esc(u)*, deriv. de la *furcă*, a toare, g. spinnen.

Furminănt, *-u*, pl. *-i* (4), *furminănt* (8) din forma dissim. croat. *fulminant* < ital. *fulminante*, aprinjoare, g. Zündhölzchen.

Furniga, pl. *-jile* și *fărnijile*, mr., mgl. *furnigă*, pl. *-dzi* și *-zi*, dr. *furnică*, *-cĭ*, [Formīca], g. Ameise.

Fus, pl. *-e*, mr., mgl., dr. ~, *-i*, *-e*, [Fūsus], g. Spindel.

Fute, *-ut*, *fut*, mr. *futeari*, mgl., dr. fut, [Futĕre], g. ficken.

Fuži, *-it*, *fug*, mr. *fudzeari*, mgl., dr. fug IV., [Fugĭre], g. laufen.

Fuži de grău, croat. *fuži*, Makkaronispeise.

Gaĺire, *-a*, pl. *-r*, *-rle*, Frîncu-Candrea 86 *găiră*, mr., mgl. *găĺină*, dr. *găină*, Gallina], g. Henne.

Ganei̯, *-ei̯t*, *-esc(u)*, cf. croat. vbulg. *ganati*, a vorbi, g. reden, sprechen.

Gambi̯ei̯, *-ei̯t*, *-esc(u)*, cf. ital. ven. *cambiàr*, g. tauschen, wechseln.

Gazeta, pl. *-ele*, mr., dr., id. — jurnal, mgl. *găzetă* monedă veche, falsă, [ital. Gazzetta], g. Zeitung.

Gâbir (8) și *gâbu* (4) de altfel maĭ general *jut*, galbin, g. gelb.

Gâmberla, pl. *-e* (5, 6) ac de păr, și nu *gămberle* după W., g. Haarnadel.

Gârd, *-u*, pl. *-ure*, mr., mgl., dr. gard, [alb. gard < *gordъ], g. Zaun.

Gărdâșe-le pĭeptin de periat lîna, g. Kamm, um die Wolle zu hecheln, cf. g. Kardätschen,

ital. cardare, cardassare și vb. ir. *gărdăși* = a peria.

Gindí, -it, -esc, a se boci, *plăngu cănd more vr-ur*, [*vbulg. *gąditi de la gąsti, gądą], g. wehklagen.

Gîrclấn-u, mgl. *gărtlàn*, dial. ban. *gîrclean* și *gîtlean*, dr. *gătlàn*, [croat. grkljan din turc. gîrtlak], gitlej, g. Schlund, Gurgel, Schildknorpel.

Gîrlićn, pl. *-ur-le*, inelu furcii unde se leagă caierul, posibil să fie deriv. de la croat. *grlo*, cf. *gărliciu* după Burada la Bartoli p. 48 gura foiului; g. Holzring am Spinnrocken.

Gîrni, -it, -esc, cu lopăta, a face grămadă, cf. croat. grnuti, nem, g. zusammenhaufen, zusammenwerfen.

Gladiș, -u, pl. *-ș-i*, scăete, [croat. gladiš], g. Distel.

Glădăc, fem. *glădcă*, asemenea, oblu, [slov. gladĕk], g. glatt, eben.

Glâs, -u, pl. *-ure, -urle*, mgl., dr. *glas*, [vbulg. Glasъ], g. Stimme, Laut.

Glâž, -u (8) ‖ *mijolu*, pl. *-e, -le* (4), păhar, [slov. Glaž], g. Trinkglas.

Gliza, -ița, rinza de miel de făcut chiag, etim.?, g. Lammmagen für Gerinnsel, Lab.

Glogu, pl. *-urle*, spini albi, [croat. glog], g. Weißdorn.

Gloriçia, -eit, -esc, glorific, preamăresc dupu Glavina, Călindaru p. 72, deriv. din *gloria*, g. preisen.

Glâțe, -a, pl. *-e*, ghiață, mr., mgl. *gleț*, pl. *glață*, cf. dr. *înghieț*, [Glacia], g. Eis.

Glem, -u, pl. *-m, -ure*, mr. *glem*, *glame, glemuri, gleñi, glomuri*, mgl. *glem*, pl. *-uri* și *glemi*, dr. *ghiem*, pl. *-e, -uri*, [*Glĕmus], g. Knäuel.

Glinde, -a, pl. *-e*, mr., mgl. *glindă*, dr. ghindă, [*Glanda], g. Eichel.

Glindâr, -u ‖ *Hrâstu* și *ârbolu*, dr. ghindar, [Glandarius], g. eicheltragend.

Gnoine, -a, gunoi, [slov. Gnojina], g. Mist.

Gnoienița deriv. de la *gnoină*, apa sau mustul de gunoi, g. Jauche.

Gńivu, fem. *gńile*, cf. croat. gnjo, gnjila, leneș, se folosește și *len, -ă*, g. faul.

Go, fem. *gola*, pl. *goi, gole*, mr., mgl., dr. gol, goală, [vbulg. Golъ], g. leer, nackt.

Gobast, fem. *-ă*, gib, cocoșat de spate, [croat. gubast], g. buckelig.

Gobe, -a, pl. *-e, -le*, cf. ven., croat. *goba*, g. Buckel.

Godí, -it, -esc(u), a se bucura, *jo me veselesc, âm jele . . ., săm vese . . ., m-âm godit c-au verit* = mă veselesc, am bucurie că ați venit, [croat. goditi], g. sich freuen, angenehm sein.

Golâć golan, [croat. golać, slov. golač], g. armer Teufel, Sansculotte.

Golida, pl. *-ele*, mr. *gîleată-ți*, mgl. *găletă*, dr. *găleată*, cf. croat., slov. golida, [Gallēta], g. Holzeimer.

Golub, -u, pl. *-i*, porumb, [croat. gòlub], g. Tauber.

Golubițe, -a, pl. *-e, -le*, porumbiță, (croat. golubica], g. Täubin.

Goni, -it, -esc(u), a mîna, [croat., slov. goniti], g. antreiben.
Gorę, -a, pl. *-e*, deal, [croat., slov. gora], g. Berg.
Gospodâr, -u, pl. *-r, -i*, gazdă, econom, [croat. gospodár], g. Herr, Wirt.
Gospodâriţę, -a, pl. *-e, -le*, gospodină, econoamă, [croat., slov. gospodarica], g. Wirtin, Herrin.
Gospodin, -u, pl. *-n, -i*, domn, [croat., slov. gospodín], g. Herr.
Grabl'ęi, -ęit, -esc(u), verb. deriv. de la *grâble* = greblă, a grebla și nu „rauben", g. rechen.
Gradele după A. Glavina, Călindaru p. 72, pluralet. grătar, etim.?, g. Rost.
Graţiei, -ęit, -esc(u), a mulţumi, [ven. graziàr], g. danken.
Grâbl'ę, -a, pl. *-e, -ile*, grebla, mr. *griblă* pieptene cu dinţiĭ marĭ, [croat., slov. grablje], g. Rechen.
Grâbru ăi âb și negru, it. corniale nero e bianco, [croat. grabar], Cornus mas.
Grâd, -u, piatră, ploaĭe cu piatră, grindină, [croat. grad], g. Hagel.
Grâh, -u, pl. *-i, -urle*, mazere, [croat., slov. grah], g. Erbse.
Grânę, -a, pl. *-e, -le*, creangă, ram, [croat., slov. grana], g. Zweig.
Grâs, -ă, pl. *-ș, -se*, mr., mgl., dr. *gras*, [Grassus, -a], g. fett.
Grâșiţę, -a, piatră mică, grindină, [croat. grašica], g. kleiner Hagel.
Grâţiie, -a, graţie, [ital. grazia], g. Gnade.
Grăw, -u, mr. *grîn, -uri, -ini*, mgl. *grân*, dr. *grîu*, pl. *-ne, -uri*, [Granum], g. Weizen.
Grebenâ, -it, -esc, a peria lîna, [croat. grebenati], g. kämmen, hecheln.
Grebi, -it, -esc(u), *firu și șuma se grebè* a grebla, fînul și frunzele se greblează, [croat. grebati], g. rechen.
Gredę, -a, pl. *-e, -le*, mr. *grendă, -dzi*, mgl. *grindă* și *grindi*, dr. grindă, [vbulg. gręda, resp. slov., croat. greda], g. Balken.
Grev, f. *grę*, pl. *grel', gręle*, mr. *greu-greauă*, pl. *grel'-griali*, mgl. *greu-gręuă*, dr. *greu, grea*, [*Grevis ‖ Gravis], greu și mr., mgl., dial., ban. și femee însărcinată, g. schwer, und dial. schwanger.
Gręsę, -a, pl. *-e, -le*, mr. *greasi*, dr. *gresie* piatră de ascuţit, [alb. gεresε, cf. O. Densușianu, Hist. de la langue roum. I, 356], g. Schleifstein.
Grișnic, -u, pl. *-ţ, -i*, păcătos, greșit, [croat. grišnik], g. Sünder.
Grojd, -u, pl. *-i, -urle*, Gartner 1044, g. Weinbeere.
Gros, -ę, pl. *-ș, -se*, mr., mgl., dr. gros, [Grŏssus, -a], g. dick.
Grožda, pl. *-ile*, strugur, [croat. groždje], g. Weintraube.
Grumb, -ę, pl. id. *-e*, prost, ordinar, [vbulg. grąbъ], g. rauh, häfslich.
Grunăt, -u, pămînt, [slov. grunt], g. Grund.
Gṛjón, -u, cel care ajută altuĭ.
Gṛmè ăn ćer, gṛmit-av, a tuna în cer, [croat. grmiti], donnern.
Gudićcâ, -ât, -cu și *po*∼ (4) a gîdila, *γadičkęi* (8), cf. bulg. гадичкамъ, g. kitzeln.

Gulí, *-ít*, *-esc(u)*, *jårba din grăv se gulè* (= se plivește), [croat. guliti], g. Unkraut vertilgen.

Gumnę, *-a*, arie, [croat., slov. gumno], g. Tenne.

Gurę, *-a*, pl. *-re*, *-le*, mr., mgl., dr. *gură*, [Gula], g. Mund; cf. și *gura de jâzęr*, ∼ *de pipę*.

Guriță, *-a*, pl. *-e*, *-le*, dimin. de la gură, g. Mündchen.

Gurdulinăț, *-u*, pl. *-nți*, cf. ven. *gardelìn*, g. Stieglitz.

Guscę, *-a*, pl. *-ke*, *-le*, gîscă, [croat. gúska], g. Gans.

Gust, *-ę* (8) in Val d'Arsa *strînt*, mr. *angustu*, dr. *îngust*, [Angustus], g. eng, schmal.

Gustå, *-åt*, *-st(u)* și *pocusi*, mr., mgl., dr. *gust(u)*, [Gustāre], g. kosten, schmecken.

Guşt, *-u*, mr., dr. *gust*, [Gustus], g. Geschmack.

Gușę, *-a*, pl. *-e*, *-le*, mr., mgl. *gușă* = gît, tot așa în Almăj, dr. *gușă* ca-n Istria: ∼ *de galiră*, *de purę*, *de purman* = gușă de gaină, de curcă, de curcan, [alb. guṣε < Geusiae], g. Kropf.

Gușćeriţę, *-a*, pl. *-e*, *-le*, mr. *gușturiță*, mgl. *guștiriță* sopîrlă, [croat. gušćerica], g. Eidechse.

Gut, *-u*, pl. *-ur*, *-urle*, gît, [vbulg. glъtъ], g. Hals.

Gutni, *-it*, *-esc(u)* și *po*∼, a înghiți, g. schlucken, deriv. de la *gut* = gît.

Guž, *-u*, cf. croat. *guž*, napîrcă, g. Natter.

Gvårdiån, *-u*, pl. *-n*, *-i*, *de boșcę*, păzitor de pădure, [ital. guardiano], g. Förster.

Haibut, *-u*, spînz, Byhan p. 228 esplică cuvîntul prin intermediar sloven, g. Hagebutte.

Harambaša de tåț, capul tălharilor, balk. Wort, g. Räuberhaupt.

Hărbåt-u de om, *de bou*, *de că*, *de såco*, spatele de om, de boŭ, de cal, de tot, [slov. hrbĕt], g. Rücken.

Hålnę, *-a*, pl. *-e*, *-le*, haine, [cf. croat, slov. haljina], g. Kleid.

Hårtę, *-a*, pl. *-e-le*, hîrtie și document, publicație, cf. rom. hîrtiă, de es. *dåt-a fårę hårtele sudu*, Texte 21 = județul a publicat, a vestit, [croat. harta], g. Papier, Ankündigung.

Hip, *-u*, pl. *-ur-le*, moment, [croat., slov. hip], g. Augenblick.

Hiti, *-it*, *-esc(u)*, a arunca, a ţelui, a ținti, [croat., slov. hititi], g. werfen, zielen = *hiti din pucșę*.

Hîrtęi, *-ęit*, *-esc(u)*, a roade ca cînele, g. nagen wie der Hund.

Hlamund, *-ę*, pl. *-nz*, *-nde*, mgl. *flămúnd*, dr. *flămînd*, [*Flammentus], g. hungrig.

Hlapęț-u, pl. *hlåpți*, servitor, [slov. hlapĕc], g. Diener.

Hlåd, *-u*, pl. *-ur-le*, umbră, [croat., slov. hlad], g. Schatten.

Hleb-u, pl. *-ure*, pîne, [chlĕbъ], g. Brod.

Hliv, *-u*, pl. *-ur-le*, cocină, coteț de porcĭ, [croat. hliv], g. Schweinestall.

Hlonći, *-it*, *-esc(u)*, *porći*, porciĭ grohotesc, onomatopoee, cf. slov. *klonkati* dumpf tönen, rum. *clonc-clonc* de cloșcă. Ir. în 4. g. grunzen (wie die Schweine).

Hraní, -it, -esc, a scăpa, a păzi, [croat., slov. hraniti], g. bewahren, schützen, ernähren, cf. dr. hrăni.

Hrânę, -a, nutremînt, mr., dr. *hrănă*, [vbulg. chrana], g. Nahrung.

Hrâst-u, stejar, [croat. hrast], g. Eiche.

Hrușva, pl. *-ele*, croat. *hrušva*, peară, g. Birne.

Hrstęi, -ęit, -esc(u) și *za ∼*, *grâna cu grâna hrsteit-a*, creanga de creanga s-a frecat și a scîrțiit, cf. Texte p. 1; g. sich reibend Geräusch geben, [croat. hrstati și hrskati].

Hrvât, -u, pl. *-ti*, croat, g. Kroate.

Hrvatâș, om cu sentimente croate și renegat, g. Mann mit kroat. Gefühlen auch Renegat.

Hrvâtski, croațește, [croat. hrvacki], g. kroatisch.

Hudoba, dracul, [croat. hudoba], g. Teufel.

Hući, -it, -esc, hućinda, suflînd, g. blasend.

Hunțut, om al dracului, g. Hundsflut.

Hvali, -it, -esc(u) și *po∼* și refl., a lăuda, [croat., slov. hvaliti se], g. loben, sich rühmen.

Incâć virit-a âpa tot pe su brigure (6), încoace venit-a apa tot pe sub dealuri, g. hierzu.

Igręi, -ęit, -esc(u), a se juca, [croat., slov. igrati], g. spielen.

Ihnęi, -ęit, -esc(u), a pute, g. stinken.

Inganęi, -ęit, se ∼, a se înșăla, [ital. ingannarsi], g. sich betrügen.

Inkę și *inke*, mr. *nincă, ningă*, mgl. *ancă*, dr. *încă*, [etim. cf. Densușianu, Hist. de la langue roum. I, 172 și Pușcariu, Etym. Wtb. d. rum. Spr. p. 69, e nesigură], g. noch, sogar, auch.

Insuma, așa dară, g. also.

Intendí, -ít, -esc(u), înțeleg, [ven. tendèr și intendèr], g. verstehen.

Interes, interes, [croat. interes < ital. interese, g. Zins.

Intrâdę, -a, rodul pămîntului, [istr. intrăda], g. Ertrag.

Intrigęi, -ęit, -esc(u), [ven. intrigàr], g. verwickeln, verwirren.

Iskrę, -a, scîntee, [croat., slov. iskra], g. Funken, cf. mgl. iscră (искра).

Isteŝ, -u, -a, chiar acel, acea, [croat. isteši < ital. istesso], g. der, die nämliche.

Istoc, resărit, g. Ost.

Isu-Crst, Isus Christos, g. Jesus Christus, cf. și Nemanić I, 403 Isukrst.

Izbí, -it, -esc(u), după Nanu în 8, în Val d'Arsa se folosește *porini*, a împinge, [slav. mer. izbiti din vbulg. izbyti], g. stoſsen, anstoſsen.

Ive, Jon, g. Johann.

Ia și *iâ*, da, se zice în dr. în unele părți sub infl. g. *ia* (ja), ir. încă poate fi g. în 8, dar în Val d'Arsa e de sigur sub infl. croat. *ja* < g. *ja*.

Iadęi, -ęit, -esc(u), se ∼, se năcăjește, se mînie, [croat., slov. jaditi se], g. sich ärgern.

Iakętę, -a, jachetă, [croat. jakèta], g. Jäckchen.

I̯ardín, *-u*, pl. *-urle*, grădină, [croat. jardín < ital., vegl. giardin], ‖ și *vrt-u*, pl. *-tli*, g. Garten.

I̯ardinić, cf. Texte p. 52/3, grădinuța, dim. de la *i̯ardin*, g. kleiner Garten.

I̯arebíțe, *-a*, pl. *-ele*, e potîrniche și nu prepeliță ca și la Gartner 907, [croat., slov. jarebica], g. Rebhuhn, cf. și mgl. *iribită*.

I̯âco în 8, adv. slov., croat. *jáko*, în 4 se zice: *ḱâro, cruto trlè*, tare aspru fuge, g. sehr.

I̯âdă, *-a*, mr. *eadă*, mgl. *i̯ẹdă*, dr. *ĭadă*, [Haeda], g. junge Ziege.

I̯âdița, *fiĺa de câpră*, dim. de la *i̯âdă*.

I̯âden, *-na*, mînios, [slov. jadĕn], g. kummervoll.

I̯âdrẹ, *-a*, vîntrelă, [croat., slov. jadro], g. Segel.

I̯âger, *-u*, e Förstner, Jäger e *lovățu*, deriv. de la *lovi* = a vîna.

I̯âmẹ, *-a*, groapă, [croat., slov. jàma], g. Grube, Loch.

I̯âpẹ, *-a*, *-ele*, mr. *ḙapă*, *-e*, mgl. *i̯ẹpă*, dr. *iapă*, [Equa], g. Stute.

I̯âpinẹ, *-a*, iapă, deriv. de la *i̯âpẹ* + *inẹ*, g. Stute.

I̯âpneniță, *-a*, pl. *-ele*, varniță, deriv. de la *i̯âpnẹ̆*, g. Kalkgrube.

I̯âpnẹ, *-a*, var, [croat. jāpnò], g. Kalk.

I̯ârăm, *-u*, pl. *-i*, jug, [slov. jarĕm], g. Joch.

I̯ârbẹ, *-a*, pl. *-e*, mr., mgl. și dr. *i̯arbă*, [Herba], g. Gras.

I̯ârnẹ, *-a*, pl. *-e*, mr. *ĭarnă-èrnurĭ*, mgl., dr. *ĭarnă*, [Hiberna], g. Winter, se zice și *pozimăcu*.

I̯âskẹ, *-a*, iască, [croat., slov. jasika], g. Espe.

I̯âslẹ, pl. *-le*, iesle, [croat. jàslo], g. Krippe.

I̯âzer-u, pl. *-ri*, lac, [croat., slov. jezero], g. Teich.

I̯âzu, pl. *-urle*, *i̯ure âpa se fermè za la morẹ, pac mẹre pre jlip pre colă*, iaz, pl. urĭ, unde se oprește apa pentru moară, după aceia merge pre jghiab pre roată, [vbulg. jazъ], g. Damm.

I̯âzvinẹ, *-a*, peșteră sub pămînt, g. Höhle.

I̯e, *i̯â*, pl. *i̯eĺ*, *i̯âle*, mr. *el*, *ḙa*, mgl. *i̯el*, *ea*, dr. iel, ea, [Ille-Illa], g. er, sie.

I̯ećmic, *-u*, orz, [croat. jàčmik], g. Gerste.

I̯edârm, *-u*, pl. *-i*, jandarm, g. Gendarm, și p. 44 din Texte: *i̯endârmi*.

I̯ed, *-u*, pl. *i̯ez*, mgl., dr. id. *ed*, [Haedus], g. Böckchen.

I̯edițẹ, *-a*, pl. *-ele*, mr. eadă, mgl. *i̯ẹdă*, dr. iadă, [Haeda + ica], g. junge Ziege.

I̯ednáist, unsprezece, [slov. jednaist], g. elf.

I̯édnac, asemenea, [croat., slov. jednak], g. gleich.

I̯élen, *-u*, pl. *-ni*, cerb, [croat., slov. jèlen], g. Hirsch.

I̯elvẹ, *-a*, pl. *-e*, *-le*, brad, [croat. jelva], g. Tanne.

I̯enerâ, *-lu*, pl. *-li*, general, [croat. gjeneral < ital. ven. general], g. General.

I̯enâr în 8., ‖ *antošńac*, januar, [croat. jenvar], mr. *yenár*, ngr. *γεννάρης*, alb. *jenar*, g. Monat Januar.

I̯epițẹ, *-a*, pl. *-ele*, ĭepiță, dim. de la iapă, g. kleine Stute.

Iéri, mr. *ajeri* și *aeri*, mgl., dr. *ierĭ*, [Hĕrī], g. gestern.
Iésen, *-u*, pl. *-n*, *-i*, frasin, [croat., slov. jèsen], g. Esche.
Ieșí, *-ít*, *-s*, mr. *ișire* (*ișare*, *inșare*), *ișită* (*ișată*, *inșată*), *es*, mgl. *ișâ*, *ies*, dr. *ĭeși*, [Exīre], g. hinausgehen.
Ietice, *-a*, eftică, g. Tuberkulose, cf. Glavina, Călindaru p. 72.
Ietićliv, *-a*, ofticos, g. tuberkulös, cf. Glavina, Călindaru p. 72.
Iezdí, *-ít*, *-esc(u)* și *ze* ~, a călări, [croat., slov. jezditi], g. reiten.
Iežu, ariciu, [croat. jež], g. Igel.
Ii în 5., în 4. *ămnă*, hai, du-te de la *īre* lat., g. geh, și gehen, de es. *av vrut ii kâ*, Texte p. 79.
Iirime, *-a*, pl. *-ele*, la Moți cf. Frîncu-Candrea p. 87 e *irimă*, vrom. *îremă* și *iremă* atît în Cod. Vor. cît și-n Ps. Scheiană, pe lîngă *inema*, mr., mgl. *inimă*, dr. inima, [Anima], g. Herz.
Iistina, cf. ban. și mgl. *istină*, adevărat, [croat., slov. istina], g. wahr.
Iistrie, *-a*, Istria, g. Istrien.
Io, eŭ, mr. *io*, *ioŭ*, *eu*, mgl. *io*, dr. *io*, *iăŭ*, [Ego], g. Ich.
Iuhkei, *-eit*, *-esc(u)* și *johkei*, cf. Texte p. 3, a se văita, a zbiera, g. schreien, jammern.
Iulii, ĭulie, [slov. julij], și *jetveńacu*, g. Monat Juli.
Iuń și *pomaiku*, ĭunie, [slov. junij], g. Monat Juni.
Iur âm fost, am fost întradevăr, g. wahrhaftig, cf. croat. *jur*, schon.
Iuramenăt, *-ntu*, jurămint, [it. giuramento], g. Schwur.
Iušto, întradevăr, [croat. jušto], g. richtig, gerade.
Iuve, mr. *ĭuva*, dr. unde, g. wohin, wo.

Ja, *lei a fost* ~ Texte p. 48, ieĭ i-a fost jale, cf. vbulg. жалъ, g. Leid, Schmerz.
Jalost, jale, [croat. žalost], g. Trauer, Schmerz.
Jâbe, *-a*, pl. *-ele*, broască, [croat., slov. žaba], g. Frosch.
Jâife, *-a*, săpun, [slov. žajfa], g. Seife.
Jâjet, *-u*, pl. *-ele*, deget, mr. *deadit*, mgl. *zeizit*, [Digitus], g. Finger.
Jâlostăn, *-a*, trist, [slov. žalostĕn], g. traurig.
Jâne, *-a*, pl. *-nele*, geană, mr. *deană*, mgl. *zenă*, [Gĕna], g. Augenbraue.
J^ărni, moriscă, [vbulg. žrьni], g. Handmühle.
Jăre brecu, apucă cînele cu lăcomie, g. aufpacken, aufreifsen.
Jena, pl. *-e* și *mulera*, muĭere, femee, [vbulg. žena], Frau.
Jensce, *-a*, muere, [croat., slov. ženska], g. Weib.
Jerunclu, mr. *dinuclu*, mgl. zinuclu, dr. genunchĭu, [Genŭc(ŭ)lum], g. Knie.
Jile, *-a*, pl. *-e*, vînă, [croat., slov. žila], g. Ader.
Jinjire în 8, mr. *dindie*, dr. gingie, [Gingīva], g. Zahnfleisch.
Jir, *-u*, fructe, cf. dr. jir = croat. žir, g. Eicheln.
Jițe, *-a*, pl. *-ele*, *ćâ će se torće di la furcă*: firul, [croat., slov. žica], g. Faden; lozele de fasole în special ațele ce se-ntind.

Jiví, *-ít*, *-esc(u)*, a trăi, [croat. živiti], g. leben.
Jivĺenie, nutremînt, [croat., slov. življenje], g. Lebensmittel.
Jivot-u, viață, [croat., slov. život], g. Leben.
Jmișẹi, *-ẹit*, *-esc(u)*, amestec, [croat. zmišati], g. vermischen.
Jmuĺ-u, pl. *-i*, păhar, [croat., slov. žmulj], g. Glas.
Jńi, *-it*, *-esc(u)*, a tăia, a secera, [croat., slov. žnjeti], g. ernten.
Jńidâr-u, pl. *-i*, croitor, [croat. žnidar], g. Schneider.
Jńidariţẹ-a, pl. *-ele*, croitoreasă, [croat., slov. žnidarica], g. Schneiderin.
Joc, *-u*, pl. *-uri*, mr. *gioc*, mgl., dr. *joc*, [Iŏcus], g. Spiel.
Joidè sorele, soarele apune, g. g. die Sonne untergeht; în 8 am notat: *sorele av zaidit*.
Jos, mgl., dr. *jos*, mr. *(n)ǵos*, [Deosum], g. unten.
Jucâ, *-ât*, *-joc*, joc, mr. *aǵoc*, mgl. *joc*, [Jocari], g. tanzen, spielen.
Juc, *-ẹ*, *-o*, amar, g. bitter.
Jug-u, pl. *-uri*, jug, mr. *ǵug*, tot așa și vrom. și dial., mgl. *jug*, [Jugum], g. Joch.
Jun, ajun, [*Adjunium], g. Fasten.
Juĺi, *-ít*, *-esc(u)*, [bulg., serb. ž(j)uliti), dr. id., g. (ab)reiben.
Juĺu julitură, cf. julí, g. Reibung.
Jupân, *-u*, pl. *-i*, primar, [croat., slov. župan], g. Bürgermeister.
Jupâńa, pl. *-ele*, primăriță, fem. de la *jupân*.
Jurâ, *-ât*, *-ru(u)*, mr. *ǵura*, mgl., dr. *jur*, *jor*, [Iurāre], g. schwören.
Jure-le, pl. *-i*, june, mr. *ǵone*, mgl. *juni*, [Iuvenis], g. Jüngling.
Juriţẹ, *-a*, pl. *-ele*, Frîncu-Candrea 87 *jurincă*, dr. *junincă*, [Iunica], g. Färse.
Jurnâda, *din lor ~ l-a moreit hrani*, din plata lor a trebuit să-l hrăniască, Texte p. 66, cf. ital. *giornata*, g. Tagelohn.
Jut, *-ă*, galbin, [croat. žut], g. gelb.

Ke, mr., mgl., dr. *că*, [Quod], g. da, weil.
Kebru, bumbar, g. Maikäfer.
Kemeșa, pl. *-ile* (în Val d'Arsa), ĭar *coșule* în 8, mr. *cămeașă*, mgl. *cămẹșă*, dr. cămașe, dial. *kemẹșă* și *kimẹșă* în Bănat, [Camĭsia], g. Hemd.
Kẹmen (se pune în pîne), *chim*, g. Kümmel, cf. *kimăn*.
Kicadẹi, *-ẹit*, *-esc* (gaĺira), a cotcozi, g. gackern.
Kiċiţa, noada la picĭor, das unterste Gelenksbein beim Fuſs.
Kikẹriţa, pl. *-e*: cească, g. Schale.
Kimăn-u, dr. *chimin*, [ngr. κύμινος], cf. și *kẹmen*, g. Kümmel.
Kise, *-o*, *-la*, acru, [slov. kisel, -la], g. sauer.
Kitẹ, *-a*, floare, cf. ban. *kită*, [vbulg. kyta], g. Strauſs.
Kitiţa, cf. ban. *chituță*, dimin. de la *chita*.
Kiž(z)mi, *-ít*, *-esc*, a închide ochiĭ de somn, die Augen zumachen vor der Mütigkeit des Schlafes.
Koludriţa, pl. *-ele* (4), călugăriță, g. Nonne.

Ḱâ, *ťâ* și *ćâ*, *meg ~*, mă duc, g. ich gehe fort, weg, [cf. croat. ćâ].
Ḱâro, foarte, chiar, g. sehr.
Ḱudẹ, pl. *-e*, nărav, g. Gewohnheit.

La, mr., mgl., dr. *a*, [Illac], g. bei, zu, nach, in.

Lacom, fem. -*ę*, lacom, -ă, [croat. lakom], g. gierig, habsüchtig.

Lacomiie, -*a*, dr. id., cuvîntul e derivat de la adj. *lacom*, [croat. lakom], g. Habsüchtigkeit.

Ladrún după Nanu, insectă ce mîncă foile de viță, [croat. ladrún], rynchites betuleti.

Lantérnę, -*a*, pl. *e-le*, lămpaș, [ven., ital. lanterna], g. Laterne.

Lanțun, -*u*, pl. -*e*, cearșaf, linţoi, [croat. lancún], g. Bettuch.

Largęi, -*ęit*, -*esc*, departez, după Glavina, Călindaru p. 73; de la *lârg*, g. entfernen.

Lasâ, -*ât*, *lâsu*, mr. *alas*, mgl., dr. *las* I, [Laxāre], g. lassen, verlassen.

Lastavițę, -*a*, pl. -*e-le*, rîndunea, [croat. lastavica], g. Schwalbe.

Latrâ, -*ât*, *lâtru*, mr., mgl., dr. latru I, [Latrāre], g. bellen.

Latún, -*u*, [croat. lătun], g. Messing.

Lâ, -*ât*, *ĺau*, mr. *luari*, -*at*, *ĺau*, mgl. *lęu* I, dr. *lua*, *ĭau*, [Levāre], g. nehmen.

Lâc, -*u*, pl. -*uri*, mr., dr. *lac*, -*uri*, [Lacus], g. Teich, kleiner See.

Lâcăt-*u*, pl. *lâcți*, un cot, un rif (= ung. rőf), [slov. lakět], g. Elle, 75 cm.

Lâdru, pl. -*i*, se folosește însă maĭ des: *tât*, pl. *tâți*, [ital. ladro], ban. *lotru*, g. Dieb.

Lâloca, pl. *ćile*, bucile feții, [croat. laloka] g. Wange.

Lăma de cuțit, lama di coltello, Bartoli p. 57, g. Messerklinge.

Lâmpę, -*a*, pl. -*e*, -*ele*, lampă, [croat., slov., ital. lampa], g. Lampe.

Lâpis, -*u* și *lâpežu*, cerusă, ?. [ven. lapis], g. Bleistift.

Lâpte, -*le*, mr., mgl. *lapti*, dr. *lapte*, [Lactem], g. Milch.

Lârd, -*u*, la Moți *lardu*, slaină, ?. cf. it. *lardo*, [Laridum], g. Speck.

Lârg, -*ę*, -*o*, departe, larg, *de lârgo vire*, vine de departe, [ven. largo], g. weit, fern.

Lâštrę, -*a*, ochiŭ de fereastă, [ven. lastra], g. Fensterscheibe, Platte.

Lăco, și *lăhco*, ușor, [croat. lahko], g. leicht.

Lăj, -*u*, pl. -*urle*, minciună, [croat. laž], g. Lüge.

Lărę, -*a*, pl. -*e*, Frîncu-Candrea p. 87 *lîră*, mr. *lînă*, mgl. *lână*, dr. *lînă*, [Lāna], g. Wolle.

Lărži, -*it*, -*esc*(*u*), mr. *lărdesc*, dr. lărgire, [Largīre], g. breit machen.

Leće, -*a*, pl. -*e*, linte, [croat. leća], g. Linse.

Ledinę, -*a*, pl. -*e*, țelină, [croat., slov. ledina < vbulg. lędina, cf. num. de loc. *Lindina*], g. Brachfeld.

Ledońa, pl. -*ele*, sîmbovină după Z. C. Panțu, Plantele cun. de pop. rom. p. 253, g. Zürgelbaum.

Legâ, -*ât*, -*u*, mr., mgl., dr. *leg* I, [Lĭgāre], g. binden.

Legríe, *legriie* și *vesele*, veselie, [ven. legrīa < ital. allegria], g. Heiterkeit.

Léję, -*a*, pl. -*jile*, mr. *leaḑe*, dr. lege, [Lēx, -gem], g. Gesetz.

Lemun, -*u*, pl. -*i*, lămîe, [croat. lemun], g. Citrone; cf. Glavina, Călindaru p. 73.

Len, *-ę*, leneș, [croat., slov. len], g. faul; cf. mr. *linivos*, mgl. și ban. *lenos*.

Lenobia, lene, lenevie, mr. *lęane*, mgl. *lęni*, g. Faulheit.

Lèsę, *-a*, ban. *leasă*, poartă de nuĭele în ir., în Bănat targă de de car și de uscat poame, g. geflochtenes Tor aus Ruten, im Banat Wagenkorb und ein Korb zum Austrocknen der Pflaumen am Rauch oder an der Sonne, cf. și mr. *lèasă*, *-si*, ușe de nuĭele, pod de nuĭele.

Leșie, dr. id., [Lĭxīva], g. Lauge.

Let-u, pl. *-i*, an, [slov. leto < lěto], g. Jahr.

Letí, *-ít*, *-esc(u)* și *letęi̯*, a zbura, [croat. letiti, slov. leteti], g. fliegen.

Lev, *-ę*, *-o*, stîng, [slov. lev], g. link, cf. și mgl. *lęva* = stînga.

Lęc-u, pl. *-ure*, mgl. *lęc*, dr. *leac*, [лѣкъ], g. Heilmittel.

Lęgăr, *-u*, pl. *-e*, Frîncu-Candrea p. 87 *leagăr*, mr., dr. *leagăn*, *leagăn*, mgl. *lęgăn*, [cf. Pușcariu, Etym. Wtb. d. rum. Spr. p. 83 e subst. postverbal.], g. Wiege.

Lęgără, *-ât*, *lęgăru*, *se* (refl.), mr. *leagin*, mgl. *lęgăn*, dr. *leagăn*, [*Lĭgĭnare după Pușcariu, Etym. Wtb. d. rum. Spr. p. 82], g. (sich) wiegen; cf. și Frîncu-Candrea p. 87 *legărare*.

Lęmnę, pl. *-e*, fem., mr., mgl., dr. *lemn*, pl. *leamni*, *lemne*, neutru, [Lĭgnum], g. Holz.

Liberęi̯, *-ęi̯t*, *-esc*, a elibera, [ven. liberàr], g. befreien.

Libru, pl. *-i*, carte, [ven. libro], g. Buch.

Lići, *-it*, *-esc(u)*, lecui, [croat. lićiti], g. heilen.

Límbę, *-a*, pl. *-e*, mr., mgl., dr. *limbă*, pl. *-e*, [Linqua], g. Zunge, Sprache, Glockenschwengel.

Limeš, *-u*, pl. *-i*, *-urle*, [croat. limeš], g. Pflugschar.

Limęi̯, *-ęi̯t*, *-esc(u)*, a pili, [ven. limàr], g. feilen.

Limę, *-a*, pl. *-e*, pilă, mr. *limă*, [ven. lima], g. Feile.

Lindirę, *-a*, pl. *-e*, mr., dr. *lindină*, [Lendinem], g. Nisse.

Lingurę, *-a*, pl. *-e*, mr., mgl., dr. *lingură*, [Lĭngŭla], g. Löffel.

Linie, dr. id., [croat., slov. linija], g. Zeile.

Linže, *lins*, *ling(u)*, mr., mgl., dr. *ling(u)* III, [Lĭngĕre], g. lecken.

Lipę, *-a*, pl. *-e*, teĭ, mgl. *lipă*, [bulg., croat., slov. lipa], g. Linde.

Lirę, *-a*, mr., mgl., dr. *liră*, [ven. lira], g. Lira.

Liscę, *-a*, în 8 e *alur*, alun, g. Haselnufsstrauch.

Lisițę, *-a*, pl. *-e-le*, mgl. *lisiță*, dr. vulpe, [slav. merid. lisica], g. Fuchs.

List, *-u*, pl. *-ure*, scrisoare, [croat., slov. list], g. Brief.

Litru se aude însă maĭ mult *litro*, *po de litro* = ½ l, *o bâbă* = 2 l, mr., dr. *litră*, *litru*, [ven. litro, croat. litra], g. Liter.

Livęi̯, *-ęi̯t*, *-esc(u)*, a turna, a ploua, [croat. livati], g. giefsen, regnen.

Livu, pl. *-ur-le*, pîlnie, g. Trichter.

Lizí, *-ít*, *-esc(u)*, a se tîrî ca șarpele, [лѣсти > croat. *lizti], g. kriechen.

Loc, *-u*, pl. *-ure*, mr., mgl., dr. *loc*, *-urĭ*, [Locus], g. Ort.

Locânde, *-a*, pl. *-e*, *-ele*, birt, crîşmă, [ven. locànda], g. Wirtshaus.

Locândiere, *-a*, pl. *-e*, *-ele*, vezi Texte p. 21, crîşmăriţa, [ital. locandiera], g. Wirtin.

Lócot, *-u*, pl. *-urle*, lacăt, [croat. lòkot], g. Hängeschloſs.

Lóitre în S, în 4 se zice *scâla*, *-ele de voz*, dr. loitre, [slav. merid. lojtra], g. Leiter. Scara e-n 4 *scâla za mere sus.*

Lombuli, rinichiĭ, g. Nieren.

Lomi, *-ít*, *-esc(u)*, frînge, cf. ban. *a se lomui* şi *lomuri* = *uscături*, [croat., slov. lomiti], g. brechen.

Loparițe, *-a* (S), vătrar, ban. vătraĭ, g. Feuerschaufel am Herd, der. de la *lopar* + *ica*.

Lopâr, *-u*, pl. *-i*, ban. *lopaŕ*, lopată de cuptor, [croat., slov. lopar], g. Brotschieber.

Lopâte, *-a*, lopată, [лопата], g. Schaufel; mr., mgl. *lupată*.

Lopâtiţe, *-a*, lopatiţă de porc, etc., [croat., slov. lopatica], g. Schulterblatt, mgl. *lupătiţă*.

Lov, *-u*, mgl. *lov*, dr. vînat, [slav. merid. lov], g. Jagd.

Lovăţ, *-u*, pl. *lovţi*, vînător, [slov. lovec], g. Jäger.

Lovi, *-ít*, *-esc(u)*, a vîna, [slav. merid. loviti], g. jagen, fischen, mgl. *luvès* IV.

Lovrânaţ, *-u*, pl. *-nţi*, om din Lovrana, g. Mann von Lovrana.

Lovrânski, ca-n Lovrana, g. lovranisch.

Loza de grojde, viţa de vie, g. Weinrebe; *loza de viţă* în Bănat.

Lucrâ, *-ât*, *lucru*, mr. *lucred*, mgl., dr. *lucrez*, ban. *lucru*, [Lucrare], g. arbeiten; dar şi *cócotu lucrę galira* = cocoşeşte.

Lucru, pl. *-ure*, mr., mgl., dr. *lucru*, [Lucrum], g. Arbeit, Sache e *stvar*.

Lug, *-u*, pl. *-urle*, vale, [croat. lug], g. Tal, Wiese.

Lumbréle, *-a*, pl. *-e*, umbrelă şi ploier, [ven. ombrèla], g. Sonnen- und Regenschirm.

Lume, *-le*, nume, formă dissim., mr. *numă*, mgl. *numi*, dr. *nume*, [Nomen], g. Name.

Lume, mr., dr. id., mgl. *lumi*, [Lumen], g. Welt.

Lumer, *-u*, pl. *-i*, mr. *numeru*, mgl., dr. număr, [Numerus], g. Zahl.

Lumire, *-a*, pl. *-r*, *-rle*, vr. *lumiră*, la Moţi *lumiros*, *lumirat*, cf. Frîncu-Candrea p. 87, mr. *luńină*, dr. *lumină*, mgl. *luminari*. [Lumen], g. Kerze; vezi Glavina, Călindaru p. 73.

Lung, *-e*, mr., mgl., dr. *lung*, [Longus], g. lang.

Lup, *-u*, pl. *-i*, mr. *lup-luḱ*, mgl., dr. *lup*, *-ĭ*, [Lupus], g. Wolf.

Lupe, *-a*, pl. *-e*, lupoaĭcă, [Lupa], g. Wölfin.

Lupiţe, *-a*, lupoaĭcă mica, [lupe + iţe = ica], g. kleine Wölfin.

Lupóńe, *-a*, pl. *-e* (S), mr., mgl., ban. *lupoańe*, dr. lupoaĭcă, [Luponea], g. Wölfin.

Lur în S, de altfel e *ponedílac*, vrom. *luri*, Frîncu-Candrea p. 87 *luri*, mr., mgl., dr. *lunĭ*, [Lunae (dies)], g. Montag.

Lure, *-a*, vrom. şi Frîncu-Candrea p. 87 *lură*, mr., mgl, dr. *lună*, [Luna], Mond; Monat (= lună) e *misăţ*, *-u* de origine slav. мѣсыць.

Luşic (6), leşic, [croat. lušija], g. Lauge.
Lušter, *-rę*, senin, [ven. lustro şi croat.], g. hell.
Lut, *-u*, mr., dr. id. [Lŭtum], g. Ton, Lehm.
Lužiti, *-it*, *-esc(u)* (6), a leşia, *jo lužesc roba* (leşiez hainele], g. laugen, [croat. lužiti].
Lužńac, *-u*, în 8 *ćubăr*, ban. pîrlăŭ, g. Zuber, deriv. de la *lužiti*.

Ĺepur, *-u*, pl. *-i*, mr. *ĺepur*, *-i*, *ĺepure* şi *ĺepre*, mgl. *ĺepur* şi *ĺepuri*, dr. *ĭepure*, [Lĕpos], g. Hasen.
Ĺepuriţę, *-a*, pl. *-e*, *-ele* (5, 6), ĭepuroaică, ban. *jepuroańe*, g. weibl. Hasen.
Ĺerm, *-u*, (jermu) şi *ǵlermu* (8), pl. *-i* şi *-urle* (8), mr. *jermu*, mgl. *ǵarmi*, [Vĕrmĭs], g. Wurm.
Ĺin, *-u*, pl. *-urle*, mr., mgl. *ĺin*, dr. *in*, [Linum], g. Lein.
Ĺubăv, dragoste, [croat., slov. ljubav], g. Liebe.
Ĺubi, *-ít*, *-esc*, ĭubesc, [любити], g. lieben.
Ĺubu, *-a*, drăgut, -ă, [croat., slov. ljub, -a], g. Liebchen.
Ĺupa de ǵlindă, oala de ghindă, g. Eichelschale.
Ĺut, *-ę*, *âĺu-i* ~, ĭute, aĭu-i ~, [slov. ljut], g. scharf.
Ĺutiţę, *-a*, (8), fluĭer de ceapă, ban. cărabă.

Ma, mr., mgl., dr., vr. *ma*, alb. *ma*, ngr. *μὰ*, croat. *ma*, ital. *ma*, dar, însă, g. aber, noch, wenn.
Macâco, nebun, [ven. macaco], g. Tölpel, Dummkopf.
Macarúni, [croat. makarun], g. Makkaroni.
Macni, *-it*, *-esc*, smîcni, [slov. makniti], g. bewegen. ‖ de *macni* avem *smăcni*: *„ma po nesrići ĺi s-a smăcnit (fećori) ăntru âpę“* Texte p. 25, cu acelaş înţeles ca şi în dr. i-sa smîcnit, zmuls din mînă; în ir. avem *zmăcni*, a mişca a împinge, a zmulge şi refl.
Maćca, pl. *-kele*, pisică, [slav. mačka], g. Katze.
Maćirâ, *-ât*, *-u*, mr., mgl. *maţin* I, dr. macin, Frîncu-Candrea p. 87 *măcira*, [Machinare], g. mahlen.
Magari, mr., dr. *macar*, [croat. magari], g. doch, wenigstens, obgleich.
Makęi, *-ęit*, *-esc*, cf. Glavina, Călindaru p. 73, pătez, [ital. macchiare], g. beflecken, besudeln.
Maţec-u, ban. *mirtan*, cotoĭ, din *mačęc*, [mačькъ], g. Kater.
Mai, mgl., dr. *maĭ*, mr. *ma* de es. *ma-mare*, *ma-marle*, maĭ marele, [Magis], ir. *mai dulće*, g. süſser von süſs, Komparativ.
Maiorân, dr. *măgheran* şi *maiorană*, ban., [slov. majoran], g. Majoran.
Maji, *-ít*, *-esc*, *o* ~ şi *ne* ~, a mînji, a unge, ban. *a mozgăi*, de origine slavă, dar din. *magati*, cf. Cihac II, 185 nu se poate de a dreptul esplica, căcĭ trebue să fi esistat pentru forma dr. o rădăcină cu nasală > *ăn* > *în*; g. schmieren, schmutzen.
Malinâr, *-u*, pl. *-i*, murar, [Cont. din slov. málnar şi ital. molinaro], g. Müller.
Malinârę, *-a*, pl. *-e*, *-le*, murăriţă, fem. de la *malinâru*, g. Müllerin.

Maltratâ, *-ât*, maltratà, [ital. maltrattare], g. mifshandeln. Se zice și *maltratẹį*.

Malurẹ, *-a*, pl. *-e* și *nesrića*, ceasul slab, [ital. malòra], g. Unglück.

Manconie lu irimẹ Heimweh după Weigand. Byhan p. 272 îl aduce în legătură cu ven. malinconia, ital. melanconia, Trübsinn.

Manerẹ, *-a*, manieră, [ital. man(i)era], g. Weise, Art.

Manestrẹ, *-a*, pl. *-e*, zamă, [istr., ven. manestra], g. Suppe.

Mankẹį, *-ẹįt*, *-esc* și *fali*, a lipsi, [ven. mancār], g. fehlen.

Mantignada la Burada p. 49 și Bartoli p. 59 un cantico nuziale, g. Hochzeitslied.

Mańâ, *-ât*, *mâńu*, *mănia*, *minia*, ital. smaniare, [lat. *maniare], g. (er)zürnen; de es. *m*[ŭ]*ńât s-a cu mire.*

Marẹțu, martie, [slov. marče], g. Monat März.

Margâre după Weigand, numire de loc, cf. slov. margar, g. Granatapfel. La Bartoli p. 59 e *Mẹrgâne*.

Maria, dr. mărie și măria, ital. Maria, g. Marie.

Maritâ, *-ât*, *-u*, mr., mgl., dr. *mărit*, refl. I, [Maritāre], g. heiraten (vom Mädchen).

Martińa, [croat. Martinja], sf. Mărtin, g. Martinstag.

Marun, *-u*, pl. *-i*, castan, [croat. marún < ital., ven. marrone, maron], g. Kastanienbaum.

Mași, *-ít*, *-esc*, *lucrâ misa*, a face slujba, g. Gottesdienst halten.

Maștel, *-u*, pl. *-i* și *meștel*, pl. *meștel*, vezi Texte p. 64, [croat. mastel < ital., ven. mastèlo], g. Kübel, Zuber, Bottich.

Mațólu, îmblăciu, [ital. mazzuólo], g. Dreschschlägel, kleiner Hammer.

Mâćeha, ban. *mășćoańe*, mamă vitregă, [croat. maćeha], g. Stiefmutter.

Mâį, *-u*, mr., mgl. *maį*, *maįlu*, dr. *maĭ*, în Istria e preste tot, [Majus], g. Monat Mai.

Mâįu, baros cf. vol. I, cap. III covăcie, mr., mgl. *máĺu*, dr. *maĭ* de lemn, [Malleus], g. grofser Hammer, in Istrien aus Eisen, im Banat von Holz, ein flaches Stück von Holz um die Wäsche am Bache zu schlagen, diese letzte ist in mr., mgl., dr. zu Hause.

Mâįẹ, *-a*, maĭcă, cf. mr. *maie*, babă, femee bătrînă, [croat. maja], g. Mutter.

Mâke după Glavina, Călindaru p. 73, pată, [ital. macchia], g. Fleck, Schmutzfleck.

Mâkinẹ, *-a*, pl. *-e*, *-ele*, mașină, mr. *màchină*, trenul, [ven. màchina], g. Maschine.

Mâh, *-u*, mușchiu, [sudslav. mah], g. Moos.

Mâlo, *po* ~ și *po mâlițo*, încet, [sudslav. po malo], g. langsam.

Mâltu, *ăn copańe-į* ~ (S), ban. *moaltăr*, g. Mörtel, ital. malta.

Mâmẹ, *-a*, mamă în mr., mgl. și dr. [Mamma], g. Mutter, in mgl. und dr. bedeutet es auch Kropf der Hühner.

Mânće, *mânťe*, *mânče*, dr. *mainainte*, mr. *manaintĕa*, mgl. *mânca*, [Magis in ante], g. vorher, eher.

Mâpa, pl. *-ele*, hartă, g. Mappe, Landkarte.

Mâre, mr. *amare*, mgl. *mari*, dr. mare, [Mare], g. Meer.
Mâre, mr., mgl. *mari*, dr. *mare*, [după Pușcariu, Etym. Wtb. d. rum. Spr. I, 88 Mas-rem], g. grofs.
Mâst, *-u*, unsoare cf. Glavina, Călindaru p. 73, [croat. mâst], g. Schmalz, Fett.
Mâșala, al draculuĭ, [sudslav. mašala], g. Schelm, Tölpel.
Mâte, *-inę*, Matei, croat., slov. Matija, forma rom. e desigur bulg. analogică cu *Zevedei* etc.
Mâț, *-u*, pl. *-e*, *-urle*, *mâțu de cur*, g. Darm, Mastdarm, mr. *maț*, *-ă*, mgl. *maț*, pl. *-ă*, [Matia].
Mâța, *un bătić mâre*, un ciocan mare, [ital. mazza], grofser Hammer.
Măclen, *-u*, (8), jugastru, [slov. maklén], g. Feldahorn.
Măglę, *-a*, negură, [croat. magla], g. Nebel.
Măncă, *-ât*, *mărînc*, mr. *mîcare*, (*mcare*, *ngare*, *mîncare*), *mîcat*, *mic*, *măc*, *mîncu* și *măncu*, mgl. *mănânc*, I, dr. *mînc* și *minînc*, la Moți: *mărînca* cf. Frîncu-Candrea p. 87, [Manducare], g. essen.
Mărăngún, pl. *-i*, măsar, [croat. marângûn < ven. marangaun], g. Tischler.
Măre, la Moți *mîre*, Cod. Vor. *mĭ̈re*, mr. *mîne*, mgl. *mâịni*, dr. *mîne* și *mîĭne*, [Mane], g. Morgen.
Mărtișńâc, *-u*, noembrie, cf. *ântoșńâc* (ianuarie) și *mihoșńâc* (octomvrie), deriv. de la *Anton*, *Miho* și *Martin*.
Mbatí, *-ít*, *-esc*, refl. se-ntîlni, [ital. imbattersi], g. jemand treffen, ihm begegnen.
Medavițe, talisman.
Medig, *-u* saŭ *duhtoru* vezi Texte p. 23, [istr. médigo], g. Arzt.
Medijie, Glavina, Călindaru p. 73, medicament, doftorie, g. Arznei. Bartoli p. 59 ne dovedește că acĭastă formă se află și-n slava meridională: *medežija*, Nemanić II, 61, lîngă Albona *medežia* și-n slov. din Cars *medežija*.
Medvid, *-u*, urs, [croat. čak. medvid], g. Bär.
Medvidițę, *-a*, pl. *-e*, ursoaică, fem. de la *medvid*, g. Bärin.
Mejol, *-u*, păhar, [ven. megiuolo], g. Trinkglas.
Mekine, tărîțe, [slov. mekine], g. Kleie.
Meltę după Weigand, tencuĭală, [croat. mélta], g. Mörtel.
Meĺ, mr., mgl. *melu*, dr. *meį*, [Mĭlĭum], Hirse.
Méndulę, pl. *-e*, măndulă, [croat. mendula], g. Mandel.
Mer, *-u*, pl. *-i*, mr., mgl., dr. dial. *mer*, măr, [Mēlum], g. Apfel, Apfelbaum.
Merindâ, *-ât*, *-u*, merinda, a prînzi, [Merendare], g. zu Mittag essen, vespern.
Merindę, *-a*, pl. *-e*, prînz, mr. ∼, Vesperbrot, dr. *merinde*, Mundvorrat, [Merĕnda].
Meritęi, *-ęit*, *-ez*, merita, [ven. meritàr], g. verdienen.
Merlę, *-a*, pl. *-e*, mr. *ńirlă*, mgl., dr. *mĭerlă*, [Merula], g. Amsel.
Merlić(*ț*), dantelă, brodărie, [ital. merlo + suf. *-ić*], g. Spitze, Franse.
Merlin, pl. *-i*, [croat. merlin], g. gelbe Rübe, Möhre.
Mesurâ, *-ât*, *-r*(*u*), dr. dĭal. mesura, măsura, mr. *misur*, I, [Me(n)surare], g. messen, mr.

auch zählen: „*s-misură fluriile*“, să numară galbiniĭ.

Mesurę, *-a*, pl. *-e*, dr. *măsură*, mr. *misur(ă)*, mgl. *misur*, farfurie de pămînt, [Me(n)sura], g. Maſs, Teller.

Meștel, *-u*, *iuve se pure capusu*, cf. *maștel*, vas de curechiŭ, g. Krautfaſs.

Mești, *-ít*, *-esc*, vrum. *învești*, *învescu*, mgl. *anvesc*, vb. III, îmbrac, [Investio, -īre și *-ĕro], g. ankleiden.

Meștru, ~ *de școla*, măestru, învățător, [ven. maistro, mestro], g. Meister, Schulmeister.

Metęi saŭ *meti*, *-esc*, a mătura, [slav. merid. mesti, mètem], g. fegen, kehren.

Metulĭ după Glavina, Călindaru p. 73 luvăr, ĭarba care produce oilor gălbează; în voc. Dlui Panțu n-am găsit *luvăr*.

Meturę, *-a*, pl. *-e*, mr., mgl., dr. dial. *meturŭ*, dr. *măturŭ*, [Mētŭla], g. Besen.

Mețâ, *-ât*, *-ț(u)*, mr. *nvețu*, mgl. *anveț*, dr. *învăț*, [*Invitiare], g. lehren, lernen.

Mev, *mę*, pl. *meĭ*, *męle*, mgl., dr. *meu*, mr. *meu* și *ńeu*, [Mĕus, Mĕa], g. mein, -e.

Mežlóc, *ăn* ~, mgl. *mejluc*, dr. *mijlóc*, mr. după Weigand, *ńolduc*, *ńolğică*, [Medius locus], g. Mitte, in der ~.

Męre, *mes*, *meg*, mr. *ńirdeare*, *nardire*, *ńazire*, *ńergu*, *ńeg* și *neg* la Papahagi, *ńeàrdziri* și *ńerdziri* la Dalametra, mgl. *merg*, III, dr. *merge* și dial. *mere*, *mers*, *merg*, [Mergere], g. gehen.

Mic, fem. *-ę*, mr. *ńic*, mgl., dr. *mic*, [*Micus], g. klein, auch kleines Kind.

Migęi, *mignit*, a fulgera, [croat. migati], g. blitzen.

Mihoșńâcu, octomvrie, formațiune analogică ca *antoșńâcu* și *mărtișńâcu*, g. Monat Oktober.

Mihur, *-u*, pl. *-i*, *-urle*, beșică, [croat. mihur], g. Blase.

Mikić, deriv. de la *mic*.

Milę, pl. *-e*, milă geografică, [slov. mila], g. Meile.

Milę, mr. *ńilă*, mgl. *milă* = ĭubire, dr. *milă*, [din. forma neutră a adj. milo], g. Mitleid, mĭ-e milă, es tut mir leid, weh.

Milost, ĭertare, [croat., slov. milost], g. Gnade.

Milóstiv, fem. *-ę*, dr. milostiv, [croat. milostiv], g. gnädig.

Miľâr, *-u*, mr. *ńiľe*, mgl. *miľă*, dr. *mie*, [croat. milijar < ital. migliaro]; în 8 se zice și *táųjen*, g. tausend.

Mimo, lîngă, [croat. mimo], g. neben.

Minte, *-țit*, *-tu*, minte, mr. *mintu*, mgl. *mint* IV, [Mĕntīre], g. lügen.

Minut, pl. *-ț*, mr. și dr. *minută*, [ital. *minuto*, cf. mr. și mgl. *minut*, mic, fin și slov. *minuta*], g. Minute.

Mir, *-u*, pace, [sudslav. *mir*], g. Friede.

Mirâ, *-ât*, *miru*, mr. *minàri*, *minat*, *min*, dr. *mîna*, *-at*, *mîn*, [Mĭnare], g. treiben (Vieh), (sich) bewegen, (sich) leiten.

Mirinę, miriște, g. Stoppelfeld.

Misa (8) și nu *miza* am notat, în Val d'Arsa *scându* cf. Texte p. 22,

ce în 8 e un scaun mic; dr. *masa*, *measa*, [Mēnsa], g. Tisch.

Misâ, *-ât*, *-sez*, mr. (*mi*) *nysedzu*, mgl. *vises*, dr. *visez*, [*Vīsāre], g. träumen.

Misât, pt. pf. de la *misâ*, de es. *mi s-a misât*, dacă e subst. *vis* (dr., mgl. idem și mr. *yis*) nu pot spune cu siguranță.

Miserie, [croat. mizerija < ital. miseria], g. Elend.

Misericordia, ital. idem, g. Erbarmen.

Miseț, *-u*, pl. *-i*, lună, [croat. misec], g. Monat.

Misę, *-a*, pl. *-e*, slujbă, preftu *mașè* saŭ ~ *lucrę misa*, [croat. misa < ven. missa], g. Messe.

Mislę, gînd, [slov. misĕl, -sli], g. Gedanke.

Misli, *-it*, *-esc(u)*, a gîndi, [sudslav. misliti], g. denken.

Mișęi, *-ęit*, *-șc(u)*, *păra se mișè*, amesteca și frămîntă în cazul din urmă, [croat. mišati], g. Mischen.

Mielovăț, *-u* în 5, 8 stejar, g. Eiche. Cf. Miklosich I, 35 după Majorescu, cŭ am notat în 5. *hrâstu* și-n 8 mĭ-a spus Val. Marmilićn de 85 de anĭ în 1899, nu știu dacă maĭ trăește și azi, *hrabru*, ce nu poate fi, decît stejar?

Mîrecę, *-a*, pl. *-č*, *-čile*, *mîreca* la Frîncu-Candrea p. 87, mr. *mînecă*, mgl. *mânică*, dr. *mînecă*, [Manica], g. Ärmel.

Mîrę, *-a*, pl. *-e*, *-ele*, vrum. *mıra*, la Moți *mîră*, mr., dr. *mînă*, mgl. *mâńă*, [Manus > *mînu*, care are pl. *mînurĭ* dial.; *Mana > mînă cf. Pușcariu, Etym. Wtb. d. rum. Spr. p. 93], g. Hand. Se zice și *de mâre mârę* = nobil.

Mîrkęi, *-ęit*, *-esc*, *oia se mîrke*, mr. *mîrliri*, *-it*, *-esc*, *òili s'mîrliră*, mgl. *mărles* IV, dar *Mărca* nume de oĭ, dr. *a se mîrli* (de oĭ, de capre); în Rom. XXXII p. 331 am dat înțelesul greșit, căci e coitus natural la oi, la capre.

Mîrșav, fem. *-e*, slab, dr. *mîrșav*, slab, mîrșav la suflet, [sudslav. mršav], g. mager, schlecht.

Mîrșkęi, *-ęit*, *-esc*, a se greţoșa, deriv. de Byhan p. 283 din croat. *mrzak*, slov. *mrzĕk*, ekelhaft, g. ekeln.

Mladiḱ, *-u*, pl. *-i*, tinăr, [deriv. de la slav. mladъ], g. Junger.

Mladost, *-a*, tinerețe, [croat. mladost], g. Jugend.

Mlati, *-it*, *-esc*, a îmblăti, [croat., slov. mlatiti], g. dreschen.

Mlâčęn, *-a*, călduț, [slov. mlačĕn], g. lauwarm.

Mĺaliţę, *-a*, pl. *mĺalele*, mială, [*Agnella], g. weibliches Lamm.

Mĺâre, *-a*, mr. *ńari*, *ńeri*, mgl. *ńări*, dr. *miere*, [Mĕl, *Mĕlem], g. Honig.

Mĺâvę, pl. *-e*, [slov. mljava], g. Stange.

Mĺe, *-lu*, mr. *ńel*, *-u*, mgl. *ńel*, dr. *miel*, [Agnellus], g. Lamm.

Mĺez, *-u*, *ăntrę corele de pogače-ăi* ~, ăntre cojile de pogace iĭ miez, mr. *ńedzu*, *-uri*, mgl. *ńez*, dr. *miez*, [Medius], g. Mitte, Brotkrume. Pe lîngă *mlez* avem și *mez*.

Mojebit și *morebit*, poate fi din slav. može și mora anal. more + biti, g. vielleicht.

Mojlen, *-u*, creer, [slov. možjani], g. Gehirn. După Glavina, Călindaru p. 74 *mojlianĭ* pluralet.

Móle, pl. *-ĺ*, fem. *-ĺę*, mr., dr. *moale*, mgl. *moale*, [Mŏllis], g. weich.

Molitvę, *-a*, pl. *-e-le*, molitvă, [sudslav. molitva], g. Gebet.

Morę, *-a*, pl. *-e*, *-ile*, mr., mgl., dr. *moară*, [Mola], g. Mühle.

Morę̯i, *-ę̯it*, *-esc*, a trebui, [croat. morati], g. müssen.

Moro, negru, dracul cf. și *Morlac* din *maurovlah*, g. Teufel (der Schwarze).

Mort, fem. *-ę*, mort, pt. pf. de la *muri*, g. tot, gestorben.

Morte, *-a*, mr., mgl., dr. *moarte*, [Mors], g. Tod.

Most, *-u*, pod, [sudslav. most], g. Brücke.

Moș, *-u* după Nanu în S, în Val d'Arsa e *did*, [alb. moșă], g. alter Mann.

Moșt, *-u*, must, [croat. mošt], g. Most.

Motę̯i, *-ę̯it*, *-esc*, a aduna, a face ghĭem, [sudslav. motati], g. wickeln.

Movę̯i, *-ę̯it*, *-esc*, a mișcă, [ven. mover], g. bewegen.

Mrâj, *-u*, *čudę căzut-a* ~, brumă, [croat. mraz], g. Reif.

Mrija, pl. *-ele*, *mreajă*, mgl. *mręjă*, [vbulg. *mrěža* > croat. *mriža*], g. Netz.

Mucla, pl. *-ile*, mr. *mucle*, mgl. *muclă*, dr. *muche* [Mut(u)lus].

Mućenic după Glavina, Călindaru p. 74, dr. mucenic, martir, [vbulg. mąčenikъ], g. Märtyrer.

Mućcâ, *-ât*, *-ćcu*, vr. și mgl. *mućc*, mr. și dr. *mușc(u)*, *mișcu*, [*Mucc(u)lo, ĭeare cf. Pușcariu, Etymol. Wtb. d. rum. Sprache p. 98].

Múiže după Weigand cf. Byhan p. 238; eŭ am notat în S *i̯o oi̯a muzes*, *oi̯a âm pomuzit*, *o voi̯ pomuzi*, a mulge, g. melken. La Glavina, Călindaru p. 74 *muige* și *muji*, *-it*, *-esc* în S.

Mujica, musica, [slav. muzica < ital. musica], g. Musik.

Muketę, pl. *-e*, mucărĭ, g. Lichtschere, [ven. mochèta], cf. Maiorescu p. 113.

Mul, *-u*, pl. *-i*, cătîr, bastard, mr., mgl. *mulă*, ban. *mulă* = leneșule, [sudslav. mul, it. mulo], g. Maultier, uneheliches Kind.

Muléte, cleşte de foc, [ven. molète], g. Feuerzange.

Mulę̯i, *-ę̯it*, *-esc*, a sfărîma, [croat. muljati], g. zerquetschen.

Multa = *kaštig* = *pedepsa*, vezi Rom. XXXII, 331 pedeapsă-n banĭ, [ital. multa < lat. mulcta, multa], g. Geldstrafe.

Muĺâ ăntru âpę, a muĭa în apă, mr. *moĺu*, mgl. *ammoĺu*, dr. moĭ, muĭá, în moĭ, [*Mollĭare], g. einweichen.

Muĺęrę, *-a*, pl. *-r*, *-ile*, mr. *muĺare*, mgl. *muĺari*, dr. *muere*, [Mŭlier], g. Frau, Weib.

Munidę, pl. *-e*, monetă, [ven. moneda], g. Münze.

Munći, *-ít*, *-esc*, a se trudi, a se munci, [vbulg. mąčiti], g. sich plagen.

Munt și *mun*, din *mult*, mr., mgl. idem, [Multus], g. viel.

Muńit, *-ę*, prost, cf. ital. scimunito vezĭ Byhan p. 284, g. dumm.

Murgva, pl. *-ele*, dud, fructul tot asemenea, [Cont. din croat.

murga + murva], g. Maulbeere, -baum.

Muri, *-ít*, mor, mr., mgl., dr. tot așa, [Morīre], g. sterben. *Mor după jâ, jo nu poc jivi făr de jâ* și *mort de fome* ca în dr.

Musca, pl. *-kele*, mr., mgl., dr. *muscă*, [Musca], g. Fliege.

Mustâfa, pl. *-ele*, mustață, [ven. mustafà], g. Schnurrbart.

Mușât, *-ă*, mr. și dr. dial. *mușat*, frumos, etim.?, g. schön.

Muški, bărbătesc, [croat. mužki], g. männlich.

Muștrę, *-a*, exercițiu, [croat. muštra], g. Übung.

Mutast, fem. *-ę*, mut, g. stumm, [sudslav. mutast].

Mutâ, *-ât*, *-u*, mr., mgl., dr. *mut* I, [Mutāre], g. wechseln, verändern.

Na, 1) mr., ir. prep., mgl. prefix, în spre, [slav. na], g. in, auf; 2) *na* interj. mr. *na-l γini* (ĭată-l vine) și *na*, mr., mgl., ir., dr. *na*, ține, de es. *na-ț zeț vote zeț fiurinĭ* (na-, 100 fl.), mr. *na pîni* (na pîne), mgl. *na-vă* (na-veți).

Nacărțęi, *-ęit*, *-escu*, a încărcà [slav. nakreati], g. beladen.

Nacovâlę și *năcovâlę*, nicovală, [sudslav. nakovalo], g. Ambofs.

Nanca, nu încă, [ven. nanca], g. nicht einmal.

Napostovanje, ispită, vezi Byhan p. 286, g. Versuchung.

Napâst, năpaste, -a, [sudslav. napast], g. Versuchung, Unglück.

Naprsńac, *-u*, degetar, [croat. naprsnjak], g. Fingerhut.

Narânće, *-a*, pl. *-í*, *-ile*, portocală, [croat. naranča], g. Orange.

Narod, *-u*, popor, [slav. narod], g. Volk.

Nasadi, *-ít*, *-esc*, resădi, [croat. nasaditi], g. anpflanzen.

Națion, *-u*, pl. *-urle*, *-ele*, națiune, [ital. nazione], g. Nation.

Naziri, *-ít*, *-esc*, dr. *năzări*, *zări*, [croat. nazirati], g. erblicken.

Nâćve, *-le*, pl. *troacă*, (ban. copańe) de pîne, [croat. naćve], g. Backtrog.

Nâdę, *-a*, oțel, [croat. nàda], g. Stahl.

Nâp, *-u*, pl. *-i*, dr. *nap*, pl. *-ĭ*, [Napus], g. Steckrübe.

Nâs, *-u*, pl. *-ure*, dr., mgl. *nas*, [Nasus], g. Nase. Mr. *nas* e vîrful de la opincă.

Nâște, *-scut*, *-sc(u)*, mr. *nascu* = cresc, mgl., dr. *nasc*, [*Nasco, -ĕre], g. gebären.

Nâtăšće, cf. croat. *natašte*, adv. nüchternen Magens, la Gartner No. 468 digiuno = post, g. Fasten.

Nâzat, napoĭ, [sudslav. nazad], g. zurück.

Ne, nu, negațiune în composiție ca-n vrom. și-n slavă. [slav. ne], g. nein, nicht.

Neberi, *it*, *-esc*, a încreți, [croat. slov. nabrati, -berem], g. falten.

Nebi, *-it*, *-esc*, a lega, [sudslav. nabiti], g. umringen.

Nego, ca, decît, [slav. nego], g. als, sondern.

Negru, *-ę*, pl. *-i*, *-e*, mr, mgl., dr. *negru*, [Niger, -ra], g. schwarz.

Neca, ca, că, [croat. neka], g. dafs, damit.

Necîrstit, *-ę*, nebotezat, g. ungetauft.

Neganieçi, *-eit*, *-esc*, alung cf. Glavina, Călindaru p. 74, g. wegjagen.
Nego, decît, ca, [croat. nego], g. sondern, als.
Nemajęį, *-ęįt*, *-esc* vezi și *omajęį*, a mînji, murdări, g. schmieren, beschmutzen.
Nemiri, *-it*, *-esc*, nemeresc, nimeresc, ir. a țelui, a pușca, [vbulg. naměriti], g. zielen, schiefsen.
Nenaviden, fem. *ę*, invidios, [slov. nenaviděn], g. neidisch.
Nenaviștina, invidiă, g. Neid.
Nepăsi, *-it*, *-esc*, cf. Texte p. 68, coitum exercere, g. ficken.
Nepót, dr. ~, mr., mgl. *nipot*, (*nipoată*), [Nepos], g. Neffe.
Neprasi, *-it*, *-esc* (4), *neprași* (5), a prăfui, înfăina, [croat. naprašiti], g. bestäuben.
Nepuni, *-nit*, *-esc*, a umplea, [croat. napuniti], g. füllen.
Nerist, pl. *-i*, porc, [croat. nerist], g. Schwein.
Nesnanost, cf. Glavina, Călindaru p. 74, ignoranță, g. Unwissenheit.
Nesrića, pl. *-ile*, nenoroc, [croat. nesrića], g. Unglück.
Nestimęį, *-ęįt*, *-esc*, cf. Glavina, Călindaru p. 74, a nepreţui, g. nicht schätzen können.
Neteći, *-it*, *-esc*, după Glavina, Călindaru p. 74, umfla, g. anblasen.
Netezęį, *-ęįt*, *-esc*, a trage, [sudslav. natezati], g. ziehen.
Neumăn, *-ę*, prost, [slav. neuměn], g. dumm.
Nevęstę, *-a*, pl. *-e*, nevastă, mr. *niveastă*, *nveastă*, *înveastă*, mgl. nivęstă, [vbulg. nevěsta], junge Frau.

Nę, *-vu*, pl. *-vurle*, mr. *neauă*, *neauo*, mgl. *nęuă*, [Nĭx, nĭvem], g. Schnee, dr. nea.
Ni, *nicĭ — nicĭ*, mr. *ni — ni*, mgl. *niț — niț*, *ni*, [sudslav., ital. ni], g. auch, nicht, weder — noch.
Nićur, *-ę*, nicĭun, nicĭo, [Neque ūnus], mr., mgl. *nițiun*, g. keiner.
Nigdâr, nicĭodată, [sudslav. nigdar], g. niemals.
Niș, nicĭ, [slav. niš], g. nichts.
Nizęc, *-skę*, scund, [slov. nizěk], g. niedrig.
Noį, mr., mgl., dr. ~, [Nos], g. wir.
Nopte, *nopta*, pl. *-ț*, *-ile*, mr., mgl. *noapte(i)*, *nopț*, dr. *noapte*, [Nox, -ctis], g. Nacht.
Nor, *nuor* (8) după Nanu, in Val d'Arsa e *oblačele*, *-cu*, [Nubilus], cf. ban. dial. *nuvăr*, g. Wolke.
Noselo(a), Villanova, [slav. novo selo], g. Neudorf.
Nosil, *-ele*, coscĭug, [sudslav. nosila], g. Bahre.
Nostru, *-ę*, pl. *-i*. *-e*, nostru, -ă, mr., mgl. *nostru*, *noastră*, [Noster, -ra], g. unser.
Notir, *-u*, pl. *-i*, mr., mgl. *noatin*, dr. *noaten*, [Annotinus], g. einjähriges Lamm.
Novémbrę, după Nanu în 8, de altfel în Val d'Arsa am notat: *mărtișńâc*, [ital. novembre], noemvre, g. November.
Nov, fem. *-ę*, mr., mgl., dr. *noŭ*, fem. în mr. *noauă*, *noào*, *nao*, mgl. *nâuă*, dr. *noauă*; pl. *-ĺ*, *-ve*, mr. *noauă* și *nale*, dr. *noĭ*, *noauă*, [Novus, -a], g. neu.
Nu, așa și în mr., mgl, dr. [Non], g. nein. Avem în mr. *no*, totașa și în vrom. но în Cod. Vor. și нѡ în Ps. Sch. || de ноу, нȣ.

Nuc, *-u*, pl. *-ć*, *-i*, mr., mgl., dr. ~, [*Nucus], g. Nufsbaum.

Nucę, *-a*, pl. *ć(ţ)*, *-ile*, mr., mgl., dr. *nucă*, [*Nuca], g. Nufs.

Nunţ, *-ile* (8), *a ~ te clemu*, mr. *numtă*, *lumtă*, mgl., dr. *nuntă*, pl. *-ţi*, în 4. am notat *piru*, pl. *-urle*, uspăţ, pentru etim. vezĭ Ovid Densuşianu, Hist. de la lang. roum. I, 127, unde esplică cuv. din contaminaţiunea vorbelor Nuptiae + nuntiare], g. Hochzeit.

Nuşcârle — *nuşcârli*, nuştiucare, [Non scio qualis], g. ich weifs nicht wer.

Nuşcăt, nuştiucît [Non scio quantum], g. ich weifs nicht wie viel.

Ńuhęi, *-ęit*, *-esc(u)*, a mirosi, g. riechen, [slov. njuhati].

O, 1) interj. *o* în toate dialectele romîne; 2) art. nehot. fem. *o* (una); 3) conj. disjunctivă *o* — *o*, g. o, ah; eine; oder — oder.

Obahaięi, *-ęit*, *-esc*, cf. Glavina, Călindaru p. 74, a cerceta, a inspecta, g. suchen, forschen.

Obed, *-u*, prînz, [slov. obéd], g. Mittagessen.

Obedvęi, *-ęit*, *-esc*, a prînzi, deriv. de la *obed*, g. zu Mittag essen.

Oberi, *-it*, *-esc*, a aduna cf. *oberit aw tots* la Weigand, Jb. I, 148 ce nu înseamnă *sie sind zusammengekommen*, dar nicĭ *sie gingen nun fort* cum crede Byhan p. 291 ci simplu : ĭ-aŭ adunat pe toţĭ. Verbul e cuvîntul sudslav. *ubrati* < *vъbьrati*, a culege, a aduna, g. sammeln, abpflücken.

Obęlę, pl. *-le*, obĭală, [*ов-вьјало], g. Fufslappen. În 4. am notat *obĺală*, pl. *-e*.

Obili, *-it*, *-esc*, a vărui, g. weifsen.

Obisi, *-it*, *-esc*, a spînzura, [croat. obisiti], g. hängen.

Obîrva, *-ele*, sprînceană, cf. şi *obîrviţa*, *-ele*, [croat. obrvica], g. Augenbraue.

Oblac, *-u* (*-ćele*), pl. *-ki* (*-ći*), nor, [croat. oblak], g. Wolke.

Oblačen, *-na*, *-no*, noros, [croat. oblačen], g. bewölkt.

Oboli, *-it*, *-esc*, a se boli, betegi, [croat. oboliti], g. sich grämen.

Obotu (6), obada la pălărie, g. Hutkrämpe.

Obrâz, *-u*, pl. *-ure*, obraz, [vbulg. obrazъ], g. Gesicht.

Obri, *-it*, *-esc*, a rade, g. rasieren.

Obruču, pl. *-urle*, cerc, [croat. obruč], g. Reif.

Obrusinę, pl. *-e*, cîrpa femeilor din cap, [croat. obrus + ina], g. Kopftuch der Weiber.

Obuche după Glavina, Călindaru p. 74, încălţăminte, g. Schuh.

Obŗni, *-it*, *-esc*, a întoarce, [slov. obrniti], g. wenden.

Ocasion, *-u*, ocasiune, [ven. ocasion], g. Gelegenheit.

Ocât, *-u*, pl. *-ţ* şi *ti*, advocat, [ven. occatto], g. Anwalt.

Oclu, pl. *-i*, mr., mgl. ~, dr. ochiŭ, [Oc(u)lus], g. Auge.

Ocnę, *-a*, pl. *-e*, *-le*, fereastră, [croat. okna], g. Fenster.

Ocolęi, *-ęit*, *-esc*, ocoli, g. umgeben, -ringen.

Ocoli, înjur, [croat. òkoli], g. um, herum.

Očehu, ban. *măsčoń*, tată vitreg, g. Stiefvater.

Oderi, *-it*, *-esc*, a beli, g. die Haut abziehen.

Odgovori, *-it*, *-esc*, a respunde, [sudslav. odgovoriti], g. antworten.

Odmâh, îndată, [croat. odmah], g. gleich, sofort.

Oduclu, diochiŭ, *lâ âpa-n glâj și-l resfăče de* ~. Avem și verbul *docla* de es. *m-av doclat fẹtele, te am ăndoclat, i̯o duclu, čire voi̯ a duclât?*

Ofendi, *-it*, *-esc*, a vătămà, [ital. offendere], g. beleidigen.

Ogladi, *-it*, *-esc*, a potrivi, a icui, [sudslav. ogladiti], g. einfalzen, einpassen.

Ogniște, *-a*, vatră, [croat. ognjište], g. Herd.

Ogrizni, *-it*, *-esc(u)*, *o cora de păre*, a roade o coajă de pîne, [slov. ugrizniti], g. beißen, nagen.

Ohol, *-ẹ*, fudul, [sudslav. ohol], g. stolz. Asemenea avem și *oholẹi̯t* pt. pf. de la *oholẹi̯* a se fuduli, g. stolz, hochmütig.

Ohtobăr (8), în Val d'Arsa e *Mihoșńâcu*, octomvrie, g. M. Oktober.

Oi̯e, *-a*, pl. *-oi̯*, *-le*, mr. *Oae*, pl. *oĭ*, *oĭle*, mgl. *oaĭă*, pl. *ŭoĭ*, dr. *oaie*, [ovis], g. Schaf.

Oi̯enit, *oi̯a s-av* ~ (8), oaĭa a fătat, g. das Schaf hat geboren.

Ojog, *-u*, ban. *ujog*, g. Feuerschaufel.

Oḱâle (4), ochelarĭ, [ital. occhiali], g. Augengläser.

Olẹ, *-a*, pl. *-e*, *-le*, mr. *oală*, pl. *oali*, mgl., dr. *oală*, [Olla], g. Kochtopf.

Olovẹ, *-a*, plumb, [sudslav. olovo], g. Blei.

Oltâru, pl. *-e*: altar. *O* inițial e sub influința slav. *oltarь*, g. Altar.

Oluștrẹi̯, *-ẹi̯t*, *-esc*, a lustrui, [ital. illustrare cu pref. o din osvitlei], de es. *olustrè postolele*, lustruĭe ghetele, g. die Schuhe glänzend machen.

Om, *-u*, pl. *omir*, *-i*, mr. ~, pl. *oamińi*, mgl. *ŭom*, pl. ~ din mr., dr. *om*, pl. *oamenĭ*, [Homo, -ines], Mensch, Mann.

Omișẹi̯, *-ẹit*, *-esc*, *pără se omișè* = pînea se frămîntă, [slav.], g. kneten.

Omola, pl. *-lele*, țărmure, g. Ufer.

Ontrat ‖ *untrat*, odată, [croat. ontrat], g. einmal.

Opincă, *-a*, pl. *-č*, *-ile*, dr. ~, [vbulg. *opinъka], g. Bundschuh, Opanke.

Opt (8), mr., dr. ~, mgl. *ŭopt*, [Octo], g. acht.

Opțâr, *-u*, pl. *-i* ‖ *ovțâr* pe lîngă *čobân* și *pecurâr*, păcurar cĭoban, [croat. ovčar], g. Schäfer.

Orb, *-ẹ*, pl. *-i*, *-e*, mr., dr. ~, *oarbă*, mgl. *ŭorb*, [Orbus, -a], g. blind.

Organ, *-u*, pl. *-i*, organe, [croat. órgan], g. Orgel, cf. mr. *organ*, *-ni*, instrument de muzică din grec. *ὄργανον*.

Oriz, *-u*, urez, mr. *oris*, [vbulg. orizъ], g. Reis.

Ornâ, *-ât*, *orn*, a decora, a împodobi, [ven. ornàr], g. zieren.

Orz după Nanu în 8, în Val d'Arsa e numaĭ *i̯ečmic*, [Hordeum], g. Gerste.

Orudii̯e, instrument, g. ~, [croat. orude, Werkzeug].

Os, *-u*, pl. *ose*, *osele*, mr., dr. *os*, pl. *oase*, mgl. *uos*, pl. *oasi*, [Ossum], g. Knochen.
Osăn în Val d'Arsa opt, [croat. osam], g. acht.
Osăndi, *-it*, *-esc*, osîndi, [vbulg. osąditi], g. verurteilen.
Osę, pl. *-e*, viespe, [croat. osa], g. Wespe.
Oscubi, *-it*, *-esc* || *scobi*, a zmulge, a alege (fîn, pene), [sudslav. oskubsti] g. rupfen, ziehen.
Ositničęi, *-ęit*, *-esc*, a cerne, [Byhan p. 294 îl derivă din *ositničiti], g. sieben.
Oslobodi, *-it*, *-esc*, a slobozi, elibera, [sudslav. osloboditi], g. befreien.
Osmile, al optălea, [sudslav. osmi + suf. rom.], g. achte.
Osnaji, *-it*, *-esc*, a curăți, [sudslav. osnažiti], g. reinigen.
Oste, *-a*, mr., mgl. *oasti*, dr. *oaste*, [Hŏstis], g. Heer.
Ostîrji, *-it*, *-esc*, cf. Glavina, Călindaru p. 74, răzuesc.
Ostroii, *-iit*, *-esc* || *ustroii*, a direge, [sudslav. ustrojiti], g. gerben.
Osvitlęi, *-ęit*, *-esc*, a lumina, [croat. osvitliti], g. beleuchten.
Oșor, *-u*, pl. *-e* (S), ouşor, *căste oșore galira facut*, aceste ouă le a făcut găina, g. kleines Ei.
Oștarie, *-a*, crîșmă, [sudslav. oštarija < ven. oŝtaria], g. Wirtshaus.
Oștarița, pl. *-ele*, crîşmărița, [croat. oštarica], g. Wirtin.
Oștâr, *-u*, pl. *-i*, crîşmar, [croat. oštar], g. Wirt.
Oștile vezi Bartoli p. 63, oștie, [croat. osti, ošći], g. Fischgabel. La Miklosich p. 38 se află *oște*, *oști*, Fünf- oder Siebenzack zum Fischfang; vezi și Majorescu p. 115 deunde a împrumutat cuvîntul Miklosich.
Oștra de securę, tăișul securii, cf. *oștru*, g. Axtschneide.
Oștriaț, *-u*, pl. *-i*, austriac, [slov. avstrijĕc], g. Österreicher.
Oștru, *-a*, ascuțit, [crot. oštar], g. scharf.
Oșuși, *-it*, *-esc*, a usca, [sudslav. osušiti], g. trocknen.
Otari, *-it*, *-esc*, a sterge, g. wischen.
Otâvę, *-a*, otavă, [sudslav. otava], g. Heu von der 2. Mahd.
Otér, alaltăieri, g. vorgestern, din *aláltă ieri*, mgl. *oàltari*, cf. *ieri* < hĕri.
Otkini, *-it*, *-esc*, a rupe, g. zerreißen.
Otopi, *-it*, *-esc*, a se înneca, [sudslav. utopiti se], g. ertrinken.
Otprosti, *-it*, *-esc*, a ierta, [sudslav. otprostiti], g. verzeihen.
Otrov, *-u*, otravă, [bulg. otravъ], g. Gift.
Otrovi, *-it*, *-esc* și *otrui*, a otrăvi, [vbulg. otraviti], g. vergiften.
Otuți, *-it*, *-esc*, *bou și aretu se otuțè*, bou se-ntoarce, se castrează, [croat. otući, abschlagen], g. kastrieren.
Oțet, *-u*, dr. ~, [slov. óċĕt], g. Essig.
Ov, *-u*, pl. *-e*, *-le*, ou și coiŭ, [Ovum], g. Ei, Hode.
Oves, *-u*, pl. *-e*, *-urle*, ovăs, [vbulg. ovьsъ], g. Hafer.
Ovotę, odată, [ital. unavolta], g. einmal.

Ovțâr, ofțâr, opțâr, pecurâr și *čobân*, păstor de oĭ, [cf. croat. ovčar, deriv. de la ovca], g. Schäfer.

Pac, ĭar, [croat. pak], g. und; dann; aber.

Paći, -it, -esc, nu me paćesc ăn ćela lucru, nu mă amestec în treaba aceĭa, [croat. pačati se < ital. impacciarsi], g. sich einmischen.

Padéla, pl. *-e, pečenița se coće pre ~*, tigaĭe, [ital. padella > croat. padèla], g. Tiegel.

Paiz, -u, pl. *-ur-le*, sat, țară, [ital. paese], g. Dorf, Land.

Palâț, -u, palat, [croat. palac < ital. palazzo], g. Palast.

Paléte, -a, pl. *-e, -le*, lopată de foc, [ven. palèta], g. Feuerschaufel.

Pali, -ít, -esc, focu palè, mr., dr. păli [палити], g. brennen.

Palud, -u, pl. *-ur-le*, mlaștina, [ital. palude], g. Sumpf. Cf. și *pălude*.

Paminte, minte, cf. Ps. Scheiană: *pamente, pamite*, [памѧть], g. Vernunft.

Parâda, paradă, [ven., croat. parada < ital. parata], g. Parade.

Parăt după Glavina, vezi Călindaru p. 75, parte, g. Teil. Vezi *părăt*.

Parete după Nanu în 4 e *zidu*, g. Wand, [lat. paries și slav. zidъ].

Parikei, -eit, -esc || *pariććí*, a pregăti, [ven. parechiàr și croat. parićati], g. bereiten.

Parón, pl. *-i* || *gospodâr*, stăpîn, [ven., istr. paròn < ital. padrone], g. Herr.

Parti, -it, -esc, mr. *mpartu, mpărțăscu*, mgl. *ampărtâs* IV, dr. împart, [Impartire], g. ein- și verteilen.

Pasițe după Weigand cf. sudslav. *pasìca*; eŭ am notat *ținturinić,-u*, g. Gürtel mit Schnalle.

Pastir, -u, pl. *-i*, păstor, [sudslav. pastir], g. Hirt.

Pastirițe, -a, pl. *-e, -le*, păstoriță, [sudslav. pastirica], g. Hirtin.

Pati, -it, -esc, patit-a foma, mr. *pat, pătăscu*, mgl. *pățâs*, dr. *pat, pățăsc* [Patire], g. dulden, erleiden [Hunger].

Pațiențe || *pațențe*, pacienta, [ital. pazienza], g. Geduld.

Paućină, -e, -le, panjăn, g. Spinne. Cf. croat. *pauk*, magh. *pok*, paučina = Spinngewebe pentru ce am notat în 4 *pănza de paućină!* Să nu fie vr-o neînțelegere?

Pavug, -u, pl. *-i*, șarpe negru și gros.

Pavunu, pl. *-i*, mr., mgl., dr. *păun*, [Pavo, -onem], g. Pfau.

Pavunițe, -a, pl. *-e, -le*, păuniță, g. Pfauin.

Pălăț, -u, pl. *-ți*, spița roții, degetul mare, [slov. palèc], g. Speiche, Daumen.

Pâĺ, -u, pl. *-urle*, lingura mare, [croat. *palj], g. Schöpflöffel.

Pâĺe, n-âm niș fir, niș ~, n-am niciĭ fîn, niciĭ paĭe, mr., mgl. *paĺe*, Plur. tant. din Palea, g. Stroh, dr. paĭe.

Pâmă, -a, pl. *-ele*, mr., mgl., dr. *palmă*, [Palma], g. Handfläche.

Pâmetăn, fem. *-tna*, neutru *tno*, cuminte, înțelept, [slov. pametĕn], g. verständig.

Pâmpuhu de mńe (4), rănza mĭeluluĭ, g. Lammmagen.
Pân, -u, pl. *-urle*, stofă, [croat. pan < ital. pano], g. Tuch.
Pâpa, papa, [ven., croat. papa], g. der Papst.
Pâr, -u, pl. *-urle* ‖ *pariḱu* (5), păreche, [ven. paro], g. Paar. Cf. mgl. *părçclă*.
Pârăt, -u, parte, mr., mgl. *parti*, [Pars, -tis], g. Teil.
Pâsăre, -a ‖ *puliț* tot așa mr., pasăre, [Passer], g. Vogel.
Pâșę, -a, pășune, [sudslav. paša], g. Weide.
Pâșt, mîncare, *muncâ fâće, un obed, un pâșt ręn fâće*, [ital. pasto], g. Futter, Essen.
Pâște, pascut, pasc, mr., mgl., dr. pasc, [Pascere], g. weiden.
Pâște, mr. *paști, γin di Paști-paști* (vin rareorĭ), mgl. *paștu, ali̯ la dărară paștu* (il omorîră), dr. *paști, -le*, [Paschae], g. Ostern.
Pât, -u, pl. *-urle*, mr., mgl., dr. *pat*, [ngr. πάτος, alb. pat], g. Bett.
Pâtru, mr., mgl., dr. *patru*, [Quattuor], g. vier.
Pâvuc, -u, pl. *-i*, paiangen, [slov. pavok], g. Spinne.
Păcă, -lu, gropa, mai̯ mâre șcuĺe, ĭadul, [slov. pekĕl], cf. croat. pakao, bulg. пакълъ, maghiarul pokol, g. Hölle.
Păcât ‖ *pecât, -u*, pl. *-e, -le*, mr., mgl. *picat*, dr. păcat, [Peccatum], g. Sünde.
Pălude după Maiorescu p. 115, loc apos și plin de plante marĭ, [ital. palúde], g. Sumpf, Morast.
Păngușție, -u, septvemrie, deriv. din *angușțu* ca și *pomâi̯iḱu* din *mâi̯u*.
Pănzę, -a, mr. *pîndă*, mgl. *pândă*, dr. pînză, g. Leinwand, [*Pandia după Pușcariu, Etym. Wtb. d. rum. Spr. p. 116]. Cf. *pănza de kemeș* și *de paućină* = panjăn.
Părć, -u, mr., dr. *pîrciŭ, -cĭ*, [пръчь], g. Bock.
Păre, -a, pl. *-le*, vrom. *păre* în Psaltirea Scheiană și *p̃ăre* în Cod. Vor., *pîre* la Moți vezĭ Frîncu-Candrea p. 88, mr. *pîni*, mgl. *pâi̯ni*, pîne, [Panis, -em], g. Brot.
Părjun, -u, pl. *-e*, inchisoare, [croat. pržun < ven. prigiòn], g. Gefängnis.
Părnât, -u, pl. *-ț*, snop, [croat. prnat], g. Garbe.
Părșurę, -a, tigaie, [crot. parsura], g. Pfanne.
Părșut, șuncă, [croat. pršut < it. presciutto], g. Schinken.
Păstor, -u, de câĺ, păstor de caĭ pe lîngă *końâru*, g. Pferdehirt.
Pecât, -u, pl. *-e-le, pecâtele se očestescu ăn pîrgatorie* = păcatele se curăță în purgator, [Peccatum], g. Sünde, cf. mr. și mgl. *picat*.
Peclâr, -u, pl. *-i*, cerșitor, [croat. pekljar], g. Bettler.
Peclęi̯, -ęi̯t, -esc, a cerși, der. de la peclar, g. betteln.
Pedepsa, pedeapsă, cf. croat. pedèpsa, g. Strafe.
Pedepsęi̯, -ęi̯t, -esc ‖ castigei̯, mr. *pidipsescu*, (mi *pidipseaști Dumnidă*), dr. pedepsi, cf. Cihac II, 685 παιδεύω, aor. παίδεψα și croat. pedepsati, g. strafen.
Peduclu, pl. *-cli*, mr., mgl. *piduclu*, dr. păduche, [Peduc(u)lus], g. Laus.

Peglę, *-a*, pl. *-ele*, cf. croat. peglja, g. Bügeleisen.
Peglęi, *-ęit*, *-esc*, ban. piglui, a călca rufele, deriv. de la *pegla*, g. bügeln.
Pegulę, ven., ital. pegola, g. Pech.
Peke după Glavina, Călindaru p. 75, pită, g. Brod, (peche).
Pemint, *-u*, mr., mgl. *pimint*, dr. *pămînt*, [Pavimentum], g. Erde.
Pensęi, *-ęit*, *-esc* (2, 5) || *misli*, a gîndi, [ven. pensàr], g. denken.
Per, *-u*, pl. *-i*, 1° păr, 2° păr (pomul), 3° pană, [Pĭlus, pirus și pero], g. Haar, Birnbaum (se zice și *debla de frușvi*) și Feder.
Pérę || *frușva*, *-ile*, peară, [*pira], g. Birne.
Perdunâ || *zemeri*, pardona, [ven. perdonàr], g. verzeihen.
Pericul *-clu*, pericol, [croat. períkul < ital. pericolo], g. Gefahr.
Persecutęi, *-ęit*, *-esc*, persecuta, [cf. ital. persequitare și persecutore], g. verfolgen.
Peștęi și *ze* ~, *-ęit*, *-esc*, *zepeștęi slańina cu țesăn za ăntre manestra*, a tăia în bucăți, [ven. pestàr], g. zerstampfen.
Petăc, *-u*, vinerĭ, [slov. pétĕk], g. Freitag.
Petę, pl. *-e*, călcîĭŭ, [sudslav. peta], g. Ferse.
Petițion, *-u*, petițiune, [ital. petizione], g. Gesuch.
Petnáist, 15 cf. croat. petnájst, g. fünfzehn.
Petru, Pătru, Petru, [Petrus], g. Peter.
Peza, pl. *-e*, cîntariŭ, [ital., croat. peza], g. Wage, Gewicht.
Pezęi, *-ęit*, *-esc*, a cîntări, [ven. pesàr], g. wägen. In S am notat *spezęi*, *-esc*, decĭ altă formă cum am constatat în Romania XXXII, 332.
Peșt(k)ița || *sămbur* (S), sîmbure, g. Kern.
Piâtu, blid, [ven. piàto < croat. pjat], g. Schüssel.
Pieżęi, *-ęit*, *-esc*, a plăcea, [croat. pjaģer, ven. piàxer, piàser], g. gefallen. Glavina ne dă în Călindaru p. 75 *piajęi*.
Picun, *-u*, săpoĭ (ban. săpoń], [ital. piccone], g. Doppelhacke.
Pićor, *-u*, pl. *-orle*, mr. *ćićor*, mgl. *pičor*, dr. picior, [*Petiolus], g. Fufs, Bein.
Pilę, pl. *-e*, mr., mgl. și dr. *pilă*, bulg. пила, g. Feile.
Pili, *-it*, *-esc*, pili, [sudslav. piliti], g. feilen.
Pil'enița (passabrodo) *za prođidi* (*-esc*) *lâptęle*, *zęma* etc., străcurătoare, g. Sieb zum durchsieben.
Pinel, *-u*, pl. *-i*, penel, [ven. penèlo], g. Pinsel.
Pinez, banĭ, [croat. pinez], g. Geld.
Pintru, *lepuru trlè pintru grăw* saŭ *ăntru*, prin, mr., dr. dial. *pintru*, [Per-inter], g. durch.
Pipę, pl. *-e*, pipă, [sudslav. pipa], g. Pfeife.
Pipęi, *-ęit*, *-esc*, a pipa, [ven. pipàr], g. rauchen.
Pipi, și *po*~, *-it*, *-esc*, a pipăi, [sudslav. pipati], g. tasten.
Pir, *pirę* || *păr*, mr. *pîn*, *păn(ă)*, mgl. *pân*, dr. *pînă*, vrom. пѫрь, пѫ̃рь, pąră, pąrą în Ps. Scheiană și Cod. Vor. [Paene + ad], g. bis. La Moți vezĭ Frîncu-Candrea p. 88 se află *pără*.
Pirevițę, *-a*, cf. Maĭorescu p. 117, un fel de liliac maĭ mare,

[vezĭ slov. pirevica], g. span. Flieder.

Pirț, ~ *de capre* și *pîrț* (8), berbec de capre, g. Bock. Cf. *părč!*

Pirún, *-u*, furchiță, [sudslav. pirun], g. Gabel.

Pisęi, *-ęit*, *-esc* și *po* ~, a scrie, [sudslav. pisati], g. schreiben.

Pisc, flueră, [slov. pisk], g. Hirtenflöte, în pl. *piscurle*, cf. și *limbița de pisc*, g. Pfeifenzunge.

Pișâ, *-ât*, *pișu*, *ștęptę ke me pișu*, *meg pișâ*, mr. *ḱiș*, mgl. și dr. *piș* refl. [Pușcariu, *pissio], g. pissen.

Piștolę, pl. *-e*, pistol, [sudslav. pištola], g. Pistol; cf. și mgl. *piștoală*.

Piștoli, *-it*, *-escu*, *se* ~ (5), a se bate, deriv. de la piștolę.

Pitur, *-u*, pl. *-i*, pictor, [ital. pittore], g. Maler.

Piturę, *-a*, pl. *-e*, chip, [ven. pitùra < ital. pittura], g. Bild, Malerei.

Pituręi, *-ęit*, *-esc*, *pituręit-o-i tota câmera*, a zugrăvi, picta, [ital. pitturare], g. malen.

Pițimorto, visitătorul de morți, g. Totenbeschauer.

Pizdę, *-a*, mr. *ḱizdă*, dr. pizdă, [*пизда], g. Scham.

Pircolițę, *-a*, poveste comică, avem *pęcoliță*. Cuvîntul e de origine slavă. G. komisches Märchen.

Pìrgatorie, purgatoriu, g. Purgatorium der Katholiken.

Pladińu de lęmnę, blid de lemn, [slov. pladenj, friul. plàdine], g. Holzschüssel.

Plati, *-it*, *-esc*, mr. *plătesc*, mgl. *plătès* IV, dr. *plătesc*, [платити], g. bezahlen.

Plâmic, *-u*, pl. *-urle*, flacără, [croat. plamik], g. Flamme.

Plâće ‖ *plâće*, plată, [croat. plaća], g. Lohn.

Plâțę, *-a*, piață, deriv. din Platz cu terminațiunea romanică.

Plănje, *-ns*, *plăng*, mr. *plîndeare*, *plîndire*, *plimptu*, *plîmptă*, *plîngu*, mgl. *plândiri*, *plâng*, dr. plinge, [Plangere], g. weinen.

Plăns, mr. *plîngu*, *plâns*, substantiv din pt., g. Weinen.

Plegni, *-it*, *-esc*, a se-nchina, g. sich beugen.

Pleti, *-it*, *-esc*, mr., dr. *împleti*, mgl. *amplitès* IV, [плести, плетą], g. flechten, stricken.

Plęvę, *-a*, mgl. *plęvă*, dr. pleavă, [плѣва], g. Spreu.

Plivi, *-it*, *-esc*, mgl. plivăies IV, a înnota, [croat. plivati] și *plivi*, a curăți a zmulge buruienile din holdă, de es. *tot viptu se plivè* din vbulg. *plèti*, *plèvą* colligere, g. schwimmen, jäten.

Plod, *-u*, mgl., dr. *plod*, (sudslav. plod], g. Frucht.

Ploie, pl. *ploi*, mr., mgl., dr. *ploaie*, *ploĭ*, [*Plovja], g. Regen.

Ploii ‖ *pluii*, *ploie*, mr., ban. *ploaĭe*, dr. ploua, [Pluvere], g. regnen.

Plug, *-u*, pl. *-ur-le*, plug, (sudslav. plug], g. Pflug.

Pluhni, *-it*, *-esc*, a scuĭpa, cf. croat. pljuknuti, g. spucken.

Plujęi, *-ęit*, *-esc* (4), a ară, cf. ban. plugări, deriv. de la plug, -ar, g. ackern.

Plukęi, *-ęit*, *-esc*, a scuĭpa, [croat. pljukati], g. spucken; Tot asemenea avem și *plucni*, *-it*, *-esc* (4).

Plućе, pl. *-ile*, plumînă, [croat. pluća], g. Lunge. *Plumîrę* n-am auzit în Val d'Arsa.

Pĺerde, *pĺerdut* ‖ *pĺerzut*, *pĺerd*, mr. *ḱerdu*, mgl., dr. *perd* III, [Perdere], g. verlieren.

Pĺetę, încreţitură, [sudslav. pleta], g. Falte.

Pĺir, fem. *-ę*, la Moţĭ *plir* cf. Frîncu-Candrea p. 88, vrom. Cod. Vor. *plĭru*, Ps. Scheĭană *pliru*, mr., mgl., dr. *plin*, [Plenus], g. voll, schwanger.

Po, *~ de zi*, *~ de nopte*, *~ de ĭeĺ*, jumătate, amiazĭ, miezul nopţiĭ, jumătate din eĭ, [sudslav. pol], g. Hälfte, Mittag, Mitternacht.

Po de şoreć, *po de puĺ*, jumătate şoarec, jumătate pasăre = liliac, g. Fledermaus.

Pocaįęi, *-ęit*, *-esc*, a se căi, [croat. pokajati], g. bereuen, *pocaįesc me de męle pecâte*, mă căĭesc de păcatele mele.

Poclâde, *-le*, *betär omir zicu pustu va veri*, carneval, [sudslav. poklade], g. Fasching.

Pocloni, *-it*, *-esc*, *me*, a se-nchina, *ĺi s-a poclonit* = i s-a închinat cf. croat. klanjati se g. sich beugen, Komplimente machen.

Pocni ‖ *pucni*, *-it*, *-esc*, a pocni, [slov. pokniti], g. knallen, platzen.

Pocrov, *-u*, acoperemîntul oaliĭ, g. Deckel, dr. pocrov, g. Packtuch, Plane, [покровъ].

Pocusi, *-it*, *-esc*, a gusta, [sudslav. pokusiti], g. kosten.

Poćini, *-it*, *-esc*, a odihni, [slov. počiniti], g. ausruhen.

Pod, *-u*, pl. *-uri*, dr. *~*, mgl. *pod* = o ladă de strîns făina la moară, [подъ], g. Boden, Fußboden.

Podăpri, *voį ~ cu un stup zidu*, a propti, voĭ propti zidu cu un stîlp, g. stützen, die Wand mit einer Seule stützen.

Podcova ‖ *potcova*, pl. *-e*, *-le*, potcoavă, [подъкова], g. Hufeisen.

Podgîrlina, ban. fĭulare, pielea ce atîrnă la vitele cornute sub gît.

Podle ‖ *potle* ‖ *pokle*, după aceĭa, atuncĭ, [sudslav. pòtle], g. dann, nachher.

Podlogu de postole, talpa ghetelor, cf. *potlog* şi ban. *plotog*, g. Sohle, Fleck.

Podne, amiazĭ, *do ~*, pîn la amiazĭ, [croat. podne], g. Mittag.

Podrsni, *-it*, *-esc*, a luneca, [slov. spo]drsníti], g. ausgleiten.

Pofali, *-it*, *-esc*, *pofalitu-mi-a o oįe*, *mi s-a pĺerdut*, mĭ-a lipsit o oaĭe, mi s-a pĭerdut, perfectiv din *fali*, g. wegkommen, fehlen.

Pogini, *-it*, *-esc*, a suferi frig şi foame, g. leiden, dulden.

Poglavâr, *-u*, pl. *-i*, *duhovni* şi *svetovni ~ -i*, căpetenie, [sudslav. poglavar], g. Oberhaupt.

Pogâče, *-a*, pogace, [погача < ital. foccaccia], g. Aschenbrotkuchen.

Pogubi, *-it*, *-esc*, *pĺerdut-âm un boų*, *crepât-a*, a păgubi, [sudslav. pogubiti], g. verlieren, Schaden haben.

Poįdi, *-it*, *-esc*, a consuma, a mînca de tot (perfectiv), [sudslav. pojesti], g. verzehren, aufessen.

Polejescu, *porči*, *porkele se* ~ cf. *jleję*, porciĭ și scoafele se nasc, se-nmulțesc, g. sich vermehren.

Polog, *-u*, pl. *-i*, *ovu de su galirę cănd va oŭa*, cuibar, [croat. pològ], g. Nestei.

Polovi, perfectiv de la *lovi*, [sudslav. poloviti], g. aufgreifen, anspannen.

Polovițę, *-a*, pl. *-e-le*, jumătate, [sudslav. polovica], g. Hälfte.

Poĭână, *-a*, pl. *-e-le*, poĭana, [sudslav. poljana], g. Wiese, Ebene.

Pomaić, *-u*, ĭunie, [croat. pomajić], g. Monat Juni.

Pomâlo, încet, [sudslav. pomalo], g. langsam.

Pometi, *-it*, *-esc*, a mătura, [sudslav. pomesti, -tem], g. auskehren.

Pomiri, *-it*, *-esc*, a se-mpăcă, deriv. de la vbulg. *mirъ* = pace cu pref. *po* — prefăcut în verb.

Ponedilec, *-u*, lunĭ, [slov. ponediljĕc], g. Montag.

Ponestra || *ocna*, pl. *-ele*, fereastă, [croat. poneštra], g. Fenster.

Pońâvę, *-a*, pl. *vele*, poneavă, [croat. ponjàva], g. Leintuch.

Popăc, *-u*, pl. *-urle* || *buricu*, pl. *-urle*, [slov. popĕk], g. Nabel.

Popăr (*-ir*), pl. *-i*, piper, [croat. popar], g. Pfeffer.

Popi, *-it*, *-esc*, a se-mbăta, [sudslav. popiti], g. betrinken. Cf. mgl. *Popès* IV.

Popravi, *se*, *-it*, s-a îndreptat [po + praviti], g. sich verbessern.

Poredęn, fem. *-dna*, neutru *-dno*, răŭ, [slov. poredĕn], g. böse, schlecht.

Porc, *-u*, pl. *-ć*, *-i*, mr., mgl., dr. *porc*, [Porcus], g. Schwein.

Porcę, *-a*, pl. *-ke*, *-le*, mr. *poarcă*, scroafă, dr. *poarcă* joc de copiĭ, [Porca], g. Sau, Kinderspiel.

Porčela (2) || *porkița*, purcea, g. Ferkel fem.

Porkić, *-u*, pl. *-i*, purcel, deriv. de la *porc* + *ić*, g. Ferkel.

Porkițę, *-a*, pl. *-e*, *-le*, purcea, deriv. de la porc + ițe (= -ica), g. weibl. Ferkel.

Porini, *-it*, *-esc*, a împinge, [slov. poriniti], g. stofsen, schieben.

Porăt, *portu*, pl. *-uri*, *-le*, mr., dr. *port*, [ital. porto > croat. porat], g. Hafen.

Portęi, *-ęit*, *portę̀*, a interesá, a trebui; a importà, [ital. portare cu lărgire de sens], g. interessieren, notwendig haben, benötigen.

Portę, *-a*, mr., dr. *poartă*, [Porta], g. Tür, Tor.

Portun, *-u*, poartă, [ital. portone], g. grofses Tor.

Posăndi, *-it*, *-esc*, a împrumuta, [vbulg. posąditi], g. leihen.

Posede, *-ezut*, *-ed*, *âre de sev čudę* [ital. possedere], g. besitzen.

Poscapęi, *-ęit*, *-esc*, perfectiv de la *scapęi*, a scăpa de tot, g. entweichen.

Pospi, *-i*, *-esc*, a presărà, cf. Glavina, Călindaru p. 75.

Postola, pl. *-ele*, gheată, [sudslav. postola], g. Schuh, Pantoffel.

Postolarița, pl. *-ele*, femeĭa ciobotaruluĭ, [sudslav. *postolarica], g. Schustersfrau.

Postolâr, *-u*, pl. *-i*, ciobotar, [sudslav. *postolar], g. Schuster.

Posuda, vas după Glavina, Călindaru p. 75, [croat. Posuda], g. Gefäfs.

Posveti, *-it*, *-esc*, a sfinți, perfectiv, [sudslav. posvetiti], g. weihen, heiligen.

Poșes, *-u*, pl. *-urle*, posesiune, [croat. pošes < ital. posseso], g. Besitz.

Poșni, *-it*, *-esc*, a începe, [sudslav. početi < bulg. počeți cf. dr. *pocinog*], g. anfangen, beginnen.

Poșten, fem. *-a*, neutru *-o*, cinstit, [sudslav. pošten], g. ehrlich.

Pot, *-u*, sudoare, [sudslav. pot], g. Schweifs.

Potărgęi, *-ęit*, *-esc*, a culege struguriĭ, [croat. potrgati], g. abpflücken; nach der Reihe abbrechen.

Potcuĭi, *-it*, *-esc*, a potcovi, [sudslav. podkovati, -kujem], g. beschlagen.

Potegni, *-it*, *-esc*, a trage, [potegniti], g. ziehen, anziehen.

Potepli, *-it*, *-esc*, a încălzi, cf. croat. potopliti, g. wärmen.

Potestât, *-u*, pl. *-ț*, *-i*, primar, [croat. poteštat < ital., ven. podestà], g. Gemeindevorsteher.

Potezęi, *-ęit*, *-esc*, a trage, [slov. potezati], g. anziehen.

Poti, *-it*, *-esc* refl., a asuda, [sudslav. potiti], g. schwitzen.

Potîrpi, *-it*, *-esc*, a răbda, vezĭ Glavina, Călindaru p. 75, [croat. potrpjeti], g. gedulden.

Potok, *-u*, pl. *-ki*, *-curle*, rîŭ, [sudslav. potok], g. Flufs.

Potop (6), potop, inundare, g. Überschwemmung. Cuv. se derivă din vbulg. topiti + prefixul po = inundare.

Potriba, trebuință, [croat. potriba], g. Bedürfnis.

Potribăn, fem. *-nę*, necesar, [croat. potreban], g. notwendig.

Pòvadi și *zvadi*, *-it*, *-esc*, a scoate afară, [deriv. vaditi cu pref. po- și izъ-], g. schöpfen, herausnehmen.

Poveretu ‖ *siromâhu*, sărmanu, [istr. poverę́to], g. armer Teufel.

Poveru, săracu, [ital. povero], g. Armer.

Pozdravi, *-it*, *-esc*, a saluta, [sudslav. pozdraviti], g. grüfsen.

Pozímăc, *-u*, toamnă, [slov. podziměk], g. Herbst.

Praviță, *-a*, adevăr, dreptate vezĭ Glavina, Călindaru p. 75, [croat. pravica], g. Recht, Gerechtigkeit.

Prâh, *-u*, praf, [прахъ], g. Staub, Pulver. Cf. *prâh de pucșă* și *pre câle-ĭ tot prâh*.

Prâtică, *-a*, călindar, praxa vieții, [croat. pràtika], g. Kalender, Lebenspraxis. Esplicația ir. ce am primit e: *prâtica de sfeți cum se clému și de vręme cum va fi*.

Prâv, *-ę*, *-o*, adevărat, [sudslav. prav], g. wahr, richtig.

Prâzăn, *-zna*, *-zno*, [slov. prazěn], g. leer după Weigand.

Prăji, *-it*, *-esc*, a frige, prăji, [пражити], g. braten, cf. mgl. *prăjès* IV.

Pre, mr., mgl. *pri*, 1° prepositie, *pre*, *pri*, g. auf, in, durch; 2° prefixul *prea* — cinstit, g. zu, sehr. [Per și slav. prě].

Predică, *-a*, pl. *-ke*, *-le*, predică, [ven. predica, croat. predika], g. Predigt.

Predikęi, *-ęit*, *-esc*, predica, [ven. predicàr], g. predigen.

Prénde, pre unde, analog cu *dende*, de unde, g. wodurch.

Prepeliţa, pl. *-ele*, dr. prepeliţă, it. quaglia, g. Wachtel, [cf. Cihac II, 289 vbulg. prĕpelь, prĕpelica].

Presăn, fem. *-sna*, neutru *-sno*, crud, [slov. presĕn], g. roh, frisch.

Preste, preste, peste, mr. *pristi*, *pisti*, mgl. *pristi*, [Per + extra], g. über, hin.

Preşede, *-zut*, *-şed*, a se muta, deriv. din pre + şed analog cu sudslav. preseliti, g. übersiedeln.

Preţ, *-u*, pl. *-urle*, preţ, [Prĕtium], g. Preis.

Prevt, *-u*, pl. *-ţi*, mr. *preftu*, preut, preot, [Prĕbĭter], g. Priester.

Prigodę, *-a*, ban. *prigoadă*, afacere, [slov. prigóda], g. Angelegenheit.

Prigriżi, prefectiv de la *gristi*, *-zem*, ∼ *un cus cu dinţiĭ*, a roade cu dinţii o bucată, g. abbeifsen, wegkauen, benagen.

Priatel', *-u*, pl. *-l'*, *-i*, mgl. *priatil*, prietin, [sudslav. priatelj], g. Freund.

Priatelstvo, prietenie, [sudslav. priateljstvo], g. Freundschaft.

Pricu (4) cf. ban. *pîrcu*, peste, preste, [Per + cum?], g. durch, querdurch.

Pričesti, *-it*, *-esc*, a se cuminеca, [sudslav. pričestiti], g. zum Abendmahl gehen.

Prihitęį, *-ęįt*, *-esc*, a arunca, [pref. pri + hitati sudslavic], g. werfen.

Priįidęį, *-ęįt*, *-esc*, a rumega, [croat. prejedati], g. wiederkäuen.

Prijivi, *-it*, *-esc*, a trăi, [croat. priživiti], g. leben, überleben.

Prikini, *-it*, *-esc*, a scrînti, a frînge, [slov. prikiniti], g. abbrechen. Cf. Romania XXXII, 332.

Prikriji, *-it*, *-esc*, a încrucişa, [croat. prekrižiti], g. bekreuzigen.

Prili, *-it*, *-esc*, a arunca de es. apă, [croat. Priliti], g. zugiefsen.

Primavęrę, *-a*, mr. *primuveară*, *prumuveară*, *priumuveară*, *primăveară*, mgl *primavęră*, primăvară, [Prīmavĕra], g. Frühling.

Primer, *-u*, pl. *-i*, exemplu, [croat. primjer, serb. primer], g. Beispiel.

Primi, *-it*, *-esc*, a primi, [sudslav. primiti], g. erhalten.

Primoji, *-it*, *-esc*, a putea, [cf. vbulg. mogą + pref. pri], g. können.

Primunti, *-it*, *-esc*, a se supăra, năcăji, g. sich erzürnen.

Primurę ‖ *ă múe preşa*, obosit, [ital. premura], g. Eifer, Anstrengung.

Prin, mr., mgl., dr. *prin*, [Per + in], g. durch.

Prinde, *-ns*, *-du*, mgl. *prind*, mr., dr. *aprind*, [Appre(h)endĕre], g. anzünden.

Printre, printre, prente, [Perinter], g. zwischen, durch.

Prinćip, *-u*, pl. *-i*, principe, [croat. prinćip < ven. principo], g. Fürst.

Priori, *-it*, *-esc*, a ogorî, [preorati], g. umpflügen.

Pripeti, *-it*, *-è*, a se întîmpla, [pripetiti], g. sich ereignen, geschehen.

Pripravi, *-it*, *-esc*, a pregăti, [sudslav. pripraviti], g. vorrichten.

Pirugâ, *-ât*, *rogu*, a se ruga, deriv. din pref. pri + rugâ, g. durch Bitten etwas erlangen.

Priseći, -it, -esc, a tăia, [slov. prisečì], g. durchschneiden, spalten.

Prislipi, -it, -esc(u), a înșăla, g. betrügen.

Prisluji, -it, -esc, a cîștiga prin slujbă, [slov. prislužiti], g. verdienen.

Pristrași, -it, -esc, a se-nfrica, [croat. pristrašiti], g. erschrecken.

Prisuperei, -ęit, a întrece, g. überholen, übertreffen.

Pritisni, -it, -esc, a apăsa, [slov. pritisniti], g. drücken.

Privari, -it, -esc, a înșela, [croat. privariti], g. betrügen.

Priveć, prea mult, prea tare, [croat. priveć], g. zu sehr.

Probę, -a, pl. *-e,* încercare, probă [cf. Glavina, Călindaru p. 75], sudslav. proba, magh. próba], g. Probe; vezĭ verbul *provęi.*

Probiiățe după Weigand Meisel, [croat. probijač, g. Durchschlag, Durchhammer].

Probudi, -it, -esc, a trezi și reflexiv, [croat. probuditi (se)], g. aufwecken, erwachen.

Profundęit, -ę, adînc, -ă, [ital. profondare], g. tief.

Prohladi || *ofrișkęi* a reci, deriv. cu pref. pro- din *hladъ* (umbră) cf. prohladivati se croat. sich abkühlen.

Proli, -it, -esc, a vărsa, [croat. proliti], g. ver-, ausgiefsen.

Prolić, -u, primăvară, [croat. prolić], g. Frühling.

Prometęi, -ęit, -esc, a făgădui, [ital. prométtere, ven. promèter], g. versprechen.

Propadi, -it, -esc, a consuma, [sudslav. propasti, -padem], g. zu Grunde gehen.

Prope, mr. *aprŭàpea, ~ di mini, him aprŭàpea,* mgl. *proapi,* dr. *aproape,* [lat. Adprŏpe], g. nahe.

Propeĺa || *propilę,* Crucifix, [sudslav. propelo], g. Kruzifix.

Propriu || *a mew,* propriu, [ital. proprio], g. eigen.

Proroc, -u, pl. *č,* profet, [пророкъ], g. Prophet.

Prospi, -it, -esc, după Weigand herausfliefsen, [croat. spiti, g. eilen cu pref. pro-].

Proști, -it, -esc, a ceti, [pro + čitati], g. lesen.

Proŝi: ćęrne, mežén proŝi farira pre sită = mergen să cernem faina cu sita, g. durchsieben.

Proțidelnițę || *passabroda,* pilnie, cf. slov. cedilnica, străcurătoare, g. Trichter.

Proțidi, -it, -esc, a străcura, [croat. prociditi], g. durchsieben.

Provâję, abort, [croat. provàža], g. Abort.

Provęi, -ęit, -esc, a proba, [ven. provàr], g. versuchen.

Providi, -it, -esc, a provede, [croat. providiti], g. sorgen.

Prdeț, -u, beșină, [slov. prdĕc], g. Furz.

Prsten, inel cu piatră, [croat. prsten], g. Ring.

Prvi, -a, -o, cel dintîiu, [slav. prvi], g. erste.

Psât, păsat, ban. *pisat,* [Pē(n)satum de la penso], g. Schrot.

Pucșę, -a, pușcă (Metateza), [sudslav. puška, pukša], g. Gewehr.

Puf || *buf* interj., puf, g. Puff.

Puhalnița za ăn foc puși, țava de suflat în foc, [croat. puhalnica], g. Blasrohr zum Feueranblasen.

Puhęį, -ęįt, -esc, a sufla, a respira, [sudslav. puhati], g. atmen, blasen.
Pula, Pola, [slov. Pula], g. Pola.
Pulâstru, puișor, [istr. pulastro], g. Hühnchen.
Pulentę, -a, mămăligă, [ital. polenta].
Puĺ, -u, pl. *-i*, mr., mgl. *pulu* (puĭ, pasăre), *puĭ*, [*Pŭlleus], g. Hühnchen, Vogel.
Puĺe, -a, puĭcă, [*Pŭllea], g. weibliches Hühnchen.
Puĺiț, -u, puiuț, dim. de la puĭ, g. Hühnlein.
Puĺițę, -a, puișoară, dim. de la *puĺę*, g. weibliches Hühnchen.
Pumă, pl. *-ele*, spumă, *cănd se vâca muže* cănd se mulge vaca spuma de pe lapte, g. Schaum.
Pumăn, *pumnu*, pl. *-i*, mr., mgl. *pulm*, pumn, [Pŭgnus], g. Faust, Faustschlag.
Pumpę, -a, pl. *-e, -le*, pumpă, [ital. pompa], g. Pumpe.
Puneț, pl. *punți, cu âcu cănd cărpim*, [croat. punat < ital. punto], g. Nadelstich.
Puntę, -a, vîrful cuțitului, [ital. punta], g. Spitze.
Pup și *oclu*, mugure, g. Knospe. Cf. pentru etimologie Pușcariu, Etym. Wtb. d. rum. Spr. p. 124.
Pupę, -a, mr., mgl., dr. *pulpă*, [Pulpa], g. Wade.
Pur, totuș, *ma pur*, dar totuș, [croat. pur], g. aber doch.
Pure, pus, pur, puń, mr., mgl., dr. *pun*, [Ponere], g. legen, setzen.
Pureć ‖ *pureț, -u*, pl. *-i*, mr. puric, mgl. *puric, puriți*, [Pūlex, -Ĭcem], g. Floh.
Purę ‖ *purevina*, curcă, [croat. pùra], g. Truthenne.
Purić ‖ *puriț, -u*, puĭ de curcă, [croat. purić], g. junger Truthahn.
Purman, -u, curcan, [croat. purman], g. Truthahn.
Purtå, -ât, port, mr., mgl., dr. *port*, [Portare], g. tragen.
Pust, carneval, [sudslav. pùst], g. Fasching.
Pusti, -it, -esc, a lăsa, [sudslav. pustiti], g. verlassen.
Pustińa, ăn codru, pustietate, [sudslav. pustinja], g. Wüste.
Pustińak, -u, sihastru, [croat. pustinjak], g. Einsiedler.
Pușі, -it, -esc, a sufla, [croat. puhati, pušem], g. hauchen, blasen.
Putę, putut, pot, mr., mgl., dr. *pot*, [*Potēre], g. können.
Putriku, pl *-ḱ-i*, butoĭ, poloboc, [nslv. pútrih, eine Art Handkrug], g. Faſs.
Puț, -u, mr., dr. ∼, [Pŭteus], g. Brunnen.
Puțę, -a, mr., mgl., dr. *puță*, pennis, g. männliches Glied, ir. Schamteil der Kinder, [*Putea].
Puțin, mr. *puțin, psîn*, mgl. *puțân*, dr. *puțin*, [*Pŭtīnus], g. wenig.

Rabi, -it, -esc, a lucra, [sudslav. rabiti], g. arbeiten, fröhnen.
Rabįęįt, turbat, de om se zice și *įădăn*, mînios foc, pt. pf. de la ven. rabiàr < ital. arrabbiare, g. wütend, sehr zornig.
Racațâ, -ât, -âț(u), prinde, cf. *acațâ*, [Re + *adcaptiare], g. packen, wieder packen.
Racnić cf. croat. rakno Art Frauenshawl, Frauentuch vezĭ și *șpalinu*.
Račun, -u, socoată, [sudslav. račun < it. razione], g. Rechnung.

Računęi, *-ęit*, *-esc*, a număra, a socoti, [sudslav. računati], g. zählen, rechnen.

Radęi, *-ęit*, *râdu* ‖ *vę râdo*, a se bucura, a dori, deriv. de la adjectivul sudslav. rad, g. gern, gern haben, begehren.

Radić, *-u*, sălată, [croat. radić < ital. radicchio], g. Zichorie (Cichorium intybus) als Salat gegessen.

Rakiie, *-a*, mr. *raki*, mgl. *răchiă*, dr. *rachiă*, *răchie*, ngr. *ῥακί*, [turc. araqy], g. Schnaps.

Rakitę, *-a*, pl. *-e*, răchită, [ракыта], g. Bachweide.

Ramarę ‖ *remarę*, *-mâs*, *-mâr(u)*, cf. la Moțĭ *rămărea*, Frîncu-Candrea p. 88, mr. *ar(ă)mîn*, *-mas* II și *rămîn* III, mgl. *rămân*, *-mas* III, dr. *rămînea*, [Remanēre, -ma(n)sum], g. zurückbleiben.

Ramnițę, pl. *-e*, șeș, [sudslav. ravnica], cf. ravnic ‖ ramnic din dial. mgl., g. Ebene.

Rani, *-it*, *-esc*, mr. *nĭ adraĭ rană* (mĭ făcuĭ rană), căcĭ *rană* e-ntoate dialectele romîneștĭ, dr. *răni*, [ранити], g. verwunden.

Rastezęi, *-ęit*, *-esc*, *roba când se pure uscâ pre șpâg*, a întinde hainele pre sfoară, [sudslav. rastezati], g. ausspannen.

Ratâ, *-ât*, *(a)râtu*, mr. *ț-arăt*, a arăta, [Elatare], g. zeigen; cf. *(a)ratâ*.

Rațonu, ban. *(ră-) rețońu*, rațoĭ, g. Enterich.

Râc, *-u*, pl. *râć*, *-i*, rac, [ракъ], g. Krebs.

Râclę (*ca și scrińa*), raclă, [vbulg. raklъ], g. Sarg.

Râće, mr. *arațe*, mgl. *rați*, dr. *rece*, [Rece(n)s], g. kalt.

Râd, *io ve âm râda*, vă am drag, [slov. rad iméti], g. gern haben.

Râi, *-u*, mgl., dr. *raĭ*, [раи], g. Paradis.

Râm, aramă, [ven. ramo > croat. ram], g. Kupfer.

Rânę, *-a*, mr., mgl., dr. *rană*, [рана], g. Wunde.

Râspę, *-a*, rîndea, [croat. Rašpa], g. Hobel.

Râțę, *-a*, rață, [croat. raca], g. Ente.

Râzum, sens, [croat. razum], g. Verstand.

Râzumăn, *ke âre câp bur și razumĺiv*, deștept, [slov. razumĕn], g. verständig.

Rănzę, *-a*, mr. *arăndă*, rănză, g. Magen.

Răstèlele (4), lațurile încrucișate din fereasta celuliĭ de spovedanie la Catolicĭ, g. die übereinander gekreuzten Latten der Fenster der Beichtzelle.

Rebăț, *-u*, pl. *repți*, vrăbete, [croat. (v)rebac], g. Sperling.

Rećin ‖ *urekinu*, *-e*, *-le*, cercel, [croat. o)rećin < ital. orecchino], g. Ohrgehänge.

Rédăc, fem. *retcă*, neutru *retco*, rar, [slov. redĕk], g. spärlich.

Rédinę, pl. *-e*, frîne, ital. rédina], g. Zügel.

Redi, *-it*, *-esc*, a rîndui, a griji, [vbulg. rędití, slav., merid. rediti], g. anordnen.

Regalęi, *-ęit*, *-esc*, a dărui, [ital. regalare], g. schenken.

Regâl, *-u*, pl. *-i*, dar, [ital. regàlo], g. Geschenk.

Remedięi, *-ęit*, *-esc*, a ajuta, a vindeca, [ven. remediàr < ital. rimediare], g. abhelfen, heilen.

Rempigęį, refl., *se câțe-n brațetă*, se acață de braț, [ven. rampegàrse], g. sich anklammern.

Report, raport, *țesâru-l clemę na report*, împăratu îl chiamă la raport, vezĭ Texte p. 75, g. Raport.

Rescalęį ‖ *reskini*, a crăpà, a despicà, [sudslav. raskalati], g. spalten.

Rescarcâ, *-ât*, *-scârc(u)*, mr. *discîrcari*, *-at*, *-arcu*, mgl. *discarc*, vb. I, dr. *descarc*, [*Dĭscarricare cu prefixul slav. raz-, ir. res-], g. entladen, abladen.

Rescânteį, *-ęįt*, *-esc*, dr. descînt, mr. *discîntu*, mgl. *discânt*, [*Discantare], g. entzaubern.

resclide, *-clis*, *-clid(u)*, mr., mgl. *dișclid*, *-clis* III, dr. deșchid, [Raz + cludĕre], g. öffnen.

Rescoperi, *-it*, *-coper(u)*, mr. *discoapir*, dr. *descopăr*, [Raz + cooperire], g. enthüllen.

Rescuhęį, *-ęįt*, *-esc*, a fĭerbe de tot cf. coc : răscoc, [croat. raskuhati], g. zerkochen.

Rescuț, fem. *-ę*, mr. *discult*, dr. *desculț*, [*Dĭscŭlcius], g. barfüfsig.

Rescuțâ, *-ât*, *-cuț*, mr. *discalțu*, dr. *desculț*, [Dĭscŭlciare], g. die Schuhe ausziehen.

Reseći ‖ *prisăći*, a crăpa (lemne), [croat. razsići], g. spalten.

Resgleța, *-ât*, *-eț*, desghieța și dial. *dăjģețà*, cf. contrarul înghieța, [*Dis-glacciare], g. das Eis lösen, schmelzen.

Reshitęį, *-ęįt*, *-esc*, *gunoįu se reshitè*, a resfirà, [slov. razhitati], g. auseinanderwerfen.

Reslargęį, *-ęįt*, *-gesc*, a lărgi, [raz + ital. largare], g. erweitern.

Reslegâ, *-ât*, *-legu*, mr. *dislegu*, mgl. *disleg*, dr. *desleg*, Dĭslĭgare cu pref. slav. raz-], g. losbinden.

Resmețâ, *-ât*, *-meț*, desvăț, [Raz + vitiare din *Disvitiare cf. și *Invitiare], g. verlernen.

Resparęį, *-ęįt*, *-esc*, a crăpà, a sfîrtecà pĭelea, g. zerschneiden, -splittern.

Resparți, *-it*, *-țesc*, mr. *dispartu*, mgl. *dispart*, dr. *despart*, [*Dispartire cu pref. slav. raz-], g. verteilen, trennen.

Respi, *-it*, *-esc*, a resfira, *o bįsę de vipt se respè*, o traistă de grăunțe se resfiră, dr. răsipi, [разъсыпати], g. verstreuen.

Respișteį, *-ęįt*, *-esc*, a tăĭa în bucăți, g. zerstückeln.

Respulâ, *-ât*, *-polu*, a se dezbrăcà, *când se męre durmi se respòlă* (la culcare se dezbracă), *fažolu se omulè*, fasoalea se despoaĭe de ghije, mr., mgl. *dispolu*, dr. *despoĭ*, [Dĭspŏliare], g. berauben, entkleiden, losmachen (z. B. Fisolen von den Hülsen).

Respundi ‖ *otgovori*, a răspunde, [Respondere], g. antworten.

Restoli, *-it*, *-lesc*, a topi, [sudslav. raztaliti], g. schmelzen.

Restįjęį, *-ęįt*, *-esc*, a face în bucăți, g. in Stücke zerschneiden.

Reșiri, *-it*, *-esc*, a lărgi, [slov. razširiti], g. erweitern.

Revolućion, *regulęįt n-ân*, revoluție, [ital. rivoluzione], g. Revolution.

Rev, fem. *rę*, mr. *a]răų*, *rao*, mgl. *râų*, *raųă*, dr. rău, rea, [Reus, -a], g. schlecht.

Rezbi, *-it*, *-esc*, a sparge, dr. *răzbi*, pătrunde, [разъбити], g. brechen; durchdringen.

Rezdeli, *-it*, *-esc*, a împărți, [slov. razdeliti], g. austeilen.
Rezjadi, *-it*, *-esc*, a mînia, [slov. razjaditi], g. ärgern, erzürnen.
Rezlući, *-it*, *-esc*, a luci, compus din raz (rez) + luci, g. erleuchten.
Riba, pl. *-e*, *-le*, peşte, [sudslav. riba], g. Fisch.
Rice, *-a*, oraşul Fiume, [croat. Rika], g. Fiume.
Ricord, *-u*, amintire, [ital. ricórdo], g. Erinnerung.
Rige, *-a*, şir, [ital. riga], g. Zeile.
Rigvârd, *-u*, cinste, [ital. riguardo], g. Achtung.
Rim, Roma, [sudslav. Rim], g. Rom.
Rinfreskęi ‖ *ofriskęi* şi *prohladi*, a împrospătà, [ven. rinfrescàr], g. erfrischen.
Rini, *-it*, *-esc*, dr. ∼, mr. arnesc, dr. urnesc, [slov. riniti], g. stofsen.
Ritornęi, *-ęit*, *-esc*, întorc, întorn, [ital. ritornare], g. zurückkehren.
Rişćęi, *-ęit*, *-esc*, şi *riskęi*, a risca, [ven. rischiàr], g. wagen.
Rivęi (cu vaporu), a ajunge, [ven. rivàr < ital. arrivare], g. ankommen.
Rividęi ‖ *popravi* şi *pocai se* (*de pecâte*), a îndrepta şi refl., [ven. rivederse], g. einen Fehler einsehen; bereuen.
Robe, *-a*, haina, [ven., ital., croat. roba], g. Kleid.
Rodbine, *-a*, neam, rudă, [croat. rodbina], g. Verwandte. Cf. Călindaru lui Glavina p. 76, de alt fel vezĭ şi *rodvina*.
Rodęi după Weigand nu mi se pare corect. A rumega se zice în acest dialect *priide* (wiederkauen) şi nagen e *glodè*, *-it*, *-esc*, *poştola fâće julu* (gloditură, julitură).
Roditel, *-i*, părinţĭ, [sudslav. roditelj], g. Eltern.
Rodvine, *-a*, pl. *-e*, rudenie, neam, [slov. rodovina], g. Verwandtschaft.
Rojş, fem. *-e*, mr. *aroş*, mgl. *roşi*, dr. roş, [Roseus, -a], g. rot.
Român (5) ca şi în dr. roman, muşeţel, g. Kamille.
Roni, *-it*, *-esc*, a se surpa, *zidu se ronè*, *rezronit-s-a*, a căzut de tot, [croat. roniti], g. herabrollen, -fallen. De pamînt se zice: *pemintu se ruşè ăn pre vâle* (să surpă).
Rose, *-a*, rouă, [sudslav. rosa], g. Tau.
Roşcatęi, *-ęit*, *-esc*, a zurăi, g. klirren, *roşcatenda* = zurăind, (lanţul).
Roşnicu e *faţolu*, cîrpa din cap, [slov. ročnik], g. Kopftuch der Weiber in S.
Rožigęi, *-ęit*, *-esc*, a cîstiga, [ven. rozegàr], g. gewinnen.
Rojiţe, *-a*, pl. *-e*, floare, [croat. rožica, dr. rujiţă], g. Blumen.
Rubid, *-e*, rug, [croat. rubida], g. Brombeere.
Rubidniţe, *-a*, tufă de rug, [croat. rubidnica], g. Brombeerstrauch.
Rubine, haine, [croat. rubina], g. Leibwäsche.
Rućenija, dejunul, cf. *Rućęi*; g. Frühstück.
Rućęi, *rući*, *-it*, *-esc*, a dejuna, [croat. ručati], g. frühstücken.
Rućiţe, *-a*, leucă, coarnele plugului, [croat. ručica], g. Handhabe, Pflugsterz, -rüster.

Rugâ, -ât, rogu, mr., mgl. *rog (mi)*, dr. *mă rog*, [Rogāre], g. beten.

Rugât, dr. rugat vezĭ și *molitvę, -ițę*, rugăciune, [Rogatum], g. Bitte.

Ruję, -a, pl. *-e*, florĭ, rujă, [ружа], g. Rose. *Ruja* cf. Romania XXXII, 332 înseamnă și floarea strugurulu̯ĭ.

Rukelu de âțę, o cărică de ață, [ital. + rocchello], g. Zwirnspule.

Rukęi̯ ‖ *bukęi̯*, a zbierà (de vacĭ), [croat. rukati], g. brüllen.

Rumer, pl. *-i, romîn*, mr. *armîn*, numirea veche după Ireneo della Croce a Istroromînilor.

Rumerâ ‖ *broi̯i* număra, [Numerare], g. zählen.

Rumuńeșki ‖ *vlâșki, cuvintă* ~ vorbește rumînește, g. spricht rumänisch.

Rupę, -a, rîpă, [ital. rupe], g. Felsriese.

Rușire, la Moțĭ ~ cf. Frîncu-Candrea p. 88, tot asemenea și în vrom. cf. Ps. Scheiană, mr. *arușine*, mgl. *rușâni*, dr. *rușine*, [*Rosīnus], g. Scham.

Ruvinâ, -nesc, ruina, [ven. rovinar], g. verderben.

Sadi, -it, -esc, a planta, [садити], g. pflanzen.

Sai̯etę, -a ‖ *strela ucide, hitit-a* în 5 *piștolęit-a*, săgeată (ucide, a lovit), [ven. sa(i)èta], g. Blitz.

Sai̯etâ, -ât, -esc după Maĭorescu, eŭ am notat *grmi, -it, -è*, a fulgerà, [ven. saetàr și croat. grmjeti], g. donnern, schlagen (vom Blitz).

Saki, -a, -o, fiecare, fiece, mgl. *sfacă*, [croat. saki, -a, -o], g. jeder.

Salbun, -u, năsip, [croat. salbun], g. Sand.

Salâtę, -a, mr., dr. *sălată*, alb. *salatɛ*, [ngr. σαλάτα], g. Salat.

Salutęi̯ ‖ *pozdravi*, a saluta, [ven. salutàr], g. grüſsen.

Samo, numaĭ, [croat. samo], g. nur, allein, bloſs.

Sapâ, -ât, sap, mr., mgl., dr. *sap* I, [*Sappāre], g. hacken, graben.

Sapun, -u, sapă, g. Hacke, lat. sappa, ital. zappa cu suffixul *-un* din *-one*, în celelalte dialecte romîne e *sapă*.

Sapun, săpun [сапоунъ] ‖ *zâífa*, g. Seife.

Sarâ, -ât (8), a sărà, mr. și mgl. *ansar*, dr. sărez, [Salo, -are], g. salzen cf. *sarât*.

Sarât, -ę, sărat, [*Salatus], g. gesalzen.

Satú, mr., mgl., dr. *sătul*, [Satullus], g. satt.

Saturâ, -ât, satur, mr., dr. *satur (mi, mă)*, [Satŭrare], g. sättigen.

Sâblę, -a, sabie, [сабља de aicĭ și magh. száblya], g. Säbel.

Sâc, -u, pl. *sâć, -i*, mr. și mgl. *sac*, pl. *saț́i*, dr. *sac*, pl. *sacĭ*, [Saccus], g. Sack.

Sâcę, -a, pl. *-ke, -le*, pungă, [ven. saca], g. Börse.

Sântolu ‖ *cumpâru* și *sântola* ‖ *botra* și *cuma* (4), naș, -ă, [ven. Santolo], g. Pate, -in.

Sâpę, -a, suflet, -are, abur, [croat. sapa], g. Dunst, Ausdünstung.

Sâre, sâra, mr. și dr. *sare*, mgl. *sari*, [Sal, -is], g. Salz.

Sârțirę ‖ *sârćirę, -a*, pl. *-e*, vrom. сарцира în Cod. Vor., la Frîncu-Candrea *însărcira*, mr. *sarțină*, dr. *sarcină*, [Sarcĭna], g. Bürde, Last. Cf. și Romania XXXII, 332

ir. *ăn sârčiră-ḭ* grosse, enceinte, g. schwanger.

Sămbătę ‖ *sînbătę*, mr. *sîm-*, *sămbătă*, dr. *sîmbătă*, [vbulg. sąbota], g. Samstag.

Sămbur, *-e* după Nanu în 8, în 4 am notat *peșt́(ḱ)ița*, sîmbure, g. Kern.

Să-, *sîmăń*, *-u*, tîrg, bîlciŭ, [slov. seménj], g. Markt.

Sădeț, *-u*, pl. *-i*, judecător, [vbulg. sądьcь], g. Richter.

Sădi, *-it*, *-esc*, a judeca, cf. dr. osîndi, [vbulg. sąditi], g. richten.

Sănje, *-le*, mr. *sîndi*, pl. *-urĭ*, mgl. *sândi*, dr. *singe*, [Sanquen saŭ Sanquis], g. Blut.

Sănt după Nanu, eŭ am notat *sveti*, *-a*, de es. *sveta Maria* și nu sănta Maria, mr. *sîmtu*, dr. *sfînt*, *sînt*, [vbulg. svętь], g. heilig.

Săr, *-ă*, cf. *sărătos* în vrom. și la Moți, vezĭ Frîncu-Candrea p. 88, mr. *sîn*, *săn* și *sînitos*, mgl. *sinătos* [Sanųs, -a], g. gesund, kräftig.

Sărăčin, dr., ban. *sărăśină*, istr. șareźin, ven. sarasin, g. Buchweizen (= hrișcă).

Scadâ, *-ât*, *scâdu*, mr. *mi scaldu*, mgl. și dr. *mi* (*mă*) *scald*, [Excaldare], g. baden.

Scafonițe, cĭorapĭ de bărbațĭ, ceĭ de femeĭ sînt *bițvę*, *-ele*, [deriv. din ital. scoffone + ica cĭorapĭ ce purtaŭ călugăriĭ], g. Männerstrümpfe aus Wolle.

Scalońa = *âĺ*, *-u*, aĭ, forma italiană, [ven. scalogna, ital. -gno], g. Schalotte.

Scandić, *-u*, diminutiv de la *scându*, scaun mic, g. Schemel.

Scapin, *-u*, partea de jos a ciorapuluĭ, [ital. scappino], g. Socke.

Scapâ, *-ât*, *scâp(u)*, mr. *ascîpari*, *-at*, *ascap*, mgl. *scap* vb. I, scăpà, [*Excappare], g. entkommen.

Scapulęi, *-ęit*, *-esc*, a slobozi, a eliberà, [ven. scapular, croat. skapulati], g. losmachen, befreien.

Scarpel, *-u*, ‖ *șcarpinu* (4), daltă, [ital. scarpello — scalpello, forma paralelă s-a desvoltat prin dissimilație], g. Meißel.

Scarpęi, *-ęit*, *-esc*, a scobi, a sculptà, [din ital. scapellare nu se poate deriva; să fie oare scarpare, abböschen, abdachen, die Form einer Böschung geben?], g. meißeln.

Scâcovițe, *-a*, pl. *-e-le*, lăcustă cf. mgl. *scăculeți*, [croat. skakavica], g. Heuschrecke.

Scându, mgl. *scand*, scaun, g. Sessel.

Scârpę, *-a*, pl. *-e-le* ‖ *poștola*, *-e*, ghete, [ital. scarpa], g. Schuh.

Scâveț, Tresterwein cf. slov. skavěc.

Scîrbę, *-a*, pl. *-e*, grijă, [skrb fem.], g. Sorge.

Scirbi, *-it*, *-esc*, a purta grije, [croat. skrbiti], g. sorgen.

Scoči, *-it*, *-esc*, a sări, [sudslav. skočiti], g. springen.

Scobi, *-it*, *-esc*, *firu se scobę*, a scobi, a zmulge [Skobliti], g. rupfen, zupfen.

Scof, *-u* (4) la Byhan p. 339 e inexact, căcĭ fraza: *scofu-ḭ pre câp la vescovu, cârle fermę* ne arată, că atît Nanu cît și Maĭorescu n-aŭ dat înțelesul corect. *Scof* e căciula (comănacul) episcopuluĭ catolic.

Scopẹi̯, -ẹi̯t, -esc, a săpa, [sudslav. izkopati], g. ausgraben.
Scote, scos, scot, mr. *scoatire, scuteare, scos, scot*, mgl. *scot* vb. III, dr. *scot*, [*Excotere], g. hervorziehen, ausreifsen.
Scrắńe || *∼iṭẹ, -e*, tîmple, [croat. skranje], d. Schläfe.
Scriniṭẹ, -a, (4, 8), dulăpel, [slov. skrinjica], g. Kästchen.
Scrob, -u, dr. scrob, în Ir. e și nume de familie, [sudslav. skrob], g. Brei aus Mehl mit Milch.
Scućẹi̯, -ẹi̯t, -esc, sughiță cînd îl doare, [croat. skučati], g. jammern; ächzen.
Sculấ, -ất, scolu și refl. *me* ∼, mr., mgl. și dr. *scol* și *mă scol*, [*Excŭb(ŭ)lare după Pușcariu, Etym. Wtb. d. rum. Spr. p. 140], g. aufstehen; aufwecken.
Scupa, la un loc, împreună, [croat. skupa], g. zusammen.
Scurt, -ẹ, mr. *șcurtu*, scurt, der. din curtus sub infl. luĭ scurtez < excurto, g. kurz.
Scurtấ, -ất, -ez, mr. *șcurtari, -at, -edu*, dr. scurta, [Excurtare], g. kürzen.
Scutec e *rubina*, pînza de înfășat copilul; ∼ în ir. e cătrința ridicată cu colțurile prinse în frîmbie cînd se sprijinește ceva în ea, de es. *dă-m un scutec de nuć, de radić* = dămĭ o cătrință de nucĭ, de sălată, g. Schürze voll.
Scuzẹi̯, -ẹi̯t, -ez, a scuza, [ven. scuzar], g. entschuldigen.
Sćocni, -it, -esc, a ciocni (găina ca să mînce puiĭ) și nu a ciricăi (zwitschern), g. anlocken, rufen (die Henne die Kleinen).
Se, 1) pron. refl. să, 2) conjuncție dacă, mr. *s, si, se, s'casti că* de e, dacă, mgl. *si, sa*, în vrom. *se*, [Se pentru Si și se], g. sich; wenn.
Sec, sẹcă, mr., dr. *sec*, [Siccus], g. trocken.
Secấ, -ất, sec || *uscấ*, mr. *sec*, dr. *săc, săcà*, [Siccare], g. austrocknen.
Secấrẹ, -a, mr., mgl. *sicară*, dr. *săcară*, [Secāle], g. Roggen.
Secondo, conform, [ital. secondo], g. gemäfs.
Securẹ, -a, mr. *secure* după Weigand, mgl. *sicuri*, dr. *săcure*, [Securis], g. Beil.
Sedlẹ, -a, șea, [sudslav. sedlo], g. Sattel.
Seḱ, un vas mic de aramă după Maĭorescu, [ven. Sechio], g. Kupfereimer.
Seliște, loc de sat, sat, [селиште], g. Ortschaft, Dorf.
Sélo, sat cf. *Nóselo* din Novoselo preste *no(f)selo satul noŭ, [sudslav. sèlo], g. Dorf.
Seminṭẹ, -a, mr., mgl. *siminṭă*, dr. *săminṭă*, [*Sementia], g. Samen.
Semirấ, -ất, semiru, mr. *seamin* I, mgl. *sẹmin* I, *siminat*, dr. *samăn*, [Seminare], g. säen. În vrom. *semărà* cf. Cod. Vor. glosar p. 234 și la Moțĭ în Frîncu-Candrea p. 88, e *samără* = samănă, *sămărător, -oare, -ură*.
Seńấl, -u, semn la oĭ, [ital. segnale], g. Zeichen, Merkzeichen.
Seńẹi̯, -ẹi̯t, -esc, a semna, mr. *simnedu*, [ital. segnare], g. mit einem Abzeichen versehen.
Sestrićnẹ, -a, nepoată de soră, [sudslav. sestričn̆a], g. Schwestertochter.

Sesulę, -a, pl. *-e,* lopată de lemn, [ven. sessola], g. Wasserschaufel.

Seŭ, sę, luį, leį, pl. *seĺ, sęle,* lor, mr. *su, sa,* g. d. *suĭ, săĭ* p. *a lor,* mgl. *su, sa,* pl. *sęįli, seĺi, sali,* dr. *său, sa,* pl. *săĭ, sale,* [*Sous, s(u)a], g. seiner.

Sęrę, -a, pl. *serle,* mr. *sęară,* mgl. *sęră,* dr. *seară, sară,* [Sera], g. Abend.

Sęte, -a, mr. *sęati, seťi,* mgl. *sęti,* dr. *sete,* [Sĭtis], g. Durst.

Sfărdăl, -u, cu će se vrula svirtè, sfredel, mgl. *sfărdil,* [bulg. sfrĕdel din vbulg. svrьdьlъ], g. Bohrer.

Sfirâ ‖ *sopę,* a cînta din fluĭer, [свирати], g. pfeifen.

Sforțęi, -ęįt, -esc și refl. a constrînge, a se sforța, [ven. sforzar], g. zwingen, bestreben (de es. *s-a sforțęit digni* = s-a silit (trudit) a ridica).

Si ‖ *ši* ‖ *įâ,* da, așa, [ital. si < lat. sic], g. ja.

Sigil ‖ *pețât* și *pećât,* pecet(e), [печать], g. Siegel.

Sigurno, adv. sigur, [croat. adj. n. sigurno de la siguran], g. sicher.

Silę, -a, mr., dr. *silă,* forță, ban. *nu mi sîlă* = nu mĭ e grabă, adecă nu mă sîleşte (= grăbeşte) nime, [сила], g. Gewalt.

Simeńac, -u, -č (S), vier, g. Eber.

Sinapi, mr. ∼, muștar, [σινάπι], g. Senf.

Sinocoșę, -a ‖ *sinojetva,* fînaț, [croat. sinokoša], g. Wiese.

Sińolcę în S și Ćepić, Chersano, cleampă, g. Klinke.

Sir, -u, pl. *-urį,* vrom. Cod. Vor. сѣрȣ si Ps. Sch. *săru;* la Moți în Frîncu-Candrea p. 88 *sir;* mr. și mgl. *sin, -urĭ,* dr. *sîn, -urĭ,* [Sinus], g. Busen.

Sire, vrom. cf. Cod. Vor. сїре, sine, [Se + ne], g. sich.

Siromâh, -ę, mgl. *siruma,* sărman, [croat. siromah], g. arm.

Siromâștinę, -a, sărăcie, (paupertas), cf. croat. siromaština, g. Armut.

Siromâștvę ‖ *siromaštvo,* de origine sudslav., g. Armut.

Sirotę, -a, orfană, [croat. sirota], g. Waise.

Sitę, -a, mr. și mgl. *sită, -ti,* dr. *sîtă,* [сито], g. Sieb.

Sitęi, -ęįt, -esc ‖ proși, a străcura, [deriv. de la sitę], g. durchsieben.

Sitilę ‖ *sitițę* = *o sitę micę,* format din sito după analogia lui cidilo croat., g. Seiher.

Sitnițę, -a, za viptu stroįi, za fâće curât sită de ales bucatele, g. Sieb.

Sițănu și *șițănu,* februarie, [croat. sicen], g. Monat Februar.

Slaninę, -a, slănină, [сланина], g. Speck.

Slâb, -ę, mr., mgl. și dr. *slab,* rău și slab, [sudslav. slab, -a], g. schlecht, schwach.

Slâmę, -a, paĭe, [sudslav. slama], g. Stroh.

Slâvić cf. mgl. *slăvciŭ,* privighitoare, [croat. slavić], g. Nachtigall.

Slugę, -a, slugă, [vbulg. sluga], g. Diener.

Slujbę, -a, slujbă, [vbulg. služba], g. Dienst.

Sluji, -it, -esc, sluji, [vbulg. služiti], g. dienen.

Smăntărę cf. Frîncu-Candrea p. 88 *smîntiră, smîntiruță,* dr.

smîntînă, [*сълметана], g. Milchrahm.

Smăntări, *-it*, *-esc*, smîntîni, deriv. de la smîntînă, g. abrahmen (die Milch).

Smeli, *-it*, *-esc* a fini cu măcinatu, căci *macirâ* e general în Istria, [sudslav. smeljem, samliti], g. mahlen.

Smiči a zminti, ‖ *zmăcni*, a mișca din loc, și *măcni*, dr. smîcni, [smicati, -čem], g. abschieben.

Smirăn, *-rna*, *-rno*, pacĭnic, [croat. smiren], g. ruhig.

Smirom, în pace, [croat. s mirom], g. in Frieden.

Smricva, *-ele*, ĭenupăr, [croat. smrikva], g. Wachholder. În 4, 5 se aude *zmricva*.

Smriče după Nanu brădulit, dar numaĭ brădet poate fi căcĭ slov. *smrèčje* collectiv din vbulg. смрѣчь e Fichtenwald.

Soco, *-lu*, șoim, [sudslav. sokol], g. Falke.

Socre, *-a*, pl. *-ele*, mr., mgl. și dr. *soacră*, [Socra], g. Schwiegermutter.

Socru, pl. *-i*, mr., mgl. și dr. ~, [*Socrus], g. Schwiegervater.

Soice, ceucă după Weigand, [sudslav. sojka], g. Häher.

Soldât, *-u*, pl. *-ț*, *-i*, soldat, [ital. soldat], g. Soldat.

Solnițe, *-a* ‖ *solenița* (4), sărăriță, [slov. solnica], g. Salzfafs.

Somn, *-u*, mr., dr. ~, mgl. *son*, [Sŏmnus], g. Schlaf.

Sopei, *-eit*, *-esc*, a fluera, a cînta din instrument, [соп(е)ти, сопати tibia canere], g. pfeifen, aufspielen.

Sor, pl. *surăr*, mr. *sor*, *soră*, pl. *surări*, mgl. *sor* numaĭ între cumnate, *soră*, pl. *surorĭ*, dr. *soră*, *soru-mea*, pl. *surorĭ*, [Sŏror], g. Schwester.

Sorbi, *-it*, *sorbu* și *sorbesc*, mr. *surǵire*, *surǵare* și *soarbire*, *surbeare*, *surǵit*, *surǵită*, *sorbu*, [*Sorbīre pentru sorbere], g. schlürfen.

Sore, *-le*, mr. *soare*, pl. *sorĭ*, mgl. *soari*, *soarli* (un ficior ca soarli), dr. *soare*, *-le*, pl. *sorĭ*, [Sol, -em], g. Sonne.

Sercu, meĭ, [croat. siràk, slov. sirěk], g. Hirse.

Sorte, *-a* ‖ *foza*, fel, soĭ, [ital. sorte și foggia], g. Art.

Spamenti, *-it*, *-esc* ‖ *pristrași*, a speria [croat. pri + strašiti], g. erschrecken. *Spamenti* e *spăimînta* (cf. spaimă) din lat. *expavĭmentare, ce a fost în vrom. *spămînt* atestată deja în Ps. Sch. și Cod. Vor. nainte de viața sf. cum scrie d. Pușcariu în Etym. Wtb. d. rum. Spr. p. 147.

Spańolete, *-a*, țigaretă, [ital. spagnoletta], g. Zigarette.

Spâde, *-a* ‖ *sâbla*, [ital. spada, croat. špada], sabie, g. Schwert.

Spârje, *spârt*, *spârgu*, mr. *aspargu*, *aspardiri*, *aspardeari*, *aspartu*, *-a*, mgl. *sparg* vb. de cl. III, dr. sparge, spart, sparg, [Spargere], g. zerbrochen. A sparge sticla = *sprăjni boța*.

Spâte, *-le*, spată, spate, mr. și mgl. 1° spată la razboiŭ, g. Kamm am Webstuhl, 2° Rücken cf. mgl., dr. *pre spate* auf dem Rücken, [Spatha], g. Rücken.

Spelâ, *-ât*, *spelu*, mr. *spilari*, *-at*, *spel*, mgl. *spel* vb. cl. I, dr. *spăla*, *-at*, *spăl*, [cf. Pușcariu, Etym.

Wtb. d. rum. Spr. p. 147 *Expellavo], g. waschen.

Spendęi, *-çit*, *-esc*, a da, a cheltui, [ven. spendere], g. spenden, ausgeben.

Speńula, pl. *-e*, ac cu gămălie, g. Stecknadel. Byhan îl derivă de la ital. spinola (Dorn). Posibil însă să fie contaminație din Spenadel + spinola.

Sperâ, *-ât*, *spere(ez)* ‖ *me nedijesc* (4), a spera, a să nădăi, [ital. ven. sperar], g. hoffen.

Sperânțę, *-a*, pl. *-e*, *-le*, speranță, nădejde, [ital. speranza], g. Hoffnung.

Speterie, pl. *-i*, mr. *spițiriă*, pl. *-iĭ*, farmacie, [ital. spezieria], g. Apotheke, Drogenhandlung.

Spezę, *-a*, pl. *-e*, cheltuĭală, [ven. spesa], g. Ausgabe.

Spir, *-u*, pl. ∼, *-i*, *spiru* în Ps. Sch., ∼ și *skir* la Moțĭ vezĭ Frîncu-Candrea p. 89, mr. *skin*, *skiń*, mgl. *spin*, pl. *spińi*, dr. *spin*, *spinĭ*, [Spīnus], g. Dorn, Dornstrauch. În Istria se folosește și forma *spire*, *-le* cf. în Banat *spińe*, *spińile*.

Spițę de băt, [croat. spica], g. Speiche, dr. spiță.

Spițier, *-u*, pl. ∼, *-i*, spețier, [ven. specier, croat. špečijar], g. Apotheker; mr. *spițar*.

Spîrlițę, *-a*, coșară, g. Korb.

Sporc, *-u*, spurc(at), din lat. spurcus sub infl. ital. sporco, g. unrein.

Spoti, *-it*, *-esc*, a asuda, [slov. spotiti], g. schwitzen.

Spovedi, *-it*, *-esc*, a spovedi, [slov. spovedati], g. beichten.

Spovidâlnițę, *-a*, din croat. izpovidalnica, g. Beichtstuhl, celula de spovedit.

Spravi, *-it*, *-esc*, a se găti, [croat. spraviti], g. bereiten, vollbringen; dr. (i)*sprăvi* vollenden.

Sprila (4) pro*splirę*, mr. splină, mgl. ∼, la Moți *spliră*, *-uță*, cf. Frîncu-Candrea p. 89, [Splĕn], g. Milz.

Spud, *-u*, a masură de 10 litre, [croat. spud], g. ein 10 l Weinmafs.

Spulverin, *-u*, g. Streusand cf. ban. *straizont*, [ven. spolverin].

Spuni ‖ *nepuni*, a împlini, a umplea, [croat. izpuniti și na∼], g. (er)füllen.

Spure, *spus*, *spur* și *spuńu*, în vrom. *spure*, la Moți *spure* vezĭ Frîncu-Candrea p. 89, mr. *spuneari*, *spun*, mgl. *spun* vb. de cl. III, dr. *spune*, [Exponere], g. sagen, erzählen.

Sramoti, *-it*, *-esc*, a rușina, [croat. sramotiti], g. beschämen.

Srâb, *-u*, rîe, [sudslav. srab], g. Krätze.

Srd, *-u*, minie, [sudslav. srd], g. Zorn.

Srebro, *-u*, argint, [sudslav. srebro], g. Silber.

Sredę, *-a*, mĭercurĭ, [sudslav. sreda], g. Mittwoch.

Srićen, *-nę*, norocos, [croat. srićan], g. glücklich.

Srićę, *-a*, noroc, [croat. srića], g. Glück.

Sriden, *-nę*, mijlociŭ, -ie, [croat. sridnji], g. mittlere.

Srp, *-u*, pl. *-urle*, seceră, [sudslav. srp], g. Sichel.

Stahor, *-u* (4) ‖ *stakoru* și *-i* (8), cloțan, [croat. stakor], g. Ratte.

Stampador, *-u*, pl. ∼, *-i*, tipograf, [ven. stampa(d)or, ital. stampatore], g. Buchdrucker.

Stanaru (8), *gospodâru de blâgę*, deriv. de la stînă (stan).

Stân, *-u* (8), stînă, în 4 e *dvoru* a casă și *cozara* pre cîmp îngrădită cu spinĭ, [croat. stan], g. Sennhütte.

Stâtivę, *-a*, pl. *-e*, bancă, [croat. stativa = războĭ], g. Weberstuhl.

Stăblę, *-a*, pl. *-e*, *de bob*, loze de fasoale, [croat. stablo], g. Baumstamm; Fisolenstäbe.

Stăclę, *-a*, pl. *-e*, sticlă, [vbulg. stъklo] g. Glas, Glasscheibe.

Stăgni ‖ *stîgni*, *-it*, *-esc*, ∼ *focu*, (4) a ațîța focu, g. Feuer anzünden.

Stănzę, *-a*, pl. *-e*, cale, [croat. staza cu *n* infigt], g. Fufspfad.

Stepli, *-it*, *-esc*, încălzesc, [sudslav. stopliti], g. erwärmen.

Sterpi ‖ *stîrpi*, *-it*, *-esc*, de es. *lâptele stîrpè oia*, pĭerde laptele, dar cînd se stărpește ea se zice: *cu mĭelu hitit-a*, a abordat, [alb. štărpoń], g. vertilgen.

Steso, *-ę*, pl. *-i*, *-e*, chiar el, ea, ei, ele, [ven., ital. stesso], g. derselbe.

Stę, *stewu*, *stęle*, *-le*, mr. *steauă*, *steali*, mgl. *stęuă*, pl. *stęli*, dr. stea, stele, [Stella], g. Stern.

Stinje, *stins*, *stîng*, *focu se stinje*, mr. *astindiri*, *astingu*, mgl. *sting* vb. de cl. III, dr. stînge, [Stinguo cf. Pușcariu, Etym. Wtb. d. rum. Spr. p. 151], g. löschen, auslöschen.

Stiskęit, *-u*, apăsare, deriv. de la stiskati (slov.) a apăsa, oprima, g. zusammendrücken.

Stisni, *-it*, *-esc*, a contrage, [slov. stisniti], g. zusammenziehen.

Sto, sută, mr., mgl. *sută*, pl. *suti*, [sudslav. sto], g. hundert.

Stol, masă în Schitazza, în 4 se zice *scându*, [croat. stol], g. Tisch.

Stolițę, *-a*, pl. *-e*, în 8, iar în 4 *banăcu*, *bańki*, băncile din biserică, [croat., slov. stolica], g. Kirchenbänke.

Stopa de pićor, talpa piciorului, [croat. stopa], g. die Länge des Fufses. Se zice și *ștopa* în 4, 6.

Stortęi, *-ęit*, *-esc*, a încreți cf. ven. storto, storta, sucit, g. falten.

Stramâțu, pl. *-e*, *-le*, ital. stramazzo, g. Matratze.

Strași cf. *pristrași*, a speria, -it, -esc, [sudslav. strašiti], g. erschrecken.

Strela, fulger, [vbulg. strěla], g. Blitz.

Stresi, *-it*, *-esc*, a clăti, [sudslav. stresti, stresem], g. schütteln.

Strică, *-ât*, *stric(u)*, a strica, mr. *aspargu*, mgl. *stricari*, *stric*, [Extricare], g. verderben. Am notat-o în urm. feluri: *britva*, *secura stricâta*, și *fętina se strică*, *fećor stricât* etc.

Strigon, *-u*, pl. *-n*, *-i* (4, 6), dr., ban. *strigoń*, strigoĭ.

Striji, *-it*, *-esc*, a tunde, [slov. strići, strižem], g. scheren.

Strin (8) străin, în 4 e *tuji om*, dial. ban. *strien*; *strein*, *striin* adus în legătură de Weigand cu vbulg. stranьnъ, g. fremd.

Strinę, *-a*, *sora lu frâtele*, [sudslav. strina], g. Vatersschwester.

Strint, *-ę*, mr., mgl. *strimt*, *-ă*, dr. strîmt, îngust, [*Strinctus, -a], g. eng.

Striț, *-u*, [sudslav. stric], fratele tatăluĭ, g. Vatersbruder.

Strojâr, *-u*, *cârle cojile stroịè* (*ostroit*) argăsitor, [slov. strojar], g. Gerber.

Struji, *-it*, *-esc*, *samo dugele de bâčfă se strujesc*, a struji, a ghilui, [croat. strugati, -žem], g. hobeln.

Strujniță, *-ele*, rug, [croat. ostružnica], g. Brombeere.

Stup, *-u*, pl. *-i*, *-urle*, stîlp, [croat. stup], g. Stützbalken.

Stupâlę, *-a*, (8), iar în 4 e *podlogu de postole*, talpa gheteĭ, [croat. stopalo], g. Fuſssohle.

Stupęị, *-ęịt*, *-esc*, *ịećmicu se stupè*, orzu se bate, [croat. stupati], g. stampfen, schlagen.

Stvâr, *-urle*, lucru, treabă, [sudslav. stvar], g. Sache.

Su prep., mr. *su*, mgl. *sup*, dr. *sub*, *supt*, *su* și *subt*, [Subtus], g. unter, bei, de es. *su voz* = supt car și *su Codru* = la (supt) códru.

Subito, *šubito*, îndată [ital. subito, în Triest šubito], g. bald, darauf, gleich.

Sucnę, *-a*, pl. *-e*, sucnă, materie dură, [slov. sukno], g. grobes Tuch.

Sufit, *-u*, pl. *-urle*, pod, (de casă, de grajd, etc.), [ital. soffitto], g. Dachboden.

Suflâ (4) saŭ *pușè*, *noị zičen cum se trefè*, a sufla, g. blasen.

Suflet, *-u*, pl. *-e*, *-le*, dr. ~, mr., mgl. *suflit*, deriv. de la sufla, g. Seele.

Suịi, *-it*, *-esc*, a sudui, înjura, [sudslav. psovati, psujem], g. schimpfen, fluchen.

Suje, *supt*, *sug(u)*, mr. *sudire* și *sudeare*, *suptu*, *-ă*, *sug*, mgl. *sug* vb de cl. III, dr. *suge*, [Sugere], g. saugen.

Sulę, *-a*, mr., mgl., dr. *sulă*, sulă și țepuș, [Sŭbulla], g. Ahle, Spieſs.

Sumpęr, *-u* ‖ *sumpor*, sulfur, [croat. sumpor], g. Schwefel.

Supęlę ‖ *sopęlę*, pl. *-e*, 1) fluerul la picior, 2) fluerul cĭobanuluĭ, [vbulg. sopělь, croat. sopèla și ital. sopéla], g. Schienbein, Hirtenflöte.

Supra, *suprę*, *męre sus și vire de suprę*, mr. *supră*, *pri*~, *dipri*~, mgl. *supră*, dr. *supra*, *deasupra*, *dedesupra*, [deriv. din supra în comb. cu alte prep.], g. über, oben.

Supțire, mr. *supțire*, mgl. *supțâri*, dr. supțire, [Subtilis], g. dünn.

Sur, *surast*, *-ę*, sur, [croat. sur], g. dunkelgrau.

Surâ a suna notat de Weigand, eŭ am auzit numaĭ *zvoni*.

Surd, *-ę*, mr., mgl., dr. *surd*, [Surdus], g. taub.

Surlę, *-a*, *za sopi*, *-it*, *-esc*, mgl. și dr. ~, surlă de cîntat în ea, [croat. surla și šurla], g. Musikinstrument, Trompete.

Sus, mr., mgl., dr. *sus*, adv. [Sūsum], g. oben.

Sused, *-u*, pl. *-z*, *-i*, vecin, [croat. sused], g. Nachbar. *Ćela cârle prope de mire birè*.

Suspet, suspițiune, dar se zice *âm fricę ke ịe facut*, *pre ịe mislín*, [ven. suspetto], g. Verdacht.

Suzę, *-a*, pl. *-e*, *-le*, lacrima, [croat. suza], g. Träne.

Svet, *-i*, *-a*, svînt, [sudslav. sveti, -a], g. heilig.

Sveti și *po~*, *-it*, *-esc*, a sfinți, [sudslav. svetiti și po~], heiligen.
Svića, pl. *-ćile*, lumină, [slav.], g. Kerze.
Svidoc, *-u*, pl. *svidoć*, martore, g. Zeuge; de origine croată.
Svidoći, *-it*, *-esc*, a fasiona, [croat. svidočiti], g. zeugen.
Svilę, *-a*, pl. *-e*, mătasă, [sudslav. svila], g. Seide.
Sviti, *-it*, *-esc*, a lumina, [croat. svititi], g. leuchten.
Svitlost, lumină, [croat. icavic din svjetlost], g. Glanz, Licht.
Svitlu, *-lę*, luminat, de es. *prisvitla cruna*, rom. luminate, împărate în povești, [croat. svitao, -la], g. hell, durchlaucht, erlaucht.

Șâi̯ și *șâi̯e*, funingine, [slov. saje], avem și *sâi̯(e)* (4), g. Rufs.
Șâpte, mr. *șapte*, mgl. *șapti*, dr. *șapte*, *șepte*, [Septem], g. sieben.
Șârpe, *-le*, pl. *șęrpi* (4), *șerp-u̯*, pl. *șerpurle* 5, mr. *șarpe*, pl. *șerki*, mgl. *șârpi*, pl. *șârpĭ*, dr. *șarpe* || *șerpe*, [Serpens], g. Schlange.
Șâse, mr. *șase*, mgl. *șasi*, dr. *șase* || *șese*, [Sex după analogia luĭ șapte], g. sechs.
Șcadron, *-u*, escadron, [ven. squadron], g. Schwadron.
Șcafunița, pl. *-ele*, cĭorapĭ scurțĭ, g. kurze Strümpfe.
Șcalina, *-n-le*, scară, trepte, deriv. cu sufix *-ina* de la *șcâla*, g. Treppe.
Șcâlę, *-a*, pl. *-e-le* (cf. mr., mgl. și dr. *scară!*), [ital., ven. scala], g. Treppe.
Șcâń, *-e*, scăunaș, [croat. škanj], g. Schemel.
Șcâre, *-le*, foarfece, [croat. škare], g. Schere.
Șcâtę după Nanu 1/4 starić, [croat. škata], g. Art Mafs.
Șartin, *-u*, pl. *-urle*, Abfälle, [ven. scartin cf. ital. scarto], g. Ausschufs.
Școdę, *-a*, pl. *-e-le*, pagubă, [sudslav. škoda], g. Schade.
Școf, *-u*, pălăria din capul episcopuluĭ cf. slov. škof, g. Bischof, înțelesul în ir. e figurat. Cf. și *scof*.
Școlę, *-a*, pl. *-e*, *-le*, școală, [ven. scola], g Schule.
Școlân, *-u*, pl. *-n*, *-i*, școlar, [croat. školan], g. Schüler.
Școlâncę, *-a*, pl. *-e*, *-le*, școlăriță, [slov. školánka], g. Schülerin.
Șcometęi̯, *-ęi̯t*, *-esc*, a se rămăși, [ven. scomèter], g. Wetten.
Școpi, *-it*, *-esc*, *porcu se școpè*, *aretu* și *bou se otuțe*, a castra, ban. *a iscopi*, porcu se iscopește; bou se-ntoarce, [croat. škopiti], g. kastrieren.
Școpăt, *-u*, pl. *-pți*, berbec curățat, [slov. škopĕc], g. Schöps.
Școrńa, *-e*, cizmă, [croat. škornja], g. grofse Stiefeln.
Școrup, *-u* (4), smîntînă, [croat. skorup], g. Rahm. Nanu a notat în 8 *škrelob* cf. slov. škreljub.
Șcrińa, pl. *-e*, *-le*, dulap, [croat. škrinja], g. Schrein.
Șcripęi̯, *-ęi̯t*, *-esc*, *kola șcripè*, roata scîrțîĭe, [sudslav. škripati], g. knarren.
Șc^î^rtâće, *-a*, perie de haĭne, [croat. škrtača], g. Kleiderbürste.
Șcudelę, *-a*, pl. *-e*, un blid mare, [šku — skodela, croat. škudelica din ital. scodella], g. grofse Schüssel.
Șculę, *-a*, gaură, [sudslav. škulja], g. Loch, Höhle.

Șcur, *-ę*, întunecat, [croat. škur, -a din ven. scuro], g. dunkel.

Șcutę, *-a*, urdă, [slov. skuta], g. Tropfen.

Șcipni, *-it*, *-esc* (de cur), a piĭcura, g. zwicken; deriv. din croat. štipnuti, -nem.

Șede, *șezut*, *șed*, mr. *șed* II, mgl. *șăd* II, dr. *șăd* II, [Sedēre], g. sitzen.

Șégav, glumeț, [croat. šegav], g. witzig, schlau.

Șempięit ‖ *bedast*, prost, [ital. scempiato], g. einfältig.

Șepast, *-ę*, schiop, [slov. šepast], g. hinkend.

Șestițę, monetă de 6 respective 10 creĭțarĭ, [sudslav. šestica], g. Sechsel.

Șetembre după Nanu în 8, eŭ am notat numaĭ: *pângustiću* saŭ *-ku*, septemvrie, g. Monat September.

Șetimânę, *-a*, săptămînă, [ital. settimana cu pronuncia luĭ s initial după dialectul ven. ŝ, care lipsind în dialectul istroromîn a fost înlocuit prin sunetul cel maĭ aproape *ș*], g. Woche.

Șev, *-u*, pl. *-urle*, în 4 *subu*, tivitura de jos a haineĭ, [slov. šěv], g. Naht.

Și, mr., mgl. și dr. *și*, *șî*, [Sic], pe lîngă *e* < et, g. und.

Șinę, dr. șină, [sudslav. šina], g. Radschiene.

Șișcă (5), ghindă, g. Eichel.

Șițenu, februarie, g. Monat Februar.

Șivast ‖ *sivast*, cărunt, [croat. siv și sivast], g. grau.

Șliop, *-ę* (8) ‖ *șepast*, *-ę* deriv. din *škljop, g. hinkend.

Șliopęi ‖ *șepęi*, *-ęit*, *-escu*, deriv. din *șliop* și din *šepav*, *šepast*, g. hinken.

Șmir, *-u*, *cu șmiru colele măjescu se nu șcripescu* = cu unsoare se ung roțile să nu scîrție, g. Schmiere.

Șold, *-u*, ban, [ital. soldo], g. Kreuzer.

Șoreću ‖ *șorețu*, pl. *-i*, mr., mgl. *șoaric*, *l̂-mîcă șoarițli fărina*, dr. *șoarec(e)*, [Sŏrex, -ĭcem], g. Maus.

Șpalin, *-u*, cîrpă de femeĭ, g. Frauentuch.

Șparęi, *-ęit*, *-esc*, a păstra, deriv. de sigur din nemțescul, g. sparen.

Șpâg, *-u*, pl. *-ur-le*, sfoară, [croat. špag < ven. spago], g. Bindfaden.

Șpârugę, *-ge*, șpargă, [croat. sparoga], g. Spargel.

Șpegel, *-u*, pl. *-i*, oglindă, [slov. špegel], g. Spiegel.

Șpirit, *-u*, alcool denaturat, cf. dr. șpir, [ven. spirito], g. Brennspiritus. La Macedonenĭ are maĭ multe ințelesurĭ *șpirtu*.

Șpitâl, *-u*, pl. *-e*, *-le*, șpital, [Spital sudslv. špital], g. Krankenhaus. În Mr. *spital trî lindiți* (spital pentru bolnavĭ).

Șprat (4), *un* ~, un rînd de haine, g. ein Kleid, eine Reihe Kleider.

Ștampięi, *-ęit*, *-esc*, a tipări, [croat. štampati din ven. stampar], g. drucken.

Ștangę, pl. *-e*, bîrna, g. Stange, Hebebaum, [sudslav. štanjga, alb. štangă].

Ștâfę, *-a*, pl. *-e*, scăriță, [croat. štafa], g. Steigbügel.

Ștâlę, *-a*, pl. *-ele*, grajd, [croat. štala], g. Stall.
Ștâr, *-u*, o măsură, *ștâru* are 4 *starić*, tot la olaltă e 2 meți (kg 100) de origine slavă (star), g. Maſs von zwei Metzen.
Ștepli, *-it*, *-esc*, încălzesc, după Glavina, Călindaru p. 77, g. wärmen.
Șteptâ, *-ât*, *ștepțu*, mr. *așteptu*, mgl. *ștet*, dr. *aștept*, [*Astĕctare], g. erwarten.
Șternę, *-a*, mr., dr. *sternă*, cisternă, [sudslav. šterna], g. Zisterne.
Ști, *știvut*, *știų* și *știvu*, a ști, mr., mgl. ~, [Scīre], g. wissen. Se folosește și-n forma: *nu-l știį?* nu-l cunoștĭ, asemenea în mr. și dr.
Șticę, *-a*, ic, [ven. steca], g. Keil.
Știmęį, *-ęįt*, *-esc*, a prețui, [ven. stimar și croat. štimati], g. schätzen.
Știrca: *mul̦era cârle nu rodè*, femeĭa ce nu naște, cf. croat. *štirkinja*, g. eine Unfruchtbare.
Ștodirę, *-a*, cîntar cu balanță, [croat. stodira], g. Hängewage.
Ștorie, poveste, istorie, [ven. storia, croat. štorija], g. Geschichte.
Ștrigarie (Texte p. 64), vrăjitorie, derivat de la *ștriga*, g. Hexerei.
Ștrigel̦, *-u*, pl. *-l̦i*, *-urle*, *cu ćela će se câlu oćistè*, țesală, [slov. štrigel < germ. Striegel].
Ștrigę, *-a*, și *ștrigița de campânie*, fluture, fluturaș, dr. strigă, g. Schmetterling; Hexe.
Ștrigl̦ęį, *-ęįt*, *-esc*, a țesăla, [slav. *štrigljati], g. striegeln.
Ștroliga (4) *-e*, *-le* și Ștroligo nume de familie, vrăjitoare, vrăjitor; e foarte probabil că în acest cuvînt avem ital. strelago pentru astrologo, cunoscător de stele, g. Hexe, Zauberin.
Ștumigu, stomac, mr. *stomah*, [istr. ștumigo], g. Magen.
Ștrucăl̦u, pl. *-cl̦i*, găluște maĭ groase, g. Knödel.
Ștuc, *-u*, *de lâstre*, chitu de geam, [slov. štuk], g. Stuck, Gips.
Ștudięį, *-ęįt*, *-esc*, *lucrâ pre cârtă*, a studia, [ven. studiar], g. studieren.
Ștufęį, *-ęįt*, *-esc*, a se obosi, [ven. stufar(se)], g. überdrüssig machen (werden).
Șl̦ipunu, pl. *-nele*, garoafă, g. Nelke.
Șl̦uruc, *-u*, pl. *-rți* ‖ *čŗček*, greeruș, [cel din urmă slov. črček], g. Grille.
Șulatęį, *-ęįt*, *-esc*, a glumi, g. spaſsen, după Glavina, Călindaru p. 77.
Șule (8) în 4 e *școla*, cf. slov. šola și g. Schule.
Șulmaįstăr, *-u* (8), dascăl, [g. Schulmeister vezi și slov. šomaster].
Șumę, *-a*, *folíle uscâte*, [sudslav. šuma], g. dürres Holz, Blatt.
Șușuręį, *-ęįt*, *-esc*(*u*) de la *susur*, *șușur*, șopotire, [ital. susurro], g. Geräusch, ~ machen.

Ŝčetinę, *-e*, ghije de rîndea, [slov. ščetina], g. Borste.
Ŝinocoŝa, fînaț, [deriv. de la sijeno + kosa], g. Heuwiese.
Ŝpinâțę, *-a*, spănac, [špinača], g. Spinat.
Ŝtâ, *-ât*, *ŝtâvu* și *stâ* etc., mr. *stare*, *stiteare*, *stăteare*, *stătut*, *-ă*,

mgl., dr. *staŭ* după vb. de cl. I, [Stare], g. stehen.

Ŝtrug, *-u*, pl. *-urle*, *bĺâna mâre*, [sudslav. strug], g. Hobel.

Ŝtut = *ștudięit*, învățat, [ital. astuto, croat. štut], g. gescheit.

Ŝugamân, *-u*, pl. *-ur*, ștergură, [ital. sciugamano], g. Handtuch.

Ŝuperb, *-u*, *-ę*, superb, mîndru, [ital. superbo cu pron. ven.], g. stolz.

Tabela, *-ița* ‖ *tablița*, tăbliță, [din tabula dim. tabella și iar dim. tablița cu suf. slav. -ica], g. Täfelchen.

Tabâc, *-u*, tabac, [sudslav. tabàk, din ven. tabaco], g. Tabak, Schnupftabak.

Tabâru, pl. *-urle*, mantà mare, mr. *tămbare*, [ital. tabarro], g. grofser Mantel, (esplicația ir. *ćela mârcle capot*).

Tacuin, *-u*, pl. *-e*, *-urle*, pungă, portofel, [ital. taccuino, g. Notizbuch, Taschenbuch, desigur că și Istroromînii n-aŭ avut portefeuille regulat, ci și-aŭ pus notele de bancă într-un Notizbuch. De aicĭ apoĭ trecerea e normală], g. Geldtasche, Brieftasche.

Tačâ, *-ât*, *tacut*, *tacu*, mr. și mgl. *tac* după cl. II, dr. *tac*, [Tacere], g. schweigen.

Takęi ‖ *tacalęi*, *-ęit*, *-esc cu balota*, a arunca (zvîrli) cu glonțul, [posibil din croat. takati], g. werfen. Avem și forma refl. = a se rostogoli, g. sich fortrollen.

Talâre (8) după Nanu cĭurcĭuvea, [ital. talare], g. Talar, grofser Mantel.

Tańâ, *-ât*, *tâńu*, mr., mgl. *tańu* după cl. I, dr. *taĭŭ*, [Taliare], g. schneiden.

Tańân, *-u*, fem. *-cę* și *Tańânaș*, Italian, -că, cu sentimente italiene, [croat. talijan și dial. ital. din Istria talian], g. Italiener, -in, Renegat mit ital. Gefühlen.

Tari și *otari*, *-it*, *-esc*, *cu fațolu*, totodată avem și (*u*)*ęsecni*, *-it*, *-esc nâsu cu fațolu* = a-și șterge nasul cu cîrpa, [croat. treti, tarem], g. wischen, abwischen.

Tarnițę, *-a*, dr. ∼, [deriv. din bulg. tovar, tvar], șea, g. Sattel.

Tartoflin, *-u*, pl. ∼, *-i*, cartofĭ de ceĭ micĭ, ce să daŭ porcilor, g. kleine Kartoffel für die Schweine.

Tarversu (4), cătrînță, [croat. travers, vegl. traviersa], g. Schürze.

Taujen (8) cf. *mińâr*, o mie, g. tausend.

Tavela, pl. *-e* și *tavoleta* precum și *opuca*, pl. *-ke*, cărămidă, [ital. tavoletta dim. de la tavola], g. Ziegelplatte, Ziegel.

Tâbulę, *-a* și dim. *-ițę*, *-a*, icoană, [deriv. din ital. tavola], g. Gemälde, Bild.

Tâńe, *Tâlįa*, Italia, cf. *Tańân*, g. Italien.

Târe, mr. *tare*, mgl. *tari*, dr. *tare*, [Talis], g. starker, solcher.

Tât, pl. *tâț*, lotru, [sudslav. tat], g. Räuber.

Tâtbinę, *-a*, hoție, g. Räuberei cf. *tât*.

Tăcni, *-it*, *-esc*, a atinge, [slov. takniti], g. berühren.

Tămăn, fem. *tămna* ‖ *poredăn*, *poredna*, rea, închis, [croat. taman], g. finster, düster, schlecht.

Tămpi || *ză~*, *-it*, *-esc*, *zătămpit-aį temperinu, nu va tal'â*, dr. tîmpi, [vbulg. tąpiti], g. stumpf machen.

Tănji, *-it*, *-esc*, a pîrî, mr. *tinji* (murren), dr. *tînji* a se văita, [vbulg. tąžiti], g. klagen.

Tejâc, *-u*, lucrător, [sudslav. težak], g. Tagelöhner, Arbeiter.

Tejec, fem. *teşcę*, neutru *teşco*, greu cf. *grev*, [slov. težěk, -žko], g. schwer.

Tekni, *-it*, (4), ban. *ćicni*, dr. *tigni*, desvoltat din vbulg. tihnąti, cf. și tihnă, tienă și tignă cu vbulg. tihъ (lenis, mitis, tranquillus), g. gut gefallen, de es. *tekni-k-a* și *tekni-va lu toț*.

Telinę, *-a*, corp, [deriv. de la telo slov.], g. Körper.

Temperęį, *-ęįt*, *-esc*, tempera, [ital. temperare], g. mäfsigen.

Tentęį, *-ęįt*, *-esc*, a încerca, [ital. tentare], g. versuchen.

Terminâ, *-ât*, termin, sfîrșesc, [ital. terminare], g. abschliefsen, beendigen.

Tev, *tę*, *tel'*, *tęle*, mr. *teu*, *ta*, *tel'*, *tale*, mgl. *tâu*, *ta*, *tâili*, *tali*, dr. tăŭ, ta, tăĭ, tale, [Tous, Toa], g. deiner, -eați.

Ticvița, dim. de la *tikva*, cĭutură, g. Flaschenkürbis.

Tih, *-ę*, *-o*, liniștit, [sudslav. tih], g. ruhig.

Timperin || *temperin*, penițel, [ven. temperin], g. Federmesser.

Timun, *-u*, pl. *-i*, *-urle*, proțap, [ital. timone, ven. timon], g. Deichsel.

Tintę, *-a*, tintă, cerneală, [sudslav. tinta], g. Tinte.

Tirer, fem. *-ę*, vrom. *tirer*, *tărăr* în Ps. Scheiană, mr. și mgl. *tinir*, dr. tînăr, tiner, [tener], g. jung.

Tișler, *-u*, pl. *-i* || *marangun*, măsar, [slov. tišler], g. Tischler.

Tîrș (4), pl. tant. trunchiurĭ de vie, *loza de tîrș*, vițe de vie. Ban. ~ sînt pariĭ ce să pun la fasoale cf. mold. harag-gĭ, g. Rebenstämme.

To, [sudslav. to], aceĭa, g. das (pron. dem.).

Tobolăț, *-u*, pl. *-bolți*, vălăul tocileĭ, [slov. tobolec], g. Scheide zum Schleifstein.

Toc, bucată, [ital. pezzo], g. Stück.

Tomnę, *-a* (8) || *pozimăcu* (4), mr., mgl., dr. *toamnă*, [Au)tumna], g. Herbst.

Tond, fem. *-ę*, rotund, [ven. tondo], g. rund.

Tone, Anton, [sudslav. Tone], g. Toni.

Topi || *răstopi*, *-it*, *-esc*, *răstopit-am* (*grâsu*) *slanina de porc pre părșură* și *nevu se topè*, a topi (activ și refl.), [topiti], g. schmelzen.

Topolę, *-a*, plop, [croat. topola], g. Pappel.

Toporiște, *toporișta*, coadă de topor, ban. toporișće, deriv. de la topor + suff. -iște, g. Axtstiel.

Topsecă după Majorescu e-nlocuit cu *otrovu*, otravă, [bulg. otravъ], g. Gift. Cf. dr. *tocsică*, alb. toksik, gr. *τόξικον*.

Torbę, *-a*, mr., mgl. și dr. *torbă*, și dr. *tolbă*, [sudslav. torba din turc. torba], g. Ranzen.

Torbițę, *-a*, torbiță, [dim. de la torbă], g. Ranzen.

Toréc, *tors*, *torc(u)*, mr. *toarțire*, *turțeare*, *toarsă*, *torc*, mgl. *torc*

după cl. II, dr. *torce*, [Torquere], g. spinnen.

Tortele de kădâre (8) torțile căldăriĭ, sg. toartă, [Torta de la tŏrqueo], g. Henkel.

Tot, -ę, pl. *toț, tote,* mr. *tot, toată, toțí, toate, tut. -ă, tuț, tute,* mgl. *tot, toată, toțí, toati,* dr. *tot, -ă, toțí, toate,* [Totus], g. ganz, alles.

Totur, -ę, pl. ~, *-e* cf. mr. *totuna* și *totînă, totănă,* mgl. *totdiună,* dr. totuna, totdeuna, [Tot + ur = un], g. ganz dasselbe, einerlei.

Toțel, -u de ărpę, tocilă, [vbulg. točilo], g. Schleifstein.

Tramez, -u, (4), părete de lemn, [ital. tramezzo], g. Zwischenwand.

Trâje, trâs, trâgu, mr. *tradiri, trag,* mgl. *trag* vb. după cl. III, dr. *trage,* [Trahere], g. ziehen, schleppen.

Trât, on~, un~, odată, [ven. trato = volta], g. Mal, einmal.

Trefi, -it, -ęsc, s-a trefit cu ie (s-a-ntîlnit cu ĭel), [croat. trefiti], g. treffen, begegnen.

Trei, mr., mgl., dr. ~, [Tres], g. drei.

Tremęte, -mes, -metu, mgl. *trimet* vb. de cl. III, dr. *tri-, tră-, tremet,* [Tramittere vezĭ Pușcariu, Etym. Wtb. d. rum. Spr. p. 164], g. senden, schicken.

Tremurâ, -ât, -mur, mgl. *trę-mur* după cl. I, mr. *triburari, -at, tream(b)ur,* dr. *tremura,* [Tremulare], g. zittern.

Tre-, trinaist, treisprezece, [slov. trinajst], g. dreizehn.

Tresi, -it, -esc, a mișca, [croat., slov. tresti, tresem], g. schütteln.

Tresçę, -a, Holzabfall, [slov. treska], g. Spahn.

Tręće, -cut, -trec, mr. *treațire, trițeare, -cut, trec,* mgl. *trec* vb. de cl. III, dr. *trece,* [Traicere], g. vorbeigehen, vergehen.

Tresc, -u, dr. *treasc, trasc* ‖ *mácula, -ele,* [vbulg. trěskъ], g. Mörser.

Tribuțion, -u, -i, contribuțiune, dare, [ital. contribuzione], g. Steuer.

Tricrâli, ceĭ treĭ craĭ, botezul Domnuluĭ, Epiphanias, [tri + crâlí din *crâĺ* = craiŭ], g. Hl. Dreikönige.

Triscę, -a, dr. trișcă (palmă), [bulg. trěska], g. Kopfnufs.

Trizăn, -jnę, pl. *-jni, -jne,* treaz, [croat. trizan], g. nüchtern.

Trudăn, fem. *trudna,* [sudslav. trudan], g. müde.

Trumbętę, -a, corn, [ven. trombeta], g. Trompete, Horn.

Trupę, -a, o trupę de soldaț, trupă, g. Militärtruppe.

Trupi, -it, -esc = tući la ușă, a bate la ușă, [slov. trupiti], g. klopfen.

Trușa, curte, deriv. din *ăntru + ușa,* despărțit maĭ apoĭ *ăn + trușa;* cuvîntul e general, g. Hof.

Tŗbuh, -u, foale, [croat. trbuh], g. Bauch.

Tŗd, -ę, -o, tare, [sudslav. trd], g. hart, fest.

Tŗgoveț, -u, pl. *tŗgovți,* tîrgoveț, negustor, [slov. trgovec], g. Kaufmann.

Tŗgovinę, -a, marfă, [croat. trgovina], g. Handelsartikel.

Tŗli, -it, -esc, fug, [croat. trljati], g. laufen.

Tŗíu vezi Texte p. 60, *ćela maį micu pul*, cea maĭ mică pasere, posibil ochiul boulu̯ĭ.
Tŗst, Triest, [sudslav. Trst], g. Stadt Triest.
Tŗtę, *-a*, nuĭaua *za įarăm cu će boįi trâg* = *câmba*, [sudslav. trta], g. Rebe.
Tŗțe || *mekine*, tărîțe, mr. *tărțe*, [vbulg. trica], g. Kleien.
Tu în toate dialectele, [Tu], g. Du.
Tucâ, *te tuke*, *se-l tukesk* va veri, dacă vă va interesa, vețĭ veni, [ven. tocar], g. angehen, betreffen.
Tuća grindină cf. croat. *tuča*. Eu am notat ref. la grindină: *susnirca* (cea maĭ mică), *grâsița* (maĭ mare), *grâdu* (normală) de es. *grâdu lât-a tot*, *stuțit-a grâdu tot* (luat și bătut).
Tući || *stući*, *-it*, *-esc*, a bate, [croat. tući], g. schlagen.
Tudesc, *-ę* || *ńimșki* de la *ńimaț*, [croat. tudeŝk], g. deutsch.
Tuli, *-it*, *-esc*, a plînge, a se văĭta, a zbierà ca măgariĭ, g. laut schreien, brüllen.
Tunć(e) cf. *atunć*, g. dann.
Turbâ, *-ât*, *turbu*, *brecu turbę*, ~ *turbât-av*, turba, [Turbare], g. toll werden.
Turkińe, cucuruz, porumb, [croat. turkinja], g. Mais.
Turma, am notat în S *ḱâp* saŭ *brigâda de oį*.
Turnâ, *-ât*, *tornu* (S) în 4 *veri nazât*, mr. *me tornu*, mă-ntorn, [Tornare], g. zurückkehren, -kommen.
Turtę, *-a*: *o pecă tondă*, mr., mgl., dr. *turtă*, [Torta], g. Kuchen.
Tuși după Nanu, eŭ am notat *cășli*, *s-a șcășlit* (4), a tușit, [Tussire], g. husten.

Ťâťo voc. de la *ťâťa* din graĭul copiilor, cf. și *ćaćo*, *-a*, tată, [Tata], g. Vater.
Ťuk, *-u*, un fel de buhă, [slov. čuk], g. Steinkauz, Ohreule.

Țandalinę, *-a*, *cordele de zlâto ća nu portu acmu*, panglicuțe trase cu fir, [ven. cendalina], g. schmale Bänder mit Gold gewoben.
Țâp || *pîrțu*, *țap* (mr., dr.), alb. *țap*, g. Bock.
Țâtę, *-a*, pl. *-e*, *-le*, *țâtele lu medvidu*, labele ursuluĭ, [ven. zata], g. Pfote, Tatze.
Țesâr, *-u*, pl. ~, *-i*, împărat, [sudslav. cesar], g. Kaiser.
Țesârie, împărăție, deriv. cu suf. *-ia*, de la *țesâr*, g. Kaiserreich.
Țesâriță, pl. *-e*, împărăteasă, fem. de la *țesâr*, g. Kaiserin.
Țesârski, *-a*, *-o*, împărătesc, [sudslav. cesarski], g. kaiserlich.
Țestę, *-a*, drum de țară, [sudslav. cesta], g. Strafse, Weg.
Țev, *țela*, *țelo*, întreg, [slov. cel], g. ganzer.
Țęse, *țesut*, *teș*, mr. *țăs*, mgl. *țâs*, dr. *țăs*, [Texere], g. weben.
Țicorie, cicoare, mr. *țicoră*, [croat. cikorie], g. Zichorie.
Țigân, *-u*, *-ić*(*ḱ*), *-u*, fem. *-ę*, *-iḱę*, țigan, -că, [sudslav. cigan, -ka], g. Zigeuner, -in. Cf. și mgl. *țigan* = sgîrcit; ban. *nu fi țîgan*: obraznic, ci dă-mi-l, adecă nu-l ținea pentru tine, de aicĭ sgîrcit.
Țigâre, *-a*, pl. *-e*, mr. *țigară*, *țigaret*, mgl. *țigar*, dr. *țigară*, *-etă*, [ital. sigaro, -etta], g. Zigarre, -ette.

Ţikin, *-u*, pl. *-i*, *dvaiset coroń*, *zeće fiuriń*, [ital., ven. zechin], g. Zechine (10 fl.).

Ţimiter, *-u*, pl. *-i*, cimiter, mr. *ḱimterin*, [ital. cimiterio, croat. cimiter], g. Friedhof.

Ţinca, *-ke*, stelniţe (cf. croat. činga), g. Wanze.

Ţinturin, *-u* ‖ *ţintura*, curea, [ven. centurin], g. Ledergurt.

Ţipęlę (S) după Maiorescu şi Nanu, fluerul piciorului, [croat. cipelj], g. Schienbein.

Ţipiţę, *-a*, pl. *-e*, coada hădăragului ce să ţine în mîuĭ, [deriv. de la cip + ica], g. Drischel.

Ţipu câde ăn pre vâle pre ript, hădărag, imblăciu, [croat. cip]. g. Dreschflegel.

Ţirâ, *-ât*, *-ru*, mr., mgl. *ţinari*, *ţin*, dr. *cina*, [Cēnare], g. Abendbrot nehmen.

Ţire, *-ut*, *ţiru*, mr. *ţîncari*, *ţin*, mgl. *ţân* III, dr. *ţinea*, [Tenēre], g. halten; cf. şi vrom. *ţirea* şi la Moţi ~ la Frîncu-Candrea p. 89.

Ţiterę, *-a*, g. Hirtenflöte în S, dr. citeră piscul munteluĭ Frîncu-Candrea p. 99, [slov. citer].

Ţiţę, *-a*, pl. *-e*, mr. *ţiţă*, *ţâţă*, mgl. *ţâţă*, pl. *ţâţi*, dr. *ţiţă*, [bulg. cica, alb. *ţiţă*], g. Zitze.

Ţiţęi, *-ęit*, *-esc*, a suge, de es. *ajutę-me pre ćela lâpte će Domnu a ţiţęit*, ajută-mă pe laptele ce a supt Domnul, g. saugen.

Ţiverę, *-a*, ital. civiera, g. Trage.

Ţivil, *-ę*, elegant, cult, [ven. civil], g. gebildet.

Ţmâr, *-u*, pl. *-i*, *-urle*, rinichiŭ, [croat. čmar], g. Niere.

Ţoc, *-u*, butuc pe care să taĭe lemne, [croat. čok], g. Klotz.

Ţoncula, pl. *-e*, păpucĭ de lemn, posibil să stea-n legătură cu ital. zocolo, g. Holzpantoffel.

Ţorina, pl. *-e*, cĭoară, mgl. *ţoară*, alb. *soră*, (*ҳóϱaʒ*), bulg. *sraka*, magh. *szarka*, rus. soroka, g. Krähe, Elster.

Ţŗtâlę ‖ *čŗtâlę*, ferul pluguluĭ, [sudslav. črtalo], g. Pflugeisen.

Ţucę, *-a*, *-ke*, *-le*, cucurbetă, [ven. zuca], g. Kürbis.

Ţucor, *-u*, *e uri zicu ţucăr*, dr. *ţucăr* din nemţ. Zucker, cel ir. pare a fi infl. slov. *cukĕr*, [ven. zùcaro], g. Zucker.

Ţvet, *-u*, *pumele când se vâca muže*, spumele de pe laptele proaspăt (Schaum, Sahne), smîntîna de pe laptele fĭert e *scorup*, *-urle*, [sudslav. cvet, g. Blüte].

Ţvetęi, *-it*, *-escu*, *nţvetit-a kitcle*, a înflori, [croat. cvjetati], g. blühen.

U prep. în, de es. *u fâlo ke n-a vrut* în (la) caz că n-a vrut, [croat. u], g. in, bei.

Ubeći, *-it*, *-esc*, a făgădui, [croat. obećati], g. versprechen.

Ucodlac, *-u*, vîrcolac, g. Werwolf.

Ućide, *ućis*, *ućid*, mr. *ţid*, mgl. *uţid* III, dr. *ucid* (*-z*, *-g*), [Occidere], g. töten, erschlagen.

Ućka, Monte maggiore nume de loc, [učka gora].

Ud, *-ę*, mr., mgl, dr. *ud*, [Udus, -a], g. nafs, feucht.

Udiţę, *-a*, pl. *-e*, undiţă, [croat. udica], g. Angel.

Udor, *-u*, pl. *-urle*, *kita disè*, *âre udoru*, miros, floarea miroasă, [istr. vudǫr, odǫr], g. Geruch.

Udovăț, *-u*, pl. *udofți*, văduv, [croat. udovac], g. Witwer.

Udoviță, *-a*, pl. *-e*, văduvă, [croat. udovica], g. Witwe.

Ufańę, *-a*, cf. *speranța*, nădejde, [sudslav. ufanje], g. Hoffnung.

Ufęi, *-ęit*, *-esc*, a spera, [sudslav. ufati], g. hoffen.

Ujnę, *-a* ‖ *teta*, mătușă, cf. ban. *ujnă*, [sudslav. ujna], g. Tante.

Ujț, *-u*, pl. *-i*, unchiŭ, [croat. ujac], g. Onkel.

Ujer, *-u*, *ujăr* (8), mr. *ud̦ire*, dr. *uger*. În ir. *ujer samo la văć* (numaĭ la vacĭ) și nu cum crede Gartner cf. Byhan VI, Jb. p. 377 și Pușcariu, Etym. Wtb. p. 167 și la muerĭ, ce să zice *sir* (sîn). [Uber, -em], g. Euter.

Ujivi, *-it*, *-esc*, a învia, se zice și *scărsńi*, [croat. uživiti], g. auferstehen.

Ukihni, *-it*, *-esc*, a zdrăvăna, [slov. kihniti], g. niefsen.

Úl, *-u*, coșnița stupuluĭ, [sudslav. ulj], g. Bienenkorb.

Ulę, *-a*, unt de lemn, [croat. ulje], g. Öl.

Ulicę, *-a*, măslină, olivă, [croat. uljika], g. Olive. *Ulica* e și nume de femee.

Umelecu, *iuve se pâște blăga*, pășune, g. Weide.

Umer, *-u*, umăr, mr. *umir*, [Humerus], mgl. *numir*, g. Schulter.

Umid, *-ę*, dr. *umed*, *-ă*, [Humidus, -a], g. feucht.

Unglę, *-a*, pl. *-ele*, *-ile* (8), mr. *ungle*, pl. *ungli*, mgl. *unglíă*, dr. unghe, unghie, [Ung(u)la], g. Nagel.

Unje, *-ns*, *ungu* mr. *ungu*, *aungu*, *untă*, mgl. *ung uns* III, dr. *unge*, în Val d'Arsa se folosește: *maji* și *nemaji*, [Ungĕre], g. schmieren.

Unt, *-u*, mr. *umtu*, mgl. și dr. *unt*, [Unctum], g. Butter.

Unuc, pl. *-ț* (*ć*), nepot, [croat. unuk], g. Sohnessohn, Neffe.

Unucę, *-a*, nepoată, [croat. unuka], g. Sohnestochter, Enkelin.

Ur, *un* 1) număral 1 (unu), 2) *ur*, *-ę*, *uri*, *ure* articol nehotărît, un, o, 3) pronume îndefinit, *ur*, *ura* etc., mr. *un*, *ună*, mgl. ∼ ∼, dr. *un*, *o una*, vrom. și dial. (la Moți) *uru(l)*, *ura*, [Unus], g. eins, der eine; einige.

Urdin, *-u*, poruncă, mr., mgl. *urdin*, brazdă, șir, rînd, dr. *ordin* poruncă, [ordo, -inem], cf. și ban. *ordină* și *ordine*, g. Befehl.

Urdinęi, *-ęit*, *-esc*, mr. și mgl. *urdin* I, dr. *ordin(ez)*, poruncesc, [ven. ordinăr], g. befehlen. În vrom. și mr. + mgl. sensul e deosebit, de unde apoĭ s-a fixat freeventez, comunic, ĭes afară, înșir.

Urecĺę, *-a*, pl. *-ile*, mr. *ureacĺe*, pl. *urecli*, mgl. *uręcĺiă*, pl. *uręcli*, dr. ureche, urechĭă, [Oricla], g. Ohr.

Urekinu, pl. *-ele*, cerceĭ, [ital. orecchino], g. Ohrring.

Urę, *-a*, cĭas, *do ure*, 2 ciasurĭ, *po de ură* $^1/_2$ cĭas, [istr. ura, ora], g. Stunde.

Urlâ, *-ât*, *-urlu*, mr. *(a)urlu* I, mgl., dr. *urlu* I, *luplu aurlă*, *brecu urlă când va vr-ur muri*, urlă cînele cînd moare cineva, [Ululare], g. heulen.

Urs, *-u* ‖ *medvidu*, mr., mgl. și dr. ∼, [Ursus], g. Bär.

Ursońa (8), *medvidița* (4), mr. *ursă*, mgl. *ursâńă*, dr., ban. *ur-*

soaică, ursgâńe, [deriv. din urs + suf. onea], g. Bärin.

Urzice, *-a* (8) ‖ *copriva* (4), urzică, [Urtica], g. Brennessel.

Uscâ, *-ât*, *uscu mărele, macar firu când se cosè; ćâ će-i udo se usce*, mr. *uscari*, *-at*, *usuc*, *usìc*, mgl. și dr. *usc* vb. de cl. I, [Exsūcare], g. trocknen.

Uscirsni, *-it*, *-esc*, a învia, [croat. uskrsnuti], g. auferstehen.

Usne, *-a*, pl. *-e*, *-le*, mgl. *usnă*, buză, dr. *usnă* (Rand), [vbulg. usъna], g. Lippe, Mündung.

Usturâ, *-ât*, *-ur*, mr. *usturare*, *-at*, *-ur*, dr. *ustura* I, [Ustulāre], g. brennen, beifsen.

Usușè, *-it*, *-esc*, a usca, g. trocknen.

Ușe, *-a*, mr. *ușe*, *uși*, *-le*, mgl., dr. *ușă*, [Ustia], g. Tür.

Utâ, *-ât*, *ut́t*, *utu*, mr. *ultu*, mgl. *ulit*, dr. *ult*, *uĭt*, [*Oblitāre], g. vergessen.

Utorăc, *-u*, marți, [croat. utorak], g. Dienstag.

Utrobe, *-a*, burtă, intestine, [croat. utróba], g. Bauch, Eingeweide.

Uvenit, *-e*, ofilit, *kitele-s uvenite* = florile-s ofilite, [croat. din slov. oveniti], g. verwelkt.

Uve, *-a*, strugure, [ital. uva], g. Traube.

Uzânțe, *-a*, obiceiŭ, [ital. usanza], g. Gewohnheit.

Uzde, *-a*, frîu, [sudslav. uzda], g. Zaum.

Uzei, *-eit*, *-esc*, usa, folosi, [ven. usar], g. gebrauchen.

Vadi, *-it*, *-esc*, vezi *zvadi* și aseamănă-le cu slav. izvaditi, g. umgiefsen, herausschöpfen.

Vagni, *-it*, *-esc*, cîntări, [din croat. vagnuti], g. wägen, abwiegen.

Valei, *-eit*, *-esc*, prețui, are valoare, [croat. valjati], g. gelten, wert sein.

Vanielie, *-a*, evanghelie, [croat. vandjelje], g. Evangelium.

Vâce, *-a*, pl. *vâke*, *-le*, mr., mgl., dr. vacă, [Vacca], g. Kuh.

Vâge, *-a*, (8) ‖ *peza* ‖ *stodira*, cîntar, [sudslav. vaga], g. Wage.

Vâhtmaistr după Weigand, sergent din g. Wachtmeister.

Vâle, *vâla*, pl. *vâle*, mr., dr. *vale*, mgl. *vali*, [Vallis], g. Tal, Bach.

Vâlurle, pl. tant. după Weigand = valurĭ.

Vâle, îndată, ‖ *subito*, [sudslav. valje], g. sofort.

Văr (8) după Nanu glühende Kohlen.

Vâtre ‖ *ognișta*, *-e-le*, vatră, g. Herd, de origine slavă amîndouă.

Vâvic ‖ *vâvăc*, totdeuna, [croat. vavik, slov. vavek], g. immer.

Văcăl, *-u*; *-l*, *-urle* cf. croat. vika [magh. veka], g. Getreidemafs von einem viertel Prefsburger Metze.

Već (*-t*, *-č*), dejà, [croat. već, slov. več], g. schon, bereits.

Večerńe, *-a*, vecernă, [croat. večernja], g. Vesper.

Vede, *vezut*, *vedu*, mr. *videare*, *veadire*, *vidut*, *-ă*, *ved*, mgl. *ved* după cl. II, dr. *vedea*, *văzut*, *văd*, [Videre], g. sehen.

Veglâ, *-ât*, *veglu*, a păzi, a veghia, mr. *veglu* și *aveglu* I, mgl. *veglu* I, dr. *veghiez* I, [Vigilāre], g. wachen, schützen.

Vežeńu, nod, derivat de la croat. vezati, -žem, g. binden, abbinden.

Velud, *-u*, pl. *-i*, *-urle*, catifea, [ven. veludo, ital. velluto], g. Sammet.

Veri, *-it*, *viru*, vrom. *veri*, la Moți *veri* cf. Frîncu-Candrea p. 89, mr. *vinire*, *vineare* IV, mgl. *vinire*, *vin* IV, dr. veni, [Venire], g. kommen.

Verńâčę (4) ‖ *vęliačę*, *-a* (8) *cu če se zvădea* (zvadę), o lingură mare cu ce să scoate, [croat. varnjača și forma diss.], g. grofser Löffel.

Verugę, *-a*, pl. *-e-le*, 1) lanț, 2) inel, dr. verigă, [vbulg. veriga, veruga], g. Kette, Ring.

Verzę, *-a*, pl. *-e*, *verzele nu fâcu glavița*, verzele nu fac căpățină (capuz și capuj, pl. -urle), mr. *verḑu*, pl. *verḑi*, mgl. *verḑă*, dr. varḑă și varză, [*Verdia], g. Krautblatt, grünes Blatt, weich wie vom Kraut.

Veseli, *-it*, *-esc*, veseli și înveseli, [sudslav. veseliti se], g. sich freuen, belustigen.

Veselę, *-a*, veselie, [vbulg. veselije], g. Freude.

Veslę, *-a*, dr. vîslă, [sudslav. veslo], g. Ruder.

Vęrę, *-a*, *ke âre vęrę*, *cârle-i̯ poșten*, *ke-i̯ verăn*, fem. *verna*, credință, lege; adevărat zice: *ćâ-i̯ istina*, *ćâ-i̯ prâvo*. [Vbulg. *vèra* și de aicĭ adj. věran, croat. vjeran], g. Glaube, Treue, treu.

Vęrde, mr. *vearde*, mgl. *vęrdi*, dr. *verde*, [Virdis, -e], g. grün.

Vęrgę, *-a* și *vergița* (4) dimin., mr. *veargă*, mgl. *vęrgă*, dr. *vargă*, [Virga], g. Rute.

Vęse, *-elę*, *-eĺ*, *-ele*, vesel, [slov. vesel, croat. veseo], g. lustig, heiter.

Viai̯, *-u*, *mes-a na viai̯*, călătorie, [din ital. viagio], g. Reise.

Videlo, dr. vedenie, după Glavina, Călindaru p. 78 e o arătare, lumină, g. Schein, Erscheinen.

Vidę, *-a*, 1) șurub, 2) tirebouchon (*cu će se țepu zvadè fârę*), cf. și *mâtrăvidă* (vol. I, cap. III), [ven. vida], g. Schraube, Korkzieher.

Vijlę, *-a*, pl. *-e*, vijlă, [croat. vižle], g. Wachtelhund.

Vikęi̯, *-ęi̯t*, *-esc*, a striga, zbiera, [slov. vikati], g. schreien, rufen.

Vilę, *-a*, furcer, [sudslav. vile], g. Heu-, Mistgabel.

Vinde, *-dut*, *vindu*, mr. *vindeare*, *vindire*, mgl. *vind* III, dr. *vind*, [Vendere], g. verkaufen.

Vint, *-u*, pl. *-urle*, mr. ∼ și *vimtu*, mgl. *vint*, dr. *vînt*, [Ventus], g. Wind.

Vinturâ, *-ât*, *vintur*, *se vintură viptu*, mgl. *vintur grânu*, după cl. I, dr. *vîntur*, [*Ventulare], g. reinigen, ausroden, ausputzen.

Vińâl, *loza de grojde*, viță de vie, [ven. vignal], g. Rebe.

Violin, *-u*; *-i*, *-urle*, violină, [ven. violin], g. Geige.

Violițę, *-a*, viorea, dim. de la *viola*, g. Veilchen.

Viperę în 8 după Nanu, în 4 am notat: *câțca-i̯ nepisęiți̯a*, *ma șerpu-i̯ negru*, [ital. vipera], g. Otter.

Vipt, *-u*, mr. *yiptu*, dr. *vipt*, victualiĭ, grîu, [Victus], g. Lebensmittel, Getreide.

Vir, *-u*, vrom. *viru*, dial. *vir* vezĭ Frîncu-Candrea p. 89, mr. *yin*, mgl. *vin*, dr. *vin*, [Vinum], g. Wein.

Vireri (8) în Val d'Arsa *petăc*, vrom. *vĕreri, veriri* cf. Cod. Vor. vineri, mr. *viniri* și *viniri*, mgl. *viniri*, [Veneris dies], g. Freitag.

Vis(?), dar *misât mi s-a*, mgl. și dr. *vis*, mr. *yis*, [Visum], g. Traum.

Visi, -it, -esc, a crește strîmb, [croat. visiti], g. krumm wachsen.

Visoc, -ă, -o, nalt, [sudslav. visok], g. hoch.

Vișe, maĭ mult, [sudslav. više], g. mehr.

Vitițe, -a, inel de logoduă, [croat. vítica], g. Trauring, cf. *veruga* (făra piatră) și *prstenu*.

Vitukei, -eit, -esc, a învinge, g. liegen.

Vițe, -lu, pl. *-ľ*, mgl. *vițâl*, dr. *vițăl*, mr. *yițăl*, [Vitellus], g. Kalb.

Vițe, -vu, vițelițele, mr. *yițao*, dr. *vițea, -le*, [*Vitella], g. Kalb (fem.).

Vițiu ‖ *pecâtu*, păcat, [ital. vizio], g. Laster.

Viu, viie, vii, -e, mr. *yiu*, mgl. *ǵiu, giiă*, dr. *viu, viie*, [Vivus], g. lebendig.

Vîrbéița, ața cu care să leagă caĭerul în furcă, în Bănat baĭerul furciĭ; cuvîntul e derivat de la *vrba* (Weide), sensul e figurat, g. Rockenband.

Vlâh, pl. *-si*, romîn, adj. *vlâški, -a, -o*, romînește, *vlasia* = Romînia, [der. din *volhъ < vlahъ], g. Walach, Rumäne.

Vodeńâc, -u, [croat. vodenjak], g. Wassermann.

Vodińa (8) ploaĭe cf. croat. godina. Evoluția, *guodina* : *vodina* = *moggila* : *movila*, g. Regen.

Voi, mr., mgl. și dr. ~, [Vos], g. ihr.

Voisce, -a, bătaie, resboĭ, [sudslav. vojska], g. Krieg.

Voľe, voie, dr. dial. *voaĭe*, mr. *di voľe di nevoľe* (de voĭe de nevoĭe), [vbulg. volja], g. Wille.

Vorbi 8 după Maĭorescu, eŭ am notat: *gani, cuvintâ* si *divani*, dr. vorbesc, g. sprechen.

Vosc, -u, ceară, [slov. vosĕk], g. Wachs.

Vostru, -a; -i, -e ‖ *vostru*, mr., mgl. și dr. *vostru*, etc. [Voster], g. euer.

Vote, o ~, *vr-o* ~, dată, odată, [ital. volta], g. einmal. Cf. și *vote-a*, dr. boltă, g. Gewölbe.

Voz, -u, car, [sudslav. voz], g. Wagen. Cf. și forma slavă verbală *vozi* care e-nlocuită în ir. prin *trâje* și *durâ*.

Vraije, (cf. croat. vrajži) *ke-i lu țela-istu* = *lu drâcu*, vrăjit, g. verflucht.

Vrătăcu Briâni zicu, în 4 e *vruĺa*, izvor, g. Quelle.

Vrba, -e, nuĭa de salcă cf. și *beca*, [sudslav. vrba], g. Weidenrute.

Vred, -e, ĭute, repede, [croat. vred], g. schnell, adj. și adv.

Vre, vrut, vreu, [*Volere], g. wollen, dr. voi, mr., mgl. ~, dar insemnează și a iubi, mr. *vreare* și *vrere*, mgl. *voĭ*.

Vreme, -a, dr. *vre(a)me*, mgl. *vremi*, timp, [vbulg. vremę], g. Zeit.

Vîrĺast (4) chior, din *vrljav* serb., g. schielend.

Vrsi, -it, -esc, viptu se vrse, îmblăti, [vršiti sudslav.], g. schlagen, dreschen.

Vrt, -u, grădină, [sudslav. vrt], g. Garten.

Vrtâče, *-a*, groapă, [în croat. vrtača, g. Strudel, Wirbel], după Nanu.
Vrtęi, *-ęit*, *-esc*, *vrte-se cu sfrdelu* a sfredeli, [sudslav. vrtati], g. bohren.
Vrulę, *-a*, izvor, [croat. vrulja], g. Quelle.
Vrun, *vro*, mgl. *vrin*, [Vel-unus], g. irgend ein.
Vrutăc, *-u*, pl. *vrutăcur* după Glavina, Călindaru p. 78 izvor, g. Quelle. *Vrătăcu zicu Briâni*, *vrula* (4).
Vr de, în vîrv de, din slav. vrьhь, Spitze, g. über.
Vrćina, oală de noapte, [croat. vrćina], g. Nachttopf.
Vući, *-it*, *-esc*: *ke pârtă se lâie lupu oia*, *galira lisița*, a duce, [croat. vući], g. schleppen.

Za, *spre*, *de a*, pentru, [croat. za], g. um, zu, für.
Zabilę, *-a*, unsoare, g. Schmalz. Cf. Glavina, Călindaru p. 78.
Zacolić (*ț*), cuĭ la roată, [croat. zakolić], g. Achsnagel.
Zaconi și *po*~, a cununa și a se cununa, [cf. slov. v zakon vzeti], g. heiraten.
Začâ, *-ât*, *zâcu*, mr. *dac*, mgl. și dr. zac, [Jacere], g. liegen.
Zaino, deodată, numaĭ decît după Glavina, Călindaru, p. 78, g. auf einmal.
Zapad, apus, occident, [croat. zapad], g. Westen.
Zarutnice, fidanțată, după Glavina, Călindaru p. 78, logodnică, [croat. zaručnica], g. Verlobte.
Zâć || *din ćâ* și *perke*, de ce, g. warum; de es. *din ćâ ver pierde* = de ce veĭ pĭerde.
Zâće, mr. *dațe*, mgl. *zęti*, dr. zece, [Decem], g. zehn.
Zâdăr, Zara (orașul), [slov. Zadĕr], g. Stadt Zara.
Zâdni, *-a*, cel, cea din urmă, [sudslav. zadnji], g. der (die) letzte.
Zâlic, puțin, [bulg. zalьkъ un morceau], g. wenig, ein wenig.
Zânca: lațu de prins ĭepuriĭ, g. Hasenfalle.
Zâpovid cf. *zepovedi*, poruncă, [croat. zapovid], g. Gebot.
Zârnę, *-a*, sămînță, [croat. zrno, zrna], g. Samen.
Zbavi, *-it*, *-esc*, izbăvi, mă scap, [croat. izbaviti], g. befreien.
Zberi, *-it*, *-esc*, a alege, a culege, [sudslav. izbrati, -berem], g. aussuchen.
Zbudi, *-it*, *-esc*, a trezi, a scula se zice și *probudi*, [slov. (i)zbuditi], g. aufwecken.
Zdigni, *-it*, *-esc*, a ridica, [slov. vzdigniti], g. aufheben.
Zdihęi, *-ęit*, *-esc*, a respira, [slov. vzdihati], g. atmen.
Zdilę, *-a*; *-e*, blid (*țâle de lemne*, *ma țâle de pemint ăs șcudele*, *Briâni zicu: piâtu*, *-i*), [croat. zdila], g. Holzschüssel.
Zdolun, în jos, [croat. zdolun], g. abwärts.
Zdrâv, *-ę*, sănătos, [sudslav. zdrav], g. gesund.
Zdreni, *-it*, *-esc*, a alunga, [croat. izrenuti], g. hinausjagen, de aicĭ subst. part. *zdrenit*, *-u*, g. Verbannung.
Zdril, *-ę*, copt (de plante, fructe), [slov. zrel], g. reif.
Zdrobi, *-it*, *-esc*, zdrobesc, [sudslav. zdrobiti], g. zermalmen.

Zebodi || *colți, merzeń brâidele colți*, a planta, sădi, [sudslav. zabosti, -bodem], g. hineinstechen, pflanzen.

Zecirpi, -it, -esc, a cîrpi, deriv. de la *cîrpă, -esc*, g. flicken.

Zeclide, -is, -d, cf. *ănclide*, închid, g. zusperren.

Zecoli, -it, -esc, a ucide, [sudslav. zaklati], g. erstechen.

Zecopęi, -ęit, -esc, a îngropa, [sudslav. zakopati], g. begraben.

Zecuhęi, -ęit, -esc, cf. *cuhęi*, a fierbe, g. kochen.

Zečepi, -it, -esc, a astupa cu cepul, cf. Glavina, Călindaru p. 78. Deriv. de la čep (Stoppel).

Zedurmi, -it, -dorm, a adurmi, forma perf. după moda slavă, [dormīre], g. einschlafen.

Zegri, -it, -esc, a acoperi, [slov. zagrnuti], g. bedecken.

Zehvali, -it, -esc, a mulțămi, [za + hvaliti], g. danken.

Zeiezdi, -it, -esc, a se sui călare.

Zeliči, -it, -ez, vindec, deriv. de la leac [lѣkъ], g. heilen.

Zelubi, -it, -esc, a ĭubi, [za + ljubiti], g. lieben, sich verlieben.

Zemisli, -it, -esc, a gîndi, [slov. za + misliti], g. denken.

Zemori, -it, -esc, a se obosi, [croat. zamoriti], g. sich ermüden.

Zepelęi, -ęit, -esc || *trâje, trâze* şi *durâ*, a duce, a purta cu carul, [sudslav. zapeljati], g. führen, tragen.

Zepovidęi, -ęit, -esc, a porunci, [croat. zapovidati], g. befehlen.

Zepuşi, -it, -esc, cf. dr. zăpuşi (a se astupa), [croat. zapušiti], g. verstopfen.

Zer, dr. ~, mr. *ḑer*, [Serum], g. Molken.

Zeseči, -it, -esc, a tăĭa, [croat. zaseći], g. hauen, schlagen.

Zesluji, -it, -esc, cîştiga a dobîndi ca plată, [sudslav. zaslužiti], g. verdienen.

Zet, -u, ginere, [sudslav. zet], g. Schwiegersohn.

Zetari, -it, -esc, a se pĭerde, a se prăpădi, [posibil contaminație din zatirati + satariti], g. zu Grunde gehen, verschwinden.

Zevisi || *ubisi, -it, -esc*, a spînzura, [croat. zavisiti], g. zu-, abhängen.

Zevrni, it, -esc după Weigand, g. umkrempeln, cf. slov. zavrniti.

Zęmę, -a, mr. *ḑamă*, dr. ḑamă şi zamă, supă, [ngr. ζεμα], g. Suppe.

Zgobavi, -it, -esc, a împătura, cf. slov. zgrbiti, g. zusammenfalten.

Zgodi, -it, -esc, dr. a se zgodi în Bănat, a se-ntîmpla, [slov. zgoditi], g. geschehen.

Zgoji, -it, -esc, a creşte, [slov. vzgojiti], g. aufziehen.

Zgolen, -ę, curat, [croat. sgoljen], g. rein.

Zgori, -it, -esc, a arde, [croat. zgoriti], g. verbrennen.

Zgrni, -it, -esc, a curăți, [croat. zgrnuti], g. auskehren.

Zguli, -it, -esc, zgulè se âlu din pemint, a zmulge, [croat. zguliti], g. ausreifsen.

Zgurę, -a, mr. *zguric*, zgură, alb. zgúră, bulg. zgura, g. Rost.

Zi, zia, zile, mr. *ḑua, ḑî*, mgl. *zuuă*, dr. *zi, ziuă*, [Dies], g. Tag.

Zid, -u, pl. *-ur-le*, zid, [vbulg. zidъ], g. Mauer.

Zidăr, -u; -i, zidar, [vbulg. zidarь], g. Maurer.

Ziće, zis, zic, mr. *ḑic*, mgl. *zic*, dr. *ḑic, zîc, zic*, [Dixere], g. sagen.

Zlâto, aur, [sudslav. zlato], g. Gold.

Zlâten, *zlâtna*, de aur, [slov. zlatěn], g. golden.

Zleti, *-it*, *-esc*, a zbura, [slov. za + letjeti, letiti], g. fliegen.

Zleji, *zleži*, *-it*, *-esc*, *vâca zleže viţelu*. a făta, [slov. izleči, -ležem], g. ausbrüten, Junge werfen.

Zmilui, *-it*, *esc*, a avea mila, a milui, [sudslav. smilovati, -ujem], g. sich erbarmen.

Zminkẹị, *-ẹịt*, *-esc*, a lipsi, g. fehlen.

Zmisli, *-it*, *-esc*, a gîndi, a cugeta, [sudslav. zmisliti], g. denken, erwägen.

Zmunti, *-it*, *-esc*, a lua cu sine, [vbulg. sъmątiti], g. mitnehmen.

Znevidi, *-it*, *-esc*, a urî, a învidia, g. beneiden, hassen.

Zori, *-it*, *-esc*, dr. ~, [serb. zoriti], g. sich tummeln; antreiben.

Zrampigẹị, *-ẹịt*, *-esc*, a se sui, g. steigen, besteigen.

Zubâtca, grapă de fier; derivată de la *zub* dinte (dinţată), cf. croat. zubača, slov. zobača.

Zubati, *-it*, *-esc*, a grăpa cu grapa de fĭer, g. eggen.

Zvadi, *-it*, *-esc*, a scoate, [vbulg. izvaditi], g. herausnehmen.

Zverẹị, *-ẹịt*, *-esc*, a izvori, [sudslav. izvirati], g. entspringen.

Zvirinẹ, *-a*, pl. *-e*, *-le*, animal, bestie, [croat. zvjeringi], g. Waldtiere.

Zvizdẹ, *-a* || *stevu*, *stelele*, stea, [croat. zvizda], g. Stern.

Zvon (S) || *clopotu*, *-ele*, clopot, [sudslav. zvon], g. Glocke.

Zvoni, *-it*, *-esc*, zvoni, [sudslav. ~], g. läuten, klingen.

Zvonic după Weigand, eŭ am notat *turăn*, turn, [sudslav. zvonik], g. Glockenturm.

Zvrni, *-it*, *-esc*, a svîrli, [slov. zvrniti], g. werfen.

Ždribăţ, *-u*, mînz, [croat. ždribac], g. Fohlen.

Ždribiţẹ, *-a*, mînză, [croat. ždribica], g. Fohlen (fem.).

Žetveńâc, *-u*, Ĭulie, [croat. žetvenjak], g. Monat Juli.

Žâịfẹ, *-a*, săpun, cf. *jâịfẹ*.

Žbulẹ, *-a*, ceapă, [sudslav. žbula], g. Zwiebel.

Žlibăţ, *-u*, (*pre căsẹ*), g. Dachziegel, [croat. žlibac].

Žmişẹị, *-ẹịt*, *-esc*, a amesteca, [croat. zmišati], g. vermischen.

Žeteliţẹ, *-a*, secerătoare, [croat. žetelica], g. Schnitterin.

Tiparul luĭ Ehrhardt Karras, Halle p/S.